

Sèrie Territori i Parcs Naturals

1

Catàleg de la flora vascular del massís del Montseny

Tres segles d'investigació botànica (1716-2016)

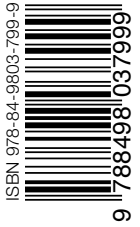
Llorenç Sáez, Gerard Pié i Pau Carnicero

Diputació
Barcelona

Diputació de Girona

Sèrie Territori i Parcs naturals

Aquesta publicació pretén contribuir a donar a conèixer al món científic i naturalístic el ric patrimoni natural del Montseny. La flora del massís ha estat estudiada des de fa segles i en les darreres dècades la informació s'ha incrementat de manera notable. El *Catàleg de la flora vascular del massís del Montseny* és una recopilació d'aquests coneixements històrics i aporta noves cites florístiques que permeten entendre millor la biodiversitat d'aquest espai natural.

Catàleg de la flora vascular del massís del Montseny

Tres segles d'investigació botànica (1716-2016)

Llorenç Sáez, Gerard Pié i Pau Carnicero

El projecte d'investigació en què es basa aquest llibre va rebre la concessió de l'Ajut a la recerca en govern local convocat per l'Institut de Ciències Polítiques i Socials i la Diputació de Barcelona l'any 2012. Els continguts que apareixen en aquesta publicació expressen l'opinió dels seus autors, que no ha de ser necessàriament compartida per la Diputació de Barcelona.

1a edició: abril de 2017

© de l'edició: Diputació de Barcelona

© dels textos i les imatges: els autors

Producció i edició: Gabinet de Premsa i Comunicació
de la Diputació de Barcelona

ISBN: 978-84-9803-799-9

Dipòsit legal: B 2525-2017

«Tan prop de Barcelona i tan bell com és el Montseny; tan fàcil com resulta la seva exploració, i atractiva, per les plantes de les zones superiors que viuen en ses altes valls i cimeres, és extrany que la seva flora no sigui més coneguda.»

P. FONT QUER

in Butll. Inst. Catalana Hist. Nat. 20: 16 (1920)

Índex

Presentació	7
Introducció	9
1. Història de les investigacions botàniques al Montseny	11
1.1. Generalitats	14
2. Catàleg florístic	20
2.1. Material i mètodes	20
2.2. Esquema expositiu	22
2.3. Abreviatures i sigles utilitzades	26
2.4. Relació de tàxons	27
3. Anàlisi de la flora	190
3.1. Gradient altitudinal de la flora	190
3.2. Espectre taxonòmic	192
3.3. Elements fitogeogràfics	193
3.4. Formes biològiques	197
3.5. Espècies d'interès biogeogràfic i conservacionista	198
3.6. Tàxons protegits	205
3.7. Espècies al·lòctones	206
Fotografies d'alguns tàxons	209
Mapes de distribució d'alguns tàxons	220
Conclusions	225
Agraïments	227
Bibliografia	228
Autors	238

Presentació

Històricament, el Montseny ha estat –i segueix essent– un massís molt estudiat i ha exercit una forta atracció entre els naturalistes. Les primeres exploracions botàniques d'aquesta muntanya són degudes a les activitats de la família Salvador, una rellevant nissaga d'apotecaris i naturalistes, a cavall dels segles XVII i XVIII. De fet, el Montseny va ser també un dels camps privilegiats per als primers estudis de les diverses branques de les ciències de la terra a Catalunya, des del canonge Jaume Almera en el camp de la geologia, fins a Pius Font i Quer en el de la botànica o Eduard Fontserè en el de la meteorologia. En el camp relatiu a les plantes no vasculars és molt destacable la tasca desenvolupada per Creu Casas, qui va realitzar, al llarg de la segona meitat del segle XX, valuoses aportacions científiques del massís, el qual és un dels més ben coneguts del nord-est ibèric des del punt de vista briològic. És a mitjan segle passat quan, amb l'estudi d'Oriol de Bolòs sobre la vegetació del Montseny, es comença a tenir una acumulació voluminosa de dades més concretes sobre la flora vascular i la vegetació del massís. Posteriorment, s'han anat afegint i complementant dades florístiques d'una manera més o menys ordenada.

D'ençà de l'aprovació del Pla especial del Montseny el 1997 per part de la Diputació de Barcelona i el 1978 per la Diputació de Girona, el món científic i naturalista amplia l'espectre de grups taxonòmics a estudiar, tant en l'àmbit de la botànica com en el de la fauna. Moltes dades de biodiversitat d'aquests treballs queden recollides en els *Catàlegs de flora i fauna del Montseny*, editats per la Diputació de Barcelona el 1986 i el 1995. Aquests catàlegs representen la recopilació de dades i la compilació de bibliografia sobre el Montseny més important que s'havia fet fins ara.

Els estudis científics són valuosos per diversos motius. Proporcionen coneixements sobre el patrimoni natural del Montseny i són el fonament per a la formulació de les normes que han de garantir la protecció d'aquest espai natural. La ciència contribueix decisivament, des del rigor, a la valoració dels espais, els hàbitats, les espècies i els processos ecològics que cal protegir, així com a una avaluació precisa de les interaccions entre l'acti-

vitat humana i la preservació del medi. També ajuda a orientar, amb una major efectivitat, les accions que duu a terme l'administració pública en els espais protegits.

Aquest nou catàleg de la flora, elaborat per Llorenç Sáez, Gerard Pié i Pau Carnicero, vol posar en relleu el ric patrimoni biològic del Montseny i fomentar l'estima entre la societat per aquest massís únic. Alhora, el catàleg serà també una eina essencial per a les administracions gestores del Parc –les diputacions de Barcelona i Girona–, ja que les ajudarà a millorar l'estat de conservació del massís i a difondre la biodiversitat dels seus paisatges.

JESÚS CALDERER PALAU

Diputat adjunt d'Espais Naturals de la Diputació de Barcelona

LLUÍS COSTABELLA I PORTELLA

Diputat delegat de Medi Ambient de la Diputació de Girona

Introducció

Tres-cents anys separen aquestes ratlles de les primeres exploracions botàniques sistematitzades realitzades al Montseny l'any 1716 per part dels botànics i apotecaris de la família Salvador. Des d'aquelles primeres prospeccions botàniques fins al moment actual ha canviat molt el que sabem de les plantes d'aquest massís. Als autors d'aquest treball ens ha semblat que la coincidència amb els tres-cents anys de les primeres exploracions botàniques del massís i amb els trenta anys del darrer catàleg de la flora del Montseny (Bolòs *et al.*, 1986) és una bona excusa per actualitzar el coneixement florístic montsenyenc.

El Montseny és una muntanya singular en el context del nord-est ibèric per diversos motius: és el massís més elevat (1706 m) de les muntanyes catalanídiques i presenta un conjunt de característiques –gradient altitudinal, topografia, localització, climatologia– que determinen que tingui una flora i una vegetació variades, en les quals es troben representats elements de diversa filiació biogeogràfica. Per altra banda, la seva relativa proximitat a la ciutat de Barcelona ha fet que aquesta muntanya hagi estat objecte d'estudis geològics, geogràfics, i en especial biològics, de molt diversa índole –inventariació de diversitat, ecologia, vegetació, etc. En alguns casos els estudis naturalístics realitzats al massís es remunten a temps antics (des del segle XVIII, vegeu més endavant). En aquest context, és relativament sorprenent que una muntanya tan explorada no hagi rebut una atenció gaire detallada, si més no en les darreres dècades, respecte a la recopilació acurada i crítica de les dades relatives a la seva diversitat florística –pel que fa a les plantes vasculares. De fet, Oriol de Bolòs, el botànic que ha impulsat de manera més decidida el coneixement relatiu a les plantes del Montseny, va publicar (Bolòs, 1951) molt abans que l'únic catàleg de la flora del Montseny (Bolòs *et al.*, 1986) un detallat estudi de caràcter biogeogràfic sobre l'element florístic eurosiberià –en sentit ampli– a les muntanyes catalanídiques, el qual ja posava de manifest un més que notable coneixement florístic del massís que ens ocupa. També Bolòs (1983) va publicar, abans que l'esmentat catàleg florístic, una síntesi molt detallada sobre vegetació del Montseny.

El darrer catàleg florístic del Montseny data de fa trenta anys (Bolòs *et al.*, 1986), quan es va publicar dins de la sèrie del patrimoni biològic del Montseny, editada per la Diputació de Barcelona. Panareda & Nuet (2005) ja comenten que aquell catàleg va ser resultat de la recerca feta per Oriol de Bolòs les dècades de 1940 i 1950, el qual arribà a redactar una flora gairebé completa del Montseny que resta inèdita. Sobre aquesta base i a partir de les dades provinents de les prospeccions més recents realitzades per Josep M. Panareda i Josep Nuet, es va confeccionar el catàleg publicat l'any 1986, en el qual els mateixos autors comentaven que es tractava d'un treball provisional i no plenament exhaustiu.

La millora del coneixement florístic del Montseny en les darreres tres dècades –com a resultat d'aportacions de diversa índole–, juntament amb els notables canvis experimentats respecte a aspectes sistemàtics i taxonòmics de plantes vasculars durant aquest període de temps, ens ha animat a intentar sintetitzar i actualitzar, en la mesura de les nostres possibilitats, el coneixement relatiu a les plantes vasculars del Montseny. La intenció és que sigui una font d'informació sobre la qual les futures generacions de botànics puguin continuar millorant aquest coneixement, el qual constitueix una base sòlida per a una correcta gestió de la seva biodiversitat.

1. Història de les investigacions botàniques al Montseny

Els trets més destacables del desenvolupament històric dels estudis botànics del Montseny ja apareixen comentats per Bolòs (1983), de manera que a continuació farem un breu resum d'aquells que tenen una incidència important sobre la flora vascular del massís.

Les primeres investigacions botàniques del Montseny podrien correspondre a les realitzades per Joan Salvador l'any 1716 (segons dades aportades per Neus Ibáñez). Una prova inequívoca de les exploracions al massís realitzades pels botànics i apotecaris de la família Salvador és que en el seu herbari, dipositat a l'Institut Botànic de Barcelona, hi ha una bona representació de plantes que van ser recol·lectades al Montseny. Coincidim plenament en el que indica Bolòs (1983) en el sentit que els Salvador van explorar gran part del massís, des de l'estatge basal fins a les zones més altes i d'accés més difícil, estudiant i recollint plantes en els principals tipus d'ambients i de vegetació. Entre els exemplars del seu herbari es troben algunes plantes recol·lectades al Montseny que són –si més no actualment– molt rares, com ara *Allium victorialis*, *Gentiana lutea*, *Polygonatum verticillatum*, *Prunus lusitanica*, etc. El llegat dels Salvador per al coneixement de la flora del Montseny és important, encara que la seva recerca no va concretar-se en forma de cap publicació.

A mitjan segle XVIII i amb el nucli de botànics format al voltant dels Salvador ja desintegrat –Josep Salvador i Riera va morir el 1761–, es pot considerar que s'inicia una nova etapa en la recerca botànica del Montseny, en la qual destaquen les activitats realitzades pel barceloní Joan de Minuart (1693-1768). Minuart va ser deixeble de Jaume Salvador, i va ser apotecari, farmacèutic militar i professor al Jardí Botànic de Madrid, on va conèixer Pehr Loefling (Bolòs, 1983). Segons aquest darrer autor, les publicacions de Minuart van ser escasses i d'importància molt relativa, i malauradament es va perdre la major part de les seves recol·leccions. En algunes prospeccions botàniques realitzades al Montseny per Minuart, va ser acompanyat per un

apotecari d'Olot, Antoni de Bolòs i Ferrussola (1714-1772), i pel perpinyanès Josep Quer Martínez (1695-1764). Existeix com a mínim una evidència d'una campanya botànica realitzada per Quer l'any 1740 (Bolòs, 1983). A la seva *Flora española* (1762-1784), la finalització de la qual va ser realitzada per Casimiro Gómez Ortega, es troben nombroses dades de la flora del Montseny, encara que en alguns casos la seva validesa és relativa (Bolòs, 1983).

Des de mitjan segle XVIII fins a la meitat del segle XIX hi ha una important interrupció de les recerques botàniques al Montseny, amb l'excepció d'algunes visites esporàdiques i puntuals d'escassa incidència. Miguel de Colmeiro (1816-1901), catedràtic de botànica de la Universitat de Barcelona, va fer alguna campanya botànica al Montseny, però d'importància relativa. Molt més intensa i de major transcendència va ser l'exploració del massís realitzada pel valencià Antoni Cebrià i Costa (1817-1886), successor de Colmeiro a la càtedra de Botànica a la Universitat de Barcelona i fundador de la florística catalana contemporània. A la seva *Introducció a la flora de Catalunya* (Costa, 1864) ja es recull el nucli bàsic dels elements florístics del Montseny. El seu herbari, d'uns 15.000 espècimens, es troba dipositat a l'Institut Botànic de Barcelona (BC-Costa). Antoni Costa va formar un grup de col·laboradors amb els quals va explorar el Montseny, entre els quals destaquen Ramon Masferrer (1850-1894), Estanislau Vayreda Vila (1848-1901) i l'entomòleg Miquel Cuní Martorell (1827-1902). També a la segona meitat del segle XIX va visitar el Montseny Frederic Trèmols (1831-1900), catedràtic de química inorgànica de la Universitat de Barcelona. Respecte als botànics estrangers, l'italià Pietro Bubani (1806-1888) va visitar la zona de Santa Fe el 30 de juliol de 1851.

En les primeres dècades del segle passat, la major part dels principals botànics catalans van herboritzar i fer contribucions a la flora del Montseny: Joan Cadevall (1846-1921), Manuel Llenas (c. 1875-1932), Pius Font i Quer (1888-1964), Antoni de Bolòs (1889-1975) i Josep Cuatrecasas (1903-1996), entre d'altres. En aquesta època –del 1934 al 1947– també va visitar la muntanya Josias Braun-Blanquet (1884-1880), qui va fer aportacions bàsicament fitocenològiques.

A partir de mitjan segle passat destaca molt especialment Oriol de Bolòs (1924-2007), figura destacada de la botànica catalana, qui l'any 1950 va defensar la seva tesi doctoral sobre la vegetació del Montseny a Madrid. Oriol de Bolòs és, amb tota probabilitat, el botànic que ha donat l'impuls més notable al coneixement de la flora i vegetació del Montseny, el qual era –fins aleshores– força fragmentari i imprecís. És molt destacable la seva publicació sobre vegetació del Montseny (Bolòs, 1983), una obra de referència obligada per als estudiosos del massís. També són destacables els estudis

realitzats sobre la vegetació del Montseny durant la segona meitat del segle passat per Guy Lapraz (1918-). A banda de les seves aportacions fitocenològiques, aquest botànic nascut a Marsella va fer algunes troballes destacables relatives a plantes del Montseny.

Des dels temps dels Salvador, han de passar prop de tres segles perquè aparegui el primer –i fins al present, l'únic– catàleg de la flora vascular del Montseny (Bolòs *et al.*, 1986). El primer indicatiu d'aquest catàleg es troba en una nota a peu de pàgina del pròleg de l'obra *La vegetació del Montseny* (Bolòs, 1983), on s'indica que aquest catàleg està molt avançat i que s'ha elaborat en col·laboració amb Antoni de Bolòs (1889-1975). És probable que Oriol de Bolòs deixés en segon terme la finalització del catàleg de flora vascular del Montseny, ja que en aquella època estava plenament dedicat a la preparació i publicació de la *Flora dels Països Catalans*. A més d'Oriol de Bolòs, els altres dos autors del catàleg publicat l'any 1986 van ser Josep M. Panareda i Josep Nuet. Aquests darrers autors han realitzat, i encara realitzen, diverses aportacions sobre flora, vegetació i geografia del Montseny.

Poc després de la publicació del catàleg florístic de Bolòs *et al.* (1986), Josep Maria Clavero va realitzar una intensa activitat de prospecció florística als anys vuitanta i noranta del segle xx, bàsicament a les zones més elevades del massís. El seu treball es concreta en forma de dades principalment corològiques, realitzades en el context d'un estudi titulat «Corologia dels tàxons vegetals de les zones de reserva naturals qualificades del Parc Natural del Montseny», el qual roman inèdit, i que inclou una valuosa informació corològica. De fet, aquest autor va trobar un nombre notable de tàxons nous per a la flora del Montseny, alguns d'ells raríssims i d'un valor biogeogràfic molt destacable.

Més recentment, noves generacions de botànics han realitzat aportacions diverses a la flora del Montseny (vegeu bibliografia). D'entre les aportacions botàniques recents destaca la recerca etnobotànica realitzada sobre els aprofitaments de les plantes del Montseny (Bonet Galobart & Vallès Xirau, 2006). Aquests autors recullen un total de prop de 600 espècies útils, de les quals 351 tenen aplicació medicinal –humana o veterinària–, encara que bona part d'elles corresponen a espècies al·lòctones. Entre les plantes autòctones medicinals és destacable el cas de l'endemisme *Saxifraga vayredana* (l'herba de Sant Segimon), per a la qual es descriuen divuit usos medicinals diferents.

Ja han passat tres dècades des de l'aparició del catàleg de la flora vascular del Montseny del 1986, i són moltes les coses que han canviat i que tenen una incidència important sobre el coneixement florístic del territori

considerat. En primer lloc, són nombroses les aportacions realitzades per diversos botànics sobre la flora del massís: bàsicament es tracta de noves citacions, confirmacions de citacions antigues o bé exclusions de certes espècies documentades erròniament, etc. La gran majoria d'aquestes dades de tipus corològic es poden trobar a la bibliografia d'aquesta obra. Molt més escasses han estat les aportacions taxonòmiques realitzades en temps recents i que en algun cas han suposat la descripció de noves espècies de plantes per a la ciència, entre les quals destaca el cas de *Saxifraga genesiana* (Vargas, 1997), fins aleshores confosa amb *S. geranioides*, encara que molt abans Font Quer (1916) ja havia detectat alguna diferència morfològica respecte a aquesta darrera espècie, en indicar «*S. geranioides* var.», fet que va passar desapercebut als botànics catalans posteriors.

Per altra banda, ja en el segle actual, s'han realitzat estudis de genètica poblacional d'algunes plantes del massís que ajuden a interpretar aspectes ecològics, evolutius i històrics, entre els quals destaquem els realitzats sobre espècies arbòries com ara *Fagus sylvatica* (Jump & Peñuelas, 2006) i *Taxus baccata* (Dubreil *et al.*, 2010). Aquests tipus d'estudis obren un camp de recerca molt ampli i interessant per al futur.

Paral·lelament a tot aquest conjunt d'aportacions –concretades, bàsicament, en forma d'articles científics–, convé destacar el paper que ha suposat el fet de disposar de síntesis florístiques prou detallades: la *Flora dels Països Catalans* (Bolòs & Vigo, 1984-2001) i *Flora ibérica* (Castroviejo, 1986-2015), ja que permeten identificar de manera prou precisa les plantes del territori i afavoreixen la publicació de dades de caràcter florístic. Finalment, també té un paper molt important en la millora i l'actualització del coneixement relatiu a la flora del Montseny el Banc de Dades de Biodiversitat de Catalunya (Font, 2016), en el qual es troben recollides la major part de les citacions de plantes del Montseny i, a més, indicacions que no han estat publicades per tractar-se d'espècies sense un interès biogeogràfic destacable, o bé per no ser novetats per al massís.

1.1. Generalitats

1.1.1. Situació i relleu

El Montseny és un massís relativament isolat i ben individualitzat de la serralada Prelitoral. Els seus 1.706 m d'altitud a les Agudes i al turó de l'Home són la màxima elevació de la serralada. A la base del Montseny es troben tres planes: a l'est i nord-est, la plana de la Selva –bàsicament silícia–; al sud,

la plana de Vallès –de substrat argilós o calcari, principalment–, i a l'oest i nord-oest, la plana de Vic –formada per materials margosocalcaris. Les dues primeres formen part de la depressió Prelitoral, mentre que la darrera es pot considerar, des del punt de vista geològic, un extrem oriental de la depressió de l'Ebre. Cap al nord, el Montseny limita amb les muntanyes de les Guillerries, les quals, encara que atenyen menys altitud (1.203 m a Sant Miquel de Solterra), presenten unes característiques fisiogràfiques, geològiques i climàtiques semblants a les del Montseny.

El relleu del Montseny és més o menys abrupte, encara que els penya-segats característics d'altres muntanyes –bàsicament calcàries o conglomeràtiques– de la serralada Prelitoral hi són rars –i de menys desnivell i verticalitat. Tot i això, gran part del massís presenta amplis vessants de forta inclinació. Per altra banda, és destacable la presència d'un altiplà relativament extens al sector sud-occidental del massís: la Calma.

Al Montseny es poden reconèixer tres unitats principals que envolten la conca alta de la Tordera: el conjunt muntanyós oriental, que té com a altituds màximes el turó de l'Home (1.706 m) i les Agudes (1.706 m); el submassís del Matagalls (1.697 m), i el sector sud-occidental, on es troba la Calma i que té com a altitud màxima el puig Drau (1.345 m).

1.1.2. Litologia

El Montseny és un massís compost, des del punt de vista geològic, per una potent sèrie de metasediments que abraça des del període cambroordovicià fins al carbonífer inferior, amb intrusions de granitoides. Limita al NE amb aquests granitoides –del Montseny i les Guillerries–, al NW amb el terciari de la depressió de l'Ebre, i al S –mitjançant una falla normal– amb el neogen de la fossa del Vallès (Huerta, 1990).

Els materials que majoritàriament es troben al Montseny són de caràcter silici. Els granitoides afloren en els vessants N i NE del massís, però també hi ha altres claps de menor extensió en diversos punts del massís –sector SW, etc. Els esquistos paleozoics ocupen una extensió molt important al massís entre la zona granítica del NNE, els gresos triàsics del Buntsandstein i la zona calcària de l'extrem occidental. Els afloraments del triàsic inferior (Buntsandstein) es troben principalment al sector NW del massís –zona del Brull, alguns sectors de la Calma, etc. Les roques calcàries estan pràcticament limitades al sector W del massís, encara que també es troben afloraments calcaris devonians a la zona de Gualba. Per altra banda, també es troben materials carbonàtics a les planes del Vallès i de Vic.

1.1.3. Clima

Pel que fa al clima, el Montseny presenta una sèrie de peculiaritats que el diferencien de la resta de territoris circumdants, la qual cosa condiona la flora que s'hi desenvolupa. En aquest camp, també trobem diversos estudis que desenvolupen i aprofundeixen en la qüestió (Panareda, 1979, 2006). El fet que el Montseny presenti relleus elevats i les característiques de les planes que l'envolten provoca una elevada diversitat climàtica, que engloba des del clima mediterrani subhúmit fins a climes atlàntics. Aquesta diversitat és conseqüència de la gran variabilitat en la temperatura, pluviometria, generació de boires i insolació.

Les temperatures, amb una mitjana anual de 12-15°C a la base de la muntanya i 6,4°C al turó de l'Home, es veuen afectades per la inversió tèrmica. Aquest fenomen és conseqüència de l'estructura del relleu: en dies d'hivern i de calma, l'aire fred –més dens– s'acumula als fons de la vall, provocant que a mitja muntanya la temperatura sigui més elevada. Això porta associada la generació de boires als fons de la vall, més permanents a la Depressió Central que no pas a la Prelitoral. A les zones elevades, en canvi, les boires solen produir-se com a conseqüència dels vents provinents del Mediterrani, que especialment durant l'estiu redueixen la insolació i l'evapotranspiració de les plantes en l'època més desfavorable des d'un punt de vista de recursos hídrics.

Pel que fa a les precipitacions, tal com sol passar en climes mediterranis, són molt irregulars. Tot i això, es pot observar com la pluviometria augmenta amb l'altitud. Segons Panareda (2006), a la base del Montseny les mitjanes es troben al voltant dels 700 mm, fins a arribar al turó de l'Home, on es registren mitjanes superiors als 1.000 mm. Les nevades només tenen certa rellevància a les parts culminals, tot i que hi són molt irregulars. Aquest caràcter irregular de les pluges condiona la hidrologia dels cursos fluvials del Montseny.

1.1.4. Vegetació

És obligatori remetre el lector que vulgui disposar d'informació sobre la vegetació del Montseny a l'excel·lent estudi de Bolòs (1983). Per tant, ens limitarem a exposar molt breument algunes generalitats sobre la vegetació del massís per contextualitzar les dades florístiques que s'aporten en el nostre estudi.

Encara que el Montseny és una unitat ben definida des del punt de vista topogràfic, el massís no és una unitat fitogeogràfica. En aquest massís es troben representants dels tres principals cercles de vegetació de l'Europa

occidental: el mediterrani, l'eurosiberià i el boreoalpí (Bolòs, 1983). Les comunitats vegetals mediterrànies es desenvolupen a les zones baixes del massís, encara que segons l'orientació dels vessants –entre altres factors– també assolixen àrees d'altitud mitjana, mentre que les eurosiberianes –més diversificades que les primeres quant al nombre d'associacions– són dominants a les zones mitjanes i altes, encara que hi ha irradiacions vers les zones molt humides de la zona basal del massís. Les poques comunitats vegetals existents al Montseny que corresponen al cercle de vegetació boreoalpí apareixen restringides al nivell culminant del massís, i segons Bolòs (1983) tindrien un caràcter vestigial.

Al Montseny es constata una notable variació del paisatge vegetal en funció de la situació geogràfica i de l'altitud. Segons Bolòs (1983), es reconeixen al massís cinc estats de vegetació, els quals es descriuen molt breument a continuació, indicant breument les seves característiques i explicitant els principals tipus de vegetació que s'hi poden reconèixer segons el manual d'interpretació de la cartografia dels hàbitats de Catalunya (Vigo *et al.*, 2006), el qual permet fer una identificació de les unitats dels hàbitats CORINE de Catalunya i els sintaxons corresponents. D'aquesta manera, el lector podrà trobar en l'esmentat manual informació exposada de manera estandarditzada –aspecte, ecologia, flora principal, distribució, gestió, etc.– dels tipus d'hàbitats principals (o comunitats de caràcter climàtic) que es reconeixen en els diferents estats reconeguts per Bolòs (1983) al Montseny.

1. L'estatge de l'alzinar amb marfull, que correspon a la vegetació boreo-mediterrània pròpia de zones properes al litoral, de clima subhúmit i temperat. L'estatge de l'alzinar amb marfull no envolta completament el Montseny, ja que no existeix en el vessant septentrional del massís, entre la riera Gran i el sector nord del Congost. Les principals formacions forestals d'aquest estatge corresponen als alzinars de terra baixa (45c, segons Vigo *et al.*, 2006), els quals es troben des de la base de la muntanya fins a uns 500-600 m d'altitud, i, excepcionalment, fins a 800 m d'altitud als voltants de la Garriga. També hi són relativament freqüents boscos mixtos d'alzines i pins (45g), pinedes de *Pinus pinea* (42y) i de *Pinus halepensis* (42z, 42aa, 42ab), suredes (45a, 45b) i boscos mixtos de surera i pins (45i).
2. L'estatge de l'alzinar muntanyenc representa el límit altitudinal superior de la vegetació mediterrània al massís del Montseny. Aquest tipus de bosc (45e) ocupa importants extensions i forma una franja contínua o gairebé ininterrompuda al massís. El límit inferior se situa en els 600 m

–excepcionalment a només 350 m a la zona d'Arbúcies– i el superior a uns 1.000 m en general, encara que pot arribar fins a poc més de 1.200 m en els vessants orientats –al sud de la Calma, per exemple.

3. L'estatge de les rouredes. Encara que en diverses zones del massís l'alzinar muntanyenc i la fageda entren directament en contacte, és habitual que entre aquests tipus de bosc s'intercali una franja de rouredes, les quals sovint han estat alterades per l'home de manera que es troben en forma de formacions arbustives o bé castanyedes. Aquest estatge ocupa una franja relativament estreta des del punt de vista altitudinal, compresa entre 800 i 1.100 m d'altitud. Els elements florístics d'aquest estatge són predominantment eurosiberians i d'entre aquests hi solen abundar les espècies submediterrànies. Les rouredes de *Quercus petraea* acidòfiles i mesoxeròfiles (41h) corresponen al tipus de bosc més característic d'aquest estatge al sector E del massís. També es troben rouredes –de *Quercus pubescens* o híbrids– silícicoles, de la muntanya mitjana (41l) en diverses zones del massís. En aquest estatge hom pot observar pinedes de *Pinus sylvestris* acidòfiles i xeròfiles (42p), principalment al sector NW. Altres formacions boscoses pròpies d'aquest estatge són les freixenedes dels Pirineus i de les muntanyes catalanídiques septentrionals (41e) i les castanyedes acidòfiles de la muntanya mitjana i de terra baixa (41p). Per últim, és destacable la presència de diverses formacions arbustives: landes de bruguerola (*Calluna vulgaris*) acidòfiles (31c), landes de gòdua (*Cytisus scoparius*) acidòfiles i mesòfiles de la muntanya mitjana plujosa (31s) i ginebredes (matollars o bosquines de *Juniperus communis*) de la muntanya mitjana, les quals ocupen importants extensions al sector SW, i que segons Bolòs (1983) s'inclouen dins de l'estatge de les rouredes.
4. L'estatge de les fagedes. A diferència de l'estret, poc extens i discontinu –i lleugerament heterogeni– estatge de les rouredes, el de les fagedes està molt ben definit i ocupa importants extensions al massís. De fet, la seva extensió és només comparable a la de l'estatge de l'alzinar muntanyenc. *Fagus sylvatica* forma boscos, en general densos, entre els 1.000 m i els nivells superiors –al voltant dels 1.650 m–, encara que en algunes zones, principalment del vessant oriental, les fagedes es troben a poc més de 700 m. Les fagedes del Montseny són mesòfiles i mesoxeròfiles (41b) i acidòfiles pirenaicooccitanes (41c). També en aquest estatge es troben alguns claps d'*Abies alba* –avetoses acidòfiles de l'estatge montà (42b), segons Vigo *et al.* (2006)–, principalment als sectors E i NW, encara que també existeix una petita població d'avets al sector SW.

5. Nivell culminant del ginebró. En les zones culminants del massís, per sobre de 1.600-1.650 m, només en les zones més altes del Matagalls i de la carena turó de l'Home - les Agudes, el bosc de faig se substitueix per matollars baixos de ginebró –*Juniperus communis* subsp. *nana* (31h). Segons Bolòs (1983: 29), la presència en aquesta zona culminant d'un conjunt d'espècies boreoalpines de caràcter relictual demostraria que els cims més elevats del massís són un refugi per a espècies pròpies de l'alta muntanya.

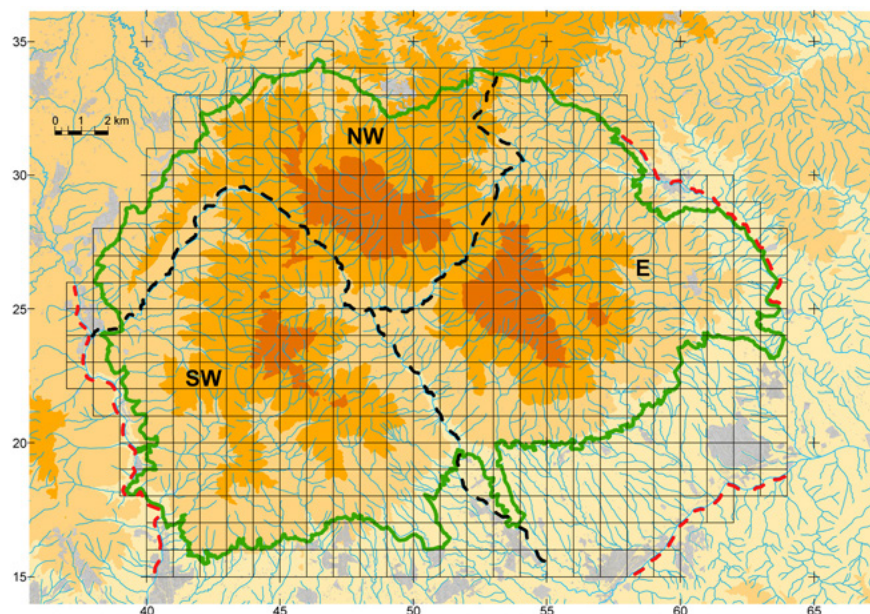
2. Catàleg florístic

2.1. Material i mètodes

2.1.1. Àrea estudiada

L'àmbit geogràfic del present estudi té aproximadament uns 420 km² en projecció plana i comprèn tot l'àmbit del Parc Natural del Montseny, així com una bona part de la Reserva de la Biosfera del Montseny (zones nucli i tampó), encara que per motius pràctics s'inclouen zones que van més enllà de la delimitació administrativa del parc natural (de vegades de delimitació poc concreta, com succeeix especialment a l'extrem meridional del massís), tal com es pot observar a la figura 1. Val a dir que en el catàleg anterior (Bolòs *et al.*, 1986) no es delimitava de manera nítida l'àmbit considerat en aquell estudi.

Figura 1. Àmbit i divisió territorial de l'estudi

2.1.2. Fonts d'informació

De la mateixa manera que el Montseny ha estat una muntanya molt estudiada des del punt de vista botànic, també la informació sobre la qual es fonamenta aquest estudi és, en bona part, molt diversa. Així, en aquest estudi s'inclouen dades procedents del catàleg florístic de Bolòs *et al.* (1986), d'articles científics de caràcter florístic o fitocenològic, revisions taxonòmiques, síntesis florístiques i corològiques, bases de dades, observacions dels autors i també informacions procedents de la revisió crítica dels herbaris (BC i BCN, bàsicament, però ocasionalment també s'han revisat altres col·leccions científiques, com és el cas dels herbaris HGI i MAF). De fet, el principal objectiu de l'estudi present és establir un catàleg florístic crític i actualitzat i, per tant, ens hem centrat a revisar de manera detallada la identitat dels tàxons de presència dubtosa, a més de verificar citacions antigues no confirmades recentment i millorar dades relatives a la distribució i freqüència relativa dels tàxons –especialment d'aquells més rars o d'interès conservacionista– existents al territori.

Respecte a l'acceptació de les dades procedents dels herbaris, en pràcticament tots els casos han estat acceptades –s'han considerat les dades relatives a la planta, el recol·lector, etc.–, amb l'excepció de materials dels quals hi ha sospites evidents que la planta no hagi estat realment recol·lectada a la localitat indicada o bé dins dels límits del territori considerat. Encara que això correspon a pocs casos, convé posar-ne alguns exemples. Entre els materials de l'herbari Salvador (BC-Salvador) no són rars els casos de plec que contenen una indicació de diverses localitats, entre les quals el Montseny. Per exemple, hi ha plec d'*Allium ursinum* i de *Cardamine pentaphyllos* –espècies de les quals no hi ha evidències actuals de la seva presència al massís– on s'indica, respectivament: «In monte Signato et montibus Nuriae» i «In Alpibus Liguriae frequens; et in Monte Signato et in Pyrenaeis». Per tant, no es pot assegurar que aquestes mostres provenguin realment del Montseny, ja que *Allium ursinum* podria haver estat recol·lectat molt probablement a Núria i *Cardamine pentaphyllos* als Pirineus o als Alps. Per tant, és raonable acceptar únicament la presència al Montseny d'espècies basades en materials de l'herbari Salvador que indiquin, exclusivament, alguna localitat d'aquest massís.

En temps relativament recents aquestes situacions són molt rares, però destaquem el cas d'alguns materials recol·lectats a mitjan segle xx per Luis Gabarda –aleshores recol·lector de la Facultat de Farmàcia–, que, en general, no tenen indicació de cap localitat concreta i que corresponen a plantes de presència extremadament dubtosa al Montseny, com seria el cas de *Campanula speciosa* –al Montseny s'ha verificat la presència de *C. affinis*, però

és inversemblant que existeixi *C. speciosa*–, o *Genista multicaulis* –tàxon que sí que podria ser-hi present, si més no en zones marginals; vegeu més endavant els comentaris d'aquesta espècie. En aquests casos hem optat per no acceptar com a presents al Montseny aquestes espècies, ja que els materials podrien no haver estat realment recol·lectats al massís. Per contra, les espècies de les quals hi ha materials d'herbari on figura Gabarda entre els recol·lectors i amb indicacions concretes de les localitats, i, a més, versemblantment presents al Montseny des d'un punt de vista biogeogràfic, sí que han estat acceptades en el present catàleg florístic.

Respecte a les citacions bibliogràfiques no recolzades per material d'herbari, han estat acceptades en pràcticament tots els casos, siguin corresponents a dades florístiques o a inventaris de vegetació, sempre que les indicacions siguin més o menys concretes, fiables i versemblants. És excepcionalment rar que dades sense plec d'herbari procedents d'autors de màxima fiabilitat –com és el cas d'Oriol de Bolòs– no hagin estat acceptades. Un cas –probablement l'únic– és el de *Scorzoneroides autumnalis* (= *Leontodon autumnalis*), documentat sense cap localitat concreta per Bolòs *et al.* (1986) i pel qual no hem estat capaços de trobar una citació bibliogràfica específica –prèvia o posterior– ni tampoc testimonis d'herbari. Resta, per tant, confirmar la presència d'aquesta espècie al Montseny.

Ocasionalment hem incorporat dades que corresponen al treball de camp –inèdit– realitzat als anys vuitanta i noranta del segle xx per Clavero (*Corologia dels tàxons vegetals de les zones de reserva naturals qualificades del Parc Natural del Montseny*), bàsicament per completar la presència sectorial d'alguns tàxons. Encara és més excepcional que únicament a partir d'aquesta font d'informació s'accepti la presència d'algunes espècies al Montseny. Aquest seria el cas de dues plantes: *Actaea spicata* i *Filipendula ulmaria*, per a les quals hi havia indicacions prèvies –encara que no gaire concretes. El fet que Clavero indiqui localitats de manera molt detallada fa versemblant la presència de les espècies en qüestió –les quals en alguns casos creixen acompanyades per altres plantes raríssimes al massís (que en el seu moment van ser noves citacions, com ara *Ranunculus platanifolius*) i que han estat observades per nosaltres–, i ens inclina a acceptar aquest tipus de dades. En aquests casos podria tractar-se de plantes extremadament rares o que fins i tot haurien desaparegut al massís després de les observacions de Clavero.

2.2. Esquema expositiu

El catàleg inclou un conjunt de referències ordenades segons els següents grups: criptògames vasculars o pteridòfits en sentit ampli (licòfits i moni-

lòfits, per aquest ordre), gimnospermes i angiospermes, dins les quals es reconeixen els següents grups principals segons APG IV (Byng *et al.*, 2016), que s'exposen en aquest ordre: magnòlides, monocotiledònies i eudicotiledònies. Dins de cada un d'aquests grups, les famílies i la resta de categories taxonòmiques es disposen seguint un ordre alfabètic. Al final de la relació d'espècies d'un gènere es troben ordenats, també alfabèticament, els híbrids. El sistema de classificació basat en la filogènia de les angiospermes (APG IV) encara es troba en desenvolupament, i, per tant, la proposta de l'APG IV està revisada, i la delimitació utilitzada és l'aproximació més recent de què es disposa actualment.

Atenent el notable canvi en la delimitació de molts gèneres i famílies de plantes vasculares que s'ha constatat des de les darreres dècades del segle passat –i que, de fet, encara es produeix actualment–, el catàleg presenta diferències notables respecte a les síntesis florístiques més importants amb incidència en la flora vascular del nord-est ibèric (Bolòs & Vigo, 1984-2001; Castroviejo, 1986-2015). Per altra banda, i també amb relació als notables canvis relatius a la sistemàtica de molts grups de plantes vasculares, la delimitació d'espècies i subespècies no segueix una obra de referència concreta, sinó que es tendeix a acceptar aquells tàxons que es consideren ben delimitats d'acord amb les revisions recents, o bé s'accepten en síntesis florístiques. En bona part, el nostre catàleg florístic es basa en una actualització des del punt de vista taxonòmic de la flora vascular de Catalunya que estan realitzant actualment el primer autor (LS) juntament amb Pere Aymerich. Som conscients que aquests canvis en la delimitació de tàxons pot dificultar la lectura a l'usuari que tingui un marc de referència basat en les síntesis florístiques clàssiques del territori, però, en primer lloc, això té només una importància relativa si l'usuari sap de quina planta es parla en cada cas. En segon lloc, segons el nostre parer és convenient fer un esforç per tal d'adaptar el gran volum de nous coneixements generats en els darrers anys en sistemàtica de plantes vasculares a un esquema traduïble en termes de diversitat florística, ja que l'opció contrària no faria sinó afavorir un estancament del coneixement.

Per a cada tàxon s'aporta, de manera breu, la informació següent:

Nom científic: El nom científic –autoria inclosa– dels tàxons amb presència acceptada en l'àmbit considerat apareix escrit en negreta. Les abreviatures dels noms dels autors dels taxons segueixen la proposta de Brummitt & Powell (1992). A continuació del nom científic acceptat s'indiquen els sinònims principals escrits en cursiva. Es reconeixen dos tipus de tàxons acceptats: el nom científic dels que es consideren autòctons està escrit en

negreta, mentre que en negreta i amb un asterisc al davant s'escriu el nom dels tàxons al·lòctons, siguin plenament naturalitzats o bé presentin poblacions més o menys inestables (tàxons casuals o adventicis). No obstant això, en alguns casos existeixen dubtes sobre la condició d'al·lòctones o autòctones de certes plantes i, per tant, cal prendre aquesta classificació amb prudència. Finalment, el nom científic dels tàxons a excloure o els de presència molt dubtosa al territori s'escriu amb lletra grisa (amb un asterisc al davant si es consideren al·lòctons).

Distribució en el territori: Per a cada tàxon s'indica el sector o sectors en el qual s'ha verificat la seva presència al territori. La figura 1 indica els límits d'aquests sectors que a continuació es descriuen breument i que ja van ser utilitzats per Bolòs *et al.* (1986), encara que aquests autors no van delimitar-los cartogràficament i, per tant, probablement no són del tot coincidents.

E: Montseny oriental. És el sector que inclou el massís del turó de l'Home i les Agudes, i que està limitat al SW per la Tordera, al NE per la riera d'Arbúcies i al NW per Sant Marçal. El seu límit meridional es troba resseguint un curt tram de la Tordera, entre Sant Celoni i la riera d'Arbúcies.

NW: Montseny nord-occidental. És el sector que inclou el massís del Matagalls, la zona del Brull, Seva i Viladrau –que representen el seu límit N. Limita amb el sector oriental en la zona compresa entre Sant Marçal – que a efectes pràctics s'inclou en el sector NW– i amb el sector SW amb la Tordera-Collformic, tot resseguint la riera de l'Avencó fins a Aiguafreda.

SW: Montseny sud-occidental. És el sector que inclou, bàsicament, el massís de la Calma. El límit N es localitza a la riera de l'Avencó i de Collformic, la Tordera constitueix el límit E i la vall del riu Congost, el límit W. El seu límit meridional inclou el piemont i planes properes situades al NE de la Garriga, arribant fins a Sant Celoni, a l'altura de Cànoves i Sant Pere de Vilamajor.

Per als tàxons que suposen novetat respecte al catàleg de Bolòs *et al.* (1986), o per aquells que són molt rars i d'interès conservacionista i biogeogràfic obvi, s'aporta, en general, informació més o menys concreta –o bé referències directes– sobre la seva presència al massís (vegeu més endavant).

Som plenament conscients que aquesta és una informació corològica molt limitada, però l'objectiu del present estudi no és concretar la distribució detallada de les més de 1.600 plantes catalogades del Montseny, sinó que

es pretén establir un catàleg florístic modern i crític d'un massís que ha estat relativament bastant estudiat i per al qual hi ha un volum d'informació més o menys detallada de la distribució de bona part dels seus tàxons en fonts d'informació diverses. Tampoc hem considerat necessari indicar els quadrats UTM 10 × 10 km on es troben els tàxons, ja que aquesta informació és fàcilment accessible al Banc de Dades de Biodiversitat de Catalunya (BDBC) (Font, 2016). Per altra banda, incloure localitats concretes per als més de 1.600 tàxons d'aquest catàleg suposaria una extensió molt notable, i en molts casos –plantes comunes i d'ampla distribució al massís– el possible interès d'aquesta informació seria molt relatiu, ja que com hem indicat abans, el fons florístic del Montseny ja és relativament ben conegut. Per aquest motiu, i per tal de no carregar innecessàriament el text del catàleg, hem optat per no aportar dades de les localitats concretes de les plantes –si més no de les més comunes–, com també s'ha fet en catàlegs florístics relativament recents d'altres zones de Catalunya (Vigo *et al.*, 2003; Sáez *et al.*, 2003; Curcó, 2007). Els lectors podran trobar informació detallada sobre les localitats concretes dels tàxons més comuns en bases de dades com el BDBC (Font, 2016) o bé en articles especialitzats (vegeu bibliografia).

No hem inclòs en el catàleg florístic aquelles plantes que tenen poblacions molt a prop dels límits considerats i que la seva presència dins dels límits del present estudi no està demostrada. Aquest seria el cas dels hidròfits *Potamogeton gramineus* i *Utricularia australis* que es troben als pantans de Vall-llosera (Hostalets de Balenyà), *Avellinia festucoides* (Link) Valdés & H. Scholz [*A. michelii* (Savi) Parl.], que va ser indicada de les Batalles (Seva, DG394163025) per Mercadé & Pérez-Haase (2013) o plantes com *Ranunculus sceleratus* L., documentada per Barnola & Romo (1989) al gorg d'en Perxistor (Sant Feliu de Buixalleu). Totes les espècies documentades a la zona d'Hostalric (unió de la riera d'Arbúcies i Tordera) també han estat excloses.

Hàbitat: S'indica l'hàbitat o hàbitats en el qual el tàxon es troba de manera més freqüent al territori. No hem especificat l'adscripció fitocenològica dels tàxons perquè pot ser molt diversa en molts casos i perquè una part important de la informació prové de dades d'herbari o de referències bibliogràfiques gairebé sense informació sobre el tipus d'ambient on creix la planta. Per tant, seria arriscat fer-ne una assignació fitocenològica concreta.

Límits altitudinals: Altituds mínima i màxima entre les quals es coneix la presència del tàxon en qüestió; entre parèntesis, l'altitud desviant. Com en el cas anterior, aquesta informació es basa en observacions de camp, i també en les etiquetes d'herbaris i de la bibliografia.

Freqüència relativa: Per assignar el grau de freqüència al territori de cada tàxon, hem seguit el criteri adoptat per Bolòs & Vigo (1984: 113). L'escala utilitzada es refereix al conjunt dels ambients en què es troba la planta, i va des de molt comú, «ccc», fins a raríssim, «rrr».

Comentaris i dades suplementàries: Al final del paràgraf es poden aportar dades de diversa índole, però en general corresponen a localitats concretes per als tàxons que no havien estat indicats per Bolòs *et al.* (1986), o bé comentaris de caràcter taxonòmic, relatius a la validesa d'algunes citacions, etc.

Finalment, en alguns casos s'aporta una informació cartogràfica en forma de mapes de distribució mitjançant quadrats UTM d'1 × 1 km per a algunes espècies interessants des del punt de vista biogeogràfic o conservacionista.

2.3. Abreviatures i sigles utilitzades

al.: *alii* (altres)

APG: *Angiosperm Phylogeny Group*

auct.: *auctorum* (dels autors)

BDBC: Banc de Dades de Biodiversitat de Catalunya

c.: *circiter* (aproximadament)

cf.: *confer* (compara amb)

cm: centímetre

E: est

incl.: *inclusus*, *-a*, *-um* (inclòs)

m: metre

N: nord

nom. illeg.: *nomen illegitimum* (nom il·legítim)

nothosubsp.: *nothosubspecies* (subespècie híbrida)

p.p.: *pro parte* (en part)

S: sud

sect.: *sectio* (secció)

subsp.: *subspecies* (subespècie)

UTM: *Universal Transverse Mercator* (sistema de coordenades universal transversal de Mercator)

var.: *varietas* (varietat)

W: oest

2.4. Relació de tàxons

Licopodiòfits

LYCOPODACEAE

Huperzia selago (L.) Schrank & C. F. P. Mart. [*Lycopodium selago* L.]

E NW. Roques ombrívols i humides, 1.200-1.388 m; rrr. La primera cita és atribuïda a Ballesteros, segons Bolòs & Romo (1991): Santa Fe del Montseny, 1.200 m –segons BDBC (Font, 2016)–, on no ha estat retrobada. Posteriorment *H. selago* va ser trobada per Panareda & Nuet (2005) al sot de les Cordes (DG4830). Actualment només es coneix un exemplar en aquesta darrera localitat.

Monilòfits

ASPLENIACEAE

Asplenium adiantum-nigrum L.

E NW SW. Llocs rocosos, de vegades en boscos, en substrat silici, 800-1.500 m; r. Gran part de les citacions d'aquesta espècie corresponen a confusions amb *A. oopteris*.

Asplenium ceterach L. subsp. **ceterach** [*Ceterach officinarum* DC. subsp. *officinarum*]

E NW SW. Fissures de roques, generalment en llocs secs, 100-1.050 m; c.

Asplenium fontanum (L.) Bernh. subsp. **fontanum**

NW SW. Fissures de roques calcàries, 400-800 m; rr.

Asplenium foreziense Héribaud

E NW. Fissures de roques silícies, 500-1.300(1.600) m; r.

Asplenium hemionitis L.

Costa (1864, sub *Scolopendrium hemionitis* Lag.) va recollir una indicació d'aquesta espècie atribuïda a Colmeiro. No hi ha evidències de la seva presència al Montseny.

Asplenium oopteris L. [*A. adiantum-nigrum* subsp. *oopteris* (L.) Heufler]

E NW SW. Sotabosc i marges d'alzinars i suredes, també en clarianes de brolles, murs i fissures de roques, 100-1.200 m; cc.

Asplenium ruta-muraria L. subsp. **ruta-muraria**

E NW SW. Fissures de roques i murs, 400-1.100 m; rr.

Asplenium scolopendrium L. subsp. **scolopendrium** [*Phyllitis scolopendrium* (L.) Newm.]

E SW. Fondalades i vores de cursos d'aigua, 300-1.100 m; rr.

Asplenium septentrionale (L.) Hoffm.

E NW SW. Fissures de roques i murs, en substrat silici, 500-1.700 m; r.

Asplenium trichomanes L. subsp. **quadrivalens** D. E. Meyer

E NW SW. Llocs rocosos, murs, talussos, etc., 100-1.700 m; c. Primera cita atribuïda a Sáez (1997), ja que Bolòs *et al.* (1986) no inclouen aquest tàxon al seu catàleg. De fet, aquesta subespècie (tetraploide i morfològicament ben separable de la diploide subsp. *trichomanes*) és la més abundant al Montseny.

Asplenium trichomanes L. subsp. **trichomanes**

E NW SW. Fissures de roques silícies, de vegades en replans de roques i talussos, 1.200-1.700 m; r. Aquesta subespècie és molt més escassa que la subsp. *quadrivalens*. Segons les dades disponibles, les seves poblacions es troben a la zona mitjana i alta del massís.

Asplenium viride Huds. [*A. trichomanes-ramosum* L.]

Espècie documentada sense cap localitat concreta –«Cataluña, Montseny»– per Pangua *et al.* (1990), sobre la base d'un material d'herbari (MAF 44224) suposadament recol·lectat al Montseny per Rivas Mateos. La fiabilitat d'alguns materials i citacions d'aquest darrer autor és molt dubtosa (Rothmaler, 1935: 85; Ruiz Téllez, 1985: 150; Amor *et al.*, 1993: 192-193). Per altra banda, *A. viride* també va ser documentat als esqueis del Matagalls (Panareda & Nuet, 2005), però no hem pogut verificar la seva presència al massís malgrat diverses prospeccions detallades, ni tampoc n'hem trobat cap testimoni d'herbari a BC.

Asplenium × **alternifolium** Wulfen [*A. septentrionale* × *A. trichomanes*]

E NW SW. Fissures de roques i murs, en substrat silici, 1.000-1.325 m; rrr. Aquest híbrid va ser documentat inicialment per Gutiérrez & Sáez (1996) a les mines del Remei i a la Calma. Posteriorment s'ha trobat al vessant sud del turó de l'Home (DG5124, 1.080 m) (Sáez, 1997).

ATHYRIACEAE

Athyrium filix-femina (L.) Roth

E NW SW. Bosc humits, cursos d'aigua, ocasionalment en peus de penyal, 180-1.540 m; c.

BLECHNACEAE

Blechnum spicant (L.) Roth subsp. **spicant**

E. Fondalades, vores de cursos d'aigua i llocs molt humits i ombrívols, 200-1.200 m; rr.

CYSTOPTERIDACEAE

Cystopteris fragilis (L.) Bernh. subsp. **fragilis**

E NW SW. Fissures de roques, llocs humits i ombrívols, 1.000-1.700 m; rr.

Gymnocarpium dryopteris (L.) Newman

E. Llocs rocosos ombrívols, 1.200 m; rrr. Espècie extremadament rara al massís. Va ser observada a les Agudes per Clavero l'any 1994, i posteriorment en una localitat situada per sobre del pla de Puigllobí (DG5427, 1.200 m) per Pié *et al.* (2010).

DENNSTAEDTIACEAE

Pteridium aquilinum (L.) Kunhn subsp. **aquilinum**

E NW SW. Landes, prats, boscos, pedruscalls, etc., 150-1.650 m; cc.

DRYOPTERIDACEAE

Dryopteris affinis (Lowe) Fraser-Jenk. subsp. **affinis**

E NW SW. Fondalades humides i boscos de ribera, 200-1.100 m; c. Les primeres indicacions corresponen a Sáez (1997). Vegeu els comentaris de l'espècie següent.

Dryopteris borreri (Newman) Oberh. & Tavel [*D. affinis* subsp. *borreri* (Newman) Fraser-Jenk.]

E NW. Fondalades humides i boscos de ribera, 450-900 m; rr. Les referències de *D. filix-mas* subsp. *borreri* (Newman) Bech & Tavel atribuïdes a Bolòs *et al.* (1986) corresponen a *D. affinis* subsp. *affinis*. *Dryopteris borreri* ha estat documentada a diverses localitats del massís per Gutiérrez & Sáez (1996) i per Sáez (1997).

Dryopteris cambrensis (Fraser-Jenk.) Beitel & W. R. Buck [*D. affinis* subsp. *cambrensis* Fraser-Jenk.]

NW. c. 1.000 m; rrr. Tàxon del grup de *D. affinis* que va ser recol·lectat a finals del segle XIX per Trèmols a Sant Marçal (Fraser-Jenkins, 1982; Sáez, 1997). No s'ha retrobat posteriorment però la seva presència al massís és versemblant.

Dryopteris dilatata (Hoffm.) A. Gray

E NW. Fondalades humides (generalment dins la fageda i l'avetosa) i boscos de ribera, (170)470-1.550 m; rr. Excepcionalment es troba a la zona basal del massís (Breda, DG6222, 180 m, 24-IV-1994, leg. Gutiérrez & Sáez), segons Gutiérrez & Sáez (1996) i Sáez (1997).

Dryopteris filix-mas (L.) Schott

E NW SW. Boscos humits, de vegades en llocs rocosos (tarteres) i en peus de penyal, (300)600-1.700 m; c. Alguna vegada aquesta espècie ha estat confosa amb tàxons del grup de *Dryopteris affinis*.

Polystichum aculeatum (L.) Roth

E. Llocs rocosos, 1.475-1.580 m; rrr. Segons Gutiérrez & Sáez (1996), les referències disponibles fins aleshores de *P. aculeatum* eren referibles a *P. setiferum*, del qual se separa per les seves pínules sèssils, entre altres caràcters. No obstant això, Pié *et al.* (2014) confirmen la presència de *P. aculeatum* al serrat dels Pous.

Polystichum lonchitis (L.) Roth

E. Roquissars humits i ombrívols, 1.610 m; rrr. Només es coneixen dos exemplars en roquissars silícis de l'obaga del serrat dels Pous (DG5225) (Pié *et al.*, 2014).

Polystichum setiferum (Forssk.) Woyнар

E NW SW. Fondalades humides, fagedes i boscos de ribera, 200-1.600 m; c.

EQUISETACEAE

Equisetum arvense L.

E NW SW. Herbassars higròfils i boscos de ribera, 100-1.100 m; c.

Equisetum hyemale L.

E NW. Herbassars higròfils i boscos de ribera, 450-1.220 m; rr. Vegeu les localitats aportades per Pié *et al.* (2010). Recentment, Nuet (2015) ha documentat aquesta espècie al sot de les Hortes de Sobrevia, a Seva (DG4823, 450 m), però aquesta assignació d'UTM és errònia –correspondria al vessant SE del Montseny i no a la localitat indicada, la qual es trobaria realment dins del quadrat UTM DG4332.

Equisetum palustre L.

NW. Herbassars higròfils, 680-700 m; rrr. Espècie coneguda prop de la font de vall d'Oriola (Seva), 700 m, on va ser recol·lectada per Bolòs el 18-VI-1948 (BC 113877) (cf. Sáez, 1997).

Equisetum ramosissimum Desf. subsp. **ramosissimum**

E NW SW. Cursos d'aigua, llocs humits, marges de camps, vores de camins, etc., 100-1.000 m; r.

Equisetum telmateia Ehrh.

E SW. Herbassars higròfils i boscos de ribera de l'estatge basal, 100-400 m; rr.

OPHIOGLOSSACEAE

Botrychium lunaria (L.) Swartz

E NW SW. Matollars culminals de ginebró i pastures, 1.100-1.700 m; rr.

Botrychium matricariifolium (Retz.) Koch

E. Fondalades dins de fagedes, 1.080-1.140 m; rrr. Espècie documentada inicialment per Pié *et al.* (2011). Posteriorment s'ha trobat un altre nucli poblacional relativament proper (Pié *et al.*, 2014). L'espècie està restringida a la zona de Santa Fe i s'han detectat oscil·lacions interanuals pel que fa al nombre de tiges aèries.

Ophioglossum azoricum C. Presl

Aquesta espècie va ser documentada al pla del Clot (la Calma), a 1.140 m (Gutiérrez, 1998). Tanmateix, la major part dels exemplars de la mateixa localitat recol·lectats per Pié semblen referibles a *O. vulgatum* (Pié *et al.*, 2014).

Ophioglossum vulgatum L.

E SW. Herbassars higròfils i prats de dall, 100-1.245 m; rr.

OSMUNDACEAE

Osmunda regalis L.

E NW SW. Boscos de ribera, 200-825 m; rr.

POLYPODIACEAE

Polypodium cambricum L. [*P. vulgare* subsp. *serrulatum* Arcang.]

E NW SW. Llocs rocosos, murs i talussos, de vegades epífit, 100-1.200 m; c.

Polypodium interjectum Shivas [*P. vulgare* subsp. *prionodes* (Asch.) Rothm.]

E NW SW. Llocs rocosos i talussos, 100-1.100 m; c.

Polypodium vulgare L.

E NW SW. Llocs rocosos i talussos, 500-1.600 m; c.

PTERIDACEAE

Adiantum capillus-veneris L.

E NW SW. Degotalls i fissures de roques humides, 100-600 m; rr.

Allosorus pteridioides (Reichard) Christenh. [*Cheilanthes pteridioides* (Reichard) C. Chr; *Ch. maderensis* Lowe; *Ch. pteridioides* (Reichard) C. Chr. subsp. *maderensis* (Lowe) O. Bolòs, Vigo, Masalles & Ninot]

NW SW. Fissures de roques silícies, generalment en indrets assolellats, 450-1.100 m; rr. Documentada al Montseny per primera vegada per Sáez (1997, sub *Ch. maderensis* Lowe). Les anteriors citacions s'havien fet sota altres noms específics; per aquest motiu la seva atribució taxonòmica és incerta.

Anogramma leptophylla (L.) Link

E. Talussos humits i ombrívols en zones arrecerades i tèrmiques, sovint en marges de camins i pistes, 350-680 m; rr.

Paragymnopteris marantae (L.) K. H. Shing [*Notholaena marantae* (L.) Desv.]

E NW SW. Fissures de roques silícies, generalment en indrets assolellats, 380-800 m; rr. Coneguda de vessants rocosos silícies del salt de Gualba (DG5722), on va ser trobada per Llenas (Font Quer, 1916), i de la zona d'Aiguafreda, on va ser documentada inicialment per Sáez (1997). Aquesta localitat es troba al quadrat DG3924, a 430 m, en costers assolellats esquistosos propers a la riera d'Avencó. També ha estat observada per Clavero al sector de la Calma (DG4126 i DG4226), entre 675 i 725 m.

SALVINIACEAE

***Azolla filiculoides** Lam.

SW. Trobada en una bassa, 998 m; rrr. Va ser documentada per Guinart *et al.* (2014). Aquesta referència es basa en una observació de l'any 2012 d'Andreu Salvat que correspon a una bassa situada al S del Bellver (Tagamanent, DG4221).

THELYPTERIDACEAE

Oreopteris limbosperma (All.) Holub. [*Thelypteris limbosperma* (All.) H.P. Fuchs.]

Costa (1877, sub *Polystichum oreopteris* DC.) va recollir una citació atribuïda a Puiggari. No hi ha evidències de la presència d'aquesta espècie al Montseny.

Gimnospermes

CUPRESSACEAE

Juniperus communis L. subsp. **communis**

E NW SW. Clarianes de boscos matollars, llocs rocosos, etc., 100-1.300 m; cc.

Juniperus communis subsp. **nana** Syme [*J. communis* subsp. *alpina* (Suter) Celak., nom. illeg.; *J. communis* subsp. *saxatilis* (Pall.) A. E. Murray]

E NW. Forma matollars culminals per sobre de l'estatge de la fageda, també es troba en carenes, llocs rocosos, etc., 1.480-1.700 m; c. Són freqüents les formes de transició vers la subsp. *communis*, fet que fa dubtar del valor taxonòmic de la subsp. *nana*. En aquest sentit, alguns estudis basats en dades moleculars (Adams & Schwarzbach, 2012; Hantemirova *et al.*, 2012) no recolzen un reconeixement taxonòmic diferent de *J. communis* subsp. *communis*.

Juniperus oxycedrus L.

E NW SW. Boscos clars i matollars, 250-1.000 m; c.

PINACEAE

Abies alba Mill.

E NW SW. Forma alguns claps purs o bé es troba juntament amb *Fagus sylvatica* i ocasionalment altres espècies, fins i tot *Quercus ilex*, *Q. petraea*, *Acer opalus*, etc. En el cas del sot dels Avets (sector SW), es troba en vessants generalment obacs i frescals, (990)1.200-1.680 m; r.

***Abies pinsapo** Boiss. subsp. **pinsapo**

NW. Espècie cultivada com a ornamental i que ocasionalment es troba escapada en ambients suburbans i en marges de la xarxa viària, 800-850 m; rrr. Casasayas (1989) ja indica aquesta espècie com a escapada a Viladrau, on «prosperava a les parets dels carrers i als marges de la carretera del poble».

***Cedrus atlantica** (Endl.) Carrière

E NW. Es poden trobar alguns exemplars escapats lluny de les zones on es cultiva, fins i tot en matollars de ginebró, 500-1.480 m; r.

***Picea abies** (L.) H. Karst.

E NW. Espècie plantada amb finalitats forestals i que de vegades es troba escapada de cultiu, 600-1.100 m; r.

Pinus halepensis Mill.

E NW SW. Boscos clars, sovint barrejat amb *Quercus ilex*, 100-800(980) m; cc. Especialment abundant al sector del Congost. Assoleix el seu límit altitudinal superior a la Feixa de la Poua (vessant NW del turó de Tagamanent).

Pinus nigra J.F. Arnold subsp. **salzmannii** (Dunal) Franco

NW SW. Boscos, bàsicament damunt de substrat calcari però també sobre gresos triàsics, 470-1.010 m; r. Forma boscos a l'extrem occidental del massís –sobre Tagamanent i Aiguafreda– i apareix de manera més dispersa al sector de la serra de l'Arca. Altres subespècies de *Pinus nigra* al·lòctones s'han plantat en zones silícies

–principalment al sector oriental– amb finalitats forestals: subsp. *nigra*, subsp. *lario* Maire i subsp. *pallasiana* (D. Don) Holmboe. L'extensió d'aquestes plantacions és reduïda.

Pinus pinaster Aiton

E. Boscos i brolles de la zona basal, 100-300 m; r. En algunes zones del massís ha estat plantada (fins a 1.500 m d'altitud).

***Pinus pinea** L.

E NW SW. Boscos esclerofil·les (suredes, principalment) i brolles, sovint en terreny saulonós, 100-900 m; c.

***Pinus radiata** D. Don

E NW SW. Plantada, 100-1.000 m; r. No sembla que aquesta espècie tingui capacitat de propagar-se de manera natural al massís.

Pinus sylvestris L.

E NW SW. Boscos, de vegades dispers en landes, 400-1.250 m; r. S'han realitzat algunes plantacions al massís a partir d'exemplars majoritàriament originaris del centre d'Espanya (Segòvia), els quals serien assimilables a la var. *iberica*.

***Pinus uncinata** DC. [*P. mugo* Turra subsp. *uncinata* (DC.) Domin]

E. Matollars culminals de ginebró, 1.450-1.670 m; r. Plantat i en fase de naturalització als voltants del turó de l'Home.

***Pseudotsuga menziesii** (Mirb.) Franco

E NW. Plantat i localment naturalitzat, 500-1.350 m; r. S'ha documentat que aquesta espècie es troba en procés de naturalització en zones on ha estat cultivada (Broncano *et al.*, 2005).

TAXACEAE

Taxus baccata L.

E NW SW. Peus de penyals i vessants rocosos, encara de vegades es troba de manera molt dispersa en landes –al sector de la Calma–, 1.139-1.655 m; rr. Dubreuil *et al.* (2010) aporten dades sobre l'estructura genètica d'algunes poblacions del Montseny.

Angiospermes

Magnòlides

ARISTOLOCHIACEAE

Aristolochia paucinervis Pomel [*A. longa* auct.]

SW. Boscos de ribera, 250-300 m; rr. Existeix material d'herbari d'aquesta espècie procedent de la zona de Vilamajor que va ser recol·lectat el 4-IV-1920 per Garriga de Gallardo (BC 130163, sub *A. longa*).

Aristolochia pistolochia L.

E NW SW. Brolles i vessants pedregosos, 300-550 m; rr.

Aristolochia rotunda L. subsp. **rotunda**

E. Boscos de ribera, 100-500 m; rrr. Coneixem la presència d'aquesta espècie al sector de Gualba i Breda, on havia estat documentada, respectivament, per Font Quer (1916) –a partir de material recol·lectat per Llenas– i per Vilar (1987).

LAURACEAE

Laurus nobilis L.

E NW SW. Barrancs, cursos d'aigua i ambients ruderals, 200-1.000 m; c. El caràcter autòcton del llorer és incert, encara que en aquest catàleg ha estat considerat com a autòcton en el cas de les poblacions de barrancs, fondalades humides i cursos d'aigua.

Monocotiledònies

ALISMATACEAE

Alisma lanceolatum With.

E SW. Aigües estancades o de curs lent, 100-1.100 m; rr. La localitat a més altitud correspon a les vores de l'embassament superior de Santa Fe.

Alisma plantago-aquatica L.

E NW SW. Aigües estancades o de curs lent, 100-770 m; rr.

Baldellia ranunculoides (L.) Parl.

E. Llocs herbosos inundats, 220 m; rrr. Documentada a prop del límit meridional de l'àmbit considerat, a la localitat de Sant Joan Sanata (DG5212) per Gutiérrez (1998).

AMARYLLIDACEAE

Allium ampeloprasum L.

SW. Fenassars, 100-400 m; rr.

***Allium dentiferum** Webb & Berthel. [*A. paniculatum* auct., non L.]

SW. Herbassars ruderals, c. 250 m; rrr. Hi ha una indicació d'*Allium paniculatum* subsp. *fuscum* (Waldst. & Kit.) Arcang. de la Garriga atribuïda a Casasayas (1989) que probablement s'ha de referir a *A. dentiferum*, tàxon que pertany al grup d'*A. paniculatum*.

***Allium neapolitanum** Cirillo

E SW. Llocs herbosos més o menys humits, 180-360 m. Sáez *et al.* (2015) documenten aquesta espècie al torrent de la Font dels Monjos (Cànoves i Samalús, DG4215, 360 m). També hi ha una indicació de prop del poble de Breda atribuïda a Vilar (1987), que molt probablement també s'inclou dins dels límits del nostre estudi.

Allium oleraceum L.

E SW. Llocs herbosos més o menys humits, 100-600 m; r.

Allium roseum L.

E SW. Herbassars ruderals, 100-400 m; rr.

Allium senescens L. subsp. **montanum** (F. W. Schmidt) Holub [*A. lusitanicum* Lam.]

E NW. Replans de roques, (740)900-1.700 m; r.

Allium sphaerocephalon L.

E NW SW. Pradells, fenassars, pastures camefitiques, etc., 400-1.600 m; r.

***Allium triquetrum** L.

E. Naturalitzada en prats i herbassars ruderals, 200-450 m; rrr. Va ser inicialment documentada entre Breda i la vall del Montseny per Gutiérrez & Sáez (1996).

Allium ursinum L.

Existeix material d'aquesta espècie a l'herbari Salvador, el qual inclou una indicació de dues localitats: «In monte Signato et montibus Nuriae». Per tant, no es pot assegurar que la mostra provingui realment del Montseny.

Allium victorialis L.

E NW. Herbassars megafòrbics i peus de penyal ombrívols, 1.420-1.700 m; rr.

Allium vineale L.

E SW. Fenassars, prats de dall, etc., 250-970 m; rrr. Documentada per Clavero a la zona de Morou - riera de Gualba (DG5623, 875 m) i al collet de Sant Martí (Tagamanent, DG4122) per Mercadé & Pérez-Haase (2013). També ha estat recol·lectada a la zona de Vilamajor (BC 125415, leg. Garriga de Gallardo) i de Riells del Montseny (HGI 17176, leg. Mercadal).

Galanthus nivalis L.

E NW. Boscos de ribera, fondalades humides i peus de penyals ombrívols, 700-1.610 m; rr.

Narcissus assoanus Schult. & Schult. fil.

NW SW. Pastures camefitiques, bàsicament damunt substrat calcari, 600-890 m; r.

Narcissus bicolor L. [*N. pseudonarcissus* L. subsp. *bicolor* (L.) Baker]

Moreno Saiz & Sáinz Ollero (1992, sub *Narcissus abscissus* (Haw.) Schult. & Schult. fil.) van acceptar la presència d'aquest tàxon al Montseny, encara que no hi ha evidències de la seva presència al massís. A Catalunya, *Narcissus bicolor* només es coneix amb seguretat dels Pirineus centrals i la Vall d'Aran (Bolòs & Vigo, 2001; Font, 2016).

Narcissus dubius Gouan

SW. Espècie documentada al nord-est de la Garriga per Lloret & Fernández Casas (2009): Barcelona: 31TDG41 41.69°N, 002.34°E; DG4114, «(Vallès Oriental) la Garriga. Herbassar ruderal», F. J. Lloret Sabaté 10226, 12-III-2009 (herb. Lloret Sabaté).

Narcissus poeticus L.

E NW SW. Prats humits, clarianes dels matollars de ginebró i de fagedes, etc., 1.000-1.700 m; r.

Narcissus pseudonarcissus L. subsp. **pseudonarcissus**

Willkomm & Lange (1861-1862) i Costa (1864) van recollir una indicació al Montseny, no gaire fonamentada, atribuïda a Colmeiro. Per altra banda, tampoc està acceptada la presència d'aquesta espècie al Montseny en les darreres síntesis florístiques i corològiques (Bolòs & Vigo, 2001; Font, 2016). No existeixen evidències de la presència de poblacions naturals d'aquesta espècie al massís. Per contra, sí que es coneixen rodals corresponents a plantes persistents de cultiu amb finalitats ornamentals, o bé escapades entre el coll de Ravell i Espinelves, a la vora de la riera d'Espinelves –fora de l'àmbit considerat. I també, ja dins del territori tractat, al Virigili (Seva), a uns 789 m, *N. pseudonarcissus* es troba com a persistent de cultiu, sense evidències d'escapament.

Narcissus tazetta L. subsp. **tazetta**

SW. Espècie documentada al nord-est de la Garriga per Lloret & Fernández Casas (2009): Hs, Barcelona: 31TDG41 41.69°N, 002.34°E; DG4114, «(Vallès Oriental) la Garriga. Herbassar ruderal», F. J. Lloret Sabaté 10225, 05-III-2009 (herb. Lloret Sabaté).

Narcissus × **cardonae** Lloret & Fern. Casas [*N. dubius* × *N. tazetta*]

SW. Taxon documentat al nord-est de la Garriga per Lloret & Fernández Casas (2009): Barcelona: 31TDG41 41.69°N, 002.34°E; DG4114, «(Vallès Oriental) la Garriga. Marge d'un bancal», F. J. Lloret Sabaté 10223, 05-III-2009 (herb. Lloret Sabaté).

***Sternbergia lutea** (L.) Spreng.

SW. Escapada de cultiu vora nuclis habitats, 355 m; rrr. Documentada a Santa Eugènia del Congost, Tagamanent (DG3920, 355 m), en una antiga casa aterrada (Aymerich, 2013). També es coneixen un parell de localitats d'aquesta espècie a prop del límit oest del sector NW (zona del Brull).

ARACEAE

Arum italicum L.

E NW SW. Boscos de ribera, 100-1.000 m; c.

Lemna gibba L.

E SW. Basses, 200-810 m; rrr. L'hem observada a la bassa del Boix, la serra de l'Arca i el Brull (DG404281, 810 m) (Sáez *et al.*, 2015). També va ser documentada a Breda per Vilar (1987). Probablement es troba en altres localitats del territori considerat.

Lemna minor L.

E NW SW. Basses, 100-1.100 m; r.

ASPARAGACEAE

***Agave americana** L.

E SW. Localment naturalitzada en ambients ruderals, 100-500 m; r. Aquesta espècie ja apareix documentada al Montseny per Costa (1864).

Anthericum liliago L.

E NW SW. Pedruscalls, prats, matollars culminals, etc., 380-1.675 m; r.

Aphyllanthes monspeliensis L.

NW SW. Pastures camefítics, 400-1.030 m; c.

Asparagus acutifolius L.

E NW SW. Boscos (esclerofil·les, principalment) i brolles, 100-850 m; c.

Dipcadi serotinum (L.) Medik.

NW SW. Llocs rocosos i pastures camefítics, 300-750 m; rr.

***Drimia maritima** (L.) Stearn [*Urginea maritima* (L.) Baker]

E. Escapada de cultiu en herbassars ruderals, 325 m; rrr.

Leopoldia comosa (L.) Parl. [*Muscari comosum* (L.) Mill.]

E NW SW. Herbassars ruderals, 100-1.100; r.

Muscari atlanticum Boiss. & Reut.

SW. Vessants rocosos calcaris assolellats, 600 m; rrr. Documentada al turó del Seguer (DG4020) per Sáez *et al.* (2015).

Muscari neglectum Ten.

E NW SW. Pastures, de vegades en replans de roques, 100-1.650 m; rr.

Ornithogalum bourgaeum Jord. & Fourr. [*O. orthophyllum* Ten. subsp. *monticulum* (Jord. i Fourr.) O. Bolòs & Vigo]

E NW SW. Pastures mesòfiles, (c. 250)430-1.300 m; r. Aquesta espècie pot trobar-se a la zona basal del massís (Arbúcies, 430 m; BCN 46300) i Vilamajor (BC 125408), encara que la major part de les seves poblacions es troben per sobre de 800 m. La referència d'*O. cf. orthophyllum* atribuïda a Bolòs *et al.* (1986) seria referible a *O. bourgaeum*.

Ornithogalum divergens Boreau [*O. umbellatum* auct., non L.]

E NW SW. Pastures mesòfiles, 100-1.700; r.

Ornithogalum gussonei Ten. [*O. tenuifolium* Guss., nom. illeg.]

Espècie documentada per Bolòs (1954: 263-264) en dues localitats de la Calma: «collado entre Roques Roges y Pla del Sui. 1.270 m» i «sobre la Jaça del Bellit. 1.225 m». No hi ha evidències que aquesta planta, endèmica de la regió mediterrània central i oriental, es trobi a la península Ibèrica.

Ornithogalum pyrenaicum L. subsp. **pyrenaicum**

E NW. Replans de roques silícies, peus de penyals, de vegades dins de prats de dall, (1.160)1.240-1.665 m; rr.

Polygonatum odoratum (Mill.) Druce

E NW SW. Boscos humits, peus de penyal, etc., 100-1.700 m; r.

Polygonatum verticillatum (L.) All.

E NW. Peus de penyal ombrívols, replans de roca i herbassars megafòrbics, 1.390-1.655 m; rr.

Prospero autumnale (L.) Speta [*Scilla autumnalis* L.]

E NW SW. Pradells terofítics, sovint en sòls prims i pedregosos, 100-1.350 m; rr.

Ruscus aculeatus L.

E NW SW. Boscos (alzinars, principalment), 100-1.020 m; cc.

Streptopus amplexifolius (L.) DC.

NW. Replans de roques ombrívols permanentment humides (per regalims i esquitxos) situades vora un curs d'aigua, 1.385-1.390 m; rrr. Aquesta espècie va ser descoberta per Panareda & Nuet (2005) al sot de les Cordes (DG4830).

***Yucca gloriosa** L.

E SW. Cultivada com a ornamental i escapada en marges d'alzinars i brolles, prop de nuclis habitats, 170-340 m; rrr. Trobada vora el torrent de Can Pasqual (DG4115) i a la zona del sot Gran (DG6120) (Sáez *et al.*, 2015). També existeix en altres indrets de la zona baixa del massís (Sant Celoni, Campins, Gualba, Riells, etc.).

ASPHODELACEAE

***Aloe maculata** All.

E SW. Escapada de cultiu i localment naturalitzada en marges de la xarxa viària i de vegades dins d'alzinars, 280-320 m; rr. Documentada per Sáez *et al.* (2015) a diverses localitats: Can Sebastianet (Cànoves i Samalús, DG4614, 320 m), torrent de Ca l'Abat (Gualba, 280 m, DG5720).

Asphodelus albus Mill. subsp. **delphinensis** (Gren. & Godr.) Z. Díaz & Valdés

E NW. Clars de boscos humits i landes, 1.000-1.700 m; r. La referència d'*Asphodelus albus* Mill. sense indicació de subespècie atribuïda a Bolòs *et al.* (1986) és referible a aquest tàxon.

Asphodelus cerasiferus J. Gay

Willkomm & Lange (1861-1862) van recollir una citació –sense localitat concreta– atribuïda a Colmeiro. Aquesta espècie no apareix documentada al Montseny posteriorment (Bolòs *et al.*, 1986; Bolòs & Vigo, 2001; Font, 2016). No hi ha evidències de la seva presència a la zona considerada, tot i que podria trobar-se a l'extrem més occidental del sector SW.

Asphodelus fistulosus L. subsp. **fistulosus**

E. Herbassars ruderals, 100 m; rr. Es coneix de la zona compresa entre Breda i Viabrea. Molt probablement present en altres localitats de la zona basal del massís.

***Hemerocallis fulva** (L.) L.

E NW. Naturalitzada en cursos d'aigua, 100-810 m; rr. Herboritzada de la zona d'Arbúcies per Marcos (BCN 54572) i Casasayas (8-VI-1985, BCN 54571). L'hem observada a la riera Major de Viladrau, on sembla estar en expansió.

CYPERACEAE

Carex caryophyllaea Latourr. [*C. praecox* Jacq.; *C. verna* Chaix, nom. illeg.]

E NW SW. Pastures mesòfiles, llocs humits, etc., (110)300-1.700 m; cc.

Carex cuprina (Heuff.) A. Kern. [*C. vulpina* subsp. *cuprina* (Heuff.) O. Bolòs & Vigo; *C. otrubae* Podp.]

E NW SW. Molleres i prats humits, 100-1.600 m; rr.

Carex demissa Hornem. [*C. flava* subsp. *oedocarpa* (Andersson) O. Bolòs & Vigo; *C. oederi* auct.]

NW SW. Jonqueres i herbassars higròfils, 1.255-1.550 m; rrr. Espècie documentada al nord del collet de la Font (Viladrau, DG4829) per Mercadé & Pérez-Haase (2013). També va ser documentada per Bolòs *et al.* (1986) entre Campins i Santa Fe, encara que aquests autors manifesten dubtes sobre aquesta citació: «Sennen, n.v.». Nosaltres també l'hem trobada al sector SW (DG4225), a 1.255 m.

Carex depressa Link subsp. **basilaris** (Jord.) Kerguelén [*C. basilaris* Jord.]

E SW. Boscos (alzinars, principalment), 100-300 m; rr. Es coneix de la zona de Gualba i Breda. Nosaltres assimilem a aquest tàxon les citacions de *Carex depressa* sense atribució de subespècie.

Carex digitata L.

E SW. Boscos i fondalades humits, de vegades vora cursos d'aigua, 500-1.480 m; rr.

Carex distachya Desf.

E NW SW. Boscos (alzinars, principalment), 100-1.100 m; c.

Carex disticha Huds.

E. Aiguamolls, c. 1.100 m; rrr. Espècie documentada a Santa Fe per Font Quer (1916), fent referència a una recol·lecció de Llenas. No ha estat retrobada recentment, però hem verificat que efectivament existeix material d'herbari que justifica la seva presència al massís: Montseny (Santa Fe), VII-1907, Llenas (BC 65655). Seria convenient confirmar que *C. disticha* encara es troba a la zona de Santa Fe.

Carex divisa Huds.

E SW. Prats més o menys humits, 100-400 m; rr.

Carex divulsa Stokes subsp. **divulsa** [*C. muricata* subsp. *divulsa* (Stokes) Celak]

E NW SW. Herbassars humits, vores de cursos d'aigua, etc., 100-1.250(1.530) m; r.

Carex echinata J.A. Murray

E NW SW. Molleres, 950-1.605 m; rr.

Carex flacca Schreb. subsp. **flacca**

E NW SW. Llocs humits, cursos d'aigua, etc. 100-1.450 m; c.

Carex grioletii Roem.

SW. Vores de cursos d'aigua, 265 m; rrr. Espècie documentada a una torrentera lleugerament alterada al sud de Cal Corraler (Sant Pere de Vilamajor, DG5116) (Mercadé & Pérez-Haase, 2013); probablement es troba en altres llocs.

Carex halleriana Asso

E NW SW. Alzinars, brolles, rouredes, etc., 100-1.225 m; c.

Carex hirta L.

E NW. Molleres i prats de dall, 90-600 m; rr. Un plec d'herbari etiquetat com a *Carex distans* [Vallès Oriental, la Batllòria, baixos del Tordera, 2-VIII-1970, J. Barrau, BC 942452] correspon realment a *C. hirta*.

Carex humilis Leyss.

NW SW. Pastures camefítics, 600-800 m; r.

Carex lepidocarpa Tausch [*C. flava* subsp. *lepidocarpa* (Tausch) Lange]

E NW. Molleres, 1.000-1.525 m; rr.

Carex leporina L. [*C. ovalis* Gooden.]

E NW SW. Molleres i pastures humides, ocasionalment en fagedes, 150-1.235 m; r.

Carex liparocarpos Gaudin subsp. **liparocarpos**

NW. Pradells calcícoles, 500-730 m; rrr. Espècie que inicialment va ser documentada per Font Quer (cf. Bolòs *et al.*, 1986). Mercadé & Pérez-Haase (2013) van confirmar la presència d'aquesta espècie en una zona molt propera als límits considerats en aquest estudi (plans de les Batalles, DG394163025).

Carex mairei Coss. & Germ.

Espècie documentada al Montseny –sense localitat concreta– per Bolòs (1951: 28). Tanmateix, aquesta citació no apareix recollida posteriorment en altres publicacions del mateix autor (Bolòs *et al.*, 1986; Bolòs & Vigo, 2001: 290-291).

Carex montana L.

Citada del Montseny per Costa (1877) i per Vayreda Vila (cf. Willkomm, 1893; Bolòs *et al.*, 1986). La presència d'aquesta espècie no ha estat verificada posteriorment i no hi ha testimoni d'herbari a BC-Vayreda. Les poblacions més properes conegudes es troben al territori auso segarric oriental i al Cabrerès (Mercadé, 2009).

Carex oedipostyla Duval-Jouve

E. Brolles calcífugues, principalment d'*Erica scoparia*, 100-200 m; rr.

Carex olbiensis Jord.

E SW. Alzinars, 100-260 m; rr. La major part de les poblacions conegudes es localitzen a l'extrem oriental del massís, al sector comprès entre Breda, Arbúcies i Montsoriu, on ja va ser documentat per Lapraz (1974). També es coneix de la zona d'Aiguafreda-Figaro.

Carex pallescens L.

E SW. Molleres en substrat silici, (350)500-1.230 m; rr. Citada per Costa (1877) i Font Quer (1916). Aquest darrer autor fa referència a una recol·lecció de Llenas a la localitat de Santa Fe. Nosaltres hem observat aquesta espècie a la Calma (DG4424, 1.230 m), sector que representa novetat respecte al que indiquen Bolòs *et al.* (1986). Probablement *C. pallescens* es troba en altres zones del massís.

Carex panicea L.

Existeix una indicació molt insegura basada en una observació de Bolòs feta l'any 1955 a la zona compresa entre l'hotel de Santa Fe i l'embassament superior (Bolòs, 1983, sub *Carex* cf. *panicea*). La torbera que existia en aquesta zona actualment ha desaparegut. Com que aquesta citació no apareix recollida en obres posteriors en les quals participa el mateix autor de l'observació (Bolòs & Vigo, 2001: 300), sembla raonable no incloure aquest tàxon com a present al Montseny.

Carex pendula Huds.

E SW. Boscos de ribera, 100-600 m; c.

Carex punctata Gaudin

E. Molleres i cursos d'aigua, en substrat silici, 100-1.200 m; rr.

Carex remota L.

E NW SW. Boscos de ribera, 150-1.120 m; c.

Carex riparia Curtis

E. Observada en una plantació de *Populus*, 75 m; rrr. Espècie documentada a la zona de Gaserans per Gutiérrez & Sáez (1996).

Carex sylvatica Huds. subsp. **pau** (Sennen) A. Bolòs & O. Bolòs

E SW. Boscos de ribera i fondalades humides, 200-500 m; rr.

Carex sylvatica Huds. subsp. **sylvatica**

E NW SW. Boscos de ribera, 150-1.400 m; c.

Carex tomentosa L.

NW SW. Vorades de boscos i herbassars humits, 475-1.235 m; rrr. Documentada a la riera de Martinet (Aiguafreda, DG3826) (Mercadé & Pérez-Haase, 2013) i a la zona de la Calma (Gutiérrez & Sáez, 1996). És versemblant la presència d'aquesta espècie en altres zones del massís.

Carex umbrosa Host subsp. **umbrosa**

E SW. Prats de dall, mulladius i vores de torrents, 125-1.235 m; rrr. Documentada a la zona de Breda (Gutiérrez & Sáez, 1996) i a la Calma (DG4423) (Mercadé & Pérez-Haase, 2013).

Carex viridula Michx. [*C. flava* subsp. *viridula* (Michx.) O. Bolòs & Vigo]

E. Molleres, 1.100 m; rrr. Espècie documentada al Montseny sense localitat concreta (cf. Bolòs & Vigo, 2001: 305). Existeix un testimoni d'herbari [Montseny, Santa Fe, 16-VIII-1917, Gros (BC 64566, sub *C. oederi*)] que permet confirmar la presència d'aquesta espècie al Montseny. Espècie a recercar.

***Cyperus eragrostis** Lam.

E. Molleres, 100-350(1.100) m; r. Bolòs *et al.* (1986) van recollir la presència d'aquesta espècie de la zona basal del massís, però Casasayas (1989) també la va documentar a la zona alta (Santa Fe del Montseny).

Cyperus esculentus L. [*C. auerus* Ten.]

E. Herbassars humits, c. 200 m; rrr. L'espontaneïtat d'aquesta espècie és incerta i, de fet, podria ser un element al·locton. Es coneix la seva presència a Gualba (9-XI-1917, P. Font Quer, BCN 78898, sub *C. aureus*). També va ser documentada a prop del límit oriental del territori (zona d'Hostalric i Gaserans) per Llensa (1945). Molt probablement també es troba en altres localitats de la zona basal del massís.

Cyperus flavescens L. [*Pycrus flavescens* (L.) Rchb.]

E NW. Pradells terofítics temporalment inundats, 200-1.000 m; rr.

Cyperus flavidus Retz. [*Pycreus flavidus* (Retz.) T. Koyama; *Cyperus globosus* All.]

E. Herbassars higròfils, c. 150-200 m; rrr. Taxon documentat per Font Quer (1916, sub *C. globosus* All.) a Gualba, a partir d'una recol·lecció de Llenas de la qual es conserva testimoni d'herbari: «Gualba, VIII-1907, Llenas (BC 63641)».

Cyperus fuscus L.

E. Llocs herbosos humits o inundats temporalment, 150-300 m; rrr. Documentat a Arbúcies per Cuní Martorell (1880) i a prop del límit oriental del territori (zona d'Hostalric i riera d'Arbúcies) per Llena (1945) i per Vilar (1987). Es conserva material d'herbari procedent de Breda (BCN 17820).

Cyperus longus L. [*C. badius* Desf.]

E SW. Molleres, 100-490 m; r. Es coneix de les següents localitats: Arbúcies, prats humits de la base del Montseny, 8-VI-1946, Marcos (BCN 18007); la Garriga, les Planes, 252 m, 27-VII-1997, H. Escolà (BCN 50779), i entre Can Joia i Can Pelegrí, Riells del Montseny (DG5925, 450 m) (Mercadal *et al.*, 2010).

***Cyperus odoratus** L. [*C. auricomus* sensu R. A. DeFilips, non Sieber & Spreng.; *C. digitatus* subsp. *auricomus* sensu O. Bolòs & Vigo, non (Spreng.) Kük.]

Espècie documentada per error. Vegeu els comentaris de *C. strigosus*.

Cyperus rotundus L. [*C. olivaris* Targ.-Tozz.]

E SW. Conreus, 100-350 m; rr. Es troba a la zona basal del massís (zona de la Garriga, Cànoves, Sant Celoni, Breda i Arbúcies). En aquesta darrera localitat ja havia estat documentada per Cuní Martorell (1880, sub *C. olivaris*).

***Cyperus strigosus** L. [*C. auricomus* auct., non Spreng.; *C. digitatus* subsp. *auricomus* sensu O. Bolòs & Vigo, non (Spreng.) Kük.]

E. Aparentment escapada en horts, c. 150 m; rrr. Planta herboritzada l'any 1919 per Font Quer a «Gualba, Montseny, in hortis» (MA 15869, sub *Cyperus aureus* Ten.). Aquest material d'herbari, que inicialment va ser adscrit a *C. strigosus* L. (Castroviejo, 2005), va ser posteriorment identificat com a *C. odoratus* (Castroviejo, 2006). Verloove (2014) va aportar un plec d'herbari [Prov. Barcelona: Gualba, Montseny, vores hortis, 9-IX-1917, Font i Quer (BC 63593; sub *C. auricomus*)] que efectivament correspon a *C. strigosus* L.

Eleocharis palustris (L.) Roem. & Schult. subsp. **palustris**

E SW. Molleres, 300-1.230 m; rr.

Eleocharis quinqueflora (Hartmann) O. Schwarz

No hi ha evidències inequívokes de la presència d'aquesta espècie dins dels límits del territori considerat, encara que la seva existència a la zona no és inversemblant. Bolòs (1998) cita aquesta planta del quadrat UTM DG43.

Isolepis cernua (Vahl) Roem. & Schult. [*Scirpus cernuus* Vahl]

E SW. Pradells terofítics temporalment inundats, 200-1.000 m; rr.

Isolepis setacea (L.) R. Br. [*Scirpus setaceus* L.]

E NW SW. Pradells terofítics temporalment inundats, 400-1.500 m; r.

Schoenoplectiella supina (L.) Lye [*Scirpus supinus* L.; *Schoenoplectus supinus* (L.) Palla]

L'espontaneïtat d'aquesta espècie és incerta i, de fet, podria ser un element al·lòcton. Va ser documentada al Montseny per Sennen (cf. Bolòs *et al.*, 1986). Tanmateix, aquesta espècie no apareix documentada al massís en síntesis florístiques i corològiques posteriors (Bolòs & Vigo, 2001; Font, 2016).

Schoenus nigricans L.

NW. Llocs humits, c. 700-750 m; rrr. Es troba just al límit occidental del territori estudiat, d'on procedeix el següent material d'herbari: «el Montanyà, vora carretera no gaire lluny del torrent, 3-VI-1995» (BCN 61269). També ha estat documentat a fora de l'àmbit considerat, però a prop del límit oriental del territori –zona d'Hostalric– per Vilar (1987).

Scirpoides holoschoenus (L.) Soják [*Scirpus holoschoenus* L.; *Holoschoenus vulgaris* Link]

E NW SW. Molleres, 100-800 m; c.

DIOSCOREACEAE

Dioscorea communis (L.) Caddick & Wilkin [*Tamus communis* L.]

E NW SW. Boscos i bardisses, 100-1.100 m; r.

HYDROCHARITACEAE

***Egeria densa** Planch.

E. Trobada en una bassa, 180 m; rrr. Documentada a la zona de Breda per Gutiérrez & Sáez (1996).

***Elodea canadensis** Michx.

Citada per Guinart *et al.* (2014) sense localitat concreta.

IRIDACEAE

***Crocsmia** × **crocsmiflora** (Lemoine) N.E. Br.

E. Escapada de cultiu i localment naturalitzada en boscos de ribera, 340 m; rrr. Trobada per Barnola a la riera d'Arbúcies (DG5829, 22-VII-2015, HGI).

Gladiolus communis L. [incl. *G. illyricus* W.D.J Koch]

E. Camps, c. 300 m; rrr. Es coneix un testimoni d'herbari que correspondria a aquesta espècie: «Arbúcies, base del Montseny, camps, 8-VI-1946, Marcos» (BCN 56275).

***Gladiolus italicus** Mill.

SW. Conreus, 100-400 m; rr.

***Iris** × **germanica** L.

E. Herbassars ruderals, 100-550 m; rr.

Limniris pseudacorus (L.) Fuss [*Iris pseudacorus* L.]

E. Aiguamolls, 1.100 m; rr.

JUNCACEAE

Juncus acutiflorus Ehrh. ex. Hoffm.

E SW. Molleres en substrat silici, 450-1.245 m; rr. Ja va ser documentat al sector oriental per Bolòs *et al.* (1986) i més recentment per Mercadal *et al.* (2010), entre Can Joia i Can Pelegrí, Riells del Montseny (DG5925, 450 m). Per altra banda, Clavero va trobar aquest jonc al puig Drau (DG4424, 1.215-1.245 m).

Juncus acutus L.

Espècie documentada a Arbúcies per Cuní Martorell (1880). No hem pogut verificar la presència d'aquesta espècie a la zona.

Juncus articulatus L. subsp. **articulatus** [*J. lampocarpus* Hoffm.]

E NW SW. Herbassars higròfils, cursos d'aigua i llocs inundats, 100-1.100 m; c.

Juncus bufonius L.

E NW SW. Pradells terofítics sotmesos a inundacions periòdiques, 400-1.450 m; r.

Juncus capitatus Weigel

E. Pradells terofítics sotmesos a inundacions periòdiques, en sòl silici, 210-550 m; rrr. Va ser documentat per Llensa (1945) a la riera d'Arbúcies i per Gutiérrez & Sáez (1996) a la serra de Sant Llop (Breda) i a Can Prat (Gualba). No hem pogut verificar una citació de la zona de Santa Fe atribuïda a Font Quer (1916).

Juncus conglomeratus L.

E NW SW. Molleres, 450-1.600 m; r. La localitat situada en una altitud més baixa es troba entre Can Joia i Can Pelegrí, Riells del Montseny (DG5925, 450 m) (Mercadal *et al.*, 2010).

Juncus effusus L.

E NW SW. Molleres, ocasionalment es troba en prats de dall, 100-1.450 m; c.

Juncus inflexus L. subsp. **inflexus**

E NW SW. Herbassars higròfils i cursos d'aigua, 100-1.075 m; r.

Juncus subnodulosus Schrank

NW. Molleres, 765 m; rrr. Trobat per un de nosaltres –Gerard Pié– als marges de l'embassament de les Illes, a prop de Can Serrà, el Brull (DG4130).

Juncus tenageia L. f.

E SW Pradells terofítics en terreny silici, 220-1.250 m; rr.

***Juncus tenuis** Willd.

E. Naturalitzat en pradells terofítics temporalment inundats, 80-500 m; rr. Documentat a diversos punts del Montseny oriental per Gutiérrez & Sáez (1996).

Luzula campestris (L.) DC.

E NW SW. Pastures, ocasionalment en prats de dall, etc., (110)350-1.700 m; c.

Luzula forsteri (Sm.) Lam. & DC. subsp. **forsteri**

E NW SW. Boscos (alzinars i rouedes, principalment), 100-1.100 m; c.

Luzula lutea (All.) DC.

Documentada a les Agudes per Vayreda Vila. La seva presència no està confirmada per Bolòs *et al.* (1986) ni per nosaltres. Tampoc apareix documentada al Montseny per Bolòs & Vigo (2001) ni hem trobat material testimoni a BC ni a BC-Vayreda. Espècie a excloure.

Luzula multiflora (Ehrh.) Lej. subsp. **multiflora**

E NW SW. Landes i matollars de ginebró, 1.250-1.700 m; rr.

Luzula nivea (L.) DC.

E NW SW. Fagedes i herbassars megafòrbics, 1.020-1.600 m; rr. Al sector de la Calma va ser trobada per Clavero al puig Drau (DG4524, 1.175 m) i al Pla de l'Estany (DG4527, 1.065-1.100 m).

Luzula spicata (L.) DC. [*L. hispanica* Chrtek i Krísa; *L. spicata* subsp. *monsignatica* P. Monts.]

E NW. Pastures mesòfiles en substrat silici, 1.500-1.700 m; rr.

Luzula sylvatica (Huds.) Gaudin subsp. **sylvatica**

E NW SW. Fagedes, fondalades humides, peus de penyal, etc., 850-1.650 m; rr.

LILIACEAE

***Lilium candidum** L.

SW. Cultivada com a ornamental i ocasionalment escapada, 470 m; rrr. Ha estat herboritzada a Cal Tard, Sant Pere de Vilamajor, DG4921 (BCN 47572).

Lilium martagon L.

E NW SW. Boscos de ribera, fondalades humides i herbassars megafòrbics, 350-1.650 m; c.

Tulipa sylvestris L. subsp. **sylvestris**

Sobre la suposada presència d'aquest tàxon al nord-est ibèric, vegeu Aymerich & Sáez (2015).

Tulipa sylvestris L. subsp. **australis** (Link.) Pamp.

E NW. Pastures i clarianes dels matollars culminals de ginebró, 1.245-1.700 m; rr.

MELIANTHIACEAE

Veratrum album L.

E. Herbassars megafòrbics, 980-1.600 m; rr.

ORCHIDACEAE

Aceras anthropophorum (L.) R. Br.

NW SW. Pastures, 400-1.000 m; rr.

Anacamptis coriophora (L.) R. M. Bateman, Pridgeon & M. W. Chase [*Orchis coriophora* L.]

NW SW. Herbassars humits, 680-800 m; rr.

Anacamptis laxiflora (Lam.) R. M. Bateman, Pridgeon & M. W. Chase [*Orchis laxiflora* Lam.]

E NW SW. Molleres i prats de dall, (110)320-1.200 m; rr.

Anacamptis morio (L.) R. M. Bateman, Pridgeon & M. W. Chase [*Orchis morio* L.]

E SW. Pastures i landes, de vegades en clarianes de boscos, (100)500-1.250 m; r.

Anacamptis pyramidalis (L.) Rich.

NW SW. Pastures i clarianes de boscos, 550-700 m; rr.

Androrchis mascula (L.) D. Tyteca & E. Klein [*Orchis mascula* L.]

E NW SW. Pastures i landes, 550-1.680 m. Vegeu els comentaris de l'espècie següent.

Androrchis olbiensis (Gren.) D. Tyteca & E. Klein [*Orchis olbiensis* Gren.]

E SW. Pastures i landes, 850-1.230 m; r. Aparentment aquesta espècie –considerada subespècie per molts autors– seria menys freqüent que *Androrchis mascula* –de fet, no està documentada per Bolòs *et al.* (1986)–, de la qual se separa per presentar flors amb l'esperó clarament més llarg que el label –prop d'1,5 vegades la longitud del label– encara que no rarament la seva separació és poc clara. Hem trobat diversos nuclis poblacionals en zones d'altitud mitjana del massís amb certa influència marítima.

Androrchis provincialis (Lam. & DC.) D. Tyteca & E. Klein [*Orchis provincialis* Lam. & DC.]

NW SW. Brolles, 300-1.100 m; rr.

Cephalanthera damasonium (Mill.) Druce

E SW. Boscos, de vegades en herbassars humits, 800-1.125 m; rr.

Cephalanthera longifolia (L.) Fritsch

E NW SW. Boscos, 180-1.150 m; r.

Cephalanthera rubra (L.) Rich.

E NW SW. Boscos, (220)500-1.350 m; rr. Aquesta espècie és especialment abundant al turó de Tagamanent.

Coeloglossum viride (L.) Hartm. [*Dactylorhiza viridis* (L.) R. M. Bateman, Pridgeon & M. W. Chase]

NW SW. Pastures en substrat silici, 1.140-1.300 m; rr.

Cypripedium calceolus L.

SW. Va ser citada i recol·lectada de la Calma per Costa (1864), localitat que representaria el límit meridional de l'àrea de distribució d'aquesta espècie a la península Ibèrica. Sobre la presència d'aquesta espècie al Montseny, vegeu Sáez *et al.* (2015).

Dactylorhiza fuchsii (Druce) Soó subsp. **fuchsii** [*Orchis maculata* L. subsp. *meyeri* (Rchb.) O. Bolòs & Vigo]

E SW. Herbassars higrofils, de vegades en boscos humits, c. 350-1.130 m; rrr. Aquest tàxon està documentat als quadrats DG42 i DG52 al BDBC (Font, 2016). Es conserva material d'herbari procedent del Montseny que correspon

a *Dactylorhiza fuchsii* subsp. *fuchsii*: Darrera de Can Lleonart, Santa Fe del Montseny, 6-VII-1995, Canaleta & Bonet (BCN 58112, sub cf. *Orchis maculata* L.); «Arbúcies (Girona), bosques de la base del Montseny, 8-VI-1946, Marcos» (BCN 10646 sub *Orchis maculata* L.). Creiem que unes observacions de Clavero de *Dactylorhiza maculata* al puig Drau (DG4625-DG4424, 680-1.225 m) es podrien referir a *D. fuchsii* subsp. *fuchsii*.

Dactylorhiza incarnata (L.) Soó [*Orchis incarnata* L.]

Espècie documentada a Santa Fe per Cadevall (1933), però la seva presència no està confirmada per Bolòs *et al.* (1986) ni per nosaltres. De fet, Bolòs & Vigo (2001) ja no accepten la presència d'aquesta espècie al Montseny.

Dactylorhiza maculata (L.) Soó subsp. **maculata** [*Orchis maculata* L. subsp. *maculata*]

Willkomm & Lange (1861-1862) indiquen «Monseni» «Colmeiro, Costa!; v.v..». Aquesta espècie també va ser documentada per Costa (1864). Els testimonis d'herbari assignats a aquest tàxon que hem pogut revisar corresponen realment a *D. fuchsii* subsp. *fuchsii*.

Dactylorhiza majalis (Rchb.) P. F. Hunt & Summerh. subsp. **majalis** [*Orchis majalis* Rchb.]

E. Molleres i herbassars higròfils, 1.118-1.150 m; rrr. Va ser documentada a Santa Fe per Cadevall (1933), citació que va ser considerada com a dubtosa per Bolòs *et al.* (1986). Posteriorment, Gutiérrez (1998) va confirmar la seva presència a Santa Fe (DG5525), on és molt escassa.

Dactylorhiza sambucina (L.) Soó [*Orchis sambucina* L.]

E NW. Prats i herbassars higròfils, 900-1.658 m; rrr. Documentada al serrat de la Creu del Matagalls (DG4829, 1.658 m), Viladrau (Pié *et al.*, 2014). També apareix recollida a DG52 per Sanz & Nuet (1995) i, molt anteriorment, Willkomm & Lange (1861-1862) documenten *Orchis sambucina* a «Monseni» [sic] en referència a Colmeiro.

Epipactis exilis P. Delforge

E. Fagedes, fondalades humides, més rarament es troba a la vora de cursos d'aigua, 1.025-1.220 m; rrr. Aquesta espècie, que pertany al grup d'*E. phyllanthes* G. E. Sm., va ser documentada –sense localitat concreta– per Benito Ayuso (2010) a la zona de Santa Fe. Nosaltres hem observat diversos nuclis poblacionals repartits en tres quadrats UTM d'1 × 1 km (DG5523, DG5623 i DG5525), però és versemblant la seva presència en altres localitats.

Epipactis helleborine (L.) Crantz

E NW SW. Boscos, 350-1.280 m; r.

Epipactis kleinii M. B. Crespo, M. R. Lowe & Piera [*E. atrorubens* subsp. *parviflora* A. Nieschalk & C. Nieschalk]

NW. Boscos i matollars poc densos, 750 m; rrr. Documentada als quadrats DG42 i DG43 (Font, 2016), encara que no es coneixen citacions de localitats concretes. Es troba a la zona de Seva (DG4130, 750 m).

Epipactis microphylla (Ehrh.) Sw.

E NW SW. Boscos (alzinars, principalment, però també es troba en clarianes de fagedes), 660-1.220 m; rr. Documentada a la Calma, entre el Cafè i els corrals d'en Parera (Pié *et al.*, 2010), i a la zona de Tagamanent (Nuet, 2015), on també l'hem observada nosaltres. A més, hem constatat la seva presència a la zona del Brull i a prop de Santa Fe. De fet, havia estat documentada al sector oriental –sense cap localitat concreta– per Benito Ayuso (2010).

Epipactis muelleri Godfery [*E. helleborine* subsp. *muelleri* (Godfery) O. Bolòs, Masalles & Vigo]

E. Fagedes, 1.220 m; rrr. Documentada a la zona de Santa Fe per Benito Ayuso (2010), com a espècie acompanyant d'*Epipactis exilis*. Tant aquesta darrera espècie com *E. muelleri* pertanyen al grup d'*E. phyllanthos*.

Epipactis tremolsii Pau [*E. helleborine* subsp. *tremolsii* (Pau) E. Klein]

NW SW. Boscos (alzinars més o menys humits, principalment), preferentment en terreny calcari, 500-600 m; rr.

Epipogium aphyllum Sw.

E. Fagedes, en zones amb acumulació de fullaraca, 1.086-1.100 m; rrr. Es coneix de la zona de Santa Fe, on va ser descoberta per Vila (2010).

Gymnadenia conopsea (L.) R. Br.

E SW. Llocs herbosos més o menys humits, 1.100-1.200 m; rrr. Aquesta espècie va ser documentada a Santa Fe per Cadevall, però Bolòs *et al.* (1986) no van confirmar la seva presència al Montseny, i, per tant, la van considerar com a dubtosa. Nosaltres l'hem observada al sector de la Calma, al SE del pla de Cambron (DG4325, 1.150 m).

Himantoglossum robertianum (Loisel.) Delforge [*Barlia robertiana* (Loisel.) Greuter]

E. Clarianes de bosc, 170-365 m; rr. Es coneix de diversos punts del sector oriental (Gutiérrez & Sáez, 1996; Barnola *et al.*, 2014).

Limodorum abortivum (L.) Sw.

E NW SW. Boscos (principalment alzinars i rouredes), garrigues, brolles, landes, etc., 100-1.100 m; rr.

Neotinea maculata (Desf.) Stearn

E SW. Brolles, landes, etc., 345-600 m; rr.

Neottia nidus-avis (L.) Rich.

E NW SW. Boscos (alzinars, rouredes i fagedes), 550-1.400 m; rr.

Neottia ovata (L.) Bluff & Fingerh. [*Listera ovata* (L.) R. Br.]

E NW SW. Prats de dall, 300-1.640 m; rr.

Odontorchis ustulata (L.) D. Tyteca & E. Klein [*Orchis ustulata* L.; *Neotinea ustulata* (L.) R. M. Bateman, Pridgeon & M. W. Chase]

E NW SW. Pastures i clarianes de boscos, 1.000-1.370 m; rr.

Ophrys apifera Huds.

NW SW. Pastures i pradells, 550-1.050 m; rr.

Ophrys catalaunica O. Danesch & E. Danesch [*O. bertolonii* Moretti subsp. *catalaunica* (O. Danesch & E. Danesch) Soca]

NW SW. Pastures calcícoles i landes, 400-1.200 m; rr.

Ophrys dyris Maire [*O. fusca* Link subsp. *omegaifera* (Fleischm.) E. Nelson]

SW. Brolles, c. 370-400 m; rrr. Documentada a prop dels replans de Tagamanent (Maymó, 2005).

Ophrys fusca Link

NW SW. Pastures i clarianes de brolles, 500-1.040 m; rr. Segons Maymó (2004) al massís també es trobaria l'híbrid entre *O. fusca* i *O. dyris*, però aquesta autora no va aportar localitats concretes.

Ophrys lutea Cav.

E NW SW. Pastures i clarianes de brolles, 100-800 m; rr.

Ophrys subinsectifera C. E. Hermos. & Sabando [*O. insectifera* subsp. *subinsectifera* (C. E. Hermos. & Sabando) O. Bolòs & Vigo]

NW. Pastures calcícoles, 600-700 m; rr.

Ophrys scolopax Cav.

E NW SW. Pastures calcícoles, 100-1.050 m; r.

Ophrys passionis Sennen [*O. sphegodes* subsp. *passionis* (Sennen) Sanz & Nuet]

SW. Pastures i clarianes de boscos, 870-980 m; rrr. Microespècie del grup d'*O. sphegodes* Mill. que hem observat a la zona del turó de Tagamanent (DG41421 i DG4122). La seva presència en altres localitats de la vall del Congost és molt probable.

Orchis simia Lam. subsp. *simia*

NW. Pastures calcícoles més o menys humides, 650 m; rrr. Segons Maymó (2004) al massís també es trobaria l'híbrid entre *Aceras anthropophorum* i *O. simia*, però aquesta autora no va aportar localitats concretes.

Orchis tridentata Scop.

Citada de la zona de Santa Fe per Cadevall (1933), però la seva presència al Montseny no va ser confirmada per Bolòs *et al.* (1986) ni per nosaltres. No hi ha evidències sòlides de la presència d'aquesta espècie al Montseny.

Platanthera bifolia (L.) Rich.

E NW SW. Landes i clarianes de boscos caducifolis, (200)800-1.250(1.510) m; rr. Vers l'extrem del sector oriental del massís (zona de Breda) aquesta espècie té el seu límit altitudinal inferior al Montseny.

Platanthera chlorantha (Custer) Rchb.

E NW SW. Boscos i landes, rarament dins de prats de dall, (330)500-1.700 m; rr.

Serapias lingua L.

E SW. Pradells terofítics i clarianes de brolles, ocasionalment en prats de dall, 100-600(1.000) m; rr. Maymó (2004) suggereix vagament que al Montseny també es trobaria *Serapias vomeracea* (Burm. fil.) Briq., però aquesta autora no va aportar localitats concretes. Tanmateix, és versemblant la presència de *S. vomeracea* a la zona baixa d'influència marítima del Montseny, ja que es coneixen algunes poblacions en zones molt properes al sector SW.

Spiranthes aestivalis (Poir.) Rich.

E. Llocs herbosos humits, c. 450-500 m; rrr. Documentada al salt de Gualba per Font Quer (1916), qui fa referència a una recol·lecció realitzada per Llenas.

Spiranthes spiralis (L.) Chevall.

E NW SW. Pastures i clarianes de brolles, 400-1.100 m; rr.

POACEAE (Gramineae)

Achnatherum calamagrostis (L.) P. Beauv. subsp. **calamagrostis** [*Stipa calamagrostis* (L.) Wahlenb. subsp. *calamagrostis*]

E NW SW. Pedruscalls, 100-550 m; rr.

Aegilops geniculata Roth

NW SW. Pradells terofítics i marges de camins, 100-1.050 m; r.

Aegilops ventricosa Tausch

NW. Herbassars ruderals, 710 m; rrr. Existeix material d'herbari –conservat a HGI– recol·lectat per Vilassís a Terrassola (Seva), en una vora de carretera (DG4332, 711 m).

***Agropyron cristatum** (L.) Gaertn.

E. Localment escapat en herbassars, 1.560 m; rrr. Espècie documentada per Sáez *et al.* (2015) a partir de material recol·lectat per Pyke al turó de l'Home (DG5324, 6-VIII-2014, BC 940035). Segons aquests autors la planta del Montseny correspondria a la var. *pectiniforme* (Roem. & Schult.) H. L. Yang [*A. pectiniforme* Roem. & Schult.]

Agrostis capillaris L. subsp. **capillaris** [*A. vulgaris* Vith.; *A. tenuis* Sibth.]

E NW SW. Pastures mesòfiles, landes, etc., en substrat silici, 1.000-1.700 m; cc.

Agrostis castellana Boiss. & Reut. [*A. capillaris* subsp. *castellana* (Boiss. & Reut.) O. Bolòs et al.]

E NW SW. Brolles i pradells terofítics, en terreny silici, 100-900 m; c.

Agrostis stolonifera L. subsp. **stolonifera**

E NW SW. Herbassars humits, 100-1.225 m; cc.

Aira caryophyllea L. subsp. **caryophyllea**

E NW SW. Pradells terofítics, 1.000-1.700 m; cc.

Aira caryophyllea subsp. **plesiantha** (Jord.) K. Richt. [*A. caryophyllea* subsp. *multiculmis* (Dumort.) Bonnier & Layens]

E NW SW. Pradells terofítics i pastures humides, 490-1.240 (1.675) m; rr. El valor taxonòmic d'aquesta subespècie sembla ser dubtós.

Aira cupaniana Guss.

E SW. Pradells terofítics, 100-1.000 m; rr.

Aira elegantissima Schur subsp. **elegantissima**

NW. Pradells terofítics en substrat calcari descalcificat, 670-680 m; rrr. Espècie documentada a Seva i també a prop de Can Figuerola (Seva) per Bolòs (1959: 141, sub *Aira capillaris*).

Alopecurus myosuroides Huds. subsp. **myosuroides**

E. Herbassars ruderals, 400-500 m; rr.

Ampelodesmos mauritanicus (Poir.) T. Durand & Schinz

SW. Clarianes de boscos i matollars, 300-550 m. Documentada per Lapraz (1953) a «N-E du pla de Montcau (au N-W de la Garriga)» –probablement es refereix al terme d'Aiguafreda, DG3823. Panareda & Nuet (2005) també citen aquesta espècie –sense localitat concreta– a les parts baixes del massís. Nosal-tres l'hem observada, molt escassa, a la zona del Congost.

Andropogon distachyos L.

E SW. Pradells terofítics i replans de roques en vessants assolellats, 100-600 m; rr.

Anthoxanthum odoratum L.

E NW SW. Pastures, landes, prats de dall, etc., 480-1.650 m; cc.

Arrhenatherum elatius (L.) J. Presl & C. Presl subsp. **elatius**

E NW SW. Prats de dall, pastures, etc., 1.000-1.550 m; cc.

***Arundo donax** L.

E NW SW. Cursos d'aigua, marges de xarxa viària, etc., 100-750 m; c.

Avena barbata Link subsp. **barbata**

E NW SW. Herbassars ruderals, 100-900(1.100) m; c.

***Avena fatua** L. subsp. **fatua**

Citada d'Arbúcies per Cuní Martorell (1880). No hi ha evidències que permetin confirmar la presència d'aquesta espècie al territori considerat.

***Avena sativa** L. subsp. **sativa**

NW. Conreus, 700 m; rr. Documentada a la vall d'Oriola per Bolòs (1959: 150).

Avena sterilis L. subsp. **sterilis**

E. Herbassars ruderals, 110 m; rrr. Documentada per Lapraz (1974) entre Sant Celoni i Gualba de Baix, vers el p.k. 3, a 110 m d'altitud.

Avenella flexuosa (L.) Drejer subsp. **flexuosa** [*Deschampsia flexuosa* (L.) Trin. subsp. *flexuosa*]

E NW SW. Boscos humits, landes, pastures, etc., 550-1.700 m; cc.

Avenula pubescens (Huds.) Dumort. subsp. **pubescens**

SW. Fenassars, 970 m; rrr. Documentada al collet de Sant Martí (Tagamanent, DG4122) per Mercadé & Pérez-Haase (2013). És probable que existeixi en altres localitats del massís.

Bothriochloa ischaemum (L.) Keng [*Dichanthium ischaemum* (L.) Roberty]

E NW SW. Pastures, 100-700 m; r.

Brachypodium distachyon (L.) P. Beauv.

NW SW. Pradells terofítics, 100-500(1.000) m; rr. L'estudi dels materials procedents del Montseny serien assimilables a aquesta espècie del grup de *B. distachyon*, segons la delimitació de Catalán *et al.* (2012). Tanmateix, no es pot descartar la presència d'altres tàxons d'aquest grup al massís.

Brachypodium phoenicoides (L.) Roem. & Schult.

NW SW. Pastures, 100-1.100 m; cc.

Brachypodium retusum (Pers.) P. Beauv.

E NW SW. Pradells terofítics, sovint en sòls poc profunds i pedregosos, 100-1.000 m; cc.

Brachypodium sylvaticum (Huds.) P. Beauv. subsp. **sylvaticum**

E NW SW. Boscós (en general humits), 100-1.300 m; cc.

Briza maxima L.

E SW. Pradells terofítics i clarianes de brolles, 100-500 m; r.

Briza media L. subsp. **media**

E NW SW. Pastures mesòfiles i prats de dall, 300-1.150 m; r.

Briza minor L.

E NW SW. Pradells terofítics, 100-740 m; rr.

***Bromus catharticus** Vahl

E NW SW. Herbassars ruderals i marges de la xarxa viària, 150-900 m; rr.

Bromus diandrus Roth [*B. gussonei* Parl.]

E NW SW. Herbassars ruderals, 100-1.050 m; r.

Bromus erectus Huds. subsp. **erectus**

E NW SW. Pastures mesòfiles i camefítiques, 300-1.150 m; r.

Bromus hordeaceus L. subsp. **hordeaceus** [*B. mollis* L.]

E NW SW. Pastures humides i prats de dall, 100-1.100 m; c.

Bromus madritensis L. subsp. **madritensis**

E NW SW. Herbassars ruderals, 100-1.100 m; c.

Bromus racemosus L. subsp. **racemosus**

Aquesta espècie, pròpia d'aiguamolls (Bolòs & Vigo, 2001), va ser documentada a l'extrem oriental del massís per Lapraz (1974): «Tordera, entre la Batllòria i Gualba i prop de l'estació de Breda». Com ja indiquen Bolòs & Vigo (2001),

sovint *Bromus racemosus* s'ha confós amb altres espècies del gènere. Seria convenient confirmar la seva presència al Montseny.

Bromus ramosus Huds. subsp. **ramosus**

E NW SW. Vorades de boscos humits i cursos d'aigua, 250-550 m; r.

Bromus rigidus Roth [*B. diandrus* subsp. *maximus* (Desf.) Soó]

E. Herbassars ruderals, 150 m; rrr. Documentat a Breda per Vilar (1987).

Bromus rubens L. subsp. **rubens**

E SW. Herbassars ruderals, 100-550 m; rr.

Bromus squarrosus L. subsp. **squarrosus**

SW. Herbassars ruderals, 550 m; rrr. Documentat per Lapraz (1972) a la localitat de Montcau de Dalt, Aiguafreda, a 550 m [DG3823].

Bromus sterilis L. [*Anisantha sterilis* (L.) Nevski]

E NW SW. Herbassars ruderals, 100-1.150 m; c.

Bromus tectorum L. subsp. **tectorum**

E NW SW. Herbassars ruderals, 100-1.400 m; c.

Catapodium rigidum (L.) C. E. Hubb. subsp. **rigidum** [*Desmazeria rigida* (L.) Tutin]

E NW SW. Pradells terofítics, 100-1.000 m; c.

***Cenchrus longisetus** M. C. Johnst. [*Pennisetum villosum* Fresen.]

E. Localment naturalitzat en herbassars ruderals i vores de la xarxa viària, 200-380 m; rr. Documentat a Mosqueroles per Casasayas (1989).

Cleistogenes serotina (L.) Keng [*Kengia serotina* (L.) Packer]

Brolles en substrat silici, 200 m; rrr. Espècie documentada per Bolòs *et al.* (1986) al quadrat UTM DG51, probablement al sector SW.

***Cortaderia selloana** (Schult. & Schult. f.) Asch. & Graebn.

E SW. Escapada de cultiu i localment naturalitzada, bàsicament en ambients suburbans i en vores de la xarxa viària, 100-280 m; rr. Documentada a la zona de Sant Celoni per Casasayas (1989). És localment freqüent a la zona del sot Gran i també als voltants de Sant Celoni i de la Garriga.

Corynephorus articulatus (Desf.) P. Beauv. [*C. divaricatus* subsp. *articulatus* (Desf.) M. Laínz]

Aquesta planta pròpia de zones litorals va ser documentada a diverses localitats del Montseny (sectors E i SW) entre 110 i 920 m per Lapraz (1974), probablement –si més no, en part– a causa de confusions amb *Corynephorus divaricatus* (Pourr.) Breistr.

Corynephorus canescens (L.) P. Beauv.

NW. Pradells sobre arenes mòbils silícies, 750-1.000 m; rr. Espècie documentada a la zona de Sant Marçal (Lapraz, 1953) i Viladrau (Bolòs, 1983). Paunero (1956) confirma la seva presència a Sant Marçal a partir d'un exemplar (MA

7647) recollit per Costa. Per altra banda, hi ha indicacions antigues de la zona de la Garriga (Cuní Martorell, 1883) que haurien de ser confirmades.

Corynephorus divaricatus (Pourr.) Breistr.

E NW. Pradells terofítics en substrat silici, 100-750 m; rr. No hem pogut verificar la presència d'aquesta espècie al sector SW, on Lapraz (1974) va documentar *C. articulatus* a la zona del Puig-agut.

Cynodon dactylon (L.) Pers.

E NW SW. Herbassars ruderals, 100-800 m; c.

Cynosurus cristatus L.

E NW SW. Pastures, prats de dall, etc., 130-1.500 m; r.

Cynosurus echinatus L.

E NW SW. Brolles i herbassars ruderals, 100-1.150 m; c.

Dactylis glomerata L. subsp. **glomerata**

E NW SW. Prats i clarianes de boscos, en ambients més o menys humits, 100-1.500 m; cc.

Dactylis glomerata L. subsp. **hispanica** (Roth) Nyman

E NW SW. Pastures, vora de la xarxa viària, etc., 100-1.050 m; r.

Danthonia decumbens (L.) DC. subsp. **decumbens**

E NW SW. Pastures més o menys humides en substrat silici, 110-1.700 m; c.

Deschampsia media (Gouan) Roem. & Schult. subsp. **media**

NW SW. Pradells en sòl argilós humit, 600-1.175 m; rr. Coneguda de la zona compresa entre Seva i Viladrau i també de Tagamanent (Paunero, 1956; Bolòs, 1959; Mercadé & Pérez-Haase, 2013).

Digitaria ischaemum (Schreb.) Muhl. subsp. **ischaemum**

E. Pradells terofítics en substrat silici, 900-1.000 m; rr.

***Digitaria sanguinalis** (L.) Scop. subsp. **sanguinalis** (L.) Scop.

E SW. Conreus i herbassars ruderals, 100-300 m; c.

Echinochloa crus-galli (L.) P. Beauv. subsp. **crus-galli**

E. Conreus, 100-1.000 m; r.

***Eleusine indica** (L.) Gaertn. subsp. **indica**

E. Escapada o localment naturalitzada en herbassars ruderals, 1.100 m; rrr. Documentada a Sante Fe per Casasayas (1989).

***Eleusine tristachya** (Lam.) Lam. [*E. tristachya* subsp. *barcinonensis* (Willk.) A. Bolòs & O. Bolòs]

E SW. Naturalitzada en herbassars ruderals i en vores de la xarxa viària, 100-580 m; r.

Elymus caninus (L.) L.

NW. Pradells, en sòl compacte i argilós, 475 m; rrr. Es coneix de la riera de Martinet (Aiguafreda, DG3826) per Mercadé & Pérez-Haase (2013).

Elymus repens (L.) Gould [*Agropyrum repens* (L.) P. Beauv.; *Elytrigia repens* (L.) Nevski]

E NW SW. Vores de la xarxa viària i herbassars ruderals, 100-750 m; rr. Es coneix de Breda (Vilar, 1987), de prop de Santa Maria de Palautordera (Barnola *et al.*, 2014) i de la riera de l'Estanyol (el Brull, DG4030) per Sáez *et al.* (2015).

Eragrostis barrelieri Daveau subsp. **barrelieri**

E SW. Herbassars ruderals i conreus, 100-450 m; r.

Eragrostis cilianensis (All.) Janch. subsp. **cilianensis** [*E. megastachya* (Koe-ler) Link]

E SW. Herbassars ruderals i conreus, 150-450 m; r.

***Eragrostis curvula** (Schrad.) Nees

E. Escapada en herbassars ruderals i en vores de la xarxa viària, 100-380 m; rr. Es troba entre Gualba de Biax i la Batllòria (Verloove, 2005), a Mosqueroles i en erms del turó de la Mare de Déu del Puig (Barnola *et al.*, 2014).

***Eragrostis mexicana** (Hornem.) Link [*E. mexicana* subsp. *virescens* (J. Presl) S. D. Koch & Sánchez Vega]

E. Escapada i localment naturalitzada en herbassars ruderals, 180 m; rrr. Documentada a la zona de Breda per Gutiérrez & Sáez (1996). També es coneix de Riells del Montseny, DG5924, 450 m (HGI 20108, leg. P. Barnola).

Eragrostis pilosa (L.) P. Beauv. subsp. **pilosa**

E SW. Herbassars ruderals, 100-300 m; rr.

Festuca airoides Lam. [*F. ovina* L. subsp. *airoides* (Lam.) O. Bolòs & Vigo]

E. Prats acidòfils culminals; rrr. La seva presència al massís es basa en un plec d'herbari: «Montseny (les Agudes), VII-1907, Llenas» (BC 69879). Resta establir la seva distribució detallada al massís d'aquest oròfit de les muntanyes del SW d'Europa.

Festuca gautieri (Hack.) K. Richt.

E NW. Pastures, peus de penyal, clarianes de boscos, etc., 900-1.700 m; r.

Festuca glauca Vill. [*F. ovina* L. subsp. *glauca* (Vill.) O. Bolòs & Vigo]

Documentada per Pyke (2013) i Sáez *et al.* (2015) sobre la base del següent plec d'herbari: «Montseny, 1.600 m, VII-1907, Llenas» (BC 69887).

Festuca heteromalla Pourr. [*F. fallax* Thuill.; *F. rubra* subsp. *fallax* (Thuill.) Nyman]

E NW. Pastures i marges de torrents i de boscos humits, 750-1.190 m; rr. Documentada per Sáez *et al.* (2015) al serrat de les Estepes (DG4030, 750 m) i a la font de Passavets (DG5425, 1.190 m).

Festuca heterophylla Lam. [*F. rubra* subsp. *heterophylla* (Lam.) Hack.]

E NW SW. Boscos, principalment caducifolis, 600-1.400 m; rr.

Festuca lambinonii Kerguélen [*F. marginata* subsp. *alopecuroides* (Hack.) K. Richt.]

E SW. Pastures i pedrussalls, 450-600 m; r. Inicialment va ser documentada per Cebolla & Ponce (2003) al castell de Montsoriu, DG6125, 600 m, sobre la base de material recol·lectat el 30-V-1986 per Vilar (HGI 10076). Posteriorment, Sáez *et al.* (2015) documenten aquesta espècie al sector SW: «el Llobinar, Aiguafreda» (DG3924, 450 m). Amb tota probabilitat ha de ser una espècie més comuna al massís del que les citacions concretes indiquen.

Festuca lemanii Bastard

E SW. Pastures i llocs rocosos, 600-1.030 m; r. Cebolla & Ponce (2003) documenten aquesta espècie al castell de Montsoriu, DG6125, 600 m, sobre la base de material recol·lectat el 30-V-1986 per Vilar (HGI 10065). Posteriorment, és documentada per Sáez *et al.* (2015) al turó de Tagamanent (DG4121, 1.030 m). Amb tota probabilitat es troba en altres zones del massís.

Festuca marginata (Hackel) K. Richter subsp. **gallica** (Charrel) Breistr. [*F. hervieri* Patzke]

E. 1.200 m; rrr. Espècie documentada a la zona de Santa Fe, 1.200 m (leg. Font Quer), per Bolòs *et al.* (1986) a partir de material identificat per Litardiè. Aquest autor documenta *Festuca ovina* var. *marginata* Hack. a Santa Fe (Litardiè, 1953). Resta per establir la identitat positiva d'aquesta planta.

Festuca nigrescens Lam. [*F. rubra* subsp. *commutata* (Gaudin) Markgr.-Dann.]

E NW. Pastures, 1.500-1.700 m; c.

Festuca paniculata subsp. **spadicea** (L.) Litard. [*F. paniculata* subsp. *conso-brina* (Timb.-Lagr.) Markgr.-Dann.]

E. Pastures, 1.250-1.700 m; rr.

Festuca rubra L. subsp. **rubra** [*F. duriuscula* L.]

E NW SW. Pastures, 650-1.700 m; r.

Festuca yvesii Sennen & Pau [*F. durissima* (Hack.) Kerguélen; *F. indigesta* subsp. *durissima* (Hack.) O. Bolòs, Vigo, Masalles & Ninot]

E. Llocs rocosos silicis, 1.640-1.680 m; rrr. Sáez *et al.* (2015) documenten aquesta espècie a la zona alta de les Agudes (DG5326, 1.680 m) i al turó de l'Home (DG5324, 1.640 m). Seria convenient estudiar amb més detall aquesta població i verificar si aquesta espècie també es troba al massís del Matagalls, on hi ha un hàbitat potencial per al seu desenvolupament.

Gastridium phleoides (Nees & Meyen) C. E. Hubb. subsp. **phleoides**

E. Pradells, 300-350 m; rrr. Documentat a Campins per Pyke (2008). És versemblant la seva presència en altres punts del massís.

Gastridium ventricosum (Gouan) Schinz & Thell.

E. Pradells i herbassars, 150-600 m; rr. Documentat a diverses localitats del Montseny oriental per Gutiérrez (1998) i per Pyke (2008).

Gaudinia fragilis (L.) P. Beauv.

E SW. Pastures més o menys humides, prats de dall, etc., 100-725 m; rr.

Glyceria fluitans (L.) R. Br.

E NW. Vores de fonts i rierols, en sòls xops, 680-1.100 m; rr.

Glyceria notata Chevall. [*G. plicata* (Fr.) Fr.; *G. fluitans* subsp. *plicata* (Fr.) St.-Lag.]

E NW SW. Fonts i rierols, 600-1.250 m; rr. Al sector de la Calma es troba al puig Drau (DG4424-DG4425, 1.225-1.250 m), on va ser trobada per Clavero.

Helictochloa bromoides (Gouan) Romero Zarco subsp. **bromoides** [*Avenula bromoides* (Gouan) H. Scholz subsp. *bromoides*]

E NW SW. Brolles, 100-1.050 m; r.

Helictochloa pratensis (L.) Romero Zarco subsp. **gonzaloi** (Sennen)

Romero Zarco [*Avenula pratensis* subsp. *gonzaloi* (Sennen) Romero Zarco]

E NW SW. Pastures mesoxeròfiles i camefítiques, 100-1.700 m; c.

Helictochloa pratensis (L.) Romero Zarco subsp. **iberica** (St.-Yves) Romero Zarco [*A. mirandana* (Sennen) Holub]

Les indicacions d'aquest tàxon han de ser referides a la subsp. *gonzaloi*.

Helictochloa pratensis (L.) Romero Zarco subsp. **pratensis** [*Avenula pratensis* (L.) Dumort. subsp. *pratensis*]

Documentada a les Agudes, 1.650 m, per Barnola & Romo (1989), però posteriorment no apareix recollida del Montseny a la *Flora dels Països Catalans* de Bolòs & Vigo (2001). Convé confirmar la presència d'aquesta espècie al massís.

Holcus lanatus L. subsp. **lanatus**

E NW. Llocs herbosos humits i prats de dall, 100-1.100 m; c.

Holcus mollis L. subsp. **mollis**

E NW SW. Boscos caducifolis i landes, 600-1.250 m; r.

Hordeum murinum L. subsp. **leporinum** (Link) Arcang.

E SW. Herbassars ruderals, 100-800 m; c.

Hordeum murinum L. subsp. **murinum**

E NW SW. Herbassars ruderals, 100-1.230 m; c.

Hyparrhenia hirta (L.) Stapf

E NW SW. Pradells terofítics xeròfils i vores de la xarxa viària, 100-700 m; c.

Hyparrhenia sinaica (Delile) G. López [*H. hirta* subsp. *pubescens* (Vis.) Paunero]

E NW SW. Pradells terofítics xeròfils, vessants rocósos assolellats, etc., 100-825 m; c.

Koeleria pyramidata (Lam.) P. Beauv. subsp. **pyramidata** [*K. macrantha* (Ledeb.) Schult.]

E NW SW. Pastures mesoxeròfiles, 600-1.650 m; c. Segons la revisió de Quintanar & Castroviejo (2013) *K. macrantha* és un sinònim de *K. pyramidata*.

La citació de *K. splendens* atribuïda a Bolòs (1983): «Sant Bernat, sobre l'hotel; 900 m» ha de referir-se a *K. pyramidata*.

Koeleria vallesiana (Honck.) Gaudin subsp. **vallesiana** [*K. vallesiana* subsp. *mediterranea* Braun-Blanq.; *K. vallesiana* subsp. *humilis* Braun-Blanq.]

NW SW. Pastures camefítics, 500-1.050 m; r.

***Lolium multiflorum** Lam. [*L. multiflorum* subsp. *italicum* Schinz & R. Keller]

E NW. Conreus, 150-250(1.100) m; rr. Documentada entre Breda i Arbúcies per Casasayas (1989). Clavero va trobar aquesta espècie al Matagalls (DG4929, 1.100 m).

Lolium perenne L.

E NW SW. Herbassars ruderals, 100-1.530 m; c.

Lolium rigidum Gaudin subsp. **rigidum**

E NW SW. Conreus i herbassars ruderals, 100-1.200 m; r.

***Lolium temulentum** L. [*L. temulentum* subsp. *arvense* (With.) Tzvelev]

E. Conreus, 300-1.000 m; rr.

Melica ciliata L. subsp. **ciliata**

NW SW. Landes, 1.200-1.250 m; rr.

Melica ciliata L. subsp. **magnolii** (Gren. & Godr.) K. Richt.

E NW SW. Pastures camefítics, fenassars, etc., 100-850 m; r.

Melica minuta L. [incl. subsp. *major* (Sm.) Trab.]

E NW SW. Brolles, llocs rocosos, etc., 100-580 m; rr.

Melica uniflora Retz.

E NW SW. Boscos humits i cursos d'aigua, 200-1.280 m; c.

Micropyrum tenellum (L.) Link

E NW SW. Pradells terofítics, 100-1.390 m; c.

Milium effusum L. subsp. **effusum**

E NW SW. Boscos, fondalades humides i vores de cursos d'aigua, 640-1.600 m; rr.

Molinia arundinacea Schrank [*M. caerulea* subsp. *arundinacea* (Schrank) H. K. G. Paul]

E SW. Molleres, 200-1.100 m; rr.

Moorochloa eruciformis (Sm.) Veldkamp [*Brachiaria eruciformis* (Sm.) Griseb.; *Echinochloa eruciformis* (Sm.) Rchb.]

SW. Conreus, 100-400 m; rrr. Per a aquesta espècie, Bolòs *et al.* (1986, sub *Echinochloa eruciformis*) indiquen «DG41, Font Quer, (n.v.)» i l'interval altitudinal de 100-400 m. Al BDBC (Font, 2016) s'atribueix erròniament una referència d'aquesta espècie sobre la base d'un inventari realitzat entre l'Erola i l'Oratori per Bolòs (1983: 127), on segons el BDBC aquest darrer autor citaria *Brachiaria eruciformis*. Però el que realment indica Bolòs (1983:127) és la brassicàcia *Brassicella erucastrum* (= *Erucastrum nasturtiifolium*) i no la gramínia que ens ocupa.

Nardus stricta L.

E NW SW. Molleres (principalment), 1.100-1.500 m; rr. És una espècie rara al Montseny però que pot arribar a ser localment abundant. Per a la seva distribució al massís, vegeu Pié *et al.* (2014).

***Nassella neesiana** (Trin. & Rupr.) Barkworth [*Stipa neesiana* Trin. & Rupr.]

E. Herbassars ruderals, 190 m; rrr. Recol·lectada per Barnola a Santa Maria de Palautordera (DG5615, 30-V-2016).

***Nassella trichotoma** (Nees) Arechav. [*Stipa trichotoma* Nees]

E. Herbassars ruderals, 90 m; rrr. Es troba naturalitzada a la Rajoleria, Riells i Viabrea (Barnola *et al.*, 2014), on n'hem verificat la presència.

Oloptum miliaceum (L.) Röser & H. R. Hamasha [*Oryzopsis miliacea* (L.) Asch. & Schweinf.; *Piptatherum miliaceum* (L.) Coss.]

E NW SW. Herbassars ruderals, vores de la xarxa viària, etc., 100-1.056 m; c.

Oloptum thomasi (Duby) Banfi & Galasso [*Oryzopsis miliacea* subsp. *thomasi* (Duby) K. Richt.; *Piptatherum miliaceum* subsp. *thomasi* (Duby) Freitag]

E. Herbassars ruderals humits, marges de pistes, etc., 150-550 m; rr. Hem observat aquesta espècie als voltants de Sant Celoni, de Campins i en diversos punts de la riera de Gualba.

***Paspalum dilatatum** Poir.

E. Localment naturalitzada en herbassars ruderals i prats més o menys humits, 100-300 m; rr. Documentada a Sant Celoni i Gualba de Dalt per Casasayas (1989). També es troba a la vall de Breda.

***Paspalum distichum** L. subsp. **distichum** [*P. paspalodes* (Michx.) Scribn.]

E SW. Naturalitzada en herbassars ruderals humits, 100-200 m; r.

Phalaris aquatica L.

E. Vora de cursos d'aigua, en substrat sorrenc, 110 m; rrr. Documentada a Gualba de Baix (a 110 m, i no a 1.100 m) per Gutiérrez & Sáez (1996).

Phalaris arundinacea L.

SW. Aigües estancades i cursos d'aigua, 300-400 m; rr.

Phleum phleoides (L.) H. Karst.

E NW SW. Pastures, 400-1.500 m; r.

Phalaris minor Retz.

E. Vores de la xarxa viària, 150 m; rrr. Espècie recol·lectada per Barnola dins del nucli urbà de Sant Celoni (DG5715, 16-V-2016). La seva presència en herbassars ruderals d'altres zones del massís és versemblant.

Phleum nodosum L. [*Ph. bertolonii* DC.; *Ph. pratense* subsp. *serotinum* (Jord.) Berher, *Ph. Pratense* auct., non L.]

E NW SW. Pastures més o menys humides, 400-1.050 m; rr.

***Phyllostachys aurea** Rivière & C. Rivière

E. Escapada i locament naturalitzada en cursos d'aigua, 175-310 m; rr.

Phragmites australis (Cav.) Steud. subsp. **australis**

E NW SW. Aigües estancades i cursos d'aigua, 100-750 m; r.

Piptatherum coerulescens (Desf.) P. Beauv. [*Oryzopsis coerulescens* (Desf.) Hack.]

NW SW. Fissures de roques, en ambients secs i generalment assolellats, 300-600 m; rr.

Piptatherum paradoxum (L.) P. Beauv. [*Oryzopsis paradoxa* (L.) Nutt.]

SW. Vorades de bosc en terreny calcari, 700 m; rrr. Documentada per Nuet (2015) a la pista del coll de Carpis, Cànoves i Samalús (DG4217).

Poa annua L. subsp. **annua**

E NW SW. Pradells terofítics, vores de la xarxa viària, etc., 100-1.300 m; c.

Poa angustifolia L. [*P. pratensis* subsp. *angustifolia* (L.) Dumort.]

E NW SW. Prats, 100-1.100 m; c.

Poa bulbosa L. subsp. **bulbosa**

E NW SW. Pastures, 400-1.700 m; r.

Poa compressa L.

E NW SW. Herbassars ruderals, 700-1.400 m; r.

Poa infirma Kunth [*P. annua* subsp. *exilis* (Tomm.) Murb.]

SW. Pradells terofítics, 390 m; rrr. Documentada per Sáez *et al.* (2015) a Vallfornès, prop del Pont de Muntanya (Cànoves i Samalús, DG4515). Molt probablement també es troba en altres zones del massís.

Poa nemoralis L.

E NW SW. Boscos caducifolis humits, 200-1.500 m; c.

Poa pratensis L. subsp. **pratensis**

E NW SW. Prats, 100-1.250 m; c.

Poa trivialis L. subsp. **trivialis**

E NW SW. Herbassars humits, 100-1.500 m; c.

Polygonum maritimum Willd.

NW. Prats humits, 680 m; rrr. Documentada a Seva, vora la carretera de Viladrau, 680 m (Bolòs, 1959: 148, sub *Polygonum monspeliense* subsp. *maritimum*).

Polygonum monspeliensis (L.) Desf.

E. Pradells terofítics, 100-200 m; rr. Coneguda dels voltants de Sant Celoni, Gualba de Baix i Breda.

Polypogon viridis (Gouan) Breistr. subsp. **viridis** [*Agrostis semiverticillata* (Forssk.) C. Chr.]

E. Vores de cursos d'aigua, en terreny sorrenc, 100 m; rrr. Documentada a la Tordera, prop de Gualba de Baix, per Gutiérrez & Sáez (1996).

***Pseudosasa japonica** (Steud.) Nakai [*Arundinaria japonica* Steud.]

E. Cultivada com a ornamental i escapada o localment naturalitzada a prop de nuclis habitats, 300 m; rr. Documentada a la rodalia d'Arbúcies per Barnola & Romo (1989).

Psilurus incurvus (Gouan) Schinz & Thell.

E SW. Pradells terofítics, sorrals de cursos d'aigua, etc., 250-750 m; rr.

Rostraria cristata (L.) Tzvelev subsp. **cristata** [*Lophochloa cristata* (L.) Hyl.; *Koeleria phleoides* (Vill.) Pers.]

E SW. Herbassars ruderals, 100-450 m; r.

Schedonorus arundinaceus (Schreb.) Dumort. subsp. **arundinaceus** [*Festuca arundinacea* Schreb.; *F. elatior* L. subsp. *arundinacea* (Schreb.) Hackel]

E NW SW. Herbassars humits, de vegades en ambients ruderalitzats, 200-1.050 m; r.

Schedonorus interruptus (Desf.) Tzvelev [*Festuca interrupta* Desf., *F. arundinacea* subsp. *interrupta* (Desf.) Tzvelev; *F. arundinacea* subsp. *fenas* (Lag.) Arcang.]

E. Herbassars humits, 320-1.100 m; r. Documentada a la zona de Santa Fe (Bolòs, 1979, sub *F. elatior*) i a Arbúcies (Bolòs, 1983, sub *F. elatior*).

Schedonorus pratensis (Huds.) P. Beauv. subsp. **pratensis** [*Festuca pratensis* Huds. subsp. *pratensis*; *F. elatior* L. subsp. *pratensis* (Huds.) Hack.]

Aquesta espècie, pròpia de prats de dall, va ser documentada com a «Montseny, Arrhenatherion» per Bolòs *et al.* (1986). Tanmateix, posteriorment (Bolòs & Vigo, 2001: 335-336) només s'indica la seva presència als Pirineus, i, per tant, la seva presència al Montseny sembla molt dubtosa.

***Setaria italica** (L.) P. Beauv. subsp. **italica**

E. Ocasionalment en herbassars ruderals i vores de la xarxa viària, 95 m. Es troba a l'oest de la Batllòria (DG6118), prop del riu Tordera. Prèviament documentada en aquesta zona per Casasayas (1989).

***Setaria parviflora** (Poir.) Kerguélen [*S. geniculata* P. Beauv.]

E. Herbassars ruderals, 150-800 m; rr. Documentada per Casasayas (1989: 682) al Montseny, 800 m. Naturalitzada a la xarxa viària de la zona de Riells i Viabrea (Barnola *et al.*, 2014).

Setaria pumila (Poir.) Roem. & Schult.

E. Conreus i vores de la xarxa viària, 100-350 m; r.

Setaria verticillata (L.) P. Beauv.

E SW. Naturalitzada en herbassars ruderals, horts i vores de la xarxa viària, 155-250 m; rrr. Documentada a la zona de Breda i a la Garriga per Gutiérrez & Sáez (1996).

Setaria viridis (L.) P. Beauv. subsp. **viridis**

E NW SW. Vores de la xarxa viària i conreus, 100-950 m; r.

***Sorghum bicolor** (L.) Moench

E SW. Localment naturalitzat en herbassars ruderals, 90-340 m; rr. Aquesta espècie ja va ser documentada al Figaró, Sant Celoni i la Batllòria per Casasayas (1989).

***Sorghum halepense** (L.) Pers.

E SW. Conreus, 100-450 m; r. Localment naturalitzat. Aparentment en alguns indrets està en expansió.

***Sporobolus indicus** (L.) R. Br. [*S. poiretii* (Roem. & Schult.) Hitchc., *S. fertilis* sec. Kerguélen, *S. tenacissimus* auct.]

E SW. Naturalitzat en herbassars ruderals, vores de cursos d'aigua alterats, etc., 100-1.100 m; r.

Stipa atlantica P. A. Smirn. [*S. iberica* Martinovský; *S. pennata* subsp. *iberica* (Martinovský) O. Bolòs, Masalles & Vigo]

NW. Pastures calcícoles, 650-700 m; rr. Documentada per Bolòs (1954) a la zona compresa entre Balenyà i Seva, 650-660 m, i posteriorment per Bolòs (1959, sub «*S. pennata* cf. *Mediterranea*») a la vall de Can Figuerola, entre Seva i Viladrau, etc. Segons Gonzalo Estébanez (2013), *Stipa iberica* –en sentit ampli– és un sinònim de *S. atlantica*.

Stipa capillata L.

NW. Pradells terofítics calcícoles, 650-750 m; rr. Inicialment documentada per Bolòs (1959: 140) a la zona de Seva, on n'hem comprovat la presència.

Stipa offneri Breistr. [*S. juncea* auct.]

SW. Brolles, clarianes de garrigues i replans de roques, en substrat calcari, 400-650 m; rr.

Tragus racemosus (L.) All.

E SW. Herbassars ruderals i vores de la xarxa viària, 200-500 m; r.

Trisetum flavescens (L.) P. Beauv. subsp. **flavescens**

SW. Pastures, 1.000 m; rr. La seva presència al massís es basa en la citació de Bolòs *et al.* (1986) del quadrat UTM DG42.

Vulpia bromoides (L.) Gray [*V. dertonensis* (All.) Gola]

E NW SW. Pradells terofítics i clarianes de brolles, 200-1.700 m; c.

Vulpia ciliata Dumort. subsp. **ciliata** [*V. aetnensis* Tineo]

E NW SW. Herbassars ruderals i pradells terofítics, 100-1.100 m; r.

Vulpia muralis (Kunth) Nees

E SW. Pradells, 80-450 m; rr. Gutiérrez & Sáez (1996) citen aquesta espècie de diversos punts del vessant sud i est del massís (Breda, Gualba, Viabrea). També es troba als voltants de la Garriga.

Vulpia myuros (L.) C.C. Gmel. subsp. **myuros** [*V. megalura* (Nutt.) Rydb.]

E NW SW. Pradells terofítics i vores de la xarxa viària, 150-1.400 m; c.

Vulpia unilateralis (L.) Stace

NW. Pradells terofítics calcícoles, 680 m; rrr. Espècie documentada a Seva, prop de Can Figuerola, 680 m, per Bolòs (1959: 140, sub *Nardurus maritimus* v. *muticus*).

***Zea mays** L.

E. Escapada rarament de conreu, c. 150 m; rrr. Espècie de Sant Celoni que va ser documentada per Casasayas (1989).

POTAMOGETONACEAE

Groenlandia densa (L.) Fourr. [*Potamogeton densus* L.]

NW. Basses, 790 m; rrr. Trobada en unes basses properes a la Sala (el Brull) per Pié *et al.* (2014).

Potamogeton pusillus L.

NW SW. Basses, estanys i aigües de curs lent, 790-1.000 m; rrr. Documentada per Gutiérrez & Sáez (1996) a partir d'un plec recol·lectat per Font Quer a Tagamanent. També observada a la Sala del Brull, a 790 m (Pié *et al.*, 2014).

Potamogeton trichoides Cham. & Schldtl.

NW. Aigües estancades o de curs lent, 760-775 m; rrr. Coneguda de les basses de la Sala del Brull, al pantà de les Illes i a les Basses (Pié *et al.*, 2014).

Stuckenia pectinata (L.) Börner [*Potamogeton pectinatus* L.]

SW. Aigües estancades o de curs lent, 1.030 m; rrr. Documentada per Gutiérrez & Sáez (1996) a partir d'un plec recol·lectat per Font Quer a Tagamanent.

Zannichellia palustris L.

SW. Basses, 1.030-1.140 m; rrr. La seva presència a Tagamanent va ser suggerida per Gutiérrez & Sáez (1996) i posteriorment confirmada per Gutiérrez (1998). Recentment hem trobat una nova població en una zona sotmesa a inundacions periòdiques al NE del Parany, DG4222, 1.150 m.

SMILACACEAE

Smilax aspera L.

E NW SW. Alzinars i bardisses, 100-900 m; cc.

TYPHACEAE

Sparganium erectum subsp. **neglectum** (Beeby) K. Richt.

NW. Aigües estancades o de curs lent, 700-800 m; rr. Espècie documentada per Bolòs (1983: 136) a la vora el riu Gurri, sota la carretera de Seva a Viladrau, 710 m.

Typha domingensis Pers. [*T. angustifolia* L. subsp. *australis* (Schum. & Thonn.) Graebn.]

E NW. Vores de cursos d'aigua i basses, 100-1.100 m; rr. Les indicacions de *Typha angustifolia* L. han de ser assimilades a *T. domingensis*.

Typha latifolia L.

E NW SW. Vores de cursos d'aigua i basses, 300-1.100 m; r.

Eudicotiledònies

ACANTHACEAE

***Acanthus mollis** L.

E. Localment naturalitzat en ambients ruderals, 100-300 m; rr.

ADOXACEAE

Adoxa moschatellina L.

Existeix un plec d'herbari (BC) que conté diversos exemplars d'aquesta espècie que van ser recol·lectats per Trèmols al Montseny, a 1.000 m, l'any 1869 (Romo, 1987b). Seria convenient verificar la presència d'aquesta espècie, de la qual no es coneix cap localitat ibèrica, al Montseny.

Sambucus ebulus L.

E NW SW. Herbassars ruderals humits, 100-1.350 m; r.

Sambucus nigra L. subsp. **nigra**

E NW SW. Bardisses més o menys humides, 100-1.690 m; r.

Sambucus racemosa L.

E NW. Clarianes de boscos humits, llocs rocosos i pedruscalls, (760)1.150-1.650 m; rr.

Viburnum lantana L.

NW SW. Rouredes, en substrat calcari, 600-700 m; rr.

Viburnum tinus L.

E NW SW. Alzinars, 100-780 m; c.

AMARANTHACEAE

***Amaranthus albus** L.

E SW. Herbassars ruderals i conreus, 100-550 m; rr.

***Amaranthus blitoides** S. Watson

E. Herbassars ruderals, 100-300 m; rr.

***Amaranthus cruentus** L. [*A. hybridus* subsp. *cruentus* (L.) Thell.]

E. Herbassars ruderals, c. 170 m; rrr. Documentat a Gualba per Vilar (1987, sub *Amaranthus hybridus* L. subsp. *patulus* (Bertol.) Carretero).

***Amaranthus deflexus** L.

E SW. Herbassars ruderals, 100-500 m; rr.

***Amaranthus emarginatus** Uline & W. L. Bray [*A. blitum* L. subsp. *emarginatus* (Uline & W. L. Bray) Carretero, Muñoz Garm. & Pedrol]

E. Localment naturalitzat, c. 100 m; rrr. Documentat als carrers de Riells i Viabrea per Barnola *et al.* (2014, sub *Amaranthus blitum* subsp. *emarginatus*).

Amaranthus graezicans subsp. **sylvestris** (Vill.) Brenan [*A. angustifolius* auct., non Lam.]

E SW. Conreus, 100-500 m; rr.

***Amaranthus hybridus** L. [*A. cruentus* auct., non L.]

E NW. Herbassars ruderals, 100-800 m; rr.

***Amaranthus muricatus** Moq.

E SW. Herbassars ruderals, 150-250 m; rrr. Documentat a la Garriga per Casasayas (1989) i a Sant Celoni (DG5715) per Barnola & Romo (1989).

***Amaranthus retroflexus** L.

E NW SW. Herbassars ruderals i conreus, 100-600 m; r.

***Amaranthus viridis** L.

SW. Herbassars ruderals, 150-250 m; rrr. Es troba localment naturalitzat a la zona de la Garriga, en ambients suburbans.

Atriplex patula L.

E SW. Herbassars ruderals i conreus, 100-1.120 m; rr.

Atriplex prostrata DC. [*A. hastata* auct.]

E NW SW. Herbassars ruderals i conreus, 80-675 m; rr. Es troba també al sector NW, on no havia estat documentada fins aleshores: «Seva, serrat d'en Borres, la Cometa, 675 m, vores de xarxa viària, 14-VI-2015, Carnicero & Sáez LS-7647».

***Bassia scoparia** (L.) Voss subsp. **scoparia**

SW. Aparentment ocasional en herbassars ruderals, c. 250 m; rr. Documentada a la Garriga per Casasayas (1989).

Blitum bonus-henricus (L.) Rchb. [*Chenopodium bonus-henricus* L.]

Espècie documentada per Costa (1864) en referència als Salvador. Existeix un material d'aquesta espècie a l'herbari Salvador, però l'etiqueta del plec testimoni indica dues localitats: «In monte Signato et montibus Nuriae abundat»; per tant, la mostra podria haver estat realment recol·lectada a Núria, on aquesta espècie és comuna (Vigo, 1983: 159).

Chenopodium hybridum (L.) S. Fuentes, Uotila & Borsch [*Chenopodium hybridum* L.]

E NW. Conreus, 850-1.130 m; rr.

Chenopodium murale (L.) S. Fuentes, Uotila & Borsch [*Chenopodium murale* L.]

E. Herbassars ruderals, 100-400 m; rr.

Chenopodium album L.

E NW SW. Herbassars ruderals, 100-1.150 m; rr.

Chenopodium opulifolium W. D. J. Koch & Ziz [*Ch. album* subsp. *opulifolium* (W. D. J. Koch & Ziz) Celak.]

E SW. Herbassars ruderals, 100-200 m; rr.

Chenopodium vulvaria L.

E SW. Herbassars ruderals i conreus, 100-400 m; rr.

***Dysphania ambrosioides** (L.) Mosyakin & Clemants [*Chenopodium ambrosioides* L.]

E NW SW. Herbassars ruderals, 100-1.100 m; r.

Dysphania botrys (L.) Mosyakin & Clemants [*Chenopodium botrys* L.]

E SW. Herbassars ruderals, sovint en sòl arenós, 100-550 m; rr.

***Dysphania pumilio** (R. Br.) Mosyakin & Clemants [*Chenopodium pumilio* R. Br.]

E SW. Ocasionalment en herbassars ruderals, vores de camins i talussos vora cursos d'aigua, 90-610 m; rrr. Espècie que ha estat recol·lectada a Can Planes, la Garriga, DG4018, 610 m (Sáez *et al.*, 2015). També ha estat documentada en una localitat marginal, la Batllòria, riu Tordera, 90 m (Verloove, 2005).

Lipandra polysperma (L.) S. Fuentes, Uotila & Borsch [*Chenopodium polyspermum* L.]

E. Herbassars ruderals, 110-370 m; rrr. Documentada a Sant Esteve de Palautordera (DG5219, 370 m) per Pié *et al.* (2010). També es troba a la Tordera, a l'altura del Pont Trenecat, Sant Celoni (DG5714, 120 m, Barnola, HGI).

Oxybasis glauca (L.) S. Fuentes, Uotila & Borsch [*Chenopodium glaucum* L.]

Espècie documentada a Viladrau per Costa (cf. Bolòs *et al.*, 1986) i a Arbúcies per Cuní Martorell (1880). No retrobada posteriorment (cf. Bolòs & Vigo, 1990; Font, 2016).

Polycnemum arvense L. [*P. majus* auct., non A. Braun]

SW. Herbassars ruderals, 300-400 m; rr. Es coneix de Sant Pere de Vilamajor (IX-1918, Garriga de Gallardo, BC 130156) i de l'Avencó (400 m, 30-V-1948, Bolòs, BC 105748). Amb tota probabilitat es troba en altres localitats.

ANACARDIACEAE

Pistacia lentiscus L.

E NW SW. Garrigues i clarianes de boscos esclerofil·les, 100-700 m; c.

Pistacia terebinthus L.

E SW. Clarianes d'alzinars i llocs rocosos, 300-800 m; r.

AQUIFOLIACEAE

Ilex aquifolium L.

E NW SW. Boscos i fondalades humits, landes, tarteres i llocs rocosos, etc., (200)500-1.650 m; c.

APIACEAE (Umbelliferae)

Ammi majus L.

E. Conreus, 100-200 m; rr.

Angelica sylvestris L.

E NW SW. Boscos de ribera, 180-1.100 m; c.

Anthriscus caucalis M. Bieb.

NW. Herbassars ruderals, 740 m; rrr. Willkomm & Lange (1874-1880) van indicar la presència d'aquesta espècie al Montseny sobre la base de dades de Costa. Es coneix la seva presència a la Sala (Viladrau, DG4632) (Mercadé & Pérez-Haase, 2013).

Anthriscus sylvestris L.

E NW. Herbassars megafòrbics i fondalades humides, 770-1.655 m; rr.

Astrantia major L.

Costa (1864), Willkomm & Lange (1874-1880) i Bolòs *et al.* (1986) atribueixen la presència d'aquesta espècie als Salvador. Per altra banda, Bolòs & Vigo (1990) van recollir una indicació d'aquesta espècie documentada per Cadevall. El testimoni de l'herbari Salvador inclou una indicació de dues localitats: «In monte Signato et V. M. de Cabrera». Per tant, no es pot assegurar que la mostra vingui realment del Montseny. Com que no ha estat retrobada posteriorment, la seva presència molt dubtosa.

Bupleurum angulosum L.

Willkomm & Lange (1874-1880) van acceptar la presència d'aquesta espècie al Montseny sobre la base d'indicacions d'altres autors (Salvador, Colmeiro i Costa). No hi ha evidències que permetin confirmar que al Montseny existeixi *B. angulosum*.

Bupleurum baldense Turra

E NW SW. Pradells terofítics, 400-1.270 m; r.

Bupleurum fruticosum L.

E? SW? Espècie documentada sense localitat concreta per Panareda & Nuet (2005). És versemblant la seva presència en l'estatge basal del massís (dins del domini de l'alzinar litoral), en els sectors SW i E.

Bupleurum praealtum L. [*B. junceum* L.]

NW SW. Pastures, 400-1.350 m; rr.

Bupleurum ranunculoides L. [*B. ranunculoides* subsp. *gramineum* (Vill.) Hayek]

NW. Pastures i llocs herbosos humits, 1.370-1.700 m; rr. Es coneix de la zona alta del Matagalls, per on baixa fins a la zona del sot de les Cordes.

Bupleurum rigidum L. subsp. **rigidum**

NW SW. Brolles i garrigues, 450-900 m; r.

***Bupleurum rotundifolium** L.

NW. Conreus, 700 m; rr. Espècie documentada a la vall d'Oriola per Bolòs (1959: 150).

Carum carvi L.

E NW. Prats de dall, 800-1.300 m; rr.

Caucalis platycarpus L.

NW SW. Conreus, 500-700 m; r.

Cervaria rivini Gaertn. [*Peucedanum cervaria* (L.) Lapeyr.]

E SW. Clarianes i vorades de boscos (principalment caducifolis), 100-400 m; rrr. Aquesta espècie va ser herboritzada per Garriga de Gallardo a Cànoves (BC 91529, BC 130516). També va ser documentada al «massif du Montseny: au nord de la gare de Breda, vers le km 7 de la route, 100 m» (Lapraz, 1974).

Chaerophyllum aureum L.

Sennen (1917) va documentar aquesta espècie a Santa Fe, la qual no s'ha retrobat posteriorment al Montseny. Segons Bolòs & Vigo (1979, 1990) no existeix cap plec testimoni a l'herbari Sennen que justifiqui la presència de *Ch. aureum* al massís.

Chaerophyllum hirsutum L.

Espècie documentada al Montseny per Costa (1864). Segons Bolòs & Vigo (1990) no existeix cap plec testimoni a l'herbari Costa que justifiqui la presència d'aquesta espècie al Montseny.

Chaerophyllum temulum L.

E NW SW. Herbassars ruderals humits, 300-1.200 m; r.

Conium maculatum L.

E NW SW. Herbassars ruderals, 400-1.150 m; rr.

Conopodium arvense (Coss.) Calest. [*C. ramosum* Costa; *C. majus* subsp. *ramosum* (Costa) Silvestre]

E NW? SW? Pastures pedregoses, 500-1.000 m; rr. Espècie documentada al Montseny per Willkomm (Bolòs *et al.*, 1986). Aquests darrers autors no confirmen la seva presència al massís, però en una revisió sistemàtica del gènere *Conopodium* a la península Ibèrica (Silvestre, 1972; 1973 sub *C. majus* subsp. *ramosum*) s'indiquen materials d'herbari procedents de l'àmbit considerat en aquest estudi: «Montseny, IX-1918, Garriga de Gallardo» (BC 92604), «Montseny, 1-VI-1908 [recol·lector desconegut]» (MA 87342), «Montseny, V-1960,

Esteve» (GDA). Posteriorment, l'espècie que ens ocupa és documentada per Bolòs *et al.* (1999) a DG52, corresponent a Santa Fe, segons Font (2016).

Conopodium majus (Gouan) Loret subsp. **majus**

E NW SW. Landes, prats de dall, etc., 440-1.700 m; cc.

Coristospermum lucidum (Mill.) Reduron, Charpin & Pimenov [*Ligusticum lucidum* Mill.]

Citat per Costa (1864, sub *Ligusticum pyrenaicum* Gouan) sense indicar cap localitat concreta. Citació no confirmada ni per Bolòs *et al.* (1986) ni per Bolòs & Vigo (1990). Per part nostra, hem cercat aquesta espècie a la zona calcària del turó de Tagamanent (entre 950 i 1.056 m), on existeix un hàbitat potencial per al seu desenvolupament, però no l'hem observat.

Daucus carota L. subsp. **carota**

E NW SW. Prats i herbassars ruderals, 100-1.100 m; c.

Daucus carota L. subsp. **maritimus** (Lam.) Batt.

Tàxon documentat per Arenas Posada & García Martín (1993) sobre la base del plec d'herbari següent: «Montseny, 11-IX-1935, Sennen» (MAF 59014, sub *Daucus maritimus*). Es tracta d'una confusió amb *D. carota* subsp. *carota* (Sáez *et al.*, 2015).

Eryngium campestre L.

E NW SW. Pastures i herbassars ruderals, 100-1.400 m; c.

Ferula communis L. subsp. **catalaunica** (C. Vicioso) Sánchez Cuxart & Bernal

E SW. Herbassars ruderals, 150-650 m; rrr. Recentment documentada al sector oriental (Riells i Viabrea) per Barnola *et al.* (2014, sub *Ferula communis* L.). Per part nostra, suposem que les plantes d'aquesta localitat haurien de ser assimilables a la subsp. *catalaunica*.

Foeniculum vulgare Mill. [*F. vulgare* subsp. *piperitum* (Ucria) Cout.]

E NW SW. Herbassars ruderals i pastures, 100-1.025 m; c.

Helosciadium nodiflorum (L.) W. D. J. Koch [*Apium nodiflorum* (L.) Lag.]

E NW SW. Fonts i mulladius, 100-1.100 m; c.

Imperatoria ostruthium L. [*Peucedanum ostruthium* (L.) W. D. J. Koch]

Espècie documentada a Viladrau per Costa. Segons Bolòs *et al.* (1986), aquesta citació és recollida per Willkomm & Lange (1874-1880). Costa (1864) va documentar aquesta espècie al Montseny sense indicar cap localitat concreta. Com ja comenten Bolòs & Vigo (1979), la presència d'aquesta espècie al Montseny és poc probable. A l'herbari Costa hi ha un exemplar d'aquesta espècie, però amb una etiqueta doble: Viladrau i Setcases.

Laserpitium gallicum L.

Tàxon documentat al Montseny per Costa (1864). No ha estat retrobat posteriorment i tampoc hi ha testimonis d'herbari que justifiquin aquesta citació. Tanmateix, no és del tot inversemblant la seva presència en la zona calcària

occidental del massís, encara que les nostres prospeccions en aquest sector no han permès trobar aquesta espècie.

Laserpitium latifolium L. subsp. **latifolium**

E NW SW. Vorades de boscos, fondalades humides, 600-1.700 m; c.

Oenanthe pimpinelloides L.

E. Mulladius i prats de dall, 100-150 m; rr. Observada a la zona de Breda.

Oreoselinum nigrum Delarbre [*Peucedanum oreoselinum* (L.) Moench]

E NW SW. Vores humides de boscos, ocasionalment en prats de dall, 200-1.400 m; r.

Orlaya platycarpus W. D. J. Koch

Espècie documentada a Arbúcies per Cuní Martorell (1880) i a Aiguafreda per Llenas (cf. Bolòs *et al.*, 1986). Aquestes citacions no han estat confirmades posteriorment.

Pastinaca sativa L. subsp. **sylvestris** (Mill.) Rouy & E. G. Camus

E SW. Herbassars ruderals, 150-300 m; rr. Una citació de Santa Fe atribuïda a Cuní Martorell (Bolòs *et al.*, 1986) no ha estat confirmada. Es troba a la zona de Vilamajor i a l'extrem oriental del territori (riera d'Arbúcies), on ja havia estat documentada per Vilar (1987).

***Petroselinum crispum** (Mill.) Fuss.

E SW. Localment escapada de cultiu en herbassars ruderals, 150-300 m; rr. Es troba als voltants de Sant Celoni, Cànoves i la Garriga.

Peucedanum officinale L. subsp. **officinale**

NW. Pedruscalls calcaris, 600-650 m; rr. Es coneix de la zona d'afloresciments rocosos calcaris de la zona d'Aiguafreda de Dalt, cingle de Martinet (DG3826, 6-V-1981, Panareda & Nuet, BC 641323). En aquest tractament el típic *P. officinale* inclou la subsp. *stenocarpum* (Boiss. & Reut.) Font Quer.

Pimpinella saxifraga L.

NW SW. Pastures, preferentment en substrat calcari, 400-1.000 m; r.

Ptychotis saxifraga (L.) Loret & Barr.

NW SW. Tarteres i pedruscalls, 400-1.255 m; r.

Sanicula europaea L.

E NW SW. Boscos humits, 300-1.300 m; c.

Scandix pecten-veneris L.

E SW. Conreus i herbassars ruderals, 100-700 m; rr.

Seseli montanum L.

E NW SW. Pastures i llocs rocosos, etc., 400-1.650 m; r.

Sison amomum L.

E SW. Vorades de boscos humits, en ambients subnitròfils, 100-300 m; rr.

Thapsia laciniata Rouy [*Th. villosa* var. *laciniata* (Rouy) O. Bolòs & Vigo, *Th. villosa* auct.]

E SW. Pastures i brolles d'*Erica arborea*, 130-700 m; rr. Bolòs *et al.* (1986, sub *Th. villosa*) només indiquen aquesta espècie del sector SW, però es troba en diversos punts de la zona propera a Arbúcies i de la vall de Breda, on ja havia estat documentada per Lapraz (1974, sub *Th. villosa*).

Tordylium maximum L.

E NW SW. Herbassars ruderals, 500-900 m; rr.

Torilis africana Spreng. [*T. arvensis* (Huds.) Link subsp. *purpurea* (Ten.) Hayek; *T. heterophylla* Guss.]

E NW. Herbassars ruderals, 100-1.100 m; r.

Torilis arvensis (Huds.) Link subsp. **arvensis**

E NW SW. Herbassars ruderals, 500-1.050 m; rr.

Torilis arvensis (Huds.) Link subsp. **neglecta** (Spreng.) Thell.

E NW SW. Vorades de boscos humits, en ambients subnitròfils, 500-950 m; rr.

Torilis japonica (Houtt.) DC.

E NW. Vorades de boscos humits, en ambients subnitròfils, 280-1.350 m; r.

Torilis nodosa (L.) Gaertn.

E SW. Pradells i herbassars ruderals, 100-450 m; rr.

Trinia glauca (L.) Dumort.

NW SW. Pastures, generalment en substrat calcari, 600-750 m; rr.

Trocodaris verticillatum (L.) Raf. [*Carum verticillatum* (L.) W. D. J. Koch]

SW. Mulladius, 1.245 m; rrr. Va ser trobat a la font del Ginebre [DG4423], a la Calma (Clavero, 1991-1993), d'on sembla haver desaparegut, com també ha passat amb altres plantes d'aquesta localitat (Sáez *et al.*, 2014). La referència del quadrat UTM DG42 que apareix a Bolòs (1998) es basa en aquesta localitat de la Calma.

Turgenia latifolia (L.) Hoffm.

Documentada a Arbúcies per Cuní Martorell (1880). No és inversemblant la seva presència dins dels límits considerats en aquest estudi, però, com que no sembla que existeixin testimonis d'herbari ni d'observacions recents, preferim no incloure aquesta espècie al catàleg florístic del Montseny fins que es disposin de dades sòlides que en confirmin l'existència al massís.

***Visnaga daucoides** Gaertn. [*Ammi visnaga* (L.) Lam.]

Documentada a Arbúcies per Cuní Martorell (1880, sub *Ammi visnaga* L.). Encara que no és del tot inversemblant la presència d'aquesta espècie a la zona basal del massís, tenint present que *a*) no hi ha poblacions properes conegudes; *b*) aquesta referència no va ser recollida ni per Bolòs *et al.* (1986) ni per Font (2016), i *c*) no hi ha testimonis d'herbari, preferim no incloure aquesta espècie al catàleg florístic del Montseny.

APOCYNACEAE

***Araujia sericifera** Brot.

E. Bardisses, herbassars ruderals i cursos d'aigua, 100-240 m; rr. La seva presència al Montseny data d'inicis del segle passat, segons el material d'herbari dipositat a BC-Sennen: «Sant Celoni, Ferrer, III-1924» (cf. López Vinyallonga *et al.*, 2006). Nosaltres l'hem trobada naturalitzada en boscos de ribera a la zona d'afluents de la riera de Gualba de la zona de Can Plans (DG5821, 215-240 m).

Vinca difformis Pourr. subsp. **difformis**

E SW. Herbassars i talussos humits, boscos de ribera, etc., 100-350 m; rr.

Vinca major L. subsp. **major**

E. Herbassars ruderals humits, 100-350 m; rr.

Vinca minor L.

NW. Boscos humits caducifolis, 700-850 m; rrr. Sembla estar limitada al sector de Viladrau: documentada per Bolòs *et al.* (1993) al costat de Ca l'Alamany, 850 m, en una castanyeda [DG4931]. Nosaltres l'hem vista, localment abundant, en una obaga al marge esquerre de la riera Major, prop de Viladrau, DG4932, a 800 m.

Vincetoxicum hirundinaria Medik. [*V. hirundinaria* subsp. *intermedium* (Loret & Barrandon) Markgraf.]

E NW. Vorades de boscos, de vegades en llocs rocosos, 400-1.700 m; c.

Vincetoxicum nigrum (L.) Moench

E SW. Garrigues, 400-500 m; rr. En el sector oriental es troba a la serra Mercadera, DG5461, 410 m.

ARALIACEAE

Hedera helix L.

E NW SW. Boscos, roques, murs, etc., 100-1.300 m; cc.

***Hedera hibernica** (G. Kirchn.) Carrière

SW. Alzinars i talussos, 375 m; rrr. Espècie cultivada amb finalitats ornamentals i que de vegades s'escapa i es naturalitza localment. Documentada per Sáez *et al.* (2015) al bac de l'Antic, el Figaró (DG4318), on està naturalitzada en un alzinar humit. Amb tota probabilitat aquesta espècie es troba escapada en altres punts del massís.

ASTERACEAE (Compositae)

Achillea ageratum L.

NW SW. Llocs herbosos humits, generalment en substrat calcari, 600-1.000 m; rr. També va ser documentada a la zona d'Arbúcies i a Santa Fe (cf. Cuní Martorell, 1880). Convé confirmar-ne la presència al Montseny oriental.

****Achillea ligustica* All.**

E. Llocs rocosos silicis, 400-500 m; rrr. Inicialment documentada al poble de Montseny, a 400 m (BC 117857), per Bolòs & Vigo (1979).

***Achillea millefolium* L.**

E NW SW. Prats i landes, 100-1.700 m; cc. López-Vinyallonga *et al.* (2015) confirmen la presència de plantes hexaplòides -i, per tant, probablement referibles a *A. millefolium* en sentit estricte- al sector NW (Matagalls), a 1.326 m d'altitud.

***Achillea tomentosa* L.**

Espècie pròpia de la muntanya mediterrània continental, fins ara no coneguda de Catalunya, que va ser documentada a Arbúcies per Cuní Martorell (1880), probablement per confusió amb *Achillea millefolium*.

****Ambrosia psilostachya* DC. [*A. coronopifolia* Torr. & A. Gray]**

E SW. Herbassars ruderals, 100-250 m; rr. Casasayas (1989, sub *Ambrosia coronopifolia*) va recollir una indicació de material d'herbari procedent de la Garriga (IX-1973, leg. Espinós, BC 610512). Aquesta espècie també va ser documentada per Barnola & Romo (1989) a la riba esquerra de la Tordera, a Sant Celoni (DG5916).

****Ambrosia tenuifolia* Spreng.**

E. Herbassars ruderals, 150-160 m; rrr. Localment naturalitzada entre Llinars i Sant Celoni (Montserrat, 1962).

***Anacyclus clavatus* (Desf.) Pers.**

E SW. Herbassars ruderals, 100-500 m; rr.

***Anacyclus valentinus* L**

E. Erms, 160 m; rrr. Es coneix de la zona de Breda (Gutiérrez & Sáez, 1996).

***Andryala integrifolia* L. [*A. sinuata* L.]**

E NW SW. Brolles, més rarament en pedruscalls, 100-1.250 m; c.

***Andryala ragusina* L.**

SW. Codolars de rius, 250 m; rrr. Existeix material d'herbari procedent de la zona de Sant Antoni de Vilamajor (BC 932810).

***Antennaria dioica* (L.) Gaertn.**

E NW SW. Pastures en substrat silici, 1.000-1.700 m; rr. Inicialment va ser observada per Clavero al sector SW (puig Drau, DG4424, 1.215 m).

***Anthemis alpestris* (Hoffmanns. & Link) R. Fern. [*A. cretica* subsp. *chrysocephala* (Boiss.) O. Bolòs & Vigo]**

Aquesta espècie va ser documentada per Masclans & Batalla (1972, sub *A. montana* subsp. *chrysocephala* (Boiss.) Maire) a la Calma i al Matagalls. Amb tota probabilitat, aquesta citació ha de ser referida a *Anthemis cretica* subsp. *carpatca*.

Anthemis arvensis L. subsp. **incrassata** (Loisel.) Nyman

E NW SW. Herbassars ruderals i conreus, 100-1.450 m; c.

Anthemis cretica L. subsp. **carpatica** (Willd.) Grierson [*A. cretica* auct., non L.]

E NW SW. Replans i fissures de roques silícies, 1.200-1.700 m; r.

Arctium lappa L. [*Lappa major* Gaertn.]

Citada d'Arbúcies per Cuní Martorell (1880, sub *Lappa major* Gaertn.). Possible confusió amb *Arctium minus*.

Arctium minus (Hill) Bernh. [*A. minus* subsp. *mediterraneum* Arènes]

E NW SW. Herbassars ruderals, 100-1.200 m; c.

Arnoseris minima (L.) Schweigg. & Körte

E NW. Llocs rocosos en substrat esquistós, 1.100-1.395 m; rr. Documentada a Santa Fe –on podria haver desaparegut– i al massís del Matagalls (coll Saprunera i camí de Sant Segimón) (cf. Pié *et al.*, 2014).

Artemisia absinthium L.

E NW SW. Herbassars ruderals, 300-1.000 m; rr.

***Artemisia annua** L.

SW. Herbassars ruderals; rrr. Documentada per Panareda & Nuet (2005) als marges argilosos del Congost.

Artemisia campestris L.

E NW SW. Herbassars ruderals, 100-1.020 m; r.

***Artemisia verlotiorum** Lamotte

E SW. Herbassars ruderals més o menys humits, 100-400 m; r.

Artemisia vulgaris L.

NW. Herbassars ruderals, 600-1.000 m; rr.

Aster inaequidens

Panareda & Nuet (2005) documenten una espècie sota aquest nom al sector SW del Montseny. Molt probablement es tracta d'una confusió amb *Senecio inaequidens*, ja que no es coneix cap espècie del gènere *Aster* amb l'epítet específic *inaequidens* a la base de dades *International Plant Names Index* (IPNI) [<http://www.ipni.org/index.html>].

Aster pterophorus

Panareda & Nuet (2005) documenten una espècie sota aquest nom a les parts baixes del massís. Molt probablement es tracta d'una confusió amb *Senecio pterophorus*, ja que no es coneix cap espècie del gènere *Aster* amb l'epítet específic *pterophorus* a la base de dades *International Plant Names Index* (IPNI) [<http://www.ipni.org/index.html>].

Atractylis humilis L.

Espècie pròpia de joncedes que va ser documentada a prop del sector NW per Bolòs *et al.* (1986). Aquests autors documenten aquesta espècie concretament

del quadrat UTM DG33, entre 500-600 m, i la consideren molt rara. De moment, no s'ha pogut confirmar la presència d'aquesta espècie dins de l'àmbit territorial considerat, encara que la seva presència als voltants de Seva és versemblant.

Bellis perennis L.

E NW SW. Prats, 270-1.250 m; c.

Bellis sylvestris Cirillo

E NW SW. Pradells terofítics, 100-800 m; rr.

***Bidens aurea** (Aiton) Sherff

E. Naturalitzada en herbassars ruderals humits, 150 m; rrr. Documentada a Gualba de Dalt per Casasayas (1989).

***Bidens frondosus** L.

E SW. Naturalitzada en herbassars ruderals humits, 100-1.100 m; rr. Casasayas (1989) també documenta aquesta espècie a la zona de Santa Fe.

***Bidens subalternans** DC.

E NW SW. Naturalitzada en herbassars ruderals, marges de la xarxa viària, etc., 100-750 m; r.

Bidens tripartitus L.

E SW. Herbassars higronitròfils, 100-400 m; rr.

Bombycilaena erecta (L.) Smoljan. [*Micropus erectus* L.]

NW SW. Pradells, 650-1.200 m; rr.

Calendula arvensis (Vaill.) L.

E NW SW. Herbassars ruderals i conreus, 100-550 m; r.

***Calendula officinalis** L.

E. Usada com a ornamental, ocasionalment escapada en herbassars ruderals, 100-350 m; rr. Documentada per Casasayas (1989) a Sant Celoni; ocasionalment en la zona de Campins. Probablement present en altres punts del massís, prop de nuclis habitats.

Carduncellus monspeliensium All.

NW SW. Pastures camefítiques, 550-1.040 m; rr.

Carduus carlinifolius Lam. [*C. defloratus* L. subsp. *carlinifolius* (Lam.) Ces.]

La presència d'aquesta espècie al Montseny es basaria en un material d'herbari procedent de Sant Marçal recol·lectat el 8-VI-1948 per Marcos (BCN 33595, sub *C. carlinifolius* Lam.). Aquest material correspon en realitat a *C. nigrescens* (Sáez *et al.*, 2015).

Carduus nigrescens Vill. subsp. **nigrescens** [incl. *C. assoi* (Willk.) Devesa & Talavera]

E NW. Pastures nitròfiles, 300-1.000 m; r. Aquests materials d'herbari: «Arbúcies, base del Montseny, camps, 8-VI-1948, Marcos 1714» (BCN 33779), «Mont-

seny, Sant Marçal, viària, 8-VI-1948, Marcos» (BCN 33595), són assimilables a *C. nigrescens* i no a *C. vivariensis*, tàxon morfològicament proper i que és comú al Montseny.

Carduus pycnocephalus L.

E SW. Herbassars ruderals, 100-400 m; rr.

Carduus tenuiflorus Curtis

E NW SW. Herbassars ruderals, 100-600 m; r.

Carduus vivariensis Jord. [*C. nigrescens* Vill. subsp. *vivariensis* (Jord.) Bonnier & Layens]

E NW SW. Pastures nitròfiles, 900-1.250 m; c.

Carlina acanthifolia All. subsp. **cynara** (DC.) Arcang. [*C. cynara* (DC.) Duby]

E NW SW. Pastures mesòfiles, 850-1.650 m; r.

Carlina acaulis L. subsp. **caulescens** (Lam.) Schübl. & G. Martens [*C. acaulis* subsp. *simplex* (Kit.) Nyman]

E NW SW. Pastures mesòfiles, 1.150-1.700 m; r.

Carlina corymbosa L. subsp. **hispanica** (Lam.) O. Bolòs Vigo [*C. hispanica* Lam. subsp. *hispanica*]

E NW SW. Herbassars ruderals, 100-1.250 m; r.

Carlina vulgaris L subsp. **spinosa** (Velen.) Vandas [*C. longifolia* var. *spinosa* Velen.]

E NW SW. Pastures, 300-1.500 m; c.

Carpesium cernuum L.

E NW. Vores humides de boscos de ribera en ambients subnitròfils, 250-750 m; rr. Per a la seva distribució al Montseny, vegeu Barnola *et al.* (2014).

Carthamus lanatus L. subsp. **lanatus** [*Kentrophyllum lanatum* (L.) Duby subsp. *lanatum*]

E SW. Herbassars ruderals, 100-480 m; r.

Catananche caerulea L.

NW SW. Pastures camefitiques, 100-1.000 m; rr.

Centaurea aspera L. subsp. **aspera**

E NW SW. Fenassars, herbassars ruderals, etc., 100-600(780) m; r.

Centaurea calcitrapa L.

E NW SW. Herbassars ruderals, 100-1.050 m; r.

Centaurea cephalariifolia Willk. [*C. scabiosa* subsp. *cephalariifolia* (Willk.) Greuter; *C. scabiosa* auct.]

NW SW. Pastures, 100-800 m; rr. Segons López & Devesa (2013), les citacions ibèriques de *C. scabiosa* L. han de ser referides a *C. cephalariifolia*, una espècie

tetraploide ($2n = 40$) pròpia de la península Ibèrica i del S de França –mentre que *C. scabiosa* és diploide i es troba difosa per l'Europa central, bàsicament. Aquestes espècies presenten algunes diferències morfològiques pel que fa a la mida de l'involucre (López & Devesa, 2013). Altres autors reconeixen aquests tàxons en un rang infraespecífic.

***Centaurea collina* L.**

E NW SW. Herbassars ruderals i conreus, marges de la xarxa viària, etc., 100-775 m; rr.

****Centaurea cyanus* L.**

E NW SW. Ocasionalment en conreus i herbassars ruderals, 400-1.200 m; r.

***Centaurea debeauxii* Godr. i Gren. subsp. *grandiflora* (Schübl. & G. Martens) Devesa & Arnelas**

Citada d'un herbassar del costat del Pertegàs per Barnola & Romo (1989, sub *C. pratensis* Thuill.). Molt probablement va ser documentada per confusió amb alguna altra espècie del gènere, ja que aquest tàxon no es trobaria al nord-est ibèric segons les síntesis florístiques i taxonòmiques més recents (Bolòs & Vigo, 1996; Devesa *et al.*, 2014).

***Centaurea emporitana* Hayek [*C. microptilon* subsp. *emporitana* (Hayek) Dostál; *C. jacea* var. *cadevallii* O. Bolòs & Vigo]**

SW. Herbassars més o menys humits, 200-250 m; rrr. Documentada per Arnales & Devesa (2011) sobre la base del plec d'herbari següent: «Sant Antoni de Vilamajor, Montseny, 5-VIII-1917, la Garriga» (BC 190025).

***Centaurea hanryi* Jord. [*C. paniculata* L. subsp. *hanryi* (Jord.) Rouy; *C. isernii* Willk.; *C. spinabadia* Timb.-Lagr.; *C. cadevallii* Pau]**

Segons Bolòs *et al.* (1986, sub *C. paniculata* subsp. *hanryi*), va ser documentada «de Viladrau a Sant Segimon» per Vayreda, però aquests autors no accepten la seva presència al Montseny. No hem pogut trobar exemplars de *C. hanryi* procedents del Montseny, encara que la seva presència no seria inversemblant. Per altra banda, López & Devesa (2010) no recullen la presència d'aquesta espècie al massís, però indiquen que al N de Catalunya hi ha formes intermèdies entre *C. hanryi* i *C. paniculata* subsp. *leucophaea*.

***Centaurea jacea* L. subsp. *vinyalsii* (Sennen) O. Bolòs, Nuet & Panareda [*C. vinyalsii* Sennen]**

E NW SW. Prats i pastures camefítiques, 400-1.250 m; rr.

***Centaurea melitensis* L.**

E SW. Pradells terofítics i herbassars ruderals, 220-400 m; rrr. Documentada a la zona del Figaró per Costa (1864) i posteriorment trobada al turó de la Mare de Déu del Puig, Sant Celoni (DG5615), per Barnola *et al.* (2014).

***Centaurea nigra* L.**

Citada d'Arbúcies per Cuní Martorell (1880). Les poblacions conegudes d'aquesta espècie a Catalunya es localitzen als Pirineus (Bolòs & Vigo, 1996).

Probablement va ser documentada per confusió amb alguna altra espècie del gènere.

Centaurea paniculata L. subsp. **leucophaea** (Jord.) Arcang. [*C. ochrolopha* Costa; *C. paniculata* subsp. *urgellensis* Arènes]

E NW. Clarianes de boscos i matollars, talussos, pradells, etc., 100-900 m; r.

Centaurea pectinata L.

E NW SW. Brolles, llocs rocosos, landes, generalment en substrat silici, 100-1.700 m; c. Arnelas & Devesa (2010) publiquen diversos recomptes cromosòmics d'aquesta espècie a partir de plantes del Montseny, la qual ha estat confirmada com a diploide ($n = 11$, $2n = 22$).

Centaurea solstitialis L. subsp. **solstitialis**

Espècie documentada sense localitat concreta per Panareda & Nuet (2005). És versemblant la seva presència a la zona basal del massís, en els sectors SW i E.

Centaurea triumfettii All. subsp. **semidecurrens** (Jord.) Dostál [*C. montana* L. subsp. *semidecurrens* (Jord.) O. Bolòs & Vigo; *C. montana* auct.]

E NW. Prats i clarianes de matollars de ginebró, 1.400-1.650 m; rr. Només documentada –sense indicació de localitat concreta– al sector NW (DG42, 1.400-1.500 m, prats) per Bolòs *et al.* (1986). Nosaltres hem observat aquesta espècie entre les Agudes i el puig Sacarbassa (DG5326, 1.650 m), on és localment abundant. La referència de *Centaurea montana* L. atribuïda a Costa (1864) ha de ser referida a *C. triumfettii* subsp. *semidecurrens*.

Chiliadenus glutinosus (L.) Fourr. [*Jasonia glutinosa* (L.) DC.]

SW. Fissures de roques calcàries, 400-800 m; rr. Documentada a l'Avencó (400 m) per Bolòs (1983: 67).

Chondrilla juncea L.

E NW SW. Herbassars ruderals, pedruscalls, etc., 100-800 m; c.

Cichorium intybus L. subsp. **intybus**

E SW. Herbassars ruderals, 100-400 m; r.

Cirsium acaulon (L.) Scop. subsp. **acaulon**

E NW. Pastures mesòfiles, 1.150-1.700 m; rr.

Cirsium arvense (L.) Scop.

E NW SW. Herbassars ruderals, conreus, etc., 100-1.200 m; r.

Cirsium echinatum (Desf.) DC.

Aquesta espècie ha estat documentada a Santa Fe del Montseny (cf. Font, 2016) sobre la base d'un exemplar d'herbari («Santa Fe del Montseny, caminos», 20-VII-1950, Casellas i Segura, BCN 41792) que en realitat correspon a *Cirsium richterianum* subsp. *costae* (Sáez *et al.*, 2015).

Cirsium ferox DC.

Existeix una citació d'aquesta espècie atribuïda a Costa (1864) que molt probablement és errònia (cf. Bolòs & Vigo, 1996).

Cirsium monspessulanum (L.) Hill

NW SW. Molleres i jonqueres, 300-600 m; rr.

Cirsium palustre (L.) Scop.

E NW SW. Molleres i prats humits, 450-1.500 m; r. Al sector SW es troba al puig Drau (DG4625, 680 m) on va ser trobada per Clavero.

Cirsium richterianum Gillot subsp. **costae** (Sennen & Pau) Talavera & Valdés
[*C. eriophorum* var. *costae* (Sennen) O. Bolòs & Vigo]

E NW SW. Herbassars ruderals, 500-1.660 m; r.

Cirsium vulgare (Savi) Ten.

E NW SW. Herbassars ruderals, 100-1.400 m; c. Segons Cuní Martorell (1880) aquesta espècie arribaria fins al cim del Matagalls.

Cirsium tuberosum (L.) All.

SW. Vorada d'un bosc mixt d'alzines i roures, 1.165 m; rrr. Es coneix de prop de la casa de Collformic (el Brull, DG4527) (Mercadé & Pérez-Haase, 2013).

Cota triumfettii (L.) J. Gay [*Anthemis triumfettii* (L.) DC.]

E NW SW. Vorades de boscos, 300-1.400 m; r.

***Crepis bursifolia** L.

E NW SW. Herbassars ruderals, prats, vores de la xarxa viària, etc., 100-1.050 m; c. Segons Bolòs (1983: 70), aquesta espècie va ser descoberta al Montseny a la zona de Breda cap a l'any 1948. Actualment es troba àmpliament difosa al massís, principalment en àrees de sòls calcigats.

Crepis capillaris (L.) Wallr. [*C. virens* subsp. *capillaris* (L.) Cout.; *C. virens* auct.]

E NW SW. Pradells terofítics, 100-750 m; r.

Crepis foetida L. subsp. **foetida**

E NW SW. Pradells terofítics i vores de la xarxa viària, 100-1.050 m; rr.

Crepis nicaensis Pers.

SW. Llocs herbosos, c. 550 m; rrr. La seva presència al Montseny es basa en el següent material d'herbari: «vall de l'Avencó, «in monte Montseny», 2-VI-1920, Gros» (BC 102944).

Crepis pulchra L.

SW. Herbassars ruderals, c. 250 m; rrr. Existeix una citació d'Arbúcies atribuïda a Cuní Martorell (1880), però Bolòs *et al.* (1986) no van acceptar la seva presència al Montseny. Aquesta espècie va ser recol·lectada a la zona de Vilamajor (Barcelona), Vallès Oriental, Garriga de Gallardo, s.d. (BC 130263). Convé confirmar-ne la presència al sector oriental del Montseny.

***Crepis sancta** (L.) Bornm. subsp. **sancta**

E SW. Naturalitzada en herbassars ruderals, 100-500 m; r.

Crepis setosa Haller f.

E SW. Herbassars ruderals, 100-550 m; rr. Es troba en diversos punts de la zona basal del massís: entre Campins i Gualba, Can Prat, Santa Maria de Palautordera, entre Breda i Viabrea, etc.

Crepis taraxacifolia Thuill. [*C. vesicaria* L. subsp. *taraxacifolia* (Thuill.) Thell.; *C. vesicaria* subsp. *haenseleri* (DC.) Nyman]

E NW SW. Prats i herbassars ruderals, 100-1.050 m; c.

***Cynara cardunculus** L.

E SW. Escapada o localment naturalitzada en ambients ruderals, 100-300 m; rr.

Dittrichia graveolens (L.) Greuter [*Inula graveolens* (L.) Desf.]

E SW. Herbassars ruderals i conreus, 150-815 m; rr.

Dittrichia viscosa (L.) Greuter subsp. **viscosa** [*Inula viscosa* (L.) Aiton subsp. *viscosa*]

E NW SW. Herbassars ruderals, vores de la xarxa viària, etc., 100-800 m; c.

Doronicum pardalianches L.

E NW SW. Boscos caducifolis i de ribera, 250-1.600 m; c.

Echinops ritro L. subsp. **ritro**

Citada d'Arbúcies per Cuní Martorell (1880), encara que no està acceptada per Bolòs *et al.* (1986). Certament, no és del tot inversemblant la presència d'aquesta espècie en aquesta zona –i en altres punts del massís–, però és convenient aportar dades inequívocues per confirmar aquest extrem.

Echinops sphaerocephalus L. subsp. **sphaerocephalus**

E NW. Herbassars ruderals, 1.025-1.380 m; rr. La primera citació d'aquesta espècie al Montseny correspon a Lapraz (1955: 348), autor que va documentar-ne la presència a la zona de Sant Marçal. Tanmateix, aquesta citació no va ser acceptada per Bolòs *et al.* (1986), ja que, de fet, aquests autors ni tan sols esmenten aquesta espècie en el seu catàleg. La presència d'*E. sphaerocephalus* a la zona de Sant Marçal, com ja havia documentat Lapraz (1955), ha estat confirmada posteriorment: es coneix de diverses localitats de la zona de Sant Marçal i Viladrau (Pié *et al.*, 2014) i també de les mines de Sant Marçal (Panareda & Nuet, 2005).

Erigeron acris L.

E NW SW. Pastures, 300-1.150 m; r.

Erigeron alpinus L. [*E. pyrenaicus* (Pourr.) A. W. Hill; *E. verguinii* Sennen]

E NW. Pastures i clarianes de matollars culminals de ginebró, 1.650-1.700 m; rr. Les citacions concretes corresponen al coll de les Agudes i al coll Sesbasses.

***Erigeron bonariensis** L. [*Conyza bonariensis* (L.) Cronq.]

E SW. Naturalitzat en herbassars ruderals, 100-1.050 m; r.

***Erigeron canadensis** L. [*Conyza canadensis* (L.) Cronq.]

E NW SW. Naturalitzat en herbassars ruderals, 100-1.100 m; c. Aquesta espècie ja va ser documentada a finals del segle XIX a la zona d'Arbúcies (Cuní Martorell, 1880).

***Erigeron floribundus** (Kunth) Sch. Bip. [*Conyza floribunda* Kunth]

E SW. Naturalitzat en herbassars ruderals, 100-600 m; rr. Assignem provisionalment a *E. floribundus* les citacions recollides com a *Erigeron blakei* Cabrera [*Conyza blakei* (Cabrera) Cabrera] per Bolòs *et al.* (1986). Resta per ser estudiada amb detall la identitat dels tàxons d'aquest complex grup.

***Erigeron karvinskianus** DC.

E NW SW. Naturalitzat en murs i herbassars ruderals, 330-820 m; rr. Documentat a Arbúcies i a la Garriga (Casasayas, 1989; Barnola & Romo, 1989). També l'hem observat a Viladrau.

***Erigeron sumatrensis** Retz. [*Conyza sumatrensis* (Retz.) E. Walker]

E NW SW. Naturalitzat en herbassars ruderals, vores de la xarxa viària, etc., 100-900(1.200) m; c.

Eupatorium cannabinum L. subsp. **cannabinum**

E NW SW. Vorades de boscos humits i de ribera, 100-800 m; c.

Filago arvensis L.

NW. Pradells terofítics i herbassars ruderals, 850-1.150 m; rr.

Filago germanica (L.) Huds. [*F. vulgaris* L., *F. pyramidata* L. subsp. *canescens* (Jord.) O. Bolòs & Vigo]

E NW SW. Pradells terofítics, 100-1.200 m; c.

Filago pyramidata L.

E NW SW. Pradells terofítics, 100-500 m; r.

Galactites tomentosus Moench

E NW SW. Herbassars ruderals, 100-800 m; r.

Galatella linosyris (L.) Rchb. f. [*Aster linosyris* (L.) Bernh.]

SW. Pradells (llistonars), 500 m; rrr. Documentada per Vicens (1996) en una localitat al SE de la riera de l'Avencó (Tagamanent), prop d'Aiguafreda (DG3923).

Galatella sedifolia (L.) Greuter [*Aster sedifolius* L.]

E SW. Brolles i prats, 100-570 m; rr.

***Galinsoga parviflora** Cav.

E. Naturalitzada en herbassars humits i pradells terofítics, 150-500 m; rr. Documentada per Barnola & Romo (1989) a les vores del Pertegàs (DG5716). Nosaltres l'hem trobada a Riells (DG5925). Molt probablement és present en altres punts del sector oriental.

***Galinsoga quadriradiata** Ruiz & Pav. [*G. ciliata* (Raf.) S. F. Blake; *G. parviflora* subsp. *hispida* (DC.) O. Bolòs & Vigo]

E NW. Naturalitzada en marges de la xarxa viària, 150-1.028 m; rr. Es troba al torrent de Riudeboix, el Brull (DG4529) (Nuet, 2015), i en herbassars ruderals humits al SW de Sant Celoni, a uns 150 m.

***Gamochaeta subfalcata** (Cabrera) Cabrera [*Gnaphalium antillanum* Urb.]

E. Escapada (localment naturalitzada) en herbassars ruderals i cultius, 190-675 m; rr. Trobada a Can Valls, entre Campins i Mosqueroles (DG5419), per Sáez *et al.* (2015). També existeix material d'herbari procedent de prop del pla de Saba (Riells i Viabrea) (DG5824, 675 m, leg. J. Font, HGI) i del camí de Can Plana (Riells i Viabrea) (DG6021, 190 m, leg. Barnola).

***Glebionis segetum** (L.) Fourr. [*Chrysanthemum segetum* L.]

E SW. Conreus, 150-700 m; rr.

Gnaphalium uliginosum L. [*Filaginella uliginosa* (L.) Opiz]

E SW. Pradells humits, en substrat silici, 1.000-1.245 m; rr. Coneguda de la zona de Santa Fe i de la Calma (sot de la Pomereta, DG4523) (cf. Pié *et al.*, 2014).

Hedypnois rhagadioloides (L.) F. W. Schmidt subsp. **rhagadioloides**

SW. Pradells terofítics, conreus, etc., 300-400 m; rr.

Helminthotheca echioides (L.) Holub [*Picris echioides* L.]

E NW SW. Herbassars ruderals, 100-600 m; r.

***Helianthus tuberosus** L.

E SW. Herbassars ruderals en sòl humit, 100-1.100 m; r.

Helichrysum stoechas (L.) Moench

E NW SW. Brolles i pastures camefítics, 100-1.200 m; r.

Hieracium berardianum Arv.-Touv.

La seva presència al Montseny és dubtosa. Creiem que les citacions podrien correspondre a confusions amb exemplars robusts i de fulles caulinars amples assimilables a *H. cordatum*. Bolòs *et al.* (1986) van recollir unes citacions –sense acceptar-les explícitament– molt poc concretes atribuïdes a Cadevall i Braun-Blanquet.

Hieracium bicolor Scheele [*H. bourgaei* subsp. *bicolor* (Scheele) O. Bolòs & Vigo]

Bolòs *et al.* (1986) indiquen aquest tàxon del Montseny, i posteriorment Bolòs & Vigo (1996: 1091) documenten *H. bourgaei* subsp. *trichodermum* (Arv.-Touv. & Gaut.) O. Bolòs & Vigo. És convenient confirmar de manera inequívoca la presència d'aquest tàxon al Montseny.

Hieracium cavanillesianum Arv.-Touv. & Gaut.

La seva presència al massís és insegura. Aquest endemisme pirinenc va ser documentat en una localitat del Montseny: 1 km al nord de coll Formic, 1.000 m;

Retz (Bolòs *et al.*, 1986). No hem trobat material d'herbari que permeti confirmar aquesta citació ni hem pogut retrobar aquesta espècie a la zona. Per altra banda, la zona on es va documentar *H. cavanillesianum* no sembla presentar les condicions per al desenvolupament d'aquesta espècie. Les poblacions conegudes d'*H. cavanillesianum* a Catalunya es troben als Pirineus (Sáez *et al.*, 2010).

Hieracium compositum Lapeyr. [incl. *H. cadevallii* Pau; *H. catalaunicum* Arv.-Touv. & Gaut.; *H. lychnitis* Scheele; *H. plecophyllum* Arv.-Touv. & Gaut.]

E SW. Boscos (alzinars, principalment), 100-600 m; r. Bolòs *et al.* (1986) en reconeixen la presència, a més de la subespècie típica: la subsp. *catalaunicum* (Arv.-Touv. & Gaut.) Zahn i la subsp. *lychnitis* (Scheele) Zahn. El valor taxonòmic d'aquestes subespècies és molt dubtós.

Hieracium cordatum Costa

E NW SW. Fissures i replans de roques (silícies i de vegades calcàries), 600-1.690 m; c. Aquesta és, molt probablement, una de les espècies del gènere *Hieracium* més comunes en ambients rocosos del Montseny. És molt variable des del punt de vista morfològic, i segons Bolòs & Vigo (1996) existeixen formes de transició entre algunes subespècies (o microespècies) reconegudes per alguns autors.

Hieracium erosulum Arv.-Touv. & Gaut. [*H. candidum* subsp. *erosulum* (Arv.-Touv. & Gaut.) Zahn]

Segons Mateo (2008) hauria estat recol·lectat al Montseny: «montes de Santa Fe, 5-VIII-1917, Font Quer MA 286300». Seria convenient confirmar la presència d'aquesta espècie al Montseny, ja que *H. erosulum* sol trobar-se en llocs rocosos calcaris.

Hieracium fabregatii Mateo

SW. Boscos; rrr. Segons Mateo (2006), aquesta espècie seria un endemisme del nord-est Ibèric, morfològicament intermedi entre *H. compositum* i *H. sabaudum*. Aquest autor va documentar el següent material d'herbari procedent de la zona baixa del Montseny: Sant Pere de Vilamajor, «macizo del Montseny», 5-VIII-1917, la Garriga (MA 142504).

Hieracium glaucinum Jord. [*H. praecox* Schultz.-Bip.]

E NW SW. Boscos, talussos, llocs rocosos, 450-1.250 m; c. Espècie variable de la qual s'han documentat diverses subespècies (vegeu Bolòs *et al.*, 1986: 78, sub *H. praecox*; Bolòs & Vigo, 1996), moltes de valor taxonòmic incert per estar basades en caràcters morfològics vegetatius subjectes a presentar plasticitat fenotípica.

Hieracium glaucophyllum Scheele

E NW. Vorades de boscos, 1.000-1.550 m; rr. Espècie insuficientment coneguda (Sáez *et al.*, 2010), descrita de la localitat de la carena de l'Ase (Matagalls). A més de la subespècie típica, Bolòs *et al.* (1986) i Bolòs & Vigo (1996) reconeixen la presència al Montseny de la subsp. *cuspidifrons* Zahn, de valor taxonòmic incert. Resta estudiar detalladament la variabilitat i les relacions d'aquesta espècie, així com la seva distribució al massís. Vegeu també Sáez & Mateo (2016).

Hieracium hispanicum Arv.-Touv. [*H. cordatum* subsp. *hispanicum* (Arv.-Touv.) Zahn]

E NW. Llocs rocosos, 700-1.000 m; rr. Tàxon no prou ben conegut que ha estat documentat a Gualba (700 m) i a Santa Fe (1.000 m) per Bolòs *et al.* (1986) (sub *H. cordatum* subsp. *hispanicum*). Per altra banda, Merxmüller (1975) aporta un nombre cromosòmic ($2n = 18$) per a plantes referibles a aquest tàxon, les quals van ser recol·lectades en roques situades a 1.000 m d'altitud entre Santa Fe i Viladrau. Nosaltres hem verificat l'existència de plantes referibles a *H. hispanicum* procedents del Montseny, tant en el treball de camp com en la revisió de material d'herbari (BC).

Hieracium inuliflorum Arv.-Touv. & Gaut.

La seva presència al Montseny és insegura. Aquesta espècie va ser documentada l'any 1986 per Bolòs *et al.*: «entre Palautordera i Collformic, 1.000 m; Retz». Tanmateix, Bolòs & Vigo (1996: 1084) i Sáez *et al.* (2010) dubten que aquest tàxon existeixi realment al Montseny. Per altra banda, *H. inuliflorum* seria una espècie morfològicament propera a *H. subsericeum* –va ser interpretada com a morfològicament intermèdia entre aquesta darrera i *H. candidum* per Bolòs & Vigo (1996)–, i segons Mateo (com. pers.) probablement pot ser inclosa en la seva sinonímia.

Hieracium lachenalii Suter [*H. vulgatum* auct.; inclou *H. lachenalii* subsp. *paucifoliatum* (Boreau) Zahn]

Espècie inclosa per Bolòs *et al.* (1986) sense indicar cap localitat ni sector concrets. *Hieracium paucifoliatum* Jord. [*H. lachenalii* subsp. *paucifoliatum* (Boreau) Zahn] és documentat per Bolòs *et al.* (1986) al Montseny a partir d'una recol·lecció de Sennen. Per altra banda, Vilar (1987) va recollir diverses citacions antigues de la zona de Montsoriu. Bolòs & Vigo (1996) no indiquen aquesta espècie del Montseny. La seva presència al massís és incerta (Sáez & Mateo, 2016).

Hieracium loscosianum Scheele

Espècie inclosa per Bolòs *et al.* (1986) sense indicar cap localitat. No disposem d'evidències que permetin afirmar que aquesta espècie, de caràcter meridional i pròpia de llocs calcaris (Sáez & Mateo, 2016), es trobi al Montseny.

Hieracium maculatum Schrank

E. Boscos caducifolis (rouredes, principalment), en terreny silici, 600 m; rrr. Espècie documentada per Bolòs *et al.* (1986) a «damunt Gualba, 600 m, leg. Rothmaler, det. Retz.», referint-se a la subsp. *martrinii* (Arv.-Touv.) Zahn.

Hieracium montsignaticum Mateo & L. Sáez

SW. Penyals (replans i fissures de roques) en substrat silici, 700 m; rrr. Aquesta espècie es va descriure a partir de materials procedents del serrat del Bellit. Un tret morfològic destacable és que presenta les fulles basals seques en plena floració (inici de maig), caràcter que no presenta *H. cordatum*, espècie amb la qual té algunes semblances morfològiques. Serien necessaris estudis més detallats per establir-ne les relacions (vegeu Mateo & Sáez, 2016; Sáez & Mateo, 2016). Per altra banda, Mateo (2008: 31-32) documenta, sense localitat concreta, una altra espècie aparentment relacionada –*Hieracium recoderi*– que hauria estat observada al Montseny.

Hieracium murorum L.

E NW SW. Boscos i talussos, 100-1.200 m; c. Aquesta és una de les espècies del gènere *Hieracium* més comuna en ambients forestals del massís. Segons Bolòs & Vigo (1986) al Montseny es trobaria únicament la subsp. *exotericum* (Boreau) Sudre, el valor taxonòmic de la qual és incert.

Hieracium neocerinthae (Fries) Zahn

Citat per Vayreda Vila (1879) i per Lapraz (1966). Resta confirmar la presència d'aquesta espècie al massís del Montseny. Probablement aquestes citacions són degudes a confusions amb *H. cordatum*.

Hieracium nobile Gren. & Godr. [*H. pyrenaicum* Jord.]

E NW. Boscos i landes, 100-1.200 m; r. Segons Bolòs & Vigo (1996) al Montseny es trobaren la subsp. *nobile* i la subsp. *ibericum* (Zahn). Una altra espècie morfològicament relacionada amb *H. nobile* és *H. Burserianum*, Arv.-Touv. [*H. nobile* subsp. *burserianum* (Arv.-Touv.) O. Bolòs & Vigo], que va ser recollida per Bolòs *et al.* (1986), encara que consideren la seva presència com a explícitament incerta.

Hieracium olivaceum Gren. & Godr. [incl. *H. webbium* Arv.-Touv. & Gaut.]

SW. Documentat al Montseny, entre 700 i 1.000 m (Bolòs & Vigo, 1996, sub *H. solidagineum* subsp. *tarradasanum* (Arv.-Touv. & Gaut.) Zahn), on hauria estat recol·lectat per Rothmaler segons Bolòs *et al.* (1986). Mateo (2016) interpreta *H. olivaceum* com a intermedi entre *H. glaucinum* i *H. neocerinthae*, i en la seva sinonímia s'hauria d'incloure *H. webbium*.

Hieracium patens Bartl. [*H. rectum* auct.]

E NW. Fissures de roques, 400-1.700 m; c. Dins del que Bolòs & Vigo (1996) reconeixen com a *H. rectum*, s'indiquen tres subespècies del Montseny [subsp. *costae*, subsp. *dipsacifolium* i subsp. *myriophyllum*], però la seva delimitació morfològica no és gaire clara, en especial respecte a les dues primeres. Les plantes anomenades *Hieracium myriophyllum* podrien correspondre a exemplars de morfologia intermèdia entre *H. compositum* i *H. patens*.

Hieracium pseudocerinthae (Gaudin) W. D. J. Koch

Bolòs *et al.* (1986) van incloure aquesta espècie al seu catàleg, però sense acceptar formalment la seva presència al Montseny i sense indicar cap localitat ni autor de referència. No disposem d'evidències que permetin afirmar que aquesta espècie es trobi al Montseny.

Hieracium pulmonarioides Vill. [*H. amplexicaule* subsp. *pulmonarioides* (Vill.) Zahn]

Tàxon documentat per Vayreda Vila (1902), possiblement a causa d'una confusió amb alguna altra espècie del gènere. De fet, hem observat als sectors E i SW alguns exemplars especialment robusts i de fulles caulinars amples assimilables a *H. cordatum* que podrien ser confosos amb *H. pulmonarioides*.

Hieracium sabaudum L.

E SW. Boscos, 100-650 m; r. *Hieracium boreale* Fr. va ser documentat per Costa (1864), i a Arbúcies per Cuní Martorell (1880). Segons Greuter (2008), aquest nom és referible a una subespècie d'*H. sabaudum* [subsp. *boreale* (Fr.) Hayek] que no es trobaria a la península Ibèrica.

Hieracium solidagineum Fr.

E SW. Boscos, (150)400-1.000 m; r. Aquesta espècie es trobaria representada al Montseny, segons el criteri de Greuter (2008), per la subsp. *solidagineum* i la subsp. *codarianum* (Arv.-Touv. & Gaut.) Zahn.

Hieracium sonchoides Arv.-Touv. [*H. mougeotii* subsp. *sonchoides* (Arv.-Touv.) Rouy]

SW. Boscos; rrr. Espècie documentada per Bolòs *et al.* (1986) a la zona del Figaró. Segons Bolòs & Vigo (1996), la planta del Montseny seria referible a la subsp. *acalephoides* (Arv.-Touv. & Gaut.) Zahn. Com que no s'ha pogut estudiar material procedent del Montseny, resta per confirmar la seva presència a la zona.

Hieracium subsericeum (Rouy) Zahn [*H. cryptanthum* subsp. *subsericeum* (Rouy) Greuter]

Espècie documentada al Montseny per Bolòs & Vigo (1996: 1072), encara que no apareix al catàleg de Bolòs *et al.* (1986). Resta per confirmar la seva presència al massís. Vegeu també els comentaris sobre *H. inuliflorum*.

Hieracium urticaceum Arv.-Touv.

Espècie acceptada com a present al Montseny per Bolòs *et al.* (1986) sense indicar cap localitat. Tanmateix, aquesta espècie no apareix documentada en síntesis florístiques i corològiques posteriors (Bolòs & Vigo, 1996; Font, 2016) ni tampoc és documentada a la península Ibèrica per Greuter (2008).

Hieracium viride Arv.-Touv.

E. Pedruscalls silicis, 1.150 m; rrr. Espècie documentada a 1 km al N de Santa Fe (Bolòs *et al.*, 1986). La planta del Montseny ha estat referida per Bolòs *et al.* (1986) i per Bolòs & Vigo (1996) a la subsp. *submacilentum* (Rouy) Zahn. El valor taxonòmic d'aquesta subespècie és incert.

Hypochaeris glabra L.

E NW SW. Pradells terofítics, 300-1.300 m; r.

Hypochaeris radicata L. subsp. **radicata**

E NW SW. Prats, 300-1.250 m; r.

Inula conyzae (Griess.) DC.

E NW SW. Vorades de boscos, 250-1.050 m; c.

Inula helenioides DC.

SW. Fenassars, 200-350 m; rr. Ja documentada per Bolòs *et al.* (1986). Al BDBC (Font, 2016) es recull la presència d'aquesta espècie a Cànoves a partir de material d'herbari dipositat a BCN. També existeix material d'herbari de Vilamajor (VI-1932, Garriga de Gallardo, BC 128509).

***Inula helenium** L. subsp. **helenium**

SW. Localment naturalitzada en herbassars ruderals, 1.000-1.100 m; rrr. També va ser documentada a la zona d'Arbúcies per Cuní Martorell (1880). Convé confirmar la seva presència al Montseny oriental.

Inula montana L.

NW. Fenassars i clarianes de brolles en terrenys calcaris, 700-800 m; rrr. Es coneix la seva presència de la zona de cingles calcaris de Can Brull (el Brull), d'on hi ha testimonis d'herbari recol·lectats per Bonet l'any 1997 (BCN 34265 i BCN 34267).

Inula salicina L.

NW SW. Vorades de boscos, en substrat calcari, 400-700 m; rr. També va ser documentada a la zona d'Arbúcies per Cuní Martorell (1880). Convé confirmar la seva presència al Montseny oriental.

Jacobaea adonidifolia (Loisel.) Mérat [*Senecio adonidifolius* Loisel.]

E NW. Pastures i llocs rocosos silicis, 880-1.675 m; rr.

Jacobaea erucifolia (L.) G. Gaertn. et al. subsp. **erucifolia** [*Senecio erucifolius* L.]

E. Marges de camins, 130 m; rrr. Documentada a la zona de Breda (urbanització Can Cadell) per Gutiérrez & Sáez (1996).

Jacobaea vulgaris Gaertn. subsp. **vulgaris** [*Senecio jacobaea* L.; *S. jacobaeoides* Willk.]

E SW. Prats humits, 600-800 m; rr.

Jasonia tuberosa (L.) DC.

NW SW. Pastures camefitiques, en llocs amb certa humitat edàfica i substrat generalment calcari, 400-1.050 m; r.

Lactuca muralis (L.) Gaertn. [*Mycelis muralis* (L.) Dumort.]

E NW SW. Fagedes i boscos de ribera, 180-1.400 m; c.

Lactuca perennis L.

NW SW. Pastures pedregoses, llocs rocosos, 1.090-1.300 m; rr. Espècie que no va ser confirmada al Montseny per Bolòs *et al.* (1986). Existeixen citacions de Sant Marçal (Vayreda, 1879), de prop del coll de Bordoriol (Pié *et al.*, 2014) i de la Calma (puig Drau, DG4524, 1.175-1.225 m, Clavero), les quals permeten confirmar la seva presència al massís.

Lactuca saligna L.

E. Herbassars ruderals, 100-500 m; rr.

Lactuca serriola L.

E NW SW. Herbassars ruderals, 100-1.050 m; c.

Lactuca tenerrima Pourr.

E NW SW. Fissures de roques i pedruscalls, murs, etc., 100-1.050 m; r.

Lactuca viminea (L.) J. Presl & C. Presl subsp. **viminea**

E SW. Pedruscalls, 100-500 m; rr.

Lactuca virosa L. subsp. **virosa**

E. Herbassars ruderals, 300-1.200 m; rr.

Lapsana communis L. subsp. **communis**

E NW SW. Vores humides de boscos, en ambients més o menys nitròfils, 100-1.625 m; r.

Leontodon hispidus L. subsp. **hispidus**

E NW. Pastures mesòfiles, 1.100-1.600 m; rr.

Leucanthemum ageratifolium Pau [*L. vulgare* subsp. *pujiulae* Sennen; *L. vulgare* auct.]

E NW SW. Prats, 300-900 m; r.

Leucanthemum pallens (Perreyem.) DC.

Espècie documentada al torrent de Cruells, a 440 m [DG3922], i a Montcau de Dalt, Aiguafreda, a 550 m [DG3823], per Lapraz (1972). Prodriria tractar-se d'una confusió amb el tàxon següent.

Logfia gallica (L.) Coss. & Germ. [*Filago gallica* L.]

E SW. Pradells terofítics, 100-850 m; r.

Logfia minima (Sm.) Dumort. [*Filago minima* (Sm.) Pers.]

E NW SW. Pradells terofítics, 100-1.700 m; cc.

Mantisalca salmantica (L.) Briq. & Cavill.

E NW SW. Herbassars ruderals, 100-1.056 m; r.

Matricaria chamomilla L. [*Chamomilla recutita* (L.) Rauschert]

E SW. Herbassars ruderals, 300-400 m; rr.

Omalotheca sylvatica (L.) Sch. Bip. & F. W. Schultz [*Gnaphalium sylvaticum* L.]

E NW. Pradells humits, en substrat silici, 1.000-1.500 m; rr. Aquesta espècie ja va ser documentada per Costa (1864). La darrera referència d'aquesta espècie és una observació realitzada al torrent del coll Pregon (Clavero, 1987-1993c).

Onopordum acanthium L. subsp. **acanthium**

NW. Herbassars ruderals, 900-1.250 m; rr.

Pallenis spinosa (L.) Cass. subsp. **spinosa** [*Asteriscus spinosus* (L.) Schulz Bip. subsp. *spinosus*]

E NW SW. Pradells terofítics i fenassars, 100-500 m; r.

Petasites hybridus (L.) G. Gaertn. *et al.* [*Petasites officinalis* Moench, nom. illeg.]

Espècie documentada a Arbúcies per Cuní Martorell (1880, sub *P. officinalis*), probablement per confusió amb *P. pyrenaicus*.

***Petasites pyrenaicus** (L.) G. López [*P. fragrans* (Vill.) C. Presl]

E. Naturalitzada de manera local en general prop de nuclis habitats, en talussos de la xarxa viària, etc., 150-1.100 m; rr. La primera citació –zona de Sant Celoni– és atribuïda a Barnola & Romo (1989). La localitat a més altitud correspon a Santa Fe (HGI 17020, leg. X. Giráldez).

Phagnalon saxatile (L.) Cass.

E SW. Pastures camefitiques, brolles i vessants rocosos assolellats, 150-400 m; rr. Es troba en vessants solells de la zona compresa entre Aiguafreda i la Garriga, i també a la zona de Breda.

Phagnalon sordidum (L.) Rchb.

E SW. Fissures de roques (calcàries, principalment), 400-1.040 m; rr. Hem observat aquesta espècie, molt escassa, en unes roques just al S del cim del turó de Tagamanent. També es coneix la seva presència de la zona de l'Avencó (Aiguafreda). Per altra banda, ha estat documentada als murs del castell de Montsoriu (Vilar, 1987).

Picnomon acama (L.) Cass. [*Cirsium acarna* (L.) Moench]

SW. Herbassars ruderals, 100-500 m; rr.

Picris hieracioides L. subsp. **hieracioides**

E NW SW. Fenassars i herbassars ruderals, 100-1.050 m; c. Segons Slovák *et al.* (2012), aquesta subespècie inclou plantes anuals o biennals que viuen en ambients relativament secs, de vegades pertorbats per l'home i en zones d'altitud baixa.

Picris hieracioides L. subsp. **umbellata** (Schrank) Ces. [*P. hieracioides* subsp. *longifolia* (Boiss. & Reut.) P. D. Sell; *P. hieracioides* subsp. *rieli* (Sennen) O. Bolòs & Vigo; *P. hieracioides* subsp. *villarsii* (Jord.) Nyman]

NW. Pastures, 740 m. Taxon documentat per Slovák *et al.* (2012) «between Montseny and el Brull, 740 m, 41° 46.702' N, 02° 23.780' E». Segons aquests autors, la subsp. *umbellata* inclou plantes biennals o perennes de curta durada que viuen en ambients mesòfils naturals o seminaturals en zones de muntanya. Probablement aquest taxon està més difós a la zona del que es coneix actualment.

Pilosella heteromelana (Zahn) Mateo [*Hieracium hypeuryum* subsp. *heteromelanum* Zahn]

E. Pastures pedregoses, 600-900 m; rr. Aquesta espècie és documentada a Gualba per Bolòs *et al.* (1986, sub *H. hypeurium* subsp. *heteromelanum*) a partir d'exemplars recol·lectats per Rothmaler per sobre de Gualba.

Pilosella hypeurya (Peter) Soják [*Hieracium hypeuryum* Peter; *Pilosella lamprocoma* (Nägeli & Peter) Schljakov]

E NW. Pastures, 1.000-1.650 m; rrr. Aquesta espècie ha estat documentada a les Agudes i a Sant Marçal a partir de recol·leccions realitzades per Barnades i Retz, respectivament (cf. Bolòs *et al.*, 1986).

Pilosella lactucella (Wallr.) P. D. Sell & C. West [*P. lactucella* subsp. *nana* (Scheele) M. Lainz]

E NW SW. Pastures, generalment mesòfiles, 1.000-1.700 m; r. Al sector de la Calma es troba al puig Drau (DG4424-DG4425, 1.225-1.250 m), on va ser trobada per Clavero. Les indicacions de *Hieracium auricula* subsp. *micranthum* Zahn, nom. illeg. (Bolòs *et al.*, 1986) són referibles, segons el criteri taxonòmic de Bräutigam & Greuter (2008), a *Pilosella lactucella* subsp. *nana*.

Pilosella leptobrachia (Arv.-Touv.) Mateo [*P. anchusoides* auct., non Arv.-Touv.]

E NW SW. Pedruscalls, replans de roques i talussos, 500-1.450 m; rr. Documentada per Bolòs *et al.* (1986, sub *H. anchusoides*) només a «Sant Celoni i Montseny Oriental» sobre la base de recol·leccions de Font Quer i Rothmaler, però no és una espècie rara en zones mitjanes i altes del massís. Segons Mateo (2012), les plantes del nord-est ibèric que s'han anat assimilant a *Pilosella anchusoides* correspondrien a *P. leptobrachia*.

Pilosella officinarum Vaill. [*Hieracium pilosella* L.]

E NW SW. Pastures i clarianes de boscos, 100-1.700 m; c.

Pilosella peleteriana (Mérat) F. W. Schultz & Sch. Bip. [*Hieracium peleterianum* Mérat]

E NW. Prats i landes, 500-1.100 m; rr. Espècie que al Montseny es trobaria representada en aquest territori per dues subespècies: subsp. *peleteriana* i subsp. *subpeleteriana* (Nägeli & Peter) P. D. Sell, les dues documentades a Gualba, 500 m, i a Sant Marçal, 1.100 m, sobre la base de recol·leccions realitzades per Rothmaler (cf. Bolòs *et al.*, 1986).

Pilosella tardans (Peter) Soják [*Hieracium tardans* Peter; *H. niveum* (Christener) Zahn]

E. Prats. Documentada a la zona de Breda per Vilar (1987, sub *Hieracium pilosella* L. subsp. *niveum* Müller Arg.)

Pilosella vansoestii (de Retz) Mateo [*Hieracium peleterianum* subsp. *vansoestii* de Retz]

E. Prats, 500 m. Només coneguda de la zona de Gualba, on va ser recol·lectada per Rothmaler.

Podospermum laciniatum (L.) C. [*Scorzonera laciniata* L.]

NW SW. Pastures camefítiques en substrat calcari, 350-500 m; rr. Coneixem aquesta espècie de la vall del Congost. Per a aquesta espècie, Díaz de la Guardia & Blanca (1987) aporten una localitat més o menys concreta basada en material d'herbari: «Montseny, Aiguafreda, V-1948» (BC 117714).

Prenanthes purpurea L.

E NW. Herbassars megafòrbics i llocs rocosos humits, 800-1.600 m; r.

Pseudognaphalium luteoalbum (L.) Hilliard & B. L. Burt [*Gnaphalium luteoalbum* L.; *Helichrysum luteoalbum* (L.) Rchb.]

E NW SW. Pradells humits, 100-1.100 m; rr.

Pulicaria dysenterica (L.) Bernh. subsp. **dysenterica**

E NW SW. Herbassars higròfils, 100-850 m; r.

Pulicaria odora (L.) Rchb.

E. Brolla amb estrat arbori de *Quercus suber*, 120 m; rrr. Documentada a una zona entre Breda i Gaserans per Gutiérrez & Sáez (1996).

Pulicaria vulgaris Gaertn.

Documentada sense localitat concreta «a la llera i ribes de la Tordera, i algunes al Congost» per Panareda & Nuet (2005). Posteriorment, aquesta citació no apareix recollida ni a l'Atlas corològic ORCA 15 (Font & Vigo, 2008) ni al BDBC (Font, 2016). Aquesta espècie és raríssima al territori catalanídic nord; per tant, seria convenient confirmar-ne la presència al massís.

Reichardia picroides (L.) Roth

E NW SW. Herbassars ruderals, pradells, murs, etc., 100-1.120 m; c.

Rhaponticum coniferum (L.) Greuter [*Leuzea conifera* (L.) DC.]

E NW SW. Brolles i pastures camefítiques, 400-725 m; r.

Santolina benthamiana Jord. & Fourr. [*S. chamaecyparissus* subsp. *pecten* Rouy; *S. pectinata* auct., non Lag.]

Willkomm & Lange (1865-1870) i Costa (1864) van acceptar la presència d'aquest tàxon a partir d'una indicació dels Salvador. En el transcurs de la revisió de material a l'herbari BC, hem observat material procedent del Montseny etiquetat com a *S. chamaecyparissus* subsp. *pecten*, però que en realitat correspon a l'espècie següent.

Santolina ericoides Poir. [*S. chamaecyparissus* subsp. *squarrosa* (DC.) Nyman; *S. chamaecyparissus* auct., non L.]

NW SW. Pastures camefítiques, 400-1.100 m; r.

Scolymus hispanicus L.

SW. Herbassars ruderals, c. 250 m; rrr. Documentat a la Garriga per Cuní Martorell (1880). Probablement es troba en altres localitats de la zona basal del massís.

Scolymus maculatus L.

Espècie d'autoctonia incerta al Montseny que va ser documentada –sense localitat concreta– per Panareda & Nuet (2005). Convé confirmar la presència d'aquesta espècie al massís.

Scorzonera angustifolia L. [*S. graminifolia* auct.]

SW. Pastures camefítiques, 300-440 m; rr. La primera indicació concreta és atribuïda a Lapraz (1972): «ravin de Cruells, affluent de la vallée du Congost, au sud-ouest d'Aiguafreda», a 440 m.

Scorzonera hirsuta (Gouan) L.

Espècie pròpia de pastures camefítiques calcícoles que va ser documentada a Seva per Vayreda Vila (Bolòs *et al.*, 1986). Aquests autors no confirmen la seva

presència al Montseny, ni tampoc ho fan Bolòs & Vigo (1996: 979) ni el BDBC (Font, 2016). Tanmateix, existeixen poblacions relativament properes al Moianès i, per tant, podria confirmar-se en el futur l'existència d'aquesta planta dins de l'àmbit considerat en aquest estudi.

Scorzoneroides autumnalis (L.) Moench subsp. **autumnalis** [*Leontodon autumnalis* L.]

Espècie documentada per Bolòs *et al.* (1986, sub *Leontodon autumnalis*) al quadrat DG52 (1.100-1.200 m; rrr) sense localitat concreta. També és documentada al Montseny per Bolòs & Vigo (1996). Encara que no és inversemblant la presència d'aquesta espècie al Montseny, no hem pogut trobar cap informació de localitat concreta ni tampoc testimonis d'herbari a BC. Per altra banda, segons Guinart *et al.* (2014), caldria confirmar la presència d'aquesta espècie al massís. Espècie a verificar.

Scorzoneroides pyrenaica (Gouan) Holub [*Leontodon pyrenaicus* Gouan]

E. Llocs rocosos ombrívols, 1.575-1.695 m; rrr. Les antigues citacions d'aquesta espècie de la zona culminal de les Agudes (Vayreda, 1879; Font Quer, 1916) han estat confirmades per Mercadé & Pérez-Haase (2013) i Pié *et al.* (2014).

Senecio altissimus Mill. [*S. laderoi* Pérez Morales, M. E. García & Penas; *S. doria* auct., non L.]

SW. Llocs herbosos humits, 330 m; rrr. Espècie del grup de *Senecio doria* L. de la qual existeix un plec d'herbari que conté material procedent del territori considerat en aquest estudi: «Aiguafreda (Barcelona), Alveo del congost de Sta. Eugènia, herboso, húmedo, VI-[19]45, Marcos & Gabarda» (BCN 97529, sub *S. doria* L.). D'acord amb Calvo & Aedo (2015), les indicacions ibèriques de *S. doria* han de referir-se a *S. altissimus*.

Senecio doria L.

Costa (1864) ja documenta la seva presència al Montseny –citació que és recollida per Willkomm & Lange (1865-1870). La presència d'una planta del grup de *Senecio doria* al Montseny no està acceptada ni per Bolòs *et al.* (1986) ni per Bolòs & Vigo (1996), encara que certament una espècie d'aquest grup es troba a l'extrem occidental del massís (vegeu *Senecio altissimus*).

***Senecio inaequidens** DC.

E NW SW. Naturalitzat (i amb caràcter invasor) en herbassars ruderals, marges de la xarxa viària, formacions arbustives, pedruscalls, etc., 100-1.350 m; c. La primera citació concreta del Montseny és atribuïda a una recol·lecció feta a Vallfornès l'any 1993 (Vicens, 1996). Es tracta d'una espècie invasora que és comuna a les zones baixes i mitjanes del massís, especialment en el sector SW, on arriba fins a la zona més alta de la Calma.

Senecio lividus L.

E NW SW. Marges de camins i pedruscalls, 100-1.100; r.

***Senecio pterophorus** DC.

E SW. Herbassars ruderals, invasora en alzinars i alguns torrents, 150-1.050 m; r. Segons les nostres dades, la primera indicació d'aquesta espècie al massís és atribuïda a Pino *et al.* (2000). Actualment aquesta espècie sembla trobar-se en expansió en zones baixes i de mitjana alçada de les zones d'influència marítima. La localitat situada a més altitud que coneixem correspon al sot de la Penintenta (DG5523).

Senecio viscosus L.

E. Marge de camins, en terreny saulonós, 900 m; rrr. Documentada a Arbúcies i a Santa Fe per Cuní Martorell (1880). Presència confirmada a la primera d'aquestes localitats, concretament al camí al pla d'Àligues (DG5131, 900 m), per Pié *et al.* (2010).

Senecio vulgaris L.

E NW SW. Pradells, herbassars ruderals i vores de la xarxa viària, 100-1.150 m; c.

Serratula tinctoria L. subsp. **tinctoria**

E. Rouredes, en substrat silici, 700-1.150 m; rr. A la zona de Riells es troben les poblacions situades a menys altitud del massís.

Silybum marianum (L.) Gaertn.

SW. Herbassars ruderals, 100-500 m; r.

***Solidago altissima** L. subsp. **altissima** [*S. canadensis* subsp. *altissima* (L.) O. Bolòs & Vigo]

E. Herbassars ruderals propers a la xarxa viària, 80 m; rrr. Es coneix d'entre Viabrea i Hostalric (Gutiérrez & Sáez, 1996).

Solidago virgaurea L. subsp. **virgaurea**

E NW SW. Boscos, llocs rocosos, pastures, etc., 250-1.500 m; c.

Sonchus aquatilis Pourr. [*S. maritimus* subsp. *aquatilis* (Pourr.) Nyman]

SW NW. Molleres, 100-650 m; rr.

Sonchus asper (L.) Hill subsp. **asper**

E SW. Conreus i herbassars ruderals, 100-1.150 m; c.

Sonchus oleraceus L.

E NW SW. Conreus i herbassars ruderals, 100-1.000 m; c.

Sonchus tenerrimus L.

E NW SW. Herbassars ruderals, 100-1.050 m; c.

Stachelina dubia L.

E NW SW. Brolles i pastures camefítics, 300-725 m; r.

***Symphyotrichum lanceolatum** (Willd.) G. L. Nesom [*Aster lanceolatus* Willd.]

Les citacions d'*Aster lanceolatus* de Sant Celoni, Breda i la Batllòria (Bolòs & Vigo, 1979) han de ser referides a *Symphyotrichum pilosum* (Bolòs & Vigo, 1996: 712, sub *Aster pilosus*).

***Symphotrichum pilosum** (Willd.) G. L. Nesom [*Aster pilosus* Willd.]

E SW. Naturalitzat en herbassars ruderals, vores de la xarxa viària, marges de torrents en llocs pertorbats, etc., 90-370 m; rr. Es troba a Sant Celoni, Breda, la Batllòria, Gualba, Campins, Mosqueroles, la Garriga, etc. Vegeu els comentaris de l'espècie anterior.

***Symphotrichum squamatum** (Spreng.) G. L. Nesom [*Aster squamatus* (Spreng.) Hieron.]

E NW SW. Naturalitzat en herbassars ruderals i marges de la xarxa viària, 100-550 m; r.

***Tagetes minuta** L.

E NW SW. Espècie naturalitzada en herbassars ruderals, vores de camins, conreus, etc., 100-1.000 m; r.

***Tanacetum balsamita** L.

SW. Herbassars ruderals, 1.000 m; rrr.

Tanacetum corymbosum (L.) Sch. Bip.

E NW SW. Vorades de boscos, 500-1.100 m; r.

***Tanacetum parthenium** (L.) Sch. Bip.

E NW SW. Herbassars ruderals, 300-800 m; rr.

Tanacetum vulgare L.

E NW SW. Herbassars ruderals, 300-1.000 m; rr.

Taraxacum acutangulum Markl. [*T. stenocentrum* Florstr.; *T. oxyodon* M. P. Chr.]

E. 1.100 m; rrr. Taxon documentat al quadrat DG52 per Bolòs *et al.* (1986) segons una identificació realitzada per Van Soest.

Taraxacum blomgrenii G. E. Haglund

SW. Herbassars en terreny silici, 540 m. Existeix material que ha estat recol·lectat a la riera de Vallfornès (Cànoves i Samalús), per sobre de l'embassament, DG4419, 540 m (Sáez *et al.*, 2015).

Taraxacum braun-blanquetii Soest

SW. Herbassars i talussos en terreny silici, 400-440 m. Es coneix de la riera de Vallfornès (Cànoves i Samalús), per sobre de Can Domènec (DG4518) (Sáez *et al.*, 2015).

Taraxacum cacuminatum G. E. Haglund

SW. Vores humides de boscos en terreny pedregós silici, 510-560 m; rrr. Es va recol·lectar de la riera de Vallfornès (Cànoves i Samalús), per sobre de l'embassament (DG4419) (Sáez *et al.*, 2015).

Taraxacum ekmanii Dahlst.

SW. Herbassars ruderals en terreny silici, 410 m; rrr. Recol·lectat a la riera de Remoquent (Cànoves i Samalús, DG4516) (Sáez *et al.*, 2015).

Taraxacum elegantius Kirschner, H. Øllg. & Štěpánek

SW. Clarianes d'alzinar, 370 m; rrr. Documentat per Sáez *et al.* (2015) al bac de l'Antic (Figaró, DG4318).

Taraxacum gasparrinii Lojac.

E NW SW. Herbassars i pastures, 150-1.700 m; c.

Taraxacum lambinonii Soest

SW. Talussos rocosos calcaris assolellats, 600-630 m. Recol·lectat al vessant sud-est del turó del Seguer, Tagamanent (DG4020) (Sáez *et al.*, 2015).

Taraxacum montesignum Soest

E SW. Prats i herbassars, 535-1.300 m; r. Vegeu Sáez *et al.* (2015) per a la seva distribució al sector SW.

Taraxacum polyodon Dahlst.

E SW. Talussos rocosos calcaris, 150-380 m. Documentat per Sáez *et al.* (2015) del Figaró, a la zona de la riera de Vallcàrquera (DG3919 i DG4019, 320 m). També sembla que serien assimilables a aquesta espècie uns exemplars observats a la riera del Pertegàs (DG5616, 150 m).

Taraxacum rubicundum (Dahlst.) Dahlst. [*T. erythrospermum* Besser subsp. *rubicundum* Dahlst.]

SW. Herbassars humits vora de la xarxa viària, en terreny silici, 380 m. Recol·lectat al torrent de la Font dels Monjos, Cànoves i Samalús, DG4215 (Sáez *et al.*, 2015).

Taraxacum tarraconense Sennen [*T. stenospermum* Sennen; *T. ibericum* Soest]

E SW. Herbassars ruderals i clarianes d'alzinar, en substrats calcaris o silicis, en zones d'important influència mediterrània, 160-400 m; rr. Recol·lectat al bac de l'Antic, Figaró, 31TDG4318, 385 m, alzinar, en terreny silici, L. Sáez LS-7585; Figaró, prop de la riera de Vallcàrquera, DG4019, 380 m, replans de roques calcàries humides, L. Sáez LS-7594 (Sáez *et al.*, 2015). També hem observat unes plantes que serien assimilables a aquesta espècie prop de la riera del Pertegàs (DG5616, 160 m).

Thrinacia hispida Roth [*Leontodon taraxacoides* subsp. *hispidus* (Roth) Kerguelen; *L. rothii* Ball, nom. illeg.; *L. saxatilis* subsp. *rothii* Maire; *L. taraxacoides* subsp. *longirostris* Finch & P. D. Sell]

E NW SW. Pradells terofítics, 100-1.100 m; c.

Thrinacia saxatilis (Lam.) Holub & Moravec [*Leontodon saxatilis* Lam.]

E. Prats de dall, 150-1.150 m; rr. Aquesta espècie va ser documentada al Montseny, sense localitat concreta, per Mercadal *et al.* (2010, sub *L. taraxacoides* subsp. *taraxacoides*). Mercadal (com. pers. 26 juliol 2015) ens ha indicat aquestes localitats: Breda (DG6321), el prat de Can Nadeu de Riells del Montseny (DG5925), prats situats entre Can Joia i Can Pelegrí (DG5925) i Santa Fe del Montseny (DG5524).

Thrinicia tuberosa (L.) DC. [*Leontodon tuberosum* L.]

E. Pradells terofítics, 100-300 m; rrr. L'hem observada a la zona de Breda (DG6320 i DG6321). Probablement aquesta espècie també es troba en altres localitats de la zona baixa dels sectors E i SW.

Tolpis umbellata Bertol. [*T. barbata* (L.) Gaertn. subsp. *umbellata* (Bertol.)

Jahand. & Maire]

E SW. Pradells terofítics en substrat silici, 100-450 m; rr.

Tragopogon crocifolius L.

Existeixen citacions atribuïdes a Vayreda Vila (1879) i a Costa (1864). Willkomm & Lange (1865-1870) van recollir la citació de Costa i, per altra banda, Cuní Martorell (1883) el va documentar a la Garriga. Totes aquestes citacions han de ser confirmades.

Tragopogon dubius Scop.

E SW. Herbassars ruderals, prats, etc., 110-600 m; rr.

Tragopogon lamottei Rouy [*T. pratensis* L. subsp. *lamottei* (Rouy) O. Bolòs & Vigo]

E SW. Prats de dall, 150-1.000 m; rr. Existeixen testimonis d'herbari relativament recents procedents de la zona de Santa Fe. Altres materials que possiblement són assimilables a aquesta espècie procedeixen dels voltants de Vilamajor.

Tragopogon porrifolius L. [*T. porrifolius* subsp. *australis* (Jord.) Nyman]

Documentat al Montseny, sense indicació concreta, per Vayreda Vila (1902, sub *T. australis* Jord.). Bolòs *et al.* (1986) no n'accepten la presència. Per part nostra, creiem probable la presència d'aquesta espècie dins l'àmbit considerat, en especial vers els sectors més occidentals.

Tragopogon pratensis L.

La citació de *T. pratensis* atribuïda a Bolòs *et al.* (1986) molt probablement ha de referir-se a *T. lamottei*.

Trommsdorffia maculata (L.) Vernh. [*Hypochaeris maculata* L.]

E SW. Herbassars, brolles, prats i matollars de ginebró, 250-1.650 m; rr. Encara que és una espècie més aviat pròpia d'ambients mediterranis (Bolòs, 1983, sub *Hypochaeris maculata*), Mercadé & Pérez-Haase (2013, sub *Hypochaeris maculata*) la documenten a la zona alta del sector oriental (Fogars de Montclús, coll Sesbasses, DG5325).

Tussilago farfara L.

E NW SW. Llocs herbosos humits, 100-1.350 m; c.

Urospermum dalechampii (L.) F.W. Schmidt

E NW SW. Herbassars ruderals i pastures, 100-1.050 m; r.

Urospermum picroides (L.) F. W. Schmidt

SW. Pradells terofítics en zones de sòls prims i pedregosos, 100-400 m; rr. L'hem observat en vessants solells de la zona compresa entre la Garriga i el Figaró. Amb tota probabilitat també es troba en altres localitats de les zones més baixes i tèrmiques del massís.

***Xanthium orientale** L. subsp. **italicum** (Moretti) Greuter [*X. echinatum* subsp. *italicum* (Moretti) O. Bolòs & Vigo; *X. cavanillesii* Schouw]

E. Herbassars ruderals, 100-200 m; r.

***Xanthium spinosum** L.

E NW SW. Naturalitzada en herbassars ruderals, 100-1.285 m; r. Al sector de la Calma aquesta espècie puja fins a prop dels 1.300 m, probablement dispersada pels ramats.

Xeranthemum inapertum (L.) Mill.

NW SW. Pradells terofítics calcícoles, 200-700 m; rr.

BALSAMINACEAE

***Impatiens balfourii** Hook. f.

E. Escapada en horts i herbassars ruderals humits, 300 m; rr. Documentada a Arbúcies per Casasayas (1989) i per Barnola & Romo (1989).

BASELLACEAE

***Anredera cordifolia** (Ten.) Steenis [*Boussingaultia cordifolia* Ten.]

E SW. Localment escapada en ambients ruderals, 100-590 m; rr.

BERBERIDACEAE

***Berberis vulgaris** L. subsp. **vulgaris**

E. Marge de fageda, 1.173 m; rrr. Escapada de conreu. Trobada a Santa Fe del Montseny (Fogars de Montclús), al puig Porquer, DG5524, 1.173 m (29-VII-2014, H. Álvarez, BCN 117983), on sembla trobar-se en expansió.

BETULACEAE

Alnus glutinosa (L.) Gaertn. subsp. **glutinosa**

E NW SW. Boscos de ribera, 100-1.200 m; cc.

Betula pendula Roth

E NW SW. Boscos caducifolis humits, 400-1.600 m; rr.

Corylus avellana L.

E NW SW. Forma bosquines en fondalades humides i cursos d'aigua, en ambients frescals, també es pot trobar en boscos caducifolis humits, etc., 100-1.700 m; cc.

BIGNONIACEAE

***Catalpa bignonioides** Walter

E. Localment naturalitzada en ambients ruderals i cursos d'aigua, 140-160 m; rr. L'hem observada prop de la riera del Pertegàs (DG5616, 160 m), on podria trobar-se en expansió.

BORAGINACEAE

Aegonychon purpurocaeruleum (L.) J. Holub [*Lithospermum purpurocaeruleum* L.; *Buglossoides purpurocaeruleum* (L.) I. M. Johnst.]

E NW SW. Boscos de ribera (omedes, bàsicament), 325-650 m; rr.

Anchusa arvensis (L.) M. Bieb. subsp. **arvensis** [*Lycopsis arvensis* L.]

E NW SW. Herbassars ruderals, 500-900(1.120) m; rr.

Anchusa azurea Mill. [*A. italica* Retz.]

E SW. Herbassars ruderals i conreus, 100-400 m; r.

Borago officinalis L.

E NW SW. Herbassars ruderals, 100-500 m; r.

Buglossoides arvensis (L.) I. M. Johnst. subsp. **arvensis** [*Lithospermum arvense* L. subsp. *arvense*]

E SW. Conreus i herbassars ruderals, 100-700 m; r.

Cynoglossum creticum Mill. [*C. pictum* Aiton]

E SW. Herbassars ruderals, 100-500 m; r.

Cynoglossum dioscoridis Vill.

NW; rrr. Espècie pròpia d'erms i vorades de boscos que va ser documentada a Sant Marçal i al Matagalls per Vayreda Vila (1879), encara que aquesta citació no és considerada vàlida per Bolòs *et al.* (1986). Per part nostra, hem verificat l'existència de material d'herbari procedent del Montseny i referible a aquesta espècie a BC-Vayreda, que va ser recol·lectat l'any 1875.

Cynoglossum germanicum Jacq. subsp. **pellucidum** (Lapeyr.) Sutorý [*C. montanum* Lam., nom. illeg.]

Costa (1864) va documentar aquest tàxon al Montseny. Tanmateix, no hi ha evidències de la seva presència al massís, ni tampoc a Catalunya.

Cynoglossum officinale L.

E NW SW. Herbassars humits, de vegades en ambients lleugerament ruderalitzats, 400-1.500 m; rr.

Echium plantagineum L.

E. Herbassars ruderals, 100-300 m; r.

Echium vulgare L. subsp. **pustulatum** (Sm.) Em. Schmid & Gams [*E. vulgare* var. *lacaitae* (Sennen) O. Bolòs & Vigo]

E NW SW. Pastures camefitiques, fenassars, etc., 100-1.100 m; c.

Echium vulgare L. subsp. **vulgare**

E. Herbassars ruderals humits, 1.200 m; rrr.

Heliotropium europaeum L.

E SW. Herbassars ruderals i conreus, 100-500 m; rr.

Lithospermum officinale L.

E NW SW. Herbassars ruderals humits, 160-1.500 m; r.

Myosotis arvensis (L.) Hill. subsp. **arvensis**

E NW SW. Pradells terofítics, 200-1.300 m; r.

Myosotis decumbens Host subsp. **teresiana** (Sennen) Grau [*M. sylvatica* subsp. *teresiana* (Sennen) O. Bolòs & Vigo; *M. sylvatica* auct.]

E NW SW. Pradells terofítics, marges de camins, 1.000-1.500 m; c.

Myosotis discolor Pers. subsp. **discolor** [*M. versicolor* Sm.]

SW. Pradells terofítics, 1.000-1.100 m; rrr. Només coneguda d'una localitat del massís, sobre la base del següent plec d'herbari (vegeu Sáez *et al.*, 2015): «Montseny, pr. Mas Bellit, in pascuis therophicitis, 1.000 m, solo siliceo, 22-V-1949, A. Bolòs & O. Bolòs» (BC 117805, sub *M. versicolor*).

Myosotis discolor Pers. subsp. **dubia** (Arrond.) Blaise

E. Prats i pradells, 350-500 m; rrr. Es troba a Riells del Montseny (Riells i Viabrea) i a Arbúcies, segons dades de Mercadal. La separació entre les dues subespècies aquí reconegudes de *M. discolor* és, de vegades, problemàtica.

Myosotis hervei Sennen [*M. palustris* subsp. *tuxeniana* O. Bolòs & Vigo; *M. tuxeniana* (O. Bolòs & Vigo) O. Bolòs & Vigo; *M. scorpioides* subsp. *tuxeniana* (O. Bolòs & Vigo) O. Bolòs, Nuet & Panareda; *M. scorpioides* auct.; *M. palustris* auct.]

E NW SW. Mulladius, fonts, llocs molt humits, etc., 400-1.250 m; r.

Myosotis ramosissima Rochel subsp. **ramosissima**

E NW SW. Pradells terofítics, 300-1.290 m; r.

Myosotis sicula Guss.

Espècie documentada, sense localitat concreta, per Cadevall (1932). Probablement es tracta d'una confusió amb *M. hervei*.

Myosotis stricta Roem. & Schult.

E NW. Pradells terofítics en substrat silici, sovint en sòls pedregosos, 850-1.600 m; rr.

Pulmonaria longifolia (Bastard) Boreau [*P. longifolia* subsp. *cevennensis* Bolliger; *P. angustifolia* auct. hisp., non L.; *P. azurea* auct., non Besser]

E NW SW. Boscos humits, 400-1.200 m; rr.

Pulmonaria officinalis L.

Costa (1864) va recollir una citació del Montseny d'aquesta espècie, fent referència als Salvador: «Frecuente en Monseny, Salv!». No hi ha evidències de la seva presència al massís.

***Symphytum officinale** L.

E NW. Naturalitzada en boscos i herbassars humits, 100-900 m; rr.

Symphytum tuberosum L. subsp. **tuberosum**

E NW SW. Boscos humits, 200-1.100 m; r.

BRASSICACEAE

Alliaria petiolata (M. Bieb.) Cavara & Grande

E NW SW. Vorades de boscos i llocs herbosos humits, 300-1.450 m; r. No havia estat documentada al sector SW per Bolòs *et al.* (1986), on es troba a Vallfornès, a 400 m d'altitud.

Alyssum alyssoides (L.) L. [*A. campestre* (L.) L.]

E NW SW. Pradells terofitics, 100-1.700 m; c.

Alyssum fastigiatum Heywood [*A. montanum* var. *guilleriense* O. Bolòs & Vigo; *A. montanum* auct., non L.]

NW. Pastures, 900 m; rrr. Zozomová-Lihová *et al.* (2014) estableixen que el material d'herbari sobre la base del qual es va descriure *Alyssum montanum* var. *guilleriense* que va ser recol·lectat a la zona de Viladrau - Sant Hilari (a 900 m, el 4-VI-1913 per Soulié), és assimilable a *A. fastigiatum*.

Arabidopsis thaliana (L.) Heynh.

E NW SW. Pradells terofitics, 100-1.700 m; c.

Arabis alpina L. subsp. **alpina**

E NW SW. Matollars, pastures i llocs rocosos, (1.125)1.330-1.700 m; rr. Va ser documentada per Clavero al Pla de l'Estany (DG4426, 1.125 m), localitat que suposa novetat per al sector sud-occidental respecte al catàleg de Bolòs *et al.* (1986).

Arabis ciliata Clairv. [*A. ciliata* var. *hirsuta* W. D. J. Koch]

Les referències d'aquest tàxon (atribuïdes a Costa, 1873; Vayreda Vila, 1879, i Willkomm & Lange, entre 1874-1880, que van recollir una indicació de Puiggari) podrien ser degudes a confusions amb altres espècies del gènere. Tanmateix, a l'herbari BC-Costa hi ha un exemplar del Montseny impossible de determinar amb seguretat (Bolòs & Vigo, 1990: 96).

Arabis hirsuta (L.) Scop.

E NW SW. Pradells i llocs rocosos, 300-1.680 m; r.

Arabis planisiliqua (Pers.) Rchb. [*A. hirsuta* subsp. *gerardi* Hartm. f.]

E NW SW. Pradells i llocs rocosos, 100-1.000 m; r.

Barbarea verna (Mill.) Asch.

E NW SW. Llocs humits, vores de cursos d'aigua i de fonts, 400-1.500 m; r.

Barbarea vulgaris R. Br.

NW. Llocs humits, fonts, c. 430 m; rrr. Recol·lectada a Aiguafreda per Garriga de Gallardo (BC 128397) (Bolòs *et al.*, 1986).

Biscutella auriculata L.

E. Conreus, 1.060 m; rrr. Documentada a Baladrell, 1.060 m, DG52 al BDBC (Font, 2016), fent referència a Bolòs *et al.* (1997b).

Biscutella gr. **laevigata** L.

E NW SW. Pedruscalls, 250-1.600 m; c. Al Montseny s'han documentat diversos tàxons del grup de *B. laevigata*, la sistemàtica del qual és encara mal coneguda. En concret, han estat documentades diverses subespècies (reconegudes per alguns autors en rang específic): subsp. *laevigata*, subsp. *controversa* (Boreau) O. Bolòs & Masclans, subsp. *mediterranea* (Jord.) Braun-Blanq. et al. i subsp. *flexuosa* (Jord.) O. Bolòs & Masclans, essent aquesta darrera especialment comuna al massís.

Brassica fruticulosa Cirillo subsp. **fruticulosa**

E SW. Pradells terofítics, 400-500 m; rr.

Brassica montana Pourr. [*B. oleracea* subsp. *robertiana* (Gay) Rouy & Foucaud]

E. Llocs rocosos tèrmics, 550-830 m; rr. Documentada per Guardiola & Gutiérrez (2006) a la zona de Gualba.

***Brassica rapa** L.

E. Cultivada, localment pot trobar-se, ocasionalment, en ambients ruderals, 174 m; rrr. Documentada al N de Sant Celoni (DG5716) per Barnola (cf. Font, 2016).

Bunias erucago L.

E NW SW. Conreus, de vegades en herbassars ruderals, 300-1.100 m; rr.

***Camelina microcarpa** DC. [*C. sativa* subsp. *microcarpa* (DC.) Hegi & Em. Schmid; *C. sativa* auct.]

NW. Conreus, 600-1.200 m; rr. Documentada per Vayreda Vila i Cadevall, segons Bolòs *et al.* (1986), però no confirmada per aquests autors.

Capsella bursa-pastoris (L.) Medik. [incl. *C. bursa-pastoris* subsp. *rubella* (Reut.) Hobkirk]

E NW SW. Conreus i herbassars ruderals, 100-1.300 m; c.

Cardamine amporitana Sennen & Pau [*C. amara* subsp. *olotensis* Bolòs; *C. amara* auct.]

E NW SW. Vores de cursos d'aigua i de fonts, 300-1.300 m; r.

Cardamine flexuosa With.

E NW SW. Vores de fonts i llocs molt humits, 350-1.450 m; r.

Cardamine heptaphylla (Vill.) O. E. Schulz

E NW SW. Boscos humits (fagedes, principalment), 350-1.350 m; rr.

Cardamine hirsuta L.

E NW SW. Pradells i herbassars, 100-1.200 m; c.

Cardamine impatiens L. subsp. **impatiens**

E NW SW. Boscos humits i de ribera, 240-1.550 m; r.

Cardamine pentaphyllos (L.) Crantz

Aquesta espècie, pròpia de fagedes humides de sòl eutròfic i que és molt rara a Catalunya, va ser suposadament recol·lectada pels Salvador al Montseny (Bolòs *et al.*, 1986; Bolòs & Vigo, 1990). Existeix un testimoni a l'herbari Salvador, l'etiqueta del qual indica: «In Alpibus Liguriaie frequens; et in Monte Signato et in Pyrenaeis». Per tant, no és segur que la planta hagués estat realment recol·lectada al Montseny. Com que no ha estat retrobada posteriorment, de moment és preferible excloure aquesta espècie del catàleg fins que no es tinguin evidències inequívokes de la seva presència al territori considerat.

Cardamine resedifolia L.

E. Llocs humits, 1.075-1.700 m; rr. Va ser documentada inicialment a la zona de les Agudes per Vayreda Vila (1879). Es conserven materials d'herbari recol·lectats per aquest botànic (Montseny, VI-1875, Vayreda, MA 47560, MAF 170761) i també recol·leccions posteriors en altres localitats del sector oriental del massís (Fernández Casas *et al.*, 1994): «Vallès oriental, camino de Santa Fe a Sant Marçal, Bamades» (BC 648185), «Montseny, vall de Passavets, 1.350 m, A. Bolòs & O. Bolòs, 25-VII-1947» (BC 117675).

Clypeola jonthlaspi L.

SW. Pradells terofítics, 400-1.050 m; rr. Les plantes del Montseny serien assimilables a la subsp. *jonthlaspi*.

Coincya monensis (L.) Greuter & Burdet subsp. **cheiranthos** (Vill.) C. Aedo, Leadlay & Muñoz Garm. [*C. cheiranthos* (Vill.) Greuter & Burdet; *Rhynchosinapis cheiranthos* (Vill.) Dandy var. *montana* (DC.) Heywood; *Brassicella erucastrum* O.E. Schulz]

E NW SW. Llocs rocosos i pedruscalls, 900-1.700 m; r. Les poblacions del Montseny serien les més meridionals de Catalunya, ja que les antigues referències d'aquest tàxon per a la muntanya de Montserrat són lleugerament dubtoses i no s'han pogut confirmar.

***Conringia orientalis** (L.) Dumort.

Espècie pròpia dels conreus. Probablement és present a la zona baixa del Montseny, on ja va ser documentada per Cadevall (1913-15).

Descurainia sophia (L.) Prantl

E NW. Conreus, 500-1.100 m; rr. Documentada a Montsoriu (Vayreda, 1902), a Sant Marçal i a Santa Fe (Font, 2016).

Diplotaxis eruroides (L.) DC. subsp. **eruroides**

E NW SW. Conreus i herbassars ruderals, 100-795 m; c.

Draba muralis L.

NW SW. Pradells i replans de roques, en llocs ombrívols, 400-1.275 m; rr. Les localitats conegudes corresponen a l'Avencó (Aiguafreda, 400 m), Sant Segimon (1.200 m) i puig Drau (DG4425-DG4525, 1.275 m). Probablement també es troba en altres localitats del massís.

***Draba verna* (L.) DC. [*Erophila verna* (L.) DC.]**

E NW SW. Pradells terofítics, 100-1.700 m; r. Dins d'aquesta espècie s'han reconegut diverses subespècies (de vegades reconegudes en rang específic) sobre la base de caràcters com ara el tipus d'indument foliar, la longitud dels pedicels fructífers i la forma dels fruits. Tres d'aquestes subespècies reconegudes per Bolòs & Vigo (1990) dins d'*Erophila verna* es trobarien al massís: la subsp. *verna*, la subsp. *spathulata* (Láng) Vollm. i la subsp. *praecox* (Steven) Walters, la separació de les quals, en alguns casos, no és gaire clara.

***Eruca vesicaria* (L.) Cav. [*E. vesicaria* subsp. *sativa* (Mill.) Thell.]**

E SW. Conreus, 150-1.200 m; rrr. Documentada per Masclans (1966) a partir de dos plecs d'herbari: vers Sant Marçal, al massís del Montseny, 1.200 m (leg. A. Bolòs & O. Bolòs, BC 117485), i vers Vilamajor, Vallès Oriental (leg. Garriga, BC 128353).

Erucastrum nasturtiifolium* (Poir.) O. E. Schulz subsp. *nasturtiifolium

E NW SW. Conreus i herbassars ruderals, ocasionalment en hàbitats naturals oberts, 100-1.300 m; r.

***Erysimum ruscinonense* Jord. [*E. grandiflorum* Desf. subsp. *collisparsum* (Jord.) O. Bolòs & Vigo; *E. grandiflorum* auct.]**

E NW SW. Llocs rocosos i pastures camefítics, 400-1.665 m; r. Les referències d'*Erysimum australe* var. *ramosum* Willk. [= *E. gomezcampoi* Polatschek] atribuïdes a Willkomm & Lange (1874-1880) serien referibles a *E. ruscinonense*.

***Fourraea alpina* (L.) Greuter & Burdet [*Arabis pauciflora* (Grimm) Garcke]**

Segons Bolòs *et al.* (1986, sub *Arabis pauciflora*), aquesta espècie va ser documentada per Marcos sobre la base de material recol·lectat per Trèmols al Montseny. Per altra banda, Willkomm & Lange (1874-1880) també van recollir una indicació dubtosa d'aquest tàxon: «Catalauniae, Monseny, in locis saxosis herbicidis, praecipue solo calcar. jurassico reigonis montan., Salvador; n.v.». De moment no hi ha evidències sòlides de la presència d'aquesta espècie al Montseny.

****Hesperis matronalis* L. subsp. *matronalis***

SW. Avellanoses aclarides, 650 m; rrr. Es coneix del torrent de la Font de Vallfiguera (Cànoves, DG4317) (Mercadé & Pérez-Haase, 2013).

***Hirschfeldia incana* (L.) Lagr.-Foss.**

E SW. Herbassars ruderals, 100-550 m; rr.

Hornungia petraea* (L.) Rchb. subsp. *petraea

NW SW. Pradells terofítics, 580-700 m; rr. Es coneix dels voltants de Seva i Aiguafreda i del sector de la serra de l'Arca.

***Iberis amara* L. [*I. amara* subsp. *forestieri* (Jord.) Heywood]**

NW. Conreus, 700 m; rr. Documentada a la vall d'Oriola per Bolòs (1959: 150).

***Lepidium campestre* (L.) R. Br.**

SW. Conreus i herbassars ruderals, 500-1.340 m; rr. Es coneix de Cànoves, Baga d'en Cuc, 22-V-1993, J. Vicens (BCN 44162), i de la zona alta del puig Drau (DG4523, 1.340 m), on va ser trobada per Clavero.

***Lepidium didymum** L. [*Coronopus didymus* (L.) Sm.]

E SW. Pradells terofítics nitrificats i vores de la xarxa viària, 150 m; rr. Es coneix dels sectors oriental (Gutiérrez & Sáez, 1996) i sud-occidental (Sáez *et al.*, 2015).

***Lepidium draba** L. subsp. **draba**

E NW. Conreus i herbassars ruderals, 100-850 m; rr.

Lepidium graminifolium L. [*L. graminifolium* subsp. *iberideum* Rouy & Foucaud]

E SW. Herbassars ruderals, 100-450 m; r.

Lepidium heterophyllum Benth. subsp. **heterophyllum**

Documentat al Montseny per Vayreda Vila (cf. Bolòs *et al.*, 1986). Aquesta citació és dubtosa. De fet, Bolòs & Vigo (1990: 122-123) ja no van recollir la localitat del Montseny en el mapa de distribució d'aquesta espècie.

***Lepidium latifolium** L.

Documentat per Costa (1864) del Montseny, sense aportar cap localitat concreta. Per altra banda, Bolòs *et al.* (1986) van recollir una citació de Sennen al Montseny, no confirmada posteriorment. Aquesta espècie apareix com a adventícia en punts diversos del nord-est ibèric, i podria haver tingut una presència esporàdica al Montseny. Convé verificar la seva presència al massís.

***Lepidium virginicum** L. subsp. **virginicum**

E. Escapat o localment naturalitzat en herbassars ruderals, 160-220 m; rrr. Gutiérrez & Sáez (1996) aporten diverses localitats de la zona de Breda.

Lobularia maritima (L.) Desv. [*Alyssum maritimum* (L.) Lam.]

E SW. Herbassars ruderals, 100-350 m; rr.

***Lunaria annua** L. subsp. **annua** [*L. biennis* Moench]

E NW SW. Naturalitzada en herbassars ruderals humits, 100-1.700 m; r.

Microthlaspi perfoliatum (L.) F. K. Mey. [*Thlaspi perfoliatum* L.]

E NW SW. Pradells terofítics, indiferent al substrat, 200-700 m; r.

Moricandia arvensis (L.) DC.

E SW. Conreus i herbassars ruderals, 150-400 m; rr.

Nasturtium officinale R. Br. [*Rorippa nasturtium-aquaticum* (L.) Hayek]

E NW SW. Cursos d'aigua, llocs inundats i fonts, 100-450 m; r.

***Neslia paniculata** (L.) Desv. subsp. **thracica** (Velen.) Bornm.

E NW. Conreus, 150-1.050 m; rr. Coneguda de Sant Marçal per Cadevall (1913-1915) i de la zona de Sant Celoni per Barnola *et al.* (2014).

Noccaea brachypetala (Jord.) F. K. Mey. [*Thlaspi alpestre* L.]

Espècie documentada amb dubtes al Montseny occidental per Bolòs *et al.* (1986, sub *Thlaspi alpestre* L.). Posteriorment, Bolòs & Vigo (1990: 146, sub *Thlaspi alpestre*) indiquen que existeix una forma d'aquesta espècie al Montseny. No hem trobat testimoni d'herbari a BC. Convé confirmar la presència d'aquesta espècie al massís.

Pseudoturritis turrita (L.) Al-Shehbaz [*Arabis turrita* L.]

E. Vorades de boscos humits, 540-1.200 m; rr.

Raphanus raphanistrum L. subsp. **raphanistrum**

E SW. Herbassars ruderals, 650-1.000 m; rr.

***Raphanus raphanistrum** L. subsp. **sativus** (L.) Domin

E. Conreus i herbassars ruderals, 385 m; rrr. Espècie documentada a Mosqueroles (DG532195) per Sáez *et al.* (2015).

Rapistrum rugosum (L.) All. [*R. rugosum* subsp. *orientale* (L.) Arcang.; *R. rugosum* subsp. *linnaeanum* (Coss.) Rouy & Foucaud]

E SW. Conreus i herbassars ruderals, 400-1.100 m; rr.

Rorippa pyrenaica (All.) Rchb.

NW. Pradells en zones temporalment inundades, 830-1.410 m; rrr. Documentada per Sáez *et al.* (2015) a la riera de Collformic (DG447290, 830 m) i al sot de la Plana Jugadora, al Matagalls (DG480281, 1.410 m).

Rorippa sylvestris (L.) Besser

E. Herbassars humits, 80-110 m; rrr. Es coneix de la zona baixa del vessant oriental (Gutiérrez & Sáez, 1996).

***Sinapis alba** L. subsp. **mairei** (H. Lindb.) Maire

E. Herbassars ruderals, 390 m; rrr. Trobada a prop de Mosqueroles (DG538197, 27-IV-2014) per Pié.

Sisymbrella aspera (L.) Spach. subsp. **aspera** [*Rorippa aspera* (L.) Maire subsp. *aspera*]

Documentada a Seva per Font Quer (cf. Bolòs *et al.*, 1986). La presència d'aquesta espècie no està confirmada per aquests darrers autors.

Sisymbrium irio L.

E SW. Herbassars ruderals i vores de la xarxa viària, 100-400 m; rr.

Sisymbrium officinale (L.) Scop.

E NW SW. Herbassars ruderals, 100-1.150 m; c.

Teesdalia nudicaulis (L.) R. Br.

E NW SW. Pradells terofítics en terreny silici, 400-1.700 m; c.

Thlaspi arvense L.

E. Aquesta espècie va ser documentada a Palautordera i Santa Fe per Cadevall. També Montserrat (1956) la documenta al Montseny. No confirmada, però acceptada, per Bolòs *et al.* (1986).

Turritis glabra L. [*Arabis glabra* (L.) Bernh.]

E NW SW. Vorades de boscos, 800-1.100 m; rr.

BUXACEAE

Buxus sempervirens L.

E NW SW. Sotabosc de boscos més o menys humits (rouredes, principalment), 300-1.580 m; r.

CACTACEAE

***Austrocyliandropuntia subulata** (Muehlenpf.) Backeb. [*Opuntia subulata* (Muehlenpf.) Engelm.]

SW. Usada com a ornamental, ocasionalment escapada de cultiu en talussos pedregosos, 400 m; rrr. Documentada per Sáez *et al.* (2015) als Poatells, la Garriga (DG4115).

***Opuntia ficus-indica** (L.) Mill. [*O. maxima* Mill.]

E SW. Localment naturalitzada en brolles, llocs rocosos, marges de la xarxa viària, etc., 100-850 m; r.

CAMPANULACEAE

Campanula affinis Schult. [*C. speciosa* subsp. *affinis* (Schult.) Font Quer]

SW. Fissures de roques calcàries, en penya-segats, 450 m; rrr. Observada el dia 1-II-2015 per Nuet (2015) al grau de la Vila, Tagamanent «31TDG4823, 450 m». Tot indica que la citació del quadrat UTM (1×1 km i també 10×10 km) és errònia. Hauria de ser DG3921, ja que el quadrat DG4823 correspon a la zona de Collformic.

Campanula erinus L.

SW. Pradells terofítics, 250-350; rrr. Aquesta espècie, que no apareix recollida al catàleg de Bolòs *et al.* (1986), va ser documentada a la Garriga (Cuní Martorell, 1883). Posteriorment s'ha confirmat la seva presència al massís a partir de material d'herbari procedent de la zona del Figaró (Sáez *et al.*, 2015).

Campanula glomerata L.

Espècie pròpia de pastures calcícoles, de la qual es coneix la seva presència en zones properes al límit nord-occidental del Montseny –Bolòs *et al.* (1986) indiquen la seva presència a Osona, DG33–, però sense evidències inequívokes que es trobi dins de l'àmbit considerat en aquest estudi. Tanmateix, és probable que existeixi alguna població d'aquesta espècie al sector de Seva i el Brull, però de moment no podem confirmar la seva presència al territori considerat.

Campanula persicifolia L. [*C. persicifolia* subsp. *subpyrenaica* (Timb.-Lagr.) Fed.]

E NW SW. Boscos caducifolis, 200-1.450 m; r.

Campanula rapunculoides L.

NW. Marges de boscos, 600-700 m; rr. Es coneix dels voltants de Seva. Es conserva el següent material d'herbari procedent d'aquesta zona: «entre Balenyà i Seva, *Buxo-Quercetum*, 620 m, exp. N, sòl calc. 18-VI-1948, Bolòs» (BC 104708). Aquesta espècie també va ser documentada per Costa (1864), però sense indicar cap localitat concreta.

Campanula rapunculus L.

E NW SW. Boscos caducifolis, landes, etc., 100-1.400 m; c.

Campanula rotundifolia L. subsp. **rotundifolia** [incl. *C. rotundifolia* subsp. *catalanica* (Podlech) O. Bolòs & Vigo]

E NW SW. Llocs rocosos, matollars culminals de ginebró i landes, etc., 400-1.700 m; r.

Campanula trachelium L.

E NW SW. Vorades i clarianes de boscos caducifolis, 100-1.150 m; c.

Jasione crispa (Pourr.) Samp. [*J. humilis* (Pers.) Loisel.]

E. Llocs rocosos humits i ombrívols i matollars culminals de ginebró, 1.380-1.700 m; rr.

Jasione montana L.

E NW SW. Pradells terofítics en substrat silici, 200-1.650 m; c.

Legousia hybrida (L.) Delarbre

E NW SW. Conreus, 300-700 m; rr.

Legousia scabra (Lowe) Gamisans [*L. castellana* (Lange) Samp.]

E. Pradells acidòfils, 300 m; rrr. Vilar (1987) va recollir unes indicacions antigues (Vayreda, Cadevall) d'aquesta espècie de la localitat de Montsoriu. Posteriorment ha estat documentada a la rogalia d'Arbúcies (DG6820, 300 m) per Barnola & Romo (1989, sub *L. castellana* (Lange) Samp.).

Phyteuma orbiculare L.

Willkomm & Lange (1865-1870) i Costa (1864) van acceptar la presència d'aquesta espècie al Montseny a partir de dades dels Salvador. A l'herbari Salvador existeix un material d'aquesta espècie. El plec testimoni inclou una indicació de diverses localitats: «In monte Santa Maria Magdalena in Gallo Provincia. Monte Signato. Pyreneis». Per tant, la mostra podria no haver estat recol·lectada al Montseny.

Phyteuma spicatum L. subsp. **spicatum** [*Ph. spicatum* subsp. *pyrenaicum* (Rich. Schulz) A. Bolòs]

E NW SW. Boscos caducifolis (fagedes, principalment), prats de dall, etc., 300-1.640 m; c.

CANNABACEAE

***Celtis australis** L. subsp. **australis**

E NW SW. Naturalitzat en torrents, proximitats de nuclis habitats, llocs humits, etc., 100-1.000 m; r.

Humulus lupulus L.

E NW SW. Boscos de ribera, 100-850 m; r.

CAPRIFOLIACEAE

Centranthus calcitrapae (L.) Dufr.

E NW SW. Pradells terofítics, pedruscalls, etc., 400-1.400 m; r.

Centranthus ruber (L.) DC. subsp. **ruber**

E SW. Herbassars ruderals, murs, etc., 120-650 m; rr.

Lonicera etrusca Santi

E NW SW. Alzinars i rouredes, 350-1.100 m; r.

Lonicera implexa Aiton

E NW SW. Alzinars i garrigues, 100-800 m; c.

***Lonicera japonica** Thunb.

E SW. Naturalitzada (sovint amb caràcter invasor) en bardisses, cursos d'aigua, vores de la xarxa viària i boscos, 100-650 m; r.

Lonicera nigra L.

NW. Boscos i fondalades humides, 1.335-1.450 m; rrr. Es coneix del vessant nord del pla del Barral, dels esqueis del Parany (Panareda *et al.*, 2010; Pié *et al.*, 2014) i del sot de les Cordes.

Lonicera periclymenum L. subsp. **hispanica** (Boiss. & Reut.) Nyman

Tàxon a excloure. Aquesta subespècie iberomauritànica va ser documentada per Calleja (2006) en set localitats del Montseny a partir de molts altres inventaris. Aquesta subespècie també està documentada pel mateix autor de les Guilleries. Amb tota probabilitat es tracta de confusions amb *L. periclymenum* subsp. *periclymenum*, ja que en les localitats citades hem observat aquesta darrera subespècie, i, per altra banda, no es conserven testimonis d'herbari. A més a més, a Catalunya, alguns exemplars possiblement referibles a la subsp. *hispanica* es trobarien limitats a zones meridionals i de caràcter continental (Aymerich & Sáez, 2015).

Lonicera periclymenum L. subsp. **periclymenum**

E NW SW. Boscos caducifolis, 200-1.400 m; c. Vegeu els comentaris del tàxon precedent.

Lonicera pyrenaica L.

Documentada a «Tagamanent ó la parte baja de Monseny» per Costa (1864). No confirmada per Bolòs *et al.* (1986) ni retrobada per nosaltres, encara que hem realitzat diverses prospeccions a la zona indicada per A. C. Costa. Tampoc hem trobat testimonis d'herbari.

Lonicera xylosteum L.

E NW SW. Boscos caducifolis, 400-1.150 m; r.

Valeriana collina Wallr. [*V. officinalis* subsp. *collina* (Wallr.) Nyman; *V. officinalis* subsp. *tenuifolia* (Vahl) Schübl. & G. Martens]

E NW SW. Vores humides de boscos, 300-1.600 m; c. A aquesta espècie han de ser referides la major part de les indicacions de *V. officinalis* L.

Valeriana dioica L.

Willkomm & Lange (1865-1870) i Costa (1864) van recollir una indicació atribuïda a Colmeiro. No hi ha evidències de la presència d'aquesta espècie al Montseny.

Valeriana montana L.

Willkomm & Lange (1865-1870) van recollir una indicació atribuïda a Colmeiro i als Salvador. També Costa (1864) va acceptar la presència d'aquesta espècie amb referència a l'herbari dels Salvador. El plec testimoni inclou una indicació de diverses localitats: «In monte Signato, et in Alpibus Liguriae frequens». Per tant, la mostra podria no haver estat recol·lectada al Montseny. No hi ha evidències de la presència d'aquesta espècie al Montseny.

Valeriana officinalis L.

E. Herbassars humits, c. 1.000 m; rrr. *Valeriana officinalis* L. –en sentit estrictement sembla una planta molt rara a Catalunya. El següent plec d'herbari permet confirmar la presència d'aquest tàxon al territori: «Montseny, roques esquerra carretera Santa Fe transició alzinar-fageda, 31-V-1994, Bolòs» (BCN 40326).

Valeriana tripteris L. subsp. **tripteris** [*V. montana* subsp. *tripteris* (L.) Rouy]

E NW. Peus de penyals i replans rocosos, 1.100-1.700 m; r.

Valeriana tuberosa L.

E NW. Llocs rocosos, 1.105-1.650 m; rr. Per a la seva distribució al Montseny, vegeu Pié *et al.* (2014).

Valerianella coronata (L.) DC. [incl. *V. pumila* (L.) DC.]

E NW. Conreus, 100-1.000 m; rr.

Valerianella dentata (L.) Pollich [incl. *V. rimoso* Bast.; *V. morisonii* (Spreng.) DC.]

E NW SW. Conreus, 100-1.265 m; r.

Valerianella discoidea (L.) Loisel.

NW. Marges de la xarxa viària, 645 m; rrr. Documentada a prop de Casanova (Aiguafreda, DG3825) per Mercadé & Pérez-Haase (2013).

Valerianella echinata (L.) DC.

Espècie pròpia de camps de cereals que va ser documentada a Tagamanent per Costa, segons Bolòs *et al.* (1986). La seva presència al massís no ha estat confirmada posteriorment ni per Bolòs & Vigo (1996: 605), ni pel BDBC (Font, 2016) ni per nosaltres.

Valerianella eriocarpa Desv. [*V. eriocarpa* subsp. *eriocarpa*; *V. eriocarpa* subsp. *truncata* (Betzke) Burnat; *V. muricata* (M. Bieb.) J. W. Loudon]

Documentada a la Garriga per Cuní Martorell (1883). No és inversemblant la presència d'aquesta espècie a la zona basal del sector SW, però com que no apareix documentada en aquesta àrea al BDBC (Font, 2016) i no existeixen testimonis d'herbari que recolzin la citació de Cuní Martorell (1883), preferim no incloure-la –de moment– al catàleg florístic del massís.

Valerianella locusta (L.) Laterr. subsp. **locusta** [incl. *V. carinata* Loisel.]

E NW. Conreus, 100-950 m; r.

Valerianella microcarpa Loisel.

Documentada per Cadevall, probablement per confusió amb *V. dentata*, com suggereixen Bolòs *et al.* (1986). Tanmateix, *V. microcarpa* ha estat documentada a prop del límit oriental del territori: zona d'Hostalric i Sant Feliu de Buixalleu (Vilar, 1987). Per tant, és probable que en el futur es confirmi la seva presència al territori considerat.

CARYOPHYLLACEAE

***Agrostemma githago** L.

E NW SW. Ocasionalment en conreus, 100-1.120 m; r.

Arenaria conimbricensis Brot. subsp. **conimbricensis**

NW. Pradells terofítics, llocs rocosos, 600-1.000 m; rr. Inicialment documentada per Bolòs (1954) a la zona situada entre Balenyà i Seva, 650-660 m, i posteriorment per Bolòs (1959) a la vall de Can Figuerola, entre Seva i Viladrau, etc.

Arenaria leptoclados (Rchb.) Guss. [*A. serpyllifolia* subsp. *leptoclados* (Rchb.) Nyman]

E NW SW. Pradells terofítics, 100-700 m; r.

Arenaria serpyllifolia L.

E NW SW. Pradells terofítics, 300-1.700 m; c.

Cerastium arvense L.

E NW. Replans de roques silícies, 900-1.700 m; r.

Cerastium brachypetalum Pers. subsp. **brachypetalum** [*C. brachypetalum* subsp. *tauricum* (Spreng.) Murb.]

E NW. Pradells terofítics, 800-1.650 m; rr.

Cerastium fontanum Baumg.

E NW SW. Llocs herbosos humits, 100-1.500 m; c. Aparentment, les poblacions del Montseny serien referibles a la subsp. *vulgare* (Hartm.) Greuter & Burdet.

Cerastium glomeratum Thuill.

E NW SW. Pradells terofítics, 100-1.050 m; r.

Cerastium pumilum Curtis

E NW SW. Pradells terofítics, 100-1.700 m; c.

Cerastium semidecandrum L. [*C. diffusum* var. *sennenii* (Font Quer) O. Bolòs & Vigo; *C. balearicum* F. Herm.]

E NW SW. Pradells terofítics, generalment en sòl sorrenc, 800-1.650 m; r.

Cherleria laricifolia (L.) Iamónico [*Minuartia laricifolia* (L.) Schinz & Thell.]

E. Llocs rocosos silícies (principalment en carenes i penyals), sovint en ambients exposats, 1.415-1.700 m; r. Favarger & Montserrat (1987) aporten un recompte

cromosòmic ($2n = 26$) a partir d'una planta procedent del turó de l'Home, i ja comenten que les diferències morfològiques que suposadament separen la subsp. *larificolia* i la subsp. *diomedis* no són grans. Per altra banda, un estudi basat en caràcters micromorfològics realitzat per Sáez *et al.* (2015) posa de manifest que al Montseny es troben plantes que, sobre la base de caràcters relatius al tipus de tricomes, serien referibles tant a la subsp. *diomedis* (Braun-Blanq.) Mattf. com a la subsp. *laricifolia*.

Corrigiola telephiifolia Pourr.

E. Arenys dels cursos d'aigua, 100-200 m; rrr. Coneixem aquesta espècie de la zona basal de l'extrem oriental del massís (Breda). Bolòs *et al.* (1986) també van recollir una citació atribuïda a Masferrer del cim del Matagalls, que no s'ha pogut confirmar posteriorment i que considerem dubtosa.

Dianthus armeria L. subsp. **armeria**

E NW SW. Clarianes i vorades de boscos humits, 200-1.100 m; r.

Dianthus carthusianorum L.

Documentada a Arbúcies per Cuní Martorell (1880). També apareix recollida del Montseny en una etiqueta de l'herbari Salvador i, sobre aquesta base, és documentada per Costa (1864). Espècie de presència dubtosa.

Dianthus hyssopifolius L. subsp. **hyssopifolius** [*D. monspessulanus* L.]

E NW. Pastures i llocs rocosos, de vegades en landes i clarianes de matollars, 320-1.700 m; r.

Dianthus pyrenaicus subsp. **attenuatus** (Sm.) Bernal, M. Laínz & Muñoz-Garm. [*D. pungens* subsp. *catalaunicus* (Willk. & Costa) A. Bolòs & O. Bolòs]

E NW SW. Llocs rocosos, 650-1.700 m; r.

Dianthus seguieri Vill. subsp. **requienii** (Godr.) Bernal, M. Laínz & Muñoz-Garm. [*D. seguieri* subsp. *cadevallii* (Sennen & Pau) O. Bolòs & Vigo; *D. gautieri* Sennen; *D. seguieri* auct.]

E NW SW. Pastures i llocs rocosos, també en clarianes de boscos i de matollars, 500-1.700 m; c.

Dianthus × **warionii** Bucquoy & Timb.-Lagr. [*D. hyssopifolius* subsp. *hyssopifolius* × *D. pyrenaicus* subsp. *attenuatus*]

E. Llocs rocosos, 1.580-1.650 m; rr. Hem trobat exemplars assimilables a aquest híbrid als vessants N i E de les Agudes. Probablement també es troben en altres punts del massís.

Herniaria cinerea DC. [*H. hirsuta* subsp. *cinerea* (DC.) Arcang.]

SW. Pradells terofítics, 355 m; rrr. Documentada per Sáez *et al.* (2015) a prop de la torre de Can Bosc, a l'oest de Samalús (DG4215). Bolòs *et al.* (1986) suggereixen la seva possible presència al sector sud-occidental del Montseny, però sense confirmar-ho de manera inequívoca.

Herniaria glabra L.

E NW SW. Pradells i herbassars ruderals en substrat silici, 300-1.395 m; r.

Herniaria hirsuta L. subsp. **hirsuta**

E SW. Pradells terofítics, 150-400 m; rr.

Holosteum umbellatum L.

E NW. Conreus, 400-800 m; rr.

Minuartia recurva (All.) Schinz & Thell. [*M. recurva* subsp. *condensata* (C. Presl) Greuter & Burdet]

Willkomm & Lange (1874-1880) van recollir la presència d'aquesta espècie al Montseny a partir de dades dels Salvador. Per altra banda, hi ha un plec d'herbari (BC-Costa, det. Font Quer) amb espècimens d'*M. recurva*, presumptament recol·lectats al Montseny i a Montserrat. És molt possible que es tracti d'un error de muntatge del plec.

Minuartia verna (L.) Hiern

Documentada al Montseny per Cadevall (1904). Bolòs & Vigo (1990) ja no van acceptar la presència d'aquesta espècie al Montseny. Per part nostra, tampoc podem confirmar la seva presència al massís.

Moehringia muscosa L.

NW SW. Fissures de roques calcàries compactes, 300-1.020 m; rr.

Moehringia pentandra J. Gay [*M. trinervia* subsp. *pentandra* (J. Gay) Nyman]

E NW SW. Alzinars, pradells, etc., 150-900 m; r.

Moehringia trinervia (L.) Clairv.

E NW SW. Boscos humits, 390-1.590 m; c.

Moenchia erecta (L.) G. Gaertn., B. Mey. & Schreb.

E NW SW. Pradells terofítics en substrat silici, 900-1.270 m; rr.

Myosoton aquaticum (L.) Moench

E SW. Herbassars higronitròfils, 100-210 m; rr. Documentat a la riba dreta de la Tordera, sota de Sant Esteve de Palautordera, 190-210 m, per Bolòs (1956; 1983: 148, sub *Stellaria aquatica*), i a la zona de Breda per Villar (1987).

Paronychia argentea Lam.

E. Pradells terofítics, 100-200 m; rr.

Paronychia capitata (L.) Lam. subsp. **capitata**

SW. Pradells terofítics en terreny sorrenc, 300-400 m; rr. Recol·lectada per Bolòs entre la Garriga i Samalús, 19-VI-1948 (BC 105745).

Petrorhagia nanteuilii (Burnat) P. W. Ball & Heywood [*P. prolifera* subsp. *nanteuilii* (Burnat) O. Bolòs & Vigo]

E. Pradells terofítics, c. 350 m; rrr. Documentada per primer cop al Montseny per Romo (1987a). Posteriorment documentada per Barnola & Romo (1989) a Arbúcies. Probablement es troba en altres zones del massís.

Petrorhagia prolifera (L.) P. W. Ball & Heywood

E NW SW. Pradells terofítics i pastures camefítics, 100-1.550 m; c.

Polycarpon tetraphyllum L. subsp. **tetraphyllum**

E NW SW. Herbassars ruderals, 100-1.050 m; r.

Sabulina tenuifolia (L.) Rchb. subsp. **tenuifolia** [*Minuartia hybrida* subsp. *hybrida*]

E NW SW. Pradells terofítics, 100-1.100 m; r.

Sagina alexandrae Iamónico [*S. subulata* (Sw.) C. Presl, nom. illeg., non d'Urv.]

E. Pradells sotmesos a inundacions periòdiques, 200 m; rrr. Documentada a prop de Breda per Gutiérrez & Sáez (1996). També havia estat documentada en una localitat propera al territori estudiat –Gaserans– per Llensa (1945).

Sagina apetala Ard. [*S. apetala* subsp. *erecta* (Hornem.) Herm.]

E NW SW. Pradells terofítics, 150-1.225 m; r.

Sagina procumbens L.

E NW SW. Fonts i mulladius, 1.150-1.400 m; r.

Sagina saginoides (L.) H. Karst. [*S. saginoides* subsp. *pyrenaica* (Rouy) Font Quer]

NW. Pradells i places carboneres, 1.400-1.500 m; r. Aquesta espècie es troba al massís del Matagalls, a la zona de coll Pregon, entre aquesta localitat i el coll de Joan.

Saponaria ocymoides L.

E NW SW. Llocs rocosos i pedruscalls, 200-1.500 m; c.

Saponaria officinalis L.

E NW SW. Llocs herbosos humits, 100-700 m; r.

Scleranthus annuus L.

E NW. Pradells terofítics, 450-1.150 m; r.

Scleranthus delortii Gren. [*S. annuus* subsp. *delortii* (Gren.) Meikle; *S. annuus* subsp. *ruscinonensis* (Gillot & H. J. Coste) P. D. Sell]

Espècie documentada, sense indicació de localitat concreta, per Pau (1896). La presència d'aquest tàxon al Montseny no està acceptada per Bolòs & Vigo (1990: 689). Seria convenient verificar l'existència d'aquesta espècie al massís.

Scleranthus perennis L.

E NW SW. Pradells i replans de roques, en substrat silici, 850-1.700 m; r. De vegades no és segura la separació entre aquesta espècie i *S. polycnemoides* pel que fa a la mida de calze, els fruits i la mida general de la planta. Aparentment, *S. polycnemoides* seria més comuna al Montseny que *S. perennis*.

Scleranthus polycarpos L. [*S. annuus* subsp. *polycarpos* (L.) Bonnier & Layens]

E NW SW. Pradells terofítics en substrat silici, generalment sorrenc, 700-1.450 m; c.

Scleranthus polycnemoides Willk. & Costa [*S. perennis* subsp. *polycnemoides* (Willk. & Costa) Font Quer]

E NW SW. Llocs rocosos silicis i pastures, 850-1.700 m; c. Com s'ha comentat anteriorment, de vegades no és del tot clara la separació entre aquesta espècie i *S. polycnemoides* pel que fa a la mida general de la planta i a les dimensions del calze i dels fruits. Aparentment, *S. polycnemoides* –tàxon que va ser descrit sobre la base de material del Montseny– seria més comuna al Montseny que *S. perennis*.

Silene baccifera (L.) Roth [*Cucubalus baccifer* L.]

E SW. Boscos de ribera, 215 m; rrr. L'hem vist a la riera d'Arbúcies, i també s'ha documentat al bosc de ribera del Congost (Panareda & Nuet, 2005).

Silene conoidea L.

NW. Espècie pròpia de camps de cereals. Va ser documentada a Seva per Vayreda Vila (cf. Bolòs *et al.*, 1986).

***Silene coronaria** (L.) Clairv. [*Lychnis coronaria* (L.) Desr.]

E. Cultivada com a ornamental i ocasionalment escapada o localment naturalitzada en ambients ruderals, 1.000-1.200 m; rr. Es coneix de Santa Fe, on ja va ser documentada per Casasayas (1989). Probablement també es troba en altres zones del massís.

Silene dioica (L.) Clairv.

E NW. Herbassars megafòrbics, 800-1.600 m; rr.

Silene flos-cuculi (L.) Clairv. subsp. **flos-cuculi** [*Lychnis flos-cuculi* L. subsp. *flos-cuculi*]

E NW SW. Herbassars humits, boscos de ribera, prats de dall, etc., 200-1.100 m; r.

Silene gallica L.

E NW SW. Pradells terofítics, 100-1.050 m; c.

Silene inaperta L. subsp. **inaperta**

E NW SW. Pedruscalls, 200-450 m; r.

Silene latifolia Poir.

E NW SW. Herbassars més o menys humits, clarianes i vorades de boscos, etc., 100-1.100 m; c.

Silene nemoralis Waldst. & Kit. [*S. italica* subsp. *nemoralis* (Waldst. & Kit.) Nyman; *S. nemoralis* subsp. *crassicaulis* (Willk. & Costa) Rouy]

E SW. Llocs rocosos ombrívols, 400-650 m; rr.

Silene nocturna L.

E SW. Pradells terofítics i vores de camins, 100-400 m; rr.

Silene nutans L. subsp. **nutans**

E NW SW. Boscos (principalment alzinars muntanyencs), 350-1.300 m; c. Les plantes del Montseny han estat sovint assimilades a la subsp. *brachypoda* (Rouy) Graebn. & P. Graebn., encara que aquest tàxon és considerat un sinònim d'*S. nutans* subsp. *nutans* (Talavera, 1990).

Silene otites (L.) Wibel subsp. **otites**

NW. Pastures en substrat calcari, 650-700 m; rr.

Silene rupestris L.

Costa (1864) va recollir una indicació –deguda a Colmeiro– d'aquesta espècie al Montseny, sense indicar cap localitat concreta. No hi ha evidències de la presència d'aquesta espècie al Montseny.

Silene saxifraga L.

SW. Fissures de roques calcàries més o menys compactes, 990-1.050 m; rr. Nosaltres la coneixem de la zona alta del turó de Tagamanent, on ja va ser documentada per Costa (1864).

Silene vulgaris (Moench) Garcke subsp. **vulgaris**

E NW SW. Herbassars ruderals, prats, pedruscalls, replans de roques, etc., 100-1.300 m; c.

Spergula arvensis L.

E NW SW. Conreus en substrat silici, 100-1.100 m; r.

Spergula pentandra L.

NW SW. Pradells terofítics en substrat silici, 650-1.250 m; rr.

Spergularia rubra (L.) J. Presl & C. Presl [*Spergularia rubra* (L.) Bartl.; *Spergularia campestris* (L.) Asch.]

E NW SW. Herbassars ruderals, 100-1.180 m; r.

Stellaria alsine Grimm

E NW SW. Mulladius i fonts, 500-1.500 m; c.

Stellaria graminea L.

E NW SW. Pastures humides, 1.020-1.595 m; r.

Stellaria holostea L.

E NW SW. Llocs herbosos humits i boscos de ribera, 100-1.650 m; c.

Stellaria media (L.) Vill. [*S. maritima* (All.) Chiov.]

E NW SW. Herbassars ruderals, 100-1.500 m; c.

Stellaria neglecta Weihe [*S. media* subsp. *major* Arcang.]

E. Fondalades humides, herbassars higronitròfils, 260-460 m; rrr. Documentada per Barnola & Romo (1989) a la riera d'Arbúcies (vers el rieral), i per Calleja (2006: 244) al sot de la Nou (Arbúcies). Probablement existeix en altres localitats del massís.

Stellaria pallida (Dumort.) Piré [*S. media* subsp. *pallida* (Dumort.) Asch. & Graebn.]

Existeix una indicació atribuïda a Zeller (1958): «en dessous de Campins en direction de Breda, pied du Montseny, 450 m», basada en un inventari de vegetació i, aparentment, sense testimoni d'herbari. Seria convenient confirmar la presència d'aquest tàxon al massís.

***Vaccaria hispanica** (Mill.) Rauschert [*V. pyramidata* Medik.]

NW. Ocasionalment en conreus, 600-700 m; rr. Es coneix un testimoni d'herbari que, segons l'altitud indicada, podria correspondre a l'àmbit territorial considerat: «inter Seva et Balenyà, 650 m, 29-VI-1946, A. Bolòs» & O. Bolòs (BC 108598).

CELASTRACEAE

Euonymus europaeus L. [*Evonymus europaeus* Mill.]

E NW SW. Bardisses i fondalades humides, 100-1.050 m; r.

***Euonymus japonicus** Thunb. [*Evonymus japonicus* L.]

E. Localment escapat a Gualba, 200 m; rr. És versemblant la seva presència en altres zones del massís.

CISTACEAE

Cistus albidus L.

E SW. Brolles i clarianes de boscos esclerofil·les i pinedes, 100-1.040 m; r.

Cistus crispus L.

E. Brolles esclarissades damunt de substrat silici sorrenc, 120-200 m; rrr. Hem pogut revisar el següent testimoni d'herbari: «Sant Celoni, VI-1933, Garriga de Gallardo» (BC 125636).

Cistus laurifolius L.

E NW SW. Brolles i vessants rocosos assolellats en terreny silici, 400-1.280 m; r.

Cistus monspeliensis L.

E NW SW. Brolles i clarianes d'alzinars, 100-1.040 m; c.

Cistus salviifolius L.

E NW SW. Brolles i clars de boscos esclerofil·les, 100-1.230 m; cc.

Cistus × ledon Lam. [*C. laurifolius* × *C. monspeliensis*]

SW. Brolles, 500-850 m; rrr. Aquest híbrid ja va ser documentat al Montseny (vall de l'Avencó, 500 m) per Font Quer (1920). Posteriorment, Vicens (1996) aporta una nova localitat: la carena dels Fondrats, Aiguafreda, DG4125, 850 m. Molt probablement es troba en altres punts del massís on coexisteixen les dues espècies parentals.

Fumana ericoides (Cav.) Gand.

Les indicacions d'aquesta espècie (Bolòs, 1954; Lapraz, 1972) són degudes a confusions amb *F. ericifolia*.

Fumana ericifolia Wallr. [*F. ericoides* subsp. *montana* (Pomel) Güemes & Muñoz Garm.; *F. ericoides* auct., non (Cav.) Gand.; *F. ericoides* var. *spachii* auct.]

E NW SW. Llocs rocosos secs, carenes i pastures camefítiques, 100-1.050 m; c.

Fumana laevis (Cav.) Pau [*F. thymifolia* subsp. *laevis* (Cav.) Molero & Rovira; *F. thymifolia* var. *laevis* (Cav.) Grosse]

E. Brolles, c. 170 m; rrr. Espècie no recollida al catàleg de Bolòs *et al.* (1986), però que és documentada al Baix Montseny per Bolòs & Vigo (1990: 217). Existeix un testimoni d'herbari que justificaria la presència d'aquesta espècie al massís: «Gualba, Montseny, 15-V-1915, Font Quer» (BC 7112). Aquesta espècie és probablement més comuna del que les dades corològiques disponibles suggereixen, ja que existeix un hàbitat potencial relativament important en les brolles de la zona basal del massís.

Fumana procumbens (Dunal) Gren. & Godr.

NW SW. Landes, 1.200-1.300 m; rrr. Documentada al turó d'en Sala (Bolòs, 1983: 115). També existeix material d'herbari procedent la Calma: «entre la Casa Nova del Bellit i les Roques Roges, 1.265 m, WSW, esquists, 27-VI-1948, Bolòs» (BC 104845).

Fumana thymifolia (L.) Webb

E NW SW. Brolles, 150-800 m; rr.

Helianthemum apenninum (L.) Mill. subsp. **apenninum**

E NW SW. Brolles i pastures camefítiques, 500-1.040 m; r.

Helianthemum nummularium (L.) Mill. [*H. nummularium* subsp. *pyrenaicum* (Janch.) Hegi; *H. nummularium* subsp. *tomentosum* auct.]

E NW SW. Pastures, 400-1.700 m; c.

Helianthemum oelandicum (L.) Dum. Cours. subsp. **italicum** (L.) Ces. [*H. talicum* var. *penicillatum* (Dunal) Nyman]

E NW SW. Pastures camefítiques i brolles, costers pedregosos, etc., 100-950 m; c.

Helianthemum salicifolium (L.) Mill.

NW. Pradells terofítics, 500-600 m; rrr. Bolòs *et al.* (1986) van recollir una citació de Vayreda.

Helianthemum violaceum (Cav.) Pers. [*H. apenninum* subsp. *violaceum* (Cav.) O. Bolòs & Vigo; *H. apenninum* subsp. *pilosum* sensu O. Bolòs & Vigo, non (L.) P. Fourn.]

Espècie documentada com a *Helianthemum pilosum* (L.) Pers. a Arbúcies per Cuní Martorell (1880) i també a Montcau de Dalt, Aiguafreda, a 550 m [DG3823], per Lapraz (1972). És convenient confirmar de manera inequívoca la presència d'aquesta espècie al Montseny, ja que aquestes citacions podrien correspondre a confusions –o bé a formes extremes– d'*H. apenninum* (L.) Mill. subsp. *apenninum*.

Helianthemum × sulphureum Willd. [*H. apenninum* subsp. *apenninum* × *H. nummularium*]

SW. Pastures camefítiques i clarianes de matollars en terreny calcari, 990-1.010 m; rrr. Tàxon documentat per Sáez *et al.* (2015) al vessant nord del turó de Tagamanent (DG4121, 1.000 m, 24-V-2015, L. Sáez LS-7641).

Tuberaria guttata (L.) Fourr. [*Helianthemum guttatum* (L.) Mill.; *Xolantha guttata* (L.) Raf.]

E NW SW. Pradells terofitics, 100-1.200 m; r.

CONVOLVULACEAE

Convolvulus althaeoides L.

E NW SW. Clarianes de brolles, xarxa viària i herbassars ruderals, 100-500 m; r.

Convolvulus arvensis L.

E NW SW. Herbassars ruderals, 100-1.150 m; c.

Convolvulus cantabrica L.

E NW SW. Pradells i clarianes de brolles, 350-1.050 m; rr.

***Convolvulus sabatius** Viv. [incl. subsp. *mauritanicus* (Boiss.) Murb.]

SW. Herbassars ruderals, c. 250 m; rrr. Indicat com a subespontani a les vies del tren a la Garriga (Casasayas, 1989).

Convolvulus sepium L. [*Calystegia sepium* (L.) R. Br.]

E NW SW. Herbassars humits, 100-1.000 m; r.

***Ipomoea purpurea** (L.) Roth

E. Localment naturalitzada en herbassars ruderals i vores de la xarxa viària, 100-350 m; rrr. Documentada a Sant Celoni (Casasayas, 1989). Nosaltres l'hem observada a la zona de Campins (DG5519, 350 m). Amb tota probabilitat es troba en altres zones del massís.

***Cuscuta campestris** Yunck.

E. Herbassars ruderals, 200-300 m; rrr. Documentada a Gualba de Dalt per Casasayas (1989). També ha estat herboritzada a la zona de Breda (DG6323, Mercadal, HGI 17249).

Cuscuta epithymum (L.) L.

E NW SW. Paràsita sobre diverses espècies en brolles i pastures, 100-1.650 m; rr.

Cuscuta approximata Bab. subsp. **approximata**

Willkomm & Lange (1865-1870, sub *Cuscuta planiflora* var. *approximata* Engelm.) van recollir una indicació d'aquesta espècie atribuïda a Costa.

Cuscuta europaea L.

E. Herbassars ruderals, 1.050 m; rrr.

CORIARIACEAE

Coriaria myrtifolia L.

E NW SW. Bardisses, 100-1.020 m; cc.

CORNACEAE

Cornus sanguinea L.

E NW SW. Bardisses i vorades de boscos, 100-650 m; c.

Cornus mas L.

Documentada a Arbúcies per Cuní Martorell (1880). No hi ha evidències de la presència d'aquesta espècie al Montseny.

CRASSULACEAE

Crassula tillaea Lest.-Garl.

E SW. Pradells terofítics, 150-450 m; rr. Documentada al marge dret de la riera d'Arbúcies i del pantà de Vallfornès (Panareda *et al.*, 2014), on també l'hem observada nosaltres. També documentada prop de l'extrem oriental del territori (Barnola & Romo, 1989).

Hylotelephium maximum (L.) Holub [*Sedum maximum* (L.) Suter.; *S. telephium* L. subsp. *maximum* (L.) Schinz]

E NW SW. Llocs rocosos i vorades de bosc, en substrat silici, 400-1.570 m; r. Al vessant N de les Agudes assoleix el seu límit altitudinal al massís.

Petrosedum reflexum (L.) Grulich [*Sedum rupestre* subsp. *reflexum* (L.) Hegi & Em. Schmid, *S. rupestre* L.]

E NW SW. Llocs rocosos i talussos, en substrat silici, 100-1.700 m; c.

Petrosedum sediforme (Jacq.) Grulich [*Sedum sediforme* (Jacq.) Pau]

E NW SW. Replans i fissures de roques, 100-1.320 m; c.

Sedum acre L. subsp. *acre*

E NW SW. Replans de roques, 400-1.250 m; r. És una espècie comuna al sector occidental del massís, però molt rara a l'oriental.

Sedum album L.

E NW SW. Replans de roques i pedruscalls, 100-1.700 m; c.

Sedum brevifolium DC.

E NW SW. Replans de roques silícies, 800-1.700 m; c.

Sedum caespitosum (Cav.) DC.

E. Pradells terofítics en substrat silici, 90 m; rrr. Documentat a la Batllòria per Gutiérrez (1998).

Sedum cepaea L.

E NW. Replans de roques silícies i vorades de bosc, en llocs humits, 170-890 m; rr.

Sedum dasyphyllum L.

E NW SW. Fissures i replans de roques, 380-1.100 m; r. És una espècie comuna al sector occidental del massís, però molt rara a l'oriental.

Sedum hirsutum All. subsp. *hirsutum*

E NW SW. Replans de roques silícies, 345-1.580 m; c.

Sedum rubens L.

E SW. Pradells terofítics, llocs rocosos, 100-500 m; rr.

Sempervivum montanum L. subsp. **montanum**

E. Llocs rocosos i tarteres, 1.570-1.665 m; rrr. Només es coneix a les Agudes i al serrat dels Pous. Una citació de Tagamanent (Costa, 1864) és, probablement, errònia. Sobre la presència d'aquesta espècie al Montseny, vegeu Gutiérrez & Sáez (1996) i Pié *et al.* (2014).

Sempervivum tectorum L. subsp. **tectorum**

E NW SW. Replans i fissures de roques silícies, 100-1.700 m; r.

Umbilicus rupestris (Salisb.) Dandy

E NW SW. Murs i fissures de roques silícies, 100-1.640 m; c.

CUCURBITACEAE

Bryonia cretica L. subsp. **dioica** (Jacq.) Tutin [*B. dioica* Jacq.]

E NW SW. Bardisses, 100-1.100 m; c.

Ecballium elaterium (L.) A. Rich.

E NW SW. Herbassars ruderals, 100-800 m; rr.

CYTINACEAE

Cytinus hypocistys (L.) L.

E SW. Paràsit de *Cistus* de flor blanca, 100-850 m; rr.

DIPSACACEAE

Cephalaria leucantha (L.) Roem. & Schult.

NW SW. Garrigues, marges de camins, etc., 500-1.050 m; rr.

Dipsacus fullonum L.

E NW SW. Herbassars ruderals, 100-1.050 m; c.

Knautia arvensis (L.) Coult.

Herbassars humits; rrr. Bolòs & Vigo (1996: 633, sub *K. arvensis* subsp. *arvensis*) documenten aquest tàxon propi de prats de dall i herbassars mesòfils de sòls eutròfics del Montseny com a molt rar. Per contra, la citació atribuïda a Bolòs *et al.* (1986) de «*K. arvensis* (L.) Coult. s.l.» ha de referir-se amb tota probabilitat a l'espècie següent, per la indicació d'hàbitat que en fan aquests autors.

Knautia collina (Guérin) Jord. [*K. arvensis* subsp. *collina* (Duby) Schübl. & G. Martens; *K. arvensis* subsp. *meridionalis* (Briq.) O. Bolòs & Vigo]

SW. Pastures i boscos aclarits, en terreny calcari, 450-800 m; rr. Com s'ha indicat abans, la citació de *K. arvensis* –en sentit ample– atribuïda a Bolòs *et al.* (1986) hauria de ser referida a *K. collina*. Sáez *et al.* (2015) van confirmar la presència d'aquest darrer tàxon a la zona del torrent de l'Artiga (Tagamanent, DG3921). Probablement és present en altres punts del massís.

Knautia integrifolia (L.) Bertol.

SW. Pradells i herbassars ruderals, 210-330 m; rr. Espècie ja recol·lectada el 10-VII-1925 a la zona de Sant Antoni de Vilamajor per Garriga de Gallardo (BC 908951). Apareix de manera molt dispersa a la zona basal del sector SW.

Knautia nevadensis (Szabó) Szabó [incl. *K. catalaunica* Szabó]

E NW. Boscos caducifolis, landes, etc., 600-1.250 m; r.

Lomelosia stellata (L.) Raf. [*Scabiosa stellata* L.]

NW. Pradells terofítics en substrat calcari, 600-700 m; rr.

Scabiosa atropurpurea L. [*S. atropurpurea* subsp. *maritima* (L.) Arcang.]

E NW SW. Pastures camefítiques i pradells, 100-650 m; r.

Scabiosa columbaria L. subsp. **affinis** (Gren. & Godr.) Nyman [*S. columbaria* subsp. *gramuntia* Bonnier & Layens, nom. illeg.]

E NW SW. Pastures camefítiques, boscos clars, llocs rocosos, etc., 200-1.640 m; c. Les dues subespècies reconegudes dins d'*S. columbaria* ja van ser documentades al Montseny per Devesa (1984), encara que són tractades de manera conjunta per Bolòs *et al.* (1986).

Scabiosa columbaria L. subsp. **columbaria**

E NW. Pastures camefítiques, 600-1.500 m; r.

Succisa pratensis Moench

E NW SW. Molleres, 500-1.650 m; r.

DROSESACEAE

Drosera rotundifolia L.

E. Molleres, 1.000-1.150 m; rrr. Inicialment documentada a Santa Fe per Willkomm & Lange (1874-1880) i per Costa (1877), sobre la base d'una troballa feta per Vayreda. La mateixa localitat és indicada per Font Quer (1916), qui fa referència a una recol·lecció realitzada per Llenas. Desapareguda de la zona de Santa Fe als anys seixanta i de la vall de Riells, on va ser observada a 1.000 m d'altitud (Gutiérrez, 1993; 1999).

EBENACEAE

***Diospyros lotus** L.

Cuní Martorell (1880) indica la presència d'un exemplar prop del mas Ferrer, Arbúcies. Es podria tractar d'un exemplar cultivat.

ERICACEAE

Arbutus unedo L.

E NW SW. Alzinars i brolles, només ocasionalment es troben els típics arboçars considerats com a etapes de reconstitució dels alzinars, 100-1.000 m; cc.

Arctostaphylos uva-ursi (L.) Spreng.

E. Matollars culminals de ginebró i llocs rocosos, 1.375-1.700 m; rrr.

Calluna vulgaris (L.) Hull

E NW SW. Constitueix formacions subarbustives en vessants de sòl poc desenvolupat o rocallsos en terreny àcid, però també es troba en clarianes de rouredes i de pinedes, etc., 100-1.700 m; cc.

Erica arborea L.

E NW SW. Brolles i boscos clars, 100-1.300 m; cc.

Erica multiflora L.

E NW SW. Brolles, clarianes de pinedes de pi blanc, etc., 100-800 m; c.

Erica scoparia L. subsp. **scoparia**

E NW SW. Brolles, landes i boscos clars, principalment en sòl sorrenc granític, però també en gresos i en terrenys esquistosos, 100-1.250 m; c.

Hypopitys monotropa Crantz [*Monotropa hypopitys* L.]

E NW SW. Boscos humits, 550-1.100 m; rr.

Moneses uniflora (L.) A. Gray [*Pyrola uniflora* L.]

Espècie documentada al Montseny per Colmeiro (1887) i per Vayreda Vila (1902). La presència d'aquesta espècie al Montseny és molt dubtosa i segons Bolòs & Vigo (1979) no hi ha testimonis a l'herbari Vayreda.

Vaccinium myrtillus L.

E NW. Matollars de ginebró, fagedes i peus de penyals, 1.285-1.700 m; rr.

Vaccinium uliginosum L. subsp. **microphyllum** (Lange) Tolm.

Costa (1877) i Willkomm (1893) van acceptar la presència d'aquesta espècie a la localitat de les Agudes a partir d'una observació de Puiggarí. Aquesta citació és molt dubtosa i no ha estat confirmada posteriorment. Probablement és una confusió amb *V. myrtillus*.

EUPHORBIACEAE

Chrozophora tinctoria L.

E. Herbassars ruderals i conreus, 100-200 m; rrr. Espècie que hauria estat recol·lectada per Garriga de Gallardo (det. Font Quer) segons Bolòs *et al.* (1986).

Euphorbia amygdaloides L. subsp. **amygdaloides**

E NW SW. Boscos humits, 100-1.400 m; cc.

Euphorbia biumbellata Poir.

E SW. Pradells terofítics i brolles esclarissades, 100-300 m; rr. Es coneix a la zona de Gualba, la Garriga i Samalús. Probablement també es troba en altres localitats de la zona basal del massís.

Euphorbia brittingeri Samp. [*E. flavicoma* DC. subsp. *brittingeri* (Samp.)

O. Bolòs & Vigo; *E. verrucosa* Lam., nom. illeg.]

E. Pastures i herbassars humits, 100-1.200 m; rr. Es coneix la seva presència des de la zona baixa del vessant oriental fins a l'àrea de Santa Fe. Ja va ser documentada en aquesta zona (pla dels Ginebrons, 1.130 m) per Bolòs (1954).

Euphorbia chamaesyce L. subsp. **chamaesyce** [*Chamaesyce canescens* (L.) Prokh. subsp. *canescens*]

SW. Herbassars ruderals, 670 m; rrr. Espècie documentada per Bolòs *et al.* (1999) al quadrat DG41, citació que es basaria en una observació de Nuet feta al turó dels Garrics –Cànoves i Samalús–, 670 m (cf. Font, 2016).

Euphorbia characias L. subsp. **characias**

E NW SW. Boscos (alzinars, principalment) i brolles, 100-1.030 m; c.

Euphorbia cyparissias L.

E NW SW. Llocs herbosos humits, 100-1.250 m; c. Molero & Rovira (1992) van publicar un recompte cromosòmic diploide ($2n = 20$) d'aquesta espècie a partir de plantes procedents del Montseny (Campins, 460 m).

Euphorbia dulcis L.

Documentada al Montseny per Vayreda Vila (1880), on no ha estat retrobada posteriorment. Acceptem la seva presència al massís perquè existeix un plec d'herbari recol·lectat per aquest darrer autor a Montsoriu (BC-Vayreda).

Euphorbia exigua L. subsp. **exigua**

E NW SW. Pradells terofítics, 150-1.130 m; r.

Euphorbia falcata L. subsp. **falcata**

SW. Conreus, 100-300 m; rr.

Euphorbia flavicoma DC. subsp. **flavicoma** [*E. flavicoma* subsp. *mariolensis* (Rouy) O. Bolòs & Vigo]

E SW. Pastures camefítiques, 300-1.115 m; rr.

Euphorbia helioscopia L. subsp. **helioscopia**

E NW SW. Herbassars ruderals i conreus, 100-1.125 m; r.

***Euphorbia lathyris** L.

E SW. Naturalitzada en herbeis ruderals, sovint en zones amb elevada humitat edàfica i també en vores de cursos d'aigua, 100-500 m; rr. L'hem observada a la zona de Gualba, Vilamajor, etc.

***Euphorbia marginata** Pursh.

E. De vegades cultivada com a ornamental, ocasionalment escapada en herbassars ruderals, c. 150 m; rrr. Documentada a Sant Celoni per Casasayas (1989).

Euphorbia nicaeensis All. subsp. **nicaeensis**

Cuní Martorell (1883) va documentar aquesta espècie a la Garriga. Certament existeix un hàbitat potencial per a aquesta espècie a la vall del Congost, on és versemblant la seva presència; però a hores d'ara no podem confirmar *E. nicaeensis* com a present al massís.

***Euphorbia nutans** Lag. [*Chamaesyce nutans* (Lag.) Small]

E. Herbassars ruderals i conreus humits, 100-200 m; rr.

Euphorbia peplus L.

E SW. Herbassars ruderals, 100-500 m; r.

***Euphorbia prostrata** Aiton [*Chamaesyce prostrata* (Aiton) Small]

E. Sòls calcigats, 225 m; rrr. L'hem observada dins l'àrea urbana de Palautordera (DG5216).

Euphorbia segetalis L.

E NW SW. Pradells terofítics, brolles esclarissades i vores de camins, 100-600 m; rr.

Euphorbia serrata L.

E NW SW. Vores de la xarxa viària, fenassars, clarianes de brolles, etc., 100-650 m; r.

Euphorbia terracina L.

E. Documentada al quadrat UTM DG52 per Bolòs *et al.* (1999). Aparentment, aquesta citació es basaria en un material recol·lectat per Llimona a Gualba el 12-V-1963 (BCN 55976).

Euphorbia villosa Willd.

E. Vorades de boscos humits, generalment en ambients subnitròfils, 700-1.100 m; rr.

Euphorbia virgata Waldst. & Kit. [*E. esula* L. subsp. *saratoi* (Ard.) P. Fourn.]

Documentada a Campins per Cadevall, segons Bolòs *et al.* (1986). Aquesta citació no ha estat confirmada posteriorment.

Mercurialis ambigua L. fil. [*M. annua* subsp. *ambigua* (L. fil.) Arcang.]

E NW SW. Herbassars ruderals, 150-800 m; r.

***Mercurialis annua** L.

E SW. Herbassars ruderals, 100-500 m; r.

Mercurialis perennis L.

E NW SW. Boscos humits, 200-1.550 m; r.

FABACEAE (Leguminosae)

***Acacia dealbata** Link

E SW. Escapada de cultiu en marges de la xarxa viària, 210-320 m; rr. Documentada per Sáez *et al.* (2015) a diverses localitats de la zona basal: Can Sebastianet, Cànoves i Samalús (DG4614, 320 m), i el sot Gran (DG6120, 210 m).

Anthyllis cytisoides L.

E. Marge de pistes forestals, 200 m; rrr. Segons Barnola & Romo (1989) es troba entre Sant Celoni i Campins (DG5617).

Anthyllis vulneraria L. subsp. **gandogeri** (Sagorski) W. Becker [*A. vulneraria* subsp. *fontqueri* (Rothm.) A. Bolòs]

SW. Pastures camefítics, 350-450 m; rr. Aparentment restringida a l'extrem sud-occidental del massís.

Anthyllis vulneraria L. subsp. **sampaioana** (Rothm.) Vasc. [*A. vulneraria* subsp. *forondae* (Sennen) Cullen]

E NW SW. Pastures, 400-1.665 m; rr.

Anthyllis vulneraria L. subsp. **vulnerarioides** (All.) Arcang.

Segons Bolòs *et al.* (1986) es trobaria en pastures camefítiques del sector NW, entre 600 i 800 m d'altitud. No hem pogut verificar la presència d'aquesta subespècie al Montseny, ni tampoc hem trobat plecs testimoni a l'herbari BC.

Argyrolobium zanonii (Turra) P. W. Ball subsp. **zanonii**

E NW SW. Clarianes de brolles, llocs rocosos, pastures, etc., 100-1.040 m; r.

Astragalus glycyphyllos L.

E NW. Boscos caducifolis (rouredes, principalment), 700-1.150 m; r.

Astragalus monspessulanus L. subsp. **gypsophyllus** Rouy [*A. monspessulanus* L. subsp. *chlorocyaneus* (Boiss. & Reut.) Rivas Goday & Borja]

E NW SW. Pastures camefítiques, 100-1.050 m; c.

Astragalus pelecinus (L.) Barneby [*Biserrula pelecinus* L.]

E SW. Pradells terofítics en substrat silici, 100-500 m; rr.

Astragalus penduliflorus Lam. [*Phaca alpina* L.]

Costa (1877, sub *Phaca alpina*) va recollir una citació atribuïda als Salvador. No hi ha evidències de la presència d'aquesta espècie al Montseny.

Astragalus sesameus L.

E. Herbassars ruderals, 150-840 m; rrr. Es coneix del Brull, DG4229, 840 m (Nuet, 2015). Ja fora del nostre àmbit, Gutiérrez & Sáez (1996) documenten aquesta espècie entre Cardedeu i Granollers.

Astragalus stella L.

NW SW. Pradells terofítics, 100-1.000 m; r.

Bituminaria bituminosa (L.) C. H. Stirt. [*Psoralea bituminosa* L.]

E NW SW. Pastures, clarianes de brolles, marges de la xarxa viària, vessants rocosos assolellats, etc., 100-1.055 m; c.

***Ceratonia siliqua** L.

E SW. Escapada o localment naturalitzada en brolles i alzinars, 500-610 m; rrr. Ja va ser documentada a l'entorn de la Garriga i a alguns solells del Congost per Panareda & Nuet (2005).

***Cercis siliquastrum** L.

SW. Cultivada com a ornamental i localment escapada vora nuclis habitats, c. 250 m; rrr. Va ser documentada a la Garriga per Casasayas (1989).

Colutea arborescens L.

Espècie recollida al catàleg de Bolòs *et al.* (1986). Aquesta citació és referible a l'espècie següent.

Colutea breviaolata Lange [*C. arborescens* L. subsp. *gallica* Browicz]

E SW. Clarianes de boscos esclerofil·les, 200-450 m; rr. Documentada per Sáez *et al.* (2015) a diverses localitats: Gualba, Llimona (BCN 109342, sub *C. arborescens* L.); la Garriga, DG41, 300 m, Escolà 210 (BCN 50796, sub *C. arborescens* L.; BCN 50797 sub *C. arborescens* subsp. *gallica* Browicz); prop de Can Cellers, Campins, Bonet (BCN 56002, sub *C. arborescens*). L'hem observada en altres localitats de les zones baixes dels sectors E i SW.

Coronilla lotoides Koch [*C. minima* L. subsp. *lotoides* (Koch) Nyman]

SW. Pastures camefítiques en substrat calcari, 450-550 m; rr. Havia estat documentada al «massif du Montseny, Levant» per Lapraz (1974). Recentment trobada al torrent de l'Artiga, sobre Tagamanent (DG3921) (Sáez *et al.*, 2015). Probablement també es troba en zones calcàries del sector NW.

Coronilla minima L. subsp. **minima**

E NW SW. Pastures, 400-1.000 m; r.

Coronilla scorpioides (L.) Koch

E NW SW. Pradells terofítics, 100-700 m; rr.

***Coronilla valentina** L. subsp. **glauca** (L.) Batt. [*C. glauca* L.]

E SW. Localment naturalitzada en brolles i pinedes, 200-430 m; rrr. Documentada per Sáez *et al.* (2015) al vessant SW del turó de Santa Margarida, cap als Poatells, Cànoves i Samalús (DG4115). També observada per nosaltres al sot Gran (DG6120, 200 m).

Cytisophyllum sessilifolium (L.) O. Lang

NW SW. Boscos (rouredes i alzinars, principalment), 400-1.000 m; r.

Cytisus arboreus (Desf.) DC. subsp. **catalaunicus** (Webb) Maire [*Sarothamnus arboreus* (Desf.) Webb subsp. *catalaunicus* (Webb) C. Vicioso]

E. Brolles silicícules d'*Erica arborea*, 200-650 m; rr.

Cytisus lotoides Pourr. [*Chamaecytisus supinus* L. var. *gallicus* (A. Kern.) C. Vicioso]

E NW SW. Pastures i landes, 200-700 m; rr.

Cytisus oromediterraneus Rivas Mart. [*Genista balansae* (Boiss.) Rouy subsp. *europaea* (G. López & C. E. Jarvis) O. Bolòs & Vigo]

E NW SW. Vessants rocosos, en general assolellats, 810-1.700 m; r. Forma matollars relativament extensos al vessant occidental del submassís del Matagalls.

Cytisus scoparius (L.) Link subsp. **scoparius** [*Sarothamnus scoparius* (L.) Wimm. subsp. *scoparius*]

E NW SW. Landes, de vegades constitueix formacions arbustives relativament altes i denses en zones desforestades, 100-1.500 m; cc.

Cytisus spinosus (L.) Lam. [*Calicotome spinosa* (L.) Link]

E NW SW. Brolles (principalment d'*Erica arborea*) clarianes d'alzinar, etc., 100-1.020 m; c.

Cytisus striatus (Hill.) Rothm. [*Genista striata* Hill.]

Willkomm & Lange (1874-1880, sub *Cytisus patens* L.) van recollir una indicació del Montseny atribuïda als Salvador. Molt probablement es tracta d'una confusió amb *Cytisus scoparius*.

Cytisus villosus Pourr. [*Genista triflora* Rouy]

E NW SW. Alzinars, més rarament en rouredes, 100-1.000 m; r.

Dorycnopsis gerardii (L.) Boiss. [*Anthyllis gerardii* L.]

E. Brolles calcifugues, 400 m; rrr. Documentada sobre Mosqueroles per Bolòs & Vigo (1979).

Ervilia hirsuta (L.) Opiz [*Vicia hirsuta* (L.) Gray]

E NW SW. Vorades i clarianes de boscos, 350-1.300 m; r.

Ervum gracile DC. [*Vicia parviflora* Cav., *V. tetrasperma* (L.) Schreb. subsp. *gracilis* (Loisel.) Hook]

E SW. Clarianes de brolles i pradells, 100-350 m; rr. Documentada al sector oriental per Bolòs *et al.* (1986). Nosaltres hem observat aquest tàxon en zones tèrmiques de la vall del Congost (solells entre el Figaró i la Garriga).

Ervum pubescens DC. [*Vicia pubescens* (DC.) Link, *V. tetrasperma* (L.) Schreb. subsp. *pubescens* Bonnier & Layens]

SW. Llocs herbosos, 650-920 m; rrr. Documentada per Lapraz (1974) a dues localitats del sector occidental: «massif du Montseny, au sud de Puig-agut, 650 m i à l'ouest de Tagamanent 920 m».

Ervum tetraspermum L. [*Vicia tetrasperma* (L.) Schreb.]

SW. Pastures camefítiques i pradells, 500-700 m; rr.

***Galega officinalis** L.

NW. Herbassars ruderals, 800-900 m; rrr.

Genista hispanica L. subsp. **hispanica**

E NW SW. Pastures i landes, 100-1.220 m; r.

Genista monspessulana (L.) L. A. S. Johnson [*Teline monspessulana* (L.) K. Koch]

E SW. Brolles en substrat silici, 400-800 m; rr.

Genista multicaulis Lam. [*G. cinerea* (Vill.) DC. subsp. *ausetana* Bolòs & Vigo; *G. ausetana* (Bolòs & Vigo) Talavera]

Planta pròpia de pastures camefítiques i matollars que es troba a la zona compresa entre Tona i Balenyà. Ni nosaltres ni Bolòs *et al.* (1986) hem observat aquesta espècie dins dels límits considerats en l'estudi. De fet, els darrers autors la van recollir al seu catàleg, però no com a planta present al Montseny, sinó per trobar-se a la plana de Vic (DG33), possiblement referint-se a la zona de Tona-Balenyà. Per altra banda, Moreno Rivero (1995) va recollir una referència d'un plec d'herbari: «Montseny, alrededores de Sant Marçal [31TDG52], 18-V-1947, Gabarda (BCF 31510)». L'etiqueta indica «lugares secos calizos», fet

que fa dubtar que la mostra hagués estat realment recol·lectada a Sant Marçal. Segons consta a les dades de l'herbari BCN, el 18-V-1947, Gabarda va fer una ruta per Balenyà, Viladrau i Sant Marçal fins a Santa Fe. Per tant, és molt probable que la localitat correspongui realment a la zona calcària de Balenyà, d'on es conserva un plec d'herbari (BCN 121849) també recol·lectat per Gabarda. Per altra banda, la citació de *Genista cinerea* de «cimas del Monseny» (Costa, 1864) és, amb tota probabilitat, errònia.

Genista pilosa L.

E NW SW. Landes i matollars clars, 350-1.700 m; cc.

Genista sagittalis L. [*Chamaespartium sagittale* (L.) P. E. Gibbs subsp. *sagittale*]

E NW SW. Landes i pastures, 680-1.700 m; r.

Genista scorpius (L.) DC.

NW SW. Brolles, pastures camefítiques, camps abandonats, etc., més freqüentment en substrats carbonàtics, però també es troba en terrenys silícis, 350-920 m; c.

Genista tinctoria L.

E NW. Pastures humides, 200-800 m; rrr. Les localitats a menys altitud es troben a la zona de Breda, 200 m, d'on ja va ser documentada per Vilar (1987).

***Glycyrrhiza glabra** L.

NW. Herbassars humits, c. 480 m; rrr. Documentada a Aiguafreda (Costa, 1877), on no ha estat retrobada recentment. Podria tractar-se d'una espècie adventícia a la zona.

Hippocrepis emerus (L.) Lassen subsp. **emerus** [*Coronilla emerus* L.]

E NW SW. Rouredes i alzinars, 200-1.400 m; r.

Hippocrepis scorpioides Benth. [*H. comosa* L. subsp. *scorpioides* (Benth.) O. Bolòs, Vigo, Masalles & Ninot; *H. glauca* auct.]

E NW SW. Pastures camefítiques, 200-850 m; r. Les citacions d'*Hippocrepis comosa* L., com per exemple les atribuïdes a Costa (1864), han de referir-se a *H. scorpioides*.

Lathyrus angulatus L.

E NW SW. Pradells terofítics calcífugs, 100-950 m; r.

Lathyrus annuus L.

E SW. Conreus i vores de camins, 100-400 m; rr.

Lathyrus aphaca L.

SW. Conreus i vores de camins, 100-600 m; rr.

Lathyrus cicera L.

E SW. Conreus i vores de camins, 100-450 m; rr.

Lathyrus cirrhosus Ser.

E NW SW. Clarianes i vorades de boscos humits, 350-925 m; rrr. Espècie documentada a Viladrau i a Arbúcies per Vayreda Vila i Cadevall, respectivament

(cf. Bolòs *et al.*, 1986), encara que és considerada com a dubtosa per aquests darrers autors i, per tant, no acceptada formalment com a planta present al Montseny. Aquesta espècie ha estat trobada al Montseny per Clavero (1991-1993): puig Drau, DG4525, 925 m.

Lathyrus clymenum L.

E NW SW. Pradells terofítics i vores de camins, 200-600 m; r.

Lathyrus hirsutus L.

E. Erms i conreus, 100-110 m; rrr. Es coneix de la zona de Breda (les Brugueres) per Gutiérrez & Sáez (1996).

Lathyrus inconspicuus L.

E. Pradells terofítics calcífugs, 400-500 m; rrr. Bolòs & Vigo (1979) indiquen aquesta espècie sobre la base d'una observació del primer d'aquests autors prop del poble de Montseny.

Lathyrus latifolius L.

E NW SW. Bardisses, 100-700 m; r.

Lathyrus linifolius (Reichard) Bässler

E NW SW. Landes i boscos humits, ocasionalment en prats de dall, 400-1.700 m; c.

Lathyrus niger (L.) Bernh.

E SW. Rouredes i alzinars muntanyencs, 600-800 m; rr.

Lathyrus nissolia L.

E. Pradells terofítics, 100-300 m; rrr. Bolòs *et al.* (1986) van documentar aquesta espècie al Vallès (quadrat UTM DG51).

Lathyrus ochrus (L.) DC.

E. Conreus, 335-340 m; rrr. Es coneix de Campins, prop de Can Félix Moll, camp de blat, 340 m, DG5618 (Barnola & Romo, 1989) i del quadrat UTM DG5619, 335 m (Barnola a Font, 2016).

Lathyrus oleraceus Lam. subsp. **biflorus** (Raf.) H. Schaefer [*Pisum sativum* L. subsp. *elatius* (M. Bieb.) Asch. & Graebn.]

E. Conreus, 1.000-1.100 m; rrr. Recol·lectat per Bolòs a Santa Fe, pr. Can Figueres, 1.080 m, 22-VII-1948 (BC 105815).

Lathyrus pratensis L.

E NW SW. Prats de dall, 200-1.500 m; c.

Lathyrus setifolius L.

SW. Pradells terofítics, 200-300 m; rr.

Lathyrus sphaericus Retz.

E NW SW. Pradells terofítics calcífugs, 100-900 m; c.

***Lathyrus tingitanus L.**

E. Herbassars ruderals, 100-400 m; rr. Es coneix d'Arbúcies i de Sant Celoni (Casasayas, 1989).

***Lathyrus tuberosus L.**

Bolòs *et al.* (1986) van recollir una citació de Viladrau atribuïda a Costa, però sense acceptar la presència d'aquesta espècie al massís. Aquest darrer autor (Costa, 1864) va indicar: «Región de las hayas en Monseny, donde ya la cita Salv!». La seva presència al Montseny no s'ha pogut confirmar. Tampoc apareix documentada al Montseny pel BDBC (Font, 2016).

Lathyrus vernus L. subsp. vernus

Willkomm & Lange (1874-1880) i Costa (1864) van documentar aquesta espècie a partir de dades dels Salvador.

Lotus alpinus (DC.) Ramond [L. corniculatus L. subsp. alpinus (DC.) Rothm.]

Espècie citada de les Agudes (1.650 m) per Barnola & Romo (1989). No hem trobat aquesta espècie tot i haver realitzat diverses exploracions a la zona. Segons l'actual estat de coneixements, aquest tàxon sembla trobar-se, a Catalunya, limitat als Pirineus. Es podria tractar d'una confusió amb *L. corniculatus*.

Lotus angustissimus L.

E. Pradells sotmesos a inundacions periòdiques, 70-250 m; rrr. Documentat a Palautordera per Trèmols (cf. Bolòs *et al.*, 1986). Com que no va ser trobat per aquests autors, aquest tàxon va ser considerat com a dubtós al Montseny. Tanmateix, existeix realment en diverses localitats de la zona basal del massís oriental: entre Gualba de Baix i Hostalric i a la zona de Fogars de Montclús (cf. Gutiérrez & Sáez, 1996; Barnola *et al.*, 2014).

Lotus corniculatus L.

E NW SW. Prats, 100-1.700 m; c.

Lotus delortii F.W. Schultz [L. corniculatus L. subsp. delortii (F. W. Schultz) O. Bolòs & Vigo]

SW. Prats, 965 m; rrr. Nuet a Bolòs *et al.* (1997a) –segons Font (2016)– va documentar aquesta espècie a la zona de Tagamanent, a 965 m.

Lotus dorycnium L. [Dorycnium pentaphyllum Scop.; D. suffruticosum Vill.]

E NW SW. Brolles i pastures camefítiques, 100-1.050 m; c.

Lotus hirsutus L. [Dorycnium hirsutum (L.) Ser.]

E NW SW. Brolles i clarianes d'alzinars, 100-700 m; c.

Lotus maritimus L. [Tetragonolobus maritimus (L.) Rothm.]

NW. Herbassars higròfils, 680 m; rr. Bolòs (1996) va aportar una localitat per a aquest tàxon: la vall d'Oriola, prop de Can Figueroles.

Lotus ornithopodioides L.

E. Marges de camins, 150-356 m; rr. Es coneix de Sant Celoni (DG5716, 150 m) (Barnola & Romo, 1989) i també dels quadrats DG5619, 356 m, i DG5716, 159 m (Barnola a Font, 2016). Molt probablement es troba en altres zones del massís.

Lotus pedunculatus Cav.

E. Mulladius, jonqueres i prats de dall, 110-1.200 m; r. Encara que en el conjunt del massís la seva distribució és limitada, és relativament freqüent a la zona compresa entre Riells, Breda, Arbúcies i Santa Fe.

Lotus rectus L. [*Dorycnium rectum* (L.) Ser.]

SW. Llocs herbosos humits, sovint vora cursos d'aigua, 300-500 m; rr.

Lotus tenuis Willd. [*L. glaber* Mill.; *L. corniculatus* subsp. *tenuifolius* (L.) P. Fourn.]

E. Herbassars ruderals humits, 100-500 m; rr.

***Lupinus albus** L.

E SW. Herbassars ruderals, 300-500 m; rr. Documentat a Montseny (Costa, 1864; Cadevall, 1915-1919) i Gualba (Casasayas, 1989). L'hem observat a la zona compresa entre Campins i Breda.

Lupinus angustifolius L. [*L. angustifolius* subsp. *reticulatus* (Desv.) Arcang.]

E. Brolles en substrat silici, 540 m; rrr.

Medicago arabica (L.) Huds.

E SW. Pradells i herbassars ruderals, 100-1.100 m; r.

Medicago littoralis Loisel.

NW. Pradells terofítics, c. 500 m; rrr. Es coneix d'Aiguafreda (Casellas, 1962).

Medicago lupulina L.

E NW SW. Prats, conreus i herbassars ruderals, 150-1.050 m; r.

Medicago minima (L.) L.

E NW SW. Pradells terofítics, 100-1.000 m; c.

Medicago monspeliaca (L.) Trautv. [*Trigonella monspeliaca* L.]

E SW. Pradells terofítics, 100-350 m; rr.

Medicago murex Willd.

E. Pradells terofítics, 140-150 m; rrr. Es coneix de dues localitats de la zona de Breda (Gutiérrez & Sáez, 1996).

Medicago orbicularis (L.) Bartal.

E NW SW. Pradells terofítics, 100-1.056 m; rr.

Medicago polymorpha L. [*M. polymorpha* subsp. *microcarpa* (Urb.) O. Bolòs, Vigo, Masalles & Ninot]

E SW. Pradells terofítics, 100-400 m; r.

Medicago rigidula (L.) All.

E NW SW. Pradells terofítics, 100-1.000 m; rr.

***Medicago sativa** L. subsp. **sativa**

E NW SW. Herbassars ruderals, clarianes de brolles i vores de la xarxa viària, 100-1.200 m; r. Segons Casellas (1962) aquesta espècie arriba fins als 1.200 m a la zona de Santa Fe. Curiosament, *M. sativa* no apareix documentada al catàleg de Bolòs *et al.* (1986).

Medicago truncatula Gaertn.

E SW. Pradells terofítics, 100-400 m; rr.

***Medicago** × **varia** Martyn [*M. falcata* × *M. sativa*]

NW. Herbassars ruderals, 575 m; rrr. Trobada a Aiguafreda de Dalt, DG3826, 21-VI-2014, Carnicero PC-1110 (Sáez *et al.*, 2015). La seva presència al massís podria tenir un caràcter esporàdic.

Melilotus albus Medik.

E NW SW. Herbassars ruderals, 100-620 m; r.

Melilotus indicus (L.) All.

E. Llocs herbosos humits, 100 m; rrr. Documentat a Breda per Vilar (a Bolòs *et al.*, 1997a) segons Font (2016).

Melilotus officinalis (L.) Pall. subsp. **officinalis**

NW SW. Herbassars ruderals, 400-575 m; rrr. Es coneix de la zona d'Aiguafreda de Dalt (DG3826, 575 m) (Sáez *et al.*, 2015) i dels voltants de Tagamanent (DG3920).

Melilotus neapolitanus Ten. [*M. spicatus* (Sm.) Breistr.]

E NW SW. Pradells terofítics, 300-700 m; rr.

Onobrychis caput-galli (L.) Lam.

E NW SW. Pradells terofítics, 100-700 m; rr.

Onobrychis saxatilis (L.) Lam.

NW. Brolles, 1.000 m; rrr. Bolòs *et al.* (1997) indiquen la presència d'aquesta espècie al quadrat DG43. Segons BDBC (Font, 2016), aquesta citació correspon a la zona de Seva, a 1.000 m d'altitud.

Onobrychis supina (Vill.) DC.

NW SW. Pastures camefítiques, 400-1.140 m; c.

***Onobrychis vicifolia** Scop.

E. Escapada de conreu, 265 m; rrr. Trobada a prop de la Tordera (DG5119) (Sáez *et al.*, 2015).

Ononis minutissima L.

E NW SW. Carenes, llocs rocosos, pastures camefítiques, 300-1.050 m; r.

Ononis natrix L.

E NW SW. Clarianes de brolles, pradells, herbassars ruderals, etc., 200-1.050 m; rr.

Ononis pusilla L. subsp. **pusilla**

E NW SW. Pradells i brolles, 250-700 m; rr.

Ononis reclinata L. subsp. **mollis** (Savi) Bég. [*O. reclinata* var. *minor* Moris]

NW SW. Pradells terofítics i clarianes de Brolles, 300-650 m; rr. Es troba a la zona baixa de la vall del Congost, en vessants solells, principalment. També es confirma la seva presència al sector NW (zona de Seva), sobre la base del següent material d'herbari: «Seva, s. calc., 650 m, 29-VI-1949, Bolòs» (BC 108597).

Ononis spinosa L. subsp. **australis** (Sirj.) Greuter & Burdet

NW SW. Pastures camefítiques, 450-1.000 m; rr. Segons les dades disponibles, aquest tàxon es troba des de la zona baixa de la vall del Congost (zona de la Llobeta, Aiguafreda, etc.) fins a prop del cim del turó de Tagamanent. Sáez *et al.* (2015) aporten algunes localitats.

Ononis viscosa L. subsp. **breviflora** (DC.) Nyman

SW? Espècie pròpia d'herbassars secs que va ser documentada al Montseny per Costa (1864, sub *O. breviflora* DC.). Existeix un testimoni d'herbari d'aquest tàxon que justificaria la seva presència al Montseny: «Sitios herbosos del Montseny [sic]», VIII-1852 [Costa] (BC-Costa). La localitat més propera es troba a Caldes de Montbui (Bolòs, 1950). Per tant, seria versemblant la seva presència a la zona basal del sector SW (zona de la Garriga).

Ornithopus compressus L.

E. Pradells terofítics en substrat silici, ocasionalment en prats de dall, 100-500 m; rr.

Ornithopus perpusillus L.

E NW. Pradells terofítics en substrat silici, 1.050-1.150 m; rr.

***Robinia pseudoacacia** L.

E NW SW. Naturalitzada en boscos de ribera, vores de la xarxa viària, etc., 100-1.000 m; c.

Scorpiurus subvillosus L. [*S. muricatus* L. subsp. *subvillosus* (L.) Thell.]

E SW. Pradells terofítics, 100-360 m; r.

Spartium junceum L.

E NW SW. Brolles i marges de la xarxa viària, 100-900 m; c. El seu caràcter autòcton a la zona estudiada és incert.

Trifolium angustifolium L.

E NW SW. Herbassars ruderals, 100-1.000 m; r.

Trifolium arvense L.

E NW SW. Pradells terofítics, generalment en substrat silici, 350-1.625 m; c.

Trifolium aureum Pollich

NW. Pastures, c. 1.500 m; rrr. Documentat a Viladrau per Costa (1864) i per Cuní Martorell (1880), encara que Bolòs *et al.* (1986) no l'accepten com a present al Montseny. La seva presència ha estat confirmada per Gutiérrez & Sáez (1996, vegeu els comentaris de *T. badium*) i per Clavero (1987-1993c) a l'obaga de coll Pregon, Matagalls.

Trifolium badium Schreb.

Va ser documentat al Montseny pels Salvador (cf. Bolòs *et al.*, 1986). Aquests darrers autors no accepten la seva presència al massís. La revisió del testimoni d'herbari sobre la base del qual es basa la citació dels Salvador correspon a *T. aureum* (cf. Gutiérrez & Sáez, 1996).

Trifolium bocconeii Savi

E NW SW. Pradells terofítics en substrat silici, 260-900 m; rr.

Trifolium campestre Schreb.

E NW SW. Pradells terofítics, 100-1.525 m; c.

Trifolium cherleri L.

E SW. Pradells terofítics en substrat silici, 150-400 m; rr. Es coneixen poblacions als voltants de Breda, Sant Celoni, Campins i la Garriga.

Trifolium dubium Sibth.

E NW SW. Prats humits, 500-1.300 m; r.

Trifolium fragiferum L.

E. Pradells i herbassars ruderals, 100-400 m; rr. Existeix el següent material d'herbari: «Montseny, Can Cantora, 100 m, Bolòs 16-VIII-1951» (BC 115801). També l'hem observada a la zona de Breda (DG6220).

Trifolium glomeratum L.

E NW SW. Pradells terofítics, 100-1.050 m; c.

Trifolium hirtum All.

E NW SW. Pradells terofítics en substrat silici, 110-750 m; rr.

***Trifolium incarnatum** L. subsp. **incarnatum**

E NW SW. Cultivat i de vegades localment naturalitzat en herbassars ruderals, 100-1.200 m; rr.

Trifolium incarnatum L. subsp. **molineri** (Hornem.) Syme

NW SW. Pastures, 400-1.300 m; rr. El seu estatus taxonòmic és incert.

Trifolium lappaceum L.

NW. Prats humits, 600-700 m; rrr. Documentat a Seva, vora la carretera de Viladrau, 680 m (Bolòs, 1959: 148).

Trifolium medium L. subsp. **medium**

E NW SW. Llocs herbosos humits, 140-1.200 m; r.

Trifolium montanum L.

NW. Pastures, 600-700 m; rr. Documentat entre Balenyà i Seva, 640 m, per Bolòs (1959).

Trifolium nigrescens Viv. subsp. **nigrescens**

E NW SW. Herbassars ruderals en substrat silici, 100-1.300 m; c.

Trifolium ochroleucon Huds.

E NW SW. Vorades de boscos, 400-1.360 m; c.

Trifolium pratense L. subsp. **pratense**

E NW SW. Prats humits, 100-1.550 m; c.

Trifolium procumbens L.

Documentat a Arbúcies per Cuní Martorell (1880) i posteriorment per Bolòs (1954): «entre Balenyà y Seva, ladera seca, 650 m». Més tard va ser recollit per Bolòs (1959: 141, 145) de Can Figuerola, Seva. Tanmateix, el mateix autor no inclou aquesta espècie al seu catàleg posterior (Bolòs *et al.*, 1986).

Trifolium repens L.

E NW SW. Prats humits, 100-1.600 m; c.

Trifolium rubens L.

E NW SW. Vorades de boscos i prats, 350-1.100 m; r.

Trifolium scabrum L.

E NW SW. Pradells terofítics, 100-1.200 m; r.

Trifolium spadiceum L.

NW. Mulladius en substrat silici, c. 1.100 m; rrr. Recol·lectat a la zona de Sant Marçal, ja que existeix un testimoni a l'herbari Salvador. També va ser documentat al Montseny per Costa (cf. Bolòs *et al.*, 1986). No ha estat retrobada.

Trifolium stellatum L.

E SW. Pradells terofítics, 100-400 m; rr.

Trifolium striatum L. subsp. **brevidens** (Lange) Muñoz Rodr.

E NW SW. Pradells terofítics, 400-1.500 m; c.

Trifolium strictum L.

E NW SW. Pradells terofítics en substrat silici, 400-1.395 m; c.

Trifolium subterraneum L. subsp. **subterraneum**

E SW. Pradells terofítics en terreny silici, 250-1.155 m; rrr. Es troba des de la zona basal del massís (Vilamajor, IV-1930, Garriga de Gallardo, BC 129931) fins a la zona del Pla de l'Estany (DG4426, 1.155 m).

Trifolium sylvaticum Loisel. [*T. smyrnaeum* Boiss.]

NW SW. Pradells terofítics, 400-1.100 m; r.

Trifolium tomentosum L.

E SW. Pradells terofítics, 150-550 m; rrr. Aquests materials d'herbari justifiquen la seva presència al Montseny: «Montseny, A. Bolòs & O. Bolòs 24-V-1948 (BC 105785); Sant Celoni, Casellas V-1949 (MA 144236); Vilamajor, Garriga de Gallardo V-1935 (BC 129937, BC 129940)». També documentada a la rodalia de Sant Celoni per Barnola & Romo (1989).

Tripodion tetraphyllum (L.) Fourr. [*Anthyllis tetraphylla* L.]

E SW. Pradells terofítics i clarianes de brolles, ocasionalment en vores de la xarxa viària, 100-580 m; rr. Es coneix la seva presència dels voltants de Breda, Sant Celoni, Samalús, la Garriga i dels vessants solells de Vallcàrquera (el Figaró), on es troba a 580 m d'altitud.

***Ulex europaeus L. subsp. europaeus**

NW SW. Localment naturalitzat en landes i matollars, 700-1.100 m; r.

Ulex parviflorus Pourr. subsp. parviflorus

E SW. Brolles, 100-750 m; c.

Vicia angustifolia L. [*V. sativa* L. subsp. *nigra* (L.) Ehrh.]

E NW SW. Herbassars, pradells i brolles, 100-1.120 m; c.

Vicia benghalensis L.

E SW. Clarianes de brolles i conreus, 400-1.000 m; rr.

Vicia bithynica (L.) L.

E SW. Herbassars i conreus, 100-400 m; rr. Es coneix de Mosqueroles, Breda i Campins. Aquí la documentem per primera vegada al sector SW: torrent de la Font dels Monjos, Cànoves i Samalús, 31TDG4215, 360 m, vores de torrents, 22-IV-2015, Carnicero & Sáez LS-7620 (L. Sáez herb. pers.).

Vicia cordata Hoppe [*V. sativa* L. subsp. *cordata* (Hoppe) Batt.]

SW. Pradells terofítics, 390 m. Trobada per Sáez *et al.* (2015) a prop del pont de Muntanya, Cànoves i Samalús (DG4515, 390 m).

Vicia cracca L.

E NW SW. Herbassars més o menys humits, 400-1.615 m; c.

Vicia dasycarpa Ten. [*V. villosa* Roth subsp. *varia* (Host.) Corb.]

E NW SW. Pradells i conreus, 350-1.000 m; r

Vicia disperma DC.

E. Herbassars, 200-400 m; rr.

Vicia hybrida L.

E SW. Vores de la xarxa viària, 200-400 m; rrr. Barnola *et al.* (2014) documenten aquesta espècie a marges de camps de Campins. Nosaltres l'hem observada a la zona de Samalús.

Vicia incana Gouan [*V. cracca* L. subsp. *incana* (Gouan) Rouy; *V. incana* subsp. *gerardii* Gaudin]

E NW SW. Landes, prats de dall, etc., 280-1.615 m; c.

Vicia lathyroides L.

E NW. Pradells acidòfils, 150-850 m; rr. Documentada a Gualba per Cadevall (cf. Bolòs *et al.*, 1986). També documentada a Breda (Vilar, 1987), al pla del Forn (el Brull, DG4230) (Mercadé & Pérez-Haase, 2013) i als Maribaus (Sant Celoni) (Barnola *et al.*, 2014).

***Vicia lens** (L.) Coss. & Germ. subsp. **lens** [*Lens culinaris* Medik.]

E. Escapada de conreu a la riera d'Arbúcies (Casasayas, 1989).

Vicia lutea L. subsp. **lutea**

E NW SW. Llocs herbosos (fenassars, clarianes de brolles) i conreus, 100-900 m; r.

***Vicia pannonica** Crantz subsp. **striata** (M. Bieb.) Ponert

NW. Conreus, 600-700 m; rr. Documentada a Seva [leg. Font Quer, MA 69400] per Guinea (1953, sub. *V. pannonica*).

Vicia peregrina L.

NW SW. Conreus, 600-1.210 m; rr. Segons BDBC (Font, 2016), arriba fins a 1.210 m a la Calma (turó de la Biota). També es coneix de Seva i de Vallfornès.

Vicia pseudocracca Bertol. [*V. villosa* Rothm. subsp. *pseudocracca* (Berol.) Rouy; *V. villosa* Roth subsp. *ambigua* (Guss.) Kerguelen]

E SW. Clarianes de brolles, 100-200 m; rr.

***Vicia sativa** L. subsp. **sativa**

E NW SW. Conreus i marges de la xarxa viària, 100-1.100 m; r.

Vicia sepium L.

E NW SW. Llocs herbosos (clarianes de boscos i brolles), 200-1.500 m; c.

Vicia tenuifolia Roth. [*V. cracca* L. subsp. *tenuifolia* (Roth.) Gaudin]

E SW. Vorades de boscos i llocs herbosos més o menys humits, 120-1.320 m; r.

FAGACEAE

***Castanea sativa** Mill.

E NW SW. Plantada i naturalizada; també es troba de manera dispersa en boscos caducifolis humits, en zones de substrat silici, 100-1.200 m; cc. Existeixen plantacions d'aquesta espècie, principalment al sector oriental del massís.

Fagus sylvatica L.

E NW SW. Vessants humits, (370)800-1.660 m; cc. Ocasionalment es troba a cotes més baixes, en fondalades humides o formant part d'altres tipus de bosc.

Quercus canariensis Willd.

E. Forma part de boscos caducifolis, de vegades entre la vegetació de ribera i alzinars i rouredes, sovint en substrat granític, 100-450(1.000) m; rr. Les

poblacions més importants de roure africà –o glaner– es localitzen a les terres baixes de l'extrem oriental (Gutiérrez & Sáez, 1995), principalment en obagues a la rodalia de Breda (serra de Sant Llop, bac de la Gepeta, sot dels Roures, etc., als quadrats UTM DG6220, DG6221 i DG6222), vora zones urbanitzades. Pel vessant marítim del turó de Mourou ascendeix, ja de manera molt dispersa, fins a uns 1.000 m d'altitud, mentre que per la vall de Gualba puja fins a uns 700 m. En un inventari, Lapraz (1974) va indicar que *Q. canariensis* es trobaria fins a 1.060 m d'altitud en la zona compresa entre el turó de Tagamanent i la Calma (sector SW). Nosaltres no l'hem observat en aquesta zona.

Quercus cerrioides Willk. & Costa

E NW SW. Forma part de boscos caducifolis i alzinars, 100-900 m; c. És més freqüent, dins l'àmbit considerat, en els sectors oriental i occidental, en zones d'influència marítima.

Quercus coccifera L. subsp. **coccifera**

E NW SW. Forma matollars relativament densos (garrigues) i també pot formar part de diverses formacions arbustives i clarianes de boscos (esclerofil·les, principalment, i també de pinedes mediterrànies), 100-800 m; r.

Quercus ilex L. subsp. **ilex**

E NW SW. Forma boscos extensos al voltant de tot el massís, 100-1.635 m; cc. Alguns exemplars del sector SW presenten caràcters morfològics que els apropen a la subsp. *ballota* (Desf.) Samp.

Quercus huguetiana (Franco & G. López) Rivas Mart. & Sáenz [*Q. petraea* subsp. *huguetiana* Franco & G. López; *Q. petraea* subsp. *mas* auct.]

E NW SW. Boscos caducifolis humits, 600-1.100 m; rr. Aquesta espècie ja va ser documentada al Montseny per Vicioso (1964, sub *Q. petraea* subsp. *mas*), qui la va trobar a la zona de Santa Fe. Bolòs *et al.* (1986) consideren que al Montseny únicament es troba aquest tàxon (documentat com a *Q. petraea* subsp. *mas*). Segons les nostres dades, al Montseny es troben tant *Q. huguetiana* com *Q. petraea*.

Quercus petraea (Matt.) Liebl.

E NW SW. Boscos caducifolis humits, 850-1.280 m; r. Aquesta espècie no va ser documentada al Montseny per Bolòs *et al.* (1986), ja que aquests autors consideren que les seves poblacions serien referibles a la subsp. *mas*, la qual en aquest tractament es considera *Q. huguetiana*.

Quercus pubescens Willd. [*Q. humilis* Mill.; *Q. pubescens* subsp. *palensis* auct., non (Palassou) O. Schwarz, p.p.]

E NW SW. Boscos caducifolis, de vegades formen masses mixtes amb altres roures, amb alzines o amb pins, 100-1.250 m; cc.

Quercus robur L.

Espècie a excloure. A BC-Salvador existeix un material d'herbari procedent del Montseny assignat a aquesta espècie, però realment correspon a *Q. pubescens*.

Quercus suber L.

E SW. Brolles, ocasionalment forma boscos mixtos amb l'alzina en zones de substrat silici (principalment sorrenc), 100-1.120 m; cc. Forma una franja més o menys contínua en el vessant oriental, entre la Tordera i la zona d'Arbúcies, a una altitud de 350-600 m.

Quercus × calvescens Vukot. [*Q. pubescens* × *Q. petraea*; *Q. × streimii* Heifel]

Documentat per Vicioso (1950) al vessant N del Montseny. És molt probable l'existència d'aquest híbrid en diversos punts del massís, especialment als sectors NW i E.

Quercus huguetiana × **Q. pubescens**

Documentat al Montseny, sense localitat concreta, on va ser observat per Montserrat, Bolòs i Vicioso (cf. Vicioso, 1950).

Quercus × desmotricha O. Schwarz [*Q. canariensis* × *Q. pubescens*]

L'híbrid entre *Q. canariensis* i *Q. pubescens*, que hem adscrit en aquest estudi a *Q. × desmotricha*, va ser documentat al Montseny per diversos autors (Schwarz, 1936; Vicioso, 1950).

Quercus × fontqueri O. Schwarz [*Q. canariensis* × *Q. pyrenaica*]

E? NW. c. 1.000 m; rrr. Documentat a prop del coll de Sant Marçal per Vicioso (1950), qui el va recol·lectar juntament amb Bolòs. Prèviament va ser herboritzat a la mateixa zona per Font Quer (BC 57906). Per altra banda, Vicioso (1950) indica l'híbrid entre *Q. cerrioides* i *Q. × fontqueri* del vessant entre Santa Fe i Campins.

Quercus × kernerii Simkovics [*Q. pubescens* × *Q. robur*]

Aquest tàxon va ser documentat al Montseny per Vicioso (1950). Alguns dels exemplars que s'han considerat híbrids entre *Q. pubescens* i *Q. robur* podrien correspondre realment a híbrids entre *Q. cerrioides* i *Q. robur*.

Quercus × numantina Ceballos & C. Vicioso [*Q. faginea* × *Q. pyrenaica*]

Documentat al Montseny sense localitat concreta (cf. Vicioso, 1950). Considerem una mica dubtosa aquesta indicació, ja que no existeixen cap de les dues presumptes espècies parentals d'aquest tàxon al massís.

Quercus × viveri Sennen [*Q. canariensis* × *Q. huguetiana*?]

E. 300-650 m; rr. Documentat al Montseny sense localitat concreta (cf. Vicioso, 1950). En el vessant marítim del sector oriental (Riells, Gualba, etc.) es troben exemplars que podrien correspondre a aquest tàxon.

GENTIANACEAE

Blackstonia perfoliata (L.) Huds. subsp. **intermedia** (Ten.) Zeltner

SW. Pradells humits; rrr. Recol·lectada a la zona del Figaró per Montserrat (Sáez *et al.*, 2015).

Blackstonia perfoliata (L.) Huds. subsp. **perfoliata**

E NW SW. Pradells humits, 100-700 m; r.

Centaurium erythraea Raf. subsp. **erythraea**

E NW SW. Pradells humits, 100-1.150 m; r.

Centaurium grandiflorum (Pers.) Ronniger subsp. **grandiflorum** [*C. erythraea* subsp. *majus* sensu Bolòs Vigo, non (Hoffmans. & Link) M. Laínz]

SW. Pradells humits, 440 m; rrr. Al BDBC (Font, 2016) s'assenyala la presència de *Centaurium erythraea* subsp. *majus* –que seria referible al tàxon que ens ocupa– a la zona de Cànoves (DG41), a 440 m. De fet, és probable que bona part de les referències de *Centaurium erythraea* –en sentit ample– siguin realment referibles a *C. grandiflorum* subsp. *grandiflorum*.

Centaurium maritimum (L.) Janch.

E. Pradells terofítics en sòl humit, 210 m; rrr. Es coneix de la serra de Sant Llop (Breda), on va ser documentat per Gutiérrez & Sáez (1996).

Centaurium pulchellum (Sw.) Druce

E NW SW. Pradells terofítics sotmesos a inundacions periòdiques, 600-1.000 m; r.

Gentiana lutea L. subsp. **lutea**

E NW. Prats i matollars culminals de ginebró, 1.300-1.700 m; rr. Actualment és una planta molt rara al Montseny, però segons les etiquetes dels testimonis d'herbari de la família Salvador d'inicis del segle XVIII era, aparentment, força més abundant: «il monte Signato frequentissima».

Gentianella campestris (L.) Börner [*Gentiana campestris* L.]

E. Prats en zona de matollars culminals de ginebró, 1.400 m; rrr. Navas *et al.* (2003) van documentar aquesta espècie al Montseny sobre la base d'un plec d'herbari (BC 830669) recol·lectat per Sennen el 14-VII-1912 a les Agudes, a 1.400 m d'altitud.

Gentianopsis ciliata (L.) Ma [*Gentiana ciliata* L.]

SW. Pastures mesòfiles, 1.200 m; rrr. Documentada per Bartolomé (1993) al collet del Terrús (DG4425, 1.200 m). Aparentment aquesta espècie sembla trobar-se limitada a aquesta zona.

GERANIACEAE

Erodium ciconium (L.) L'Hér.

E NW SW. Herbassars ruderals, marges de camins, etc., 100-400 m; rr.

Erodium cicutarium (L.) L'Hér.

E NW SW. Pradells terofítics i herbassars ruderals, 100-1.700 m; c.

Erodium malacoides (L.) L'Hér.

E NW SW. Herbassars ruderals, 100-1.050 m; rr.

***Erodium moschatum* (L.) L'Hér.**

E SW. Herbassars ruderals, 100-500 m; rr.

***Geranium columbinum* L.**

E NW SW. Pastures i herbassars ruderals, 300-1.300 m; c.

***Geranium dissectum* L.**

E NW SW. Prats més o menys humits, 100-1.150 m; r.

***Geranium lanuginosum* Lam. [*G. bohemicum* subsp. *lanuginosum* (Lam.) O. Bolòs & Vigo]**

E. Places carboneres en substrat silici, 490-650 m; rrr. Va ser documentada a dues localitats del Montseny oriental –prop de Can Prat– per Gutiérrez (1998).

***Geranium lucidum* L.**

E NW SW. Herbassars ruderals, 350-1.600 m; r.

***Geranium molle* L.**

E NW SW. Herbassars ruderals, 100-1.050 m; r.

***Geranium purpureum* Vill. [*G. robertianum* subsp. *purpureum* (Vill.) Nyman]**

E NW SW. Prats, pedruscalls, murs, etc., 100-850 m; c.

***Geranium pusillum* L.**

E NW. Llocs herbosos més o menys humits, 1.100-1.485 m; rrr. Va ser documentat a Santa Fe per Cadevall (1913-15), però aquesta citació no va ser confirmada per Bolòs *et al.* (1986). Sáez *et al.* (2015) confirmen la seva presència al Montseny (pla del Ginebre, Matagalls, DG4729, 1.485 m).

Geranium pyrenaicum* Burm. f. subsp. *pyrenaicum

E. Herbassars ruderals, c. 300 m; rrr. Vilar (1987) va incorporar unes indicacions antigues (Vayreda, Cadevall) d'aquesta espècie a la localitat de Montsoriu. Sáez *et al.* (2015) recullen l'existència de material d'herbari procedent del Montseny i recol·lectat per Garriga de Gallardo (BC 124739).

***Geranium robertianum* L.**

E NW SW. Boscos humits, 100-1.650 m; r.

***Geranium rotundifolium* L.**

E NW SW. Conreus i herbassars ruderals, 100-1.250 m; c.

***Geranium sanguineum* L.**

E NW SW. Clarianes i vorades de boscos humits, 100-1.260 m; rr.

***Geranium sylvaticum* L.**

E NW. Herbassars megafòrbics, 1.100-1.675 m; rr. Espècie aparentment limitada a zones altes del sector oriental (les Agudes - turó de l'Home) i en una localitat del Matagalls: torrent del sot Mal (Viladrau) (DG4829, 1.575 m) (Bolòs *et al.*, 1986; Mercadé & Pérez-Haase, 2013).

GESNERIACEAE

Ramonda myconi (L.) Rchb.

E NW SW. Fissures i replans de roques, 700-1.300 m; rr. Encara que és una planta generalment pròpia de roques calcàries, al sector oriental es pot trobar en zones de substrat silici (les Agudes, DG5427, 1.300 m, sobre granit, 31-VII-1981, Panareda & Nuet, BC 641334).

GROSSULARIACEAE

Ribes alpinum L.

E NW. Matollars culminals de ginebró, vessants rocosos i fagedes, 1.030-1.650 m; rr.

HYPERICACEAE

Hypericum androsaemum L.

E SW. Bosc humits i de ribera, 150-800 m; r.

***Hypericum calycinum** L.

NW. Cultivat com a ornamental i localment escapat prop de nuclis habitats, 800 m; rrr. Es coneix la seva presència de Viladrau (11, XI-1987, T. Casasayas, BCN 68740).

Hypericum hirsutum L.

E SW. Torrents i fondalades humides, 200-570 m; rr. Bolòs (1983) i Mercadé & Pérez-Haase (2013) aporten localitats concretes d'aquesta espècie.

Hypericum humifusum L.

E NW SW. Vegetació herbàcia higròfila, 220-1.625 m; rr.

Hypericum maculatum Crantz subsp. **maculatum**

NW. Herbassars humits i matollars de ginebró, 1.385-1.550 m; rrr. Es coneix de dues localitats del massís del Matagalls (al nord del coll de la Font, DG480290, 1.550 m, i al sot de les Cordes, DG482302, 1.385 m) per Mercadé & Pérez-Haase (2013). Aquestes són unes de les localitats més meridionals d'aquesta espècie al nord-est ibèric, i la població realment més meridional és la corresponent al sot de les Voltes (Tossa de Mar, 120 m, DG915232).

Hypericum montanum L.

E NW SW. Bosc humits (fagedes i rouredes, bàsicament), 400-1.400 m; rr.

Hypericum perforatum L. subsp. **veronense** (Schrank) H. Lindb. [*H. perforatum* subsp. *angustifolium* (DC.) A. Fröhl.]

E SW. Herbassars i vores de la xarxa viària, 100-400 m; rr. Tàxon documentat per Sáez *et al.* (2015) a Sant Celoni. També hem vist poblacions referibles a aquest tàxon en alguns solells de la vall del Congost i a prop de Mosqueroles.

Hypericum perforatum L. subsp. **perforatum**

E NW SW. Prats, herbassars, etc., 100-1.150 m; c.

Hypericum pulchrum L.

E. Vores de cursos d'aigua i llocs humits, 350-850 m; rr. Vegeu Gutiérrez & Sáez (1996) per a les indicacions d'aquesta espècie.

Hypericum tetrapterum Fr.

E NW SW. Mulladius, 240-1.150 m; r.

JUGLANDACEAE

***Juglans regia** L.

E NW SW. Naturalitzada en la proximitat de cursos d'aigua, en fondalades i vora nuclis habitats, 100-1.150 m; rr.

LAMIACEAE (LABIATAE)

Ajuga chamaepitys (L.) Schreb.

E NW SW. Pradells terofítics, conreus, etc., 100-700 m; rr.

Ajuga genevensis L.

Espècie a excloure. Va ser documentada amb dubtes per Costa (1864) en referència a Colmeiro. A BC-Salvador existeix un material d'herbari procedent del Montseny assignat a aquesta espècie, però en realitat és assimilable a *A. reptans*, com ja suposava Costa (1864).

Ajuga iva (L.) Schreb.

E SW. Pradells terofítics, 100-550 m; rr.

Ajuga reptans L.

E NW. Vorades humides de boscos, 150-1.600 m; c.

Ballota nigra L. [*B. nigra* subsp. *foetida* (Vis.) Hayek]

E NW SW. Herbassars ruderals, 100-1.055 m; c.

Clinopodium alpinum (L.) Kuntze [*Acinos alpinus* (L.) Moench]

Bolòs *et al.* (1986, sub *Satureja alpina* (L.) Scheele) van documentar aquest tàxon a la zona culminal de DG52 (amb tota probabilitat es refereix a la zona del turó de l'Home i les Agudes), tot i que indiquen «(n.v.)». Tanmateix, posteriorment, Bolòs & Vigo (1996) només accepten la presència del tàxon que ens ocupa –en l'àmbit de Catalunya– als Pirineus. Tot i haver recercat en diverses ocasions aquesta espècie a la zona alta del turó de l'Home i les Agudes, no hem pogut trobar cap exemplar assimilable a *C. alpinum*. Per contra, sí que hem observat en aquest sector culminal *Clinopodium acinos*, planta a la qual podria correspondre la citació de *C. alpinum*. Espècie a excloure.

Clinopodium acinos (L.) Kuntze [*Acinos arvensis* (Lam.) Dandy; *Satureja acinos* (L.) Scheele]

E NW. Pradells terofítics, conreus, pedruscalls, etc., 450-1.700 m; r. Vegeu els comentaris de l'espècie anterior.

Clinopodium ascendens (Jord.) Samp. [*C. menthifolium* subsp. *ascendens* (Jord.) Govaerts; *Satureja calamintha* subsp. *ascendens* (Jord.) Briq.]

E NW SW. Vorades de boscos, 100-1.050 m; c.

Clinopodium calamintha (L.) Kuntze [*Calamintha nepeta* (L.) Savi; incl. *Satureja calamintha* subsp. *glandulosa* (Req.) P. W. Ball]

E. Vorades de boscos; rr. Bolòs *et al.* (1986, sub *Satureja calamintha* subsp. *calamintha*) van recollir la presència d'aquesta espècie als quadrats UTM DG52 i DG61, on es trobaria dins l'estatge de les fagedes i, més rarament, en el de l'alzinar muntanyenc.

Clinopodium vulgare L. [*Satureja vulgaris* (L.) Fritsch; *Calamintha clinopodium* Benth.]

E NW SW. Vorades de boscos i herbassars humits, 300-1.150 m; c.

Galeopsis ladanum L. subsp. **angustifolia** (Hoffm.) Celak. [*Galeopsis angustifolia* Hoffm.]

E. Tarteres i pedruscalls, 400-500 m; rr.

Galeopsis ladanum L. subsp. **ladanum** [*G. intermedia* Vill.]

E NW. Tarteres i pedruscalls, 800-1.300 m; rr.

Galeopsis pyrenaica Bartl. [*G. ladanum* var. *pyrenaica* (Bartl.) O. Bolòs & Vigo]

NW. Tarteres, 1.000-1.100 m; rrr. Documentada per Bolòs & Vigo (1996). El següent material d'herbari va ser assignat –amb dubtes– a un híbrid entre *Galeopsis pyrenaica* i *G. tetrahit* per Lorda, segons una revisió realitzada l'any 2004: «Montseny, Sant Marçal, 17-VIII-1917, Gros» (BC 48668), però sembla que pot ser referible a *G. pyrenaica*. Nosaltres l'hem observada a la riera de Riudeteix.

Galeopsis segetum Neck. [*G. ochroleuca* Lam.]

E NW SW. Tarteres i pedruscalls en substrat silici, 200-1.700 m; c.

Galeopsis tetrahit L. subsp. **tetrahit**

E NW SW. Herbassars ruderals i conreus, 800-1.600 m; r. Al sector SW (la Calma) es troba a la zona alta del puig Drau (DG4523, 1.300 m).

Glechoma hederacea L.

E NW. Boscos humits i de ribera, 100-850 m; rr. Documentada inicialment a Montsoriu i a Fogars de Tordera, i trobada més recentment per Pié *et al.* (2010) a la riera d'Arbúcies (DG5730, 400 m) i a Santa Maria de Palautordera, sota la font Martina (DG 5316, 200 m).

***Hyssopus officinalis** L. [*H. officinalis* subsp. *aristatus* (Godr.) Briq.; *H. officinalis* subsp. *canescens* (DC.) Nyman]

SW. Naturalitzada, 100-250 m; rrr. Espècie indicada del Vallès (DG41) per Bolòs *et al.* (1986) i molt probablement present dins de l'àmbit considerat.

Lamium amplexicaule L.

E NW SW. Conreus i herbassars ruderals, 100-1.150 m; c.

Lamium flexuosum Ten.

E NW SW. Boscos de ribera, 100-1.000 m; c.

Lamium hybridum Vill.

E NW SW. Conreus, 200-900 m; r.

Lamium maculatum L.

E NW SW. Vorades de boscos i llocs herbosos humits, 300-1.600 m; rr.

Lamium purpureum L.

E. Herbassars humits, 469 m; rrr. Documentat per Barnola al quadrat UTM DG5925, 469 m (zona de Riells) (cf. Font, 2016).

Lavandula latifolia Medik.

E NW SW. Brolles, pastures camefítiques i llocs rocosos, 100-1.050 m; c.

Lavandula stoechas L. subsp. **stoechas**

E NW SW. Brolles, 100-1.280 m; cc.

Lycopus europaeus L.

E NW SW. Boscos de ribera i vegetació higròfila, 100-1.100 m; r.

Marrubium vulgare L.

E NW SW. Herbassars ruderals, 100-1.000 m; r.

***Melissa officinalis** L.

E SW. Llocs herbosos humits, 200-500 m; rr.

Melittis melissophyllum L.

NW SW. Rouredes i alzinars muntanyencs, en substrat calcari, 600-800 m; rr.

Mentha aquatica L.

E NW SW. Aigües estancades o de curs lent, 100-1.100 m; rr.

Mentha longifolia (L.) Huds. [*Mentha sylvestris* L.]

E NW. Herbassars higròfils i cursos d'aigua, 150-680 m; rr. La primera citació correspon a Arbúcies (Cuní Martorell, 1880). També va ser documentada a la vall d'Oriola per Bolòs (1996).

Mentha pulegium L.

E NW. Pradells sotmesos a inundacions periòdiques, 100-1.100 m; rr.

Mentha suaveolens Ehrh

E NW SW. Molleres i jonqueres, 100-1.100 m; c.

Mentha × rotundifolia (L.) Huds. [*M. longifolia* × *M. suaveolens*]

E. Herbassars higròfils, 150-300 m; rrr. Tàxon que ja havia estat documentat a Arbúcies per Cuní Martorell (1880). Alguns exemplars de la zona de Gualba i Breda semblen referibles a aquest tàxon.

Mentha × verticillata L. [*M. aquatica* × *M. arvensis*]

E. Herbassars higròfils; rrr. Documentada a Arbúcies per Cuní Martorell (1880, sub *M. sativa* L.)

***Nepeta cataria** L.

SW. Herbassars ruderals, 990 m; rrr. Documentada per Ubera & Valdés (1983) sobre la base d'un plec d'herbari procedent del turó de Sant Elies (DG4820, Sant Pere de Vilamajor) (leg. Garriga de Gallardo, BC 125123).

***Nepeta nepetella** subsp. **aragonensis** (Lam.) Nyman [*N. nepetella* subsp. *amethystina* (Poir.) Briq.; *N. nepetella* subsp. *cordifolia* (Willk.) Ubera & Valdés]

NW. Herbassars ruderals, 800-900 m; rrr. Aparentment limitada a la zona de Viladrau, d'on procedeixen dos plecs d'herbari corresponents a aquest tàxon: «Viladrau, 1949, Gavarda» (BC 608704), «Viladrau, VI-1952, Pons» (BC 118415) (cf. Ubera & Valdés, 1983, sub *N. nepetella* subsp. *amethystina*). La seva presència al Montseny sembla ser accidental o bé ser deguda al cultiu.

Origanum vulgare L.

E NW SW. Vorades de boscos i de bardisses, etc., 100-1.270 m; c.

Phlomis herba-venti L.

NW. Fenassars, 830 m; rrr. Documentada a Can Rovira (el Brull, DG4129) per Mercadé & Pérez-Haase (2013).

Prunella grandiflora (L.) Scholler [*P. grandiflora* subsp. *pyrenaica* (Gren. & Godr.) A. Bolòs & O. Bolòs]

E NW SW. Clarianes de boscos i de formacions arbustives, landes, etc., 100-1.700 m; cc.

Prunella laciniata (L.) L.

E NW SW. Pastures, 100-1.300 m; r.

Prunella vulgaris L.

E NW SW. Llocs herbosos més o menys humits, marges de pistes forestals, etc., 100-1.300 m; c.

Rosmarinus officinalis L.

E NW SW. Brolles, clarianes de boscos esclerofil·les, vessants rocosos assolats, etc., 100-950 m; c.

***Salvia officinalis** L. subsp. **officinalis**

NW. Localment escapada en herbassars ruderals, 800-850 m; rrr.

Salvia pratensis L.

NW SW. Pastures, 400-1.040 m; r.

***Salvia sclarea** L.

E NW SW. Herbassars ruderals, 350-850 m; rr. Aparentment la seva presència a la zona podria ser esporàdica, ja que les seves poblacions són inestables des del punt de vista demogràfic.

Salvia verbenaca L. [*S. verbenaca* var. *controversa* (Ten.) Arcang.; *S. verbenaca* subsp. *horminoides* (Pourr.) Nyman]

E NW SW. Fenassars i herbassars ruderals, 100-1.050 m; c.

Satureja montana L. subsp. **montana**

NW SW. Pastures camefítiques, llocs rocosos, etc., 350-900 m; rr.

Sideritis hirsuta L.

E NW SW. Pastures camefítiques i brolles, 100-800 m; r.

Sideritis romana L.

E NW SW. Pradells terofítics i llocs rocosos, 300-660 m; rr.

Stachys alpina L.

E. Clarianes de fageda, 1.175 m; rrr. Es coneix d'entre Santa Fe i el pla de l'Espinal (DG5425) (Gutiérrez, 1998).

Stachys annua L.

SW. Camps i pradells terofítics, c. 350 m; rrr. Aquesta espècie ha estat herboritzada a Cànoves (26-IV-1992, L. Vallès, BCN 45419).

Stachys arvensis (L.) L.

E NW SW. Pradells terofítics, de vegades en petits replans de roques, 250-800 m; rr.

***Stachys byzantina** K. Koch [*S. lanata* Jacq., non Crantz]

SW. Escapada de cultiu en herbassars ruderals, 380 m; rr. Es coneix de la zona de Tagamanent, on ja havia estat recol·lectada per Font Quer l'any 1945 (BC 916821).

Stachys officinalis (L.) Trevisan

E NW SW. Boscos i landes, 100-1.700 m; cc.

Stachys recta L.

E NW SW. Pastures, 350-1.050 m; r.

Stachys sylvatica L.

E NW SW. Boscos de ribera, 300-1.400 m; r.

Teucrium botrys L.

E NW SW. Pedruscalls i pradells terofítics en zones de sòls primis i pedregosos, 250-1.200 m; rr.

Teucrium chamaedrys L. [*T. chamaedrys* subsp. *pinnatifidum* (Sennen) Rech. fil.; *T. chamaedrys* subsp. *germanicum* (F. Hermann) Rech. fil.]

E NW SW. Alzinars, garrigues, més rarament en talussos i llocs rocosos, 100-1.230 m; c.

Teucrium polium L. subsp. **polium** [*T. pseudohyssopus* Schreb.]

E NW SW. Brolles i pastures camefítiques, 350-1.050 m; c.

Teucrium pyrenaicum subsp. **guarensis** P. Monts. [*T. pyrenaicum* var. *catalaunicum* Sennen]

NW SW. Pastures camefítiques, 400-750 m; r.

Teucrium scordium L.

NW. Molleres en substrat calcari, 700 m; rrr.

Teucrium scorodonia L.

E NW SW. Boscos, en terreny silici, 200-1.600 m; cc.

Thymus pulegioides L. [*Th. serpyllum* subsp. *chamaedrys* (Fr.) Celak.; *Th. serpyllum* subsp. *jaquetianus* (Ronniger) O. Bolòs & Vigo; *Th. chamaedrys* Fr., *Th. serpyllum* subsp. *alpestris* sensu O. Bolòs & Vigo; *Th. serpyllum* auct.]

E NW SW. Pastures, llocs rocosos, matollars culminals de ginebró, etc., 400-1.700 m; cc.

Thymus vulgaris L. subsp. **vulgaris**

E NW SW. Brolles i pastures camefítiques, 100-1.380 m; c.

LENTIBULARIACEAE

Pinguicula grandiflora Lam.

Oròfit propi de degotalls de roques calcàries que va ser documentat a uns «mulladius del Matagalls» (Nuet & Panareda, 2005). No tenim evidències que permetin confirmar la seva presència al Montseny i, de fet, podria tractar-se d'una confusió amb *Pinguicula vulgaris*, espècie que va ser recol·lectada per aquests mateixos autors al Matagalls (vegeu els comentaris de l'espècie següent).

Pinguicula vulgaris L.

NW. Mulladius, 1.490-1.500 m; rrr. Aquesta espècie va ser recol·lectada al Matagalls (1.500 m, 1-VII-1982, Panareda & Nuet, BC 641319). Posteriorment va ser documentada per Pié *et al.* (2014) en un mulladiu al sot de Rocacorba, a 1.500 m, lloc proper a la font d'en Vila.

LINACEAE

Linum bienne Mill. [*L. usitatissimum* subsp. *bienne* (Mill.) Stank.; *L. usitatissimum* subsp. *angustifolium* (Huds.) Thell.]

E NW SW. Prats més o menys humits, 150-1.100 m; r.

Linum catharticum L.

E NW SW. Pastures, 400-1.525 m; r.

Linum milletii Sennen & Barrau [*L. tenuifolium* subsp. *milletii* (Sennen & Barrau) O. Bolòs, Vigo, Masalles & Ninot]

NW SW. Pastures camefítiques, 600-1.040 m; r.

Linum narbonense L.

NW SW. Pastures camefítiques, 550-1.030 m; rr.

Linum strictum L.

E NW SW. Pradells terofítics, 100-1.100 m; rr.

Linum trigynum L.

E NW SW. Pradells terofítics, 100-1.050 m; r.

***Linum usitatissimum** L.

E. Cultivada, ocasionalment en prats de dall, vora de nuclis habitats i prop de la xarxa viària, 125-280 m; rrr. En diversos punts del sector de Breda (entre casa Nova de Fogueres i Can Manel, DG6123, 280 m; prop del molí de n'Hoste, DG6320, 125 m).

LYTHRACEAE

Lythrum hyssopifolia L.

E. Vegetació herbàcia sotmesa a inundacions periòdiques, 210-600 m; r. Exis-teixen diverses poblacions a la zona de Gualba i de Riells.

Lythrum portula (L.) D. A. Webb [*Peplis portula* L.]

E NW SW. Comunitats fontinals, mulladius i vegetació herbàcia sotmesa a inundacions periòdiques, 700-1.315 m; rr.

Lythrum salicaria L.

E NW SW. Vegetació herbàcia higròfila, 100-700 m; rr.

***Punica granatum** L.

E. Documentada a Breda per Vilar (1987). Molt probablement es troba escapada de conreus en altres indrets del territori.

MALVACEAE

***Abutilon theophrasti** Medik.

E. Escapada de conreus, 215 m; rrr. Observada en conreus al voltant de Palau-tordera.

Althaea hirsuta L.

SW. Pradells terofítics, 350-450 m; rr.

Althaea officinalis L.

E SW. Sòls humits, sovint prop de cursos d'aigua, 80-500 m; rr. Documentada a diverses localitats del Montseny oriental per Gutiérrez & Sáez (1996). Prèviament havia estat recol·lectada a la zona de Vilamajor per Garriga de Gallardo (BC 102638, BC 124838).

Malva multiflora (Cav.) Soldano Banfi & Galasso [*Lavatera cretica* L.]

E SW. Herbassars ruderals i marges de camins, 150-380 m; rrr. Documentada a la zona de Breda i a Sant Celoni per Gutiérrez & Sáez (1996) i Barnola *et al.* (2014) respectivament. Nosaltres també l'hem observada a la zona de Cànoves.

Malva neglecta Wallr. [*M. rotundifolia* sensu auct., non L.]

E NW. Herbassars ruderals més o menys humits, 400-1.620 m; r.

Malva parviflora L.

E. Herbassars ruderals, 150 m; rrr. Documentada a Breda per Gutiérrez & Sáez (1996). Ja havia estat documentada al Montseny per Puiggarí (cf. Bolòs, 1986), citació que no va ser confirmada per aquests autors.

Malva sylvestris L.

E NW SW. Herbassars ruderals, 100-1.150 m; c.

Tilia cordata Mill.

E NW SW. Boscos humits i de ribera, 350-1.000 m; rrr. Probablement subspontània, segons Bolòs *et al.* (1986). Gutiérrez & Sáez (1996) aporten dues localitats: sot ombrívol entre Breda i Arbúcies, 350 m, i l'aiguabarreig de les rieres de Sant Segimon i Major, 650 m. Aquesta espècie també va ser documentada a la Calma per Clavero (puig Drau, DG4524-DG4625, 550-1.000 m).

Tilia platyphyllos Scop.

E NW. Boscos i fondalades humits, 540-900 m; rr.

MONTIACEAE

Montia fontana L. subsp. fontana

E NW SW. Mulladius i fonts, 700-1.600 m; c.

MORACEAE

***Broussonetia papyrifera (L.) Vent.**

E SW. Localment naturalitzada en ambients ruderals, 300-500 m; rr.

***Ficus carica L.**

E NW SW. Localment naturalitzada en la proximitat de cursos d'aigua, de vegades en llocs rocosos, 100-700 m; r.

MYRTACEAE

Myrtus communis L.

E. Matollars, 110-220 m; rrr. Es coneix de la zona de Breda (Gutiérrez & Sáez, 1996).

NYCTAGINACEAE

***Mirabilis jalapa L.**

E SW. Herbassars ruderals, 100-380 m; rr. Documentada a la Garriga i a Gualba de Dalt per Casasayas (1989). Nosaltres també l'hem observada a Campins, a 380 m.

OLEACEAE

Fraxinus angustifolia Vahl subsp. angustifolia

E NW SW. Boscos de ribera, 100-700 m; r.

Fraxinus angustifolia Vahl subsp. **oxycarpa** (Willd.) Franco & Rocha Afonso

E SW. Boscos de ribera, 150-250 m; rrr. Es coneix de la zona de Sant Celoni i de la zona de Vilamajor (Sáez *et al.*, 2015).

Fraxinus excelsior L. subsp. **excelsior**

E NW SW. Boscos caducifolis humits i de ribera, 250-1.200(1.650) m; c. També es troba en canals i peus dels penyals orientats al nord de les Agudes, on assoleix la seva màxima altitud al massís.

***Ligustrum lucidum** W. T. Aiton

NW SW. Clarianes d'alzinars, 400-680 m; rr. Espècie escapada al serrat d'en Borres, Seva (DG4132, 680 m) (Sáez *et al.*, 2015). També observada a la zona d'Aiguafreda. Ja va ser indicada com a naturalitzada, però sense indicar localitats concretes, per Guinart *et al.* (2014).

Ligustrum vulgare L.

E NW SW. Bardisses, 100-780 m; r.

***Olea europaea** L. subsp. **europaea**

E SW. Localment naturalitzada en brolles, principalment al sector més occidental del massís, 100-700 m; r.

Phillyrea angustifolia L.

E NW SW. Garrigues i clarianes d'alzinars, 100-800 m; c.

Phillyrea latifolia L.

E NW SW. Garrigues i alzinars, 100-1.030 m; c.

ONAGRACEAE

Circaea lutetiana L.

E NW SW. Boscos de ribera, 200-1.585 m; r.

Epilobium angustifolium L. subsp. **angustifolium**

E NW. Vorades de boscos humits, en ambients més o menys nitròfils, 900-1.655 m; rr. Bolòs *et al.* (1986) només van indicar la seva presència al sector oriental; Clavero la va trobar al Matagalls (DG4829-DG4929, 1.065-1.425 m).

Epilobium collinum C.C. Gmel.

E NW SW. Tarteres humides en terreny silici, 945-1.606 m; rr. Trobada per Clavero al puig Drau (DG4525, 1.075-1.175 m) i al Pla de l'Estany (DG4427, 945 m).

Epilobium duriaei Godr.

Documentat per Costa (1864) de manera explícitament dubtosa: «reg. superior de Monseny? [sic]». No hi ha evidències de la presència d'aquesta espècie al massís.

Epilobium hirsutum L.

E NW SW. Herbassars higròfils, 100-1.035 m; rr.

Epilobium lanceolatum Sebast. & Mauri

E. Replans i fissures de roques silícies més o menys humides i ombrívols, 1.000-1.100 m; rr. La primera indicació és atribuïda a Bolòs (1983: 141).

Epilobium montanum L.

E NW SW. Boscos humits, 300-1.500 m; rr.

Epilobium obscurum Schreb.

E NW SW. Vegetació fontinal, 650-1.500 m; r. Documentada també al sector SW per Clavero (puig Drau, DG4625-DG4424, 650-1.150 m).

Epilobium palustre L.

Documentat al Montseny per Vayreda Vila (1879) i Sennen (1916). L'exemplar d'herbari «Montseny, VIII-1893, Vayreda Vila (BC-Vayreda)» seria assimilable a *E. obscurum*, ja que la nerviació secundària no és inconspicua –un caràcter propi d'*E. palustre*.

Epilobium parviflorum Schreb.

E NW SW. Vegetació fontinal, 100-1.575 m; r.

Epilobium roseum (Schreb.) Schreb. subsp. **roseum**

Tàxon documentat al Montseny, sense localitat concreta, per Costa (1864). No hi ha evidències de la presència d'aquesta espècie al Montseny.

Epilobium tetragonum L. subsp. **tetragonum**

E. Llocs herbosos humits, c. 1.100 m; rrr. Documentat per Lapraz (1966) al «massif de Montseny». També documentat a Santa Fe del Montseny pel BDBC (Font, 2016) i al quadrat UTM DG52 per Bolòs (1998).

Ludwigia palustris (L.) Elliott

E. Basses, 180 m; rrr. Documentada a Breda per Gutiérrez & Sáez (1996). La localitat és corresponent a ca n'Erola (DG6222).

***Oenothera biennis** L. [*O. suaveolens* Desf.; *O. biennis* subsp. *suaveolens* (Pers.) Rouy i Camus]

Vegeu els comentaris de l'espècie següent.

***Oenothera glazioviana** Micheli [*O. erythrosepala* (Borbás) Borbás]

E NW SW. Escapada de cultiu o localment naturalitzada en prats de dall i conreus, 160-1.000 m; rr. Encara que aquesta espècie només ha estat indicada a la zona d'Aiguafreda (Sáez *et al.*, 2015), sembla raonable assimilar a *O. glazioviana* les citacions prèvies d'*O. biennis* L.

***Oenothera rosea** Aiton

E NW SW. Herbassars ruderals i marges de la xarxa viària, 100-1.000 m; r. Documentada a Campins, Sant Marçal, Sant Celoni, Riells i Viabrea (Casasayas, 1989; Barnola *et al.*, 2014). Nosaltres l'hem trobada en diversos punts del sector SW (Samalús, entre Cànoves i Vallfornès, etc.).

Oenothera parviflora Aiton

Campins, Sant Marçal, Sant Celoni, Fogars de Monclús (Casasayas, 1989). Aquestes citacions són probablement referibles a *O. biennis*.

OROBANCHACEAE

Bellardia viscosa (L.) Fisch. & C. A. Mey. [*Parentucellia viscosa* (L.) Caruel]

E. Pradells, vores de camins i de camps, 100-400 m; rr. Documentada per Barnola & Romo (1989) en un erm vora Sant Celoni (DG5615, 200 m), a la Batllòria (DG6218, vora camp de blat), i per Pié *et al.* (2010) a la vorada del camí de Santa Magdalena (Mosqueroles, DG5320, 400 m).

Boulardia latisquama F. W. Schultz [*Orobanche latisquama* (F. W. Schultz) Batt.]

NW SW. Paràsita de *Rosmarinus officinalis*, 400-670 m; rr. Aparentment limitada al sector del Congost, on creix tant en substrats calcaris –principalment– com silicis.

Euphrasia alpina Lam. subsp. **alpina** [*E. alpina* subsp. *pulchra* (Sennen) O. Bolòs & Vigo]

Documentada a Sant Marçal per Cadevall (1932): «Montseny, als boscos immediats a Sant Marçal (vidit Pau)». Aquesta citació no va ser confirmada ni per Bolòs *et al.* (1986) ni per nosaltres. Possible confusió amb alguna altra espècie del gènere.

Euphrasia hirtella Reut.

E. Molleres, 1.100-1.200 m; rr. Aparentment limitada a la zona de Santa Fe, d'on procedeixen alguns materials d'herbari (BC 45905 i BC 45907).

Euphrasia nemorosa (Pers.) Wallr. [*Euphrasia officinalis* var. *nemorosa* Pers.]

Documentada al Montseny per Costa segons Bolòs *et al.* (1986). Costa (1864) en realitat cita del Montseny «*E. officinalis* var. *curta* Fr.», i són Bolòs *et al.* (1986) qui assignen aquesta indicació a *E. nemorosa*. En qualsevol cas, no hi ha evidències de la presència d'*E. nemorosa* al Montseny.

Euphrasia pectinata Ten. [*E. stricta* var. *pectinata* (Ten.) O. Bolòs & Vigo]

E NW SW. Pastures, (550)650-1.700 m; r. Les citacions d'*E. stricta* sense atribució subespecífica, per exemple Lapraz (1972), Bartolomé (1993), etc., han de ser referides a *E. pectinata*.

Euphrasia stricta J.F. Lehm

E. Clarianes dels matollars culminals de ginebró, 1.700 m; rrr. Només es coneix de la zona culminar del turó de l'Home (cf. Sáez *et al.*, 2015).

Lathraea squamaria L.

E NW. Boscos caducifolis humits, 650-1.020 m; rr. Es troba a la riera de Gualba (DG5623, 820-1.020 m) i a la riera Major de Viladrau (DG4633 i DG4733, 650-700 m).

Melampyrum catalaunicum Freyn [*M. nemorosum* subsp. *catalaunicum* (Freyn) Beauverd]

E SW. Boscos caducifolis humits, 900 m; rrr. Aquest tàxon havia estat considerat subendèmic de Catalunya (Sáez *et al.*, 2010), però hi ha sòlids indicis que indiquen que en realitat és un oròfit difós pel sud-oest d'Europa (Tison i Foucault, 2014).

Melampyrum pratense L. subsp. **latifolium** Schübl. & G. Martens [*M. pratense* subsp. *oligocladum* (Beauverd) Soó; *M. pratense* subsp. *vulgatum* auct.]

E. Boscos caducifolis humits (rouedes acidòfiles, principalment), 950-1.100 m; rr. Indicada de prop de Santa Fe, sota Can Figueroles, 1.050 m (Bolòs, 1988), i de Gualba, 950 m (cf. Font, 2016).

Melampyrum sylvaticum L.

Costa (1864) va recollir una indicació atribuïda a Colmeiro d'aquesta espècie. No hi ha evidències de la seva presència al territori considerat.

Odontites luteus (L.) Clairville [*O. luteus* subsp. *linifolius* (L.) Rothm.]

E NW SW. Brolles i pastures, 100-900 m; c.

Odontites vernus (Bellardi) Dumort. [*O. vulgaris* Moench; *O. vernus* subsp. *serotinus* Corb.; *O. ruber* Bess., nom. illeg.]

E NW SW. Herbassars més o menys humits, 100-1.150 m; c.

Orobanche amethystea Thuill.

SW. Paràsita d'*Eryngium campestre*, 1.040 m; rrr. Segons Sáez *et al.* (2015) existeix una població a la zona culminal del turó de Tagamanent (DG4121, 1.040 m, 16-V-2015, Carnicero & Sáez LS-7638).

Orobanche crenata Forssk.

SW. Conreus de lleguminoses, 100-300 m; rr. Es coneix de Samalús, 11-VI-1948, A. Bolòs & O. Bolòs (BC 129301).

Orobanche haenseleri Reut.

SW. Paràsita de plantes del gènere *Helleborus*, 1.200 m; rrr. Trobada per Carlos Manzanera a la pujada des de Collformic fins a la Calma (voltants del puig Ventós, DG4527) (com. pers., 25 juliol 2015). Identificació positiva realitzada per Carlón (2015).

Orobanche hederæ Duby

E NW SW. Paràsita d'*Hedera helix*, 100-680 m; rr.

Orobanche gracilis Sm. [*O. crinita* auct.]

E NW SW. Paràsita de lleguminoses, 330-1.550 m; r. Segons Pujadas (2001), el plec Montseny, 2-VII-1908, Cadevall (BC-Cadevall, s.n. sub «*O. rubens?*») conté dos exemplars: un correspon a *O. rapum-genistae*, i l'altre, a *O. gracilis*.

Orobanche loricata Rchb.

Les citacions d'aquest tàxon són degudes a confusions amb *O. santolinae* (vegeu els comentaris d'aquesta darrera espècie).

Orobanche minor Sm. [*O. pubescens* sensu Cadevall i Font Quer]

E NW SW. Paràsita de *Trifolium* spp., 300-1.000 m; rr.

Orobanche rapum-genistae Thuill.

E NW SW. Paràsita d'espècies llenyoses de lleguminoses, sovint sobre *Cytisus oromediterraneus*, 100-1.610 m; c.

Orobanche reticulata Wallr.

Va ser indicada del sector oriental (DG52, 1.100 m) com a molt rara a vernedes per Bolòs *et al.* (1986). Probable confusió amb alguna altra espècie del gènere (cf. Pujadas, 2001).

Orobanche santolinae Loscos & Pardo [*O. artemisia-campestris* subsp. *santolinae* (Loscos & Pardo) O. Bolòs & Vigo; *O. loricata* subsp. *santolinae* (Loscos & Pardo) O. Bolòs & Vigo]

SW. Paràsita sobre plantes del gènere *Santolina*, 400-600 m; rr. Assimilem a aquesta espècie la citació d'*Orobanche loricata* Rchb. atribuïda a Bolòs *et al.* (1986).

Orobanche variegata Wallr.

Documentada a la Garriga, sobre Can Poi, DG41, 330 m, sobre *Quercus coccifera* (Panareda *et al.*, 1981). Segons l'especialista Pujadas (2001), aquesta citació seria, probablement, deguda a una confusió amb *O. gracilis*.

Parentucellia latifolia (L.) Caruel [*Bellardia latifolia* (L.) Cuatrec.]

E NW. Pradells i prats més o menys humits, 190-680 m; rrr. Espècie coneguda de la zona de Sant Celoni, concretament dels prats de Can Reverter (DG6116) (Barnola *et al.*, 2014). També ha estat recol·lectada als voltants de Seva –Seva, plana de Vic, 680 m, prat humit, 24-V-1984, I. Soriano (BCN 7778). Probablement és present en altres punts de la zona baixa i d'influència marítima del massís.

Pedicularis comosa L. subsp. **comosa**

E NW. Peus de penyals, fondalades humides i fagedes, 1.385-1.700 m; rr. Les indicacions atribuïdes a Cadevall (1932) de la subsp. *asparagoides* (Lapeyr.) P. Fourn., un tàxon endèmic dels Pirineus orientals, han de referir-se al tàxon que ens ocupa. Per altra banda, encara que no ha estat documentada al Montseny una altra espècie del gènere (*Pedicularis sylvatica* L.), es conserva un plec d'herbari d'aquesta planta, però amb indicació explícitament dubtosa de la seva procedència «Montseny?» (BCN 13061, leg. M. Masferrer). Molt probablement es tracta d'una confusió d'etiquetatge.

Pedicularis tuberosa L.

Costa (1864) va recollir una indicació atribuïda a Colmeiro d'aquesta espècie. De fet, el mateix Costa indica que no ha vist aquesta espècie al Montseny. No hi ha evidències de la seva presència al territori considerat.

Phelipanche nana (Reut.) Soják [*Orobanche ramosa* L. subsp. *nana* (Reut.) Cout.]

NW. 800-900 m; rr. Les citacions d'*Orobanche ramosa* L. (Bolòs *et al.*, 1986; 1993) de Viladrau, racó humit vora la riera de l'Erola, 800 m (DG4731), han de ser referides a *Ph. nana*.

Phelipanche ramosa (L.) Pomel [*Orobanche ramosa* L.]

Espècie documentada per confusió amb *Phelipanche nana*.

Rhinanthus minor L.

E NW. Prats de dall i pastures més o menys humides, 320-1.200 m; r.

Rhinanthus pumilus (Sterneck) Pau subsp. **pumilus** [*Rh. mediterraneus* (Sterneck) Sennen]

E SW. Prats, tant en substrat calcari com silici, 970-1.550 m; rr. Una citació de *Rhinanthus major* Ehrh. de les Agudes atribuïda a Font Quer (1916) ha de ser referida a *Rh. pumilus*.

OxALIDAXEAE

Oxalis acetosella L. subsp. **acetosella**

E NW SW. Boscos humits, 700-1.600 m; c.

***Oxalis articulata** Savigny

E SW. Herbassars ruderals, 150-300 m; rr. Es coneix de la Garriga, de Gualba de Baix i de Gualba de Dalt (Casasayas, 1989). Amb tota probabilitat es troba en altres zones del massís.

***Oxalis corniculata** L.

E SW. Escapada o naturalitzada en herbassars ruderals i conreus, 100-900 m; c.

***Oxalis debilis** Kunth [*O. debilis* subsp. *corymbosa* (DC.) O. Bolòs & Vigo]

E. Escapada o naturalitzada en herbassars ruderals, 100-200 m; rr.

***Oxalis latifolia** Kunth

E SW. Escapada o naturalitzada en herbassars ruderals, 100-1.100 m; r. Documentada a la Garriga, Sant Celoni, Gualba de Dalt i Santa Fe per Casasayas (1989).

PAPAVERACEAE

Chelidonium majus L.

E NW SW. Herbassars ruderals humits i ombrívols, 100-1.250 m; c.

Corydalis cava (L.) Schweigg. & Körte subsp. **cava**

Willkomm & Lange (1874-1880) i Costa (1864) van recollir una citació del Montseny atribuïda als Salvador. Probable confusió amb *C. solida*.

Corydalis solida (L.) Clairv. subsp. **solida**

E NW. Fagedes, 1.020-1.685 m; rr.

***Eschscholzia californica** Cham.

SW. Escapada de cultiu en ambients ruderals, c. 250 m; rrr. Es coneix de la zona de la Garriga (BCN 115988, BCN 115989).

Fumaria bastardii Boreau

E. Herbassars ruderals i murs vells, 160-170 m; rrr. Indicada de Breda per Gutiérrez & Sáez (1996).

Fumaria capreolata L.

E SW. Murs, vores de camins i camps, 100-600 m; r.

Fumaria officinalis L. subsp. **officinalis**

E SW. Conreus i marges de camins, 100-500 m; r. Alguns exemplars sembla que podrien ser referibles a la subsp. *wirtgenii* (Koch) Arcang.

Fumaria parviflora Lam.

SW. Conreus, 100-500 m; r.

Glaucium corniculatum (L.) Curtis

Espècie indicada sense localitat concreta per Panareda & Nuet (2005).

Glaucium flavum Crantz

E SW. Herbassars nitròfils i codolars dels rius, 100-200 m; rr. Indicat de la ribera de la Tordera i del Congost (Barnola & Romo, 1989; Panareda & Nuet, 2005) i de sobre de Sant Celoni (Panareda & Boccio, 2010).

Hypocoum imberbe Sm. [*H. procumbens* subsp. *grandiflorum* (Benth.) Pau]

SW. Conreus, 100-400 m; rr. Indicada del quadrat DG41 per Bolòs *et al.* (1986). Sembla versemblant la seva presència en els conreus de la zona baixa del sector sud-occidental del massís.

Papaver dubium L. subsp. **dubium**

E NW SW. Conreus, 400-1.050 m; rr.

Papaver hybridum L.

E SW. Conreus, 150-650 m; rr.

Papaver rhoeas L.

E NW SW. Conreus, vores de camins, etc., 100-1.000 m; c.

Roemeria argemone (L.) C. Morales, R. Mend. & Romero García [*Papaver argemone* L.]

NW SW. Conreus, 400-700 m; rr.

Roemeria hybrida (L.) DC. subsp. **hybrida**

E SW. Accidentalment en herbassars ruderals, 450-1.200 m; rrr. També va ser documentada a l'estació del Figaró (Lapraz, 1954).

Sarcocapnos enneaphylla (L.) DC. subsp. **enneaphylla**

NW SW. Fissures de roques calcàries, de vegades creix en murs (a Aiguafreda), 400-800 m; rr.

PHYTOLACCACEAE

***Phytolacca americana** L. [*Ph. decandra* L.]

E NW SW. Localment naturalitzada en ambients ruderals amb certa humitat edàfica, 100-800 m; r. Riu Congost a la Garriga (BC 923768); Arbúcies (Cuní Martorell, 1880); Sant Celoni, Riells, Viladrau (Casasayas, 1989). En algunes d'aquestes localitats hem constatat que pot ser localment abundant.

PLANTAGINACEAE

Anarrhinum bellidifolium (L.) Willd.

E NW SW. Llocs rocosos i pedruscalls silícis, 350-960 m; r.

Antirrhinum majus L. subsp. **majus**

E NW SW. Llocs rocosos i marges de camins, 100-1.050 m; r.

Asarina procumbens Mill. [*Antirrhinum asarina* L.]

E NW SW. Fissures de roques silícies, més rarament en tarteres més o menys fixades, 400-1.700 m; r.

Callitriche palustris L.

Espècie documentada a Santa Fe per Vayreda Vila (1879, sub *C. verna* Kütz.). Probable confusió amb *C. stagnalis*.

Callitriche obtusangula Le Gall

E. Aigües estancades o de curs lent, probablement a una altitud de 170-180 m; rrr. Aquesta espècie va ser documentada per Vilar (1987) a la riera d'Arbúcies, a l'alçada de Sant Feliu de Buixalleu, i, per tant, podria trobar-se dins dels límits considerats en aquest estudi.

Callitriche stagnalis Scop.

E SW. Aigües estancades o de curs lent, 100-1.000 m; r.

Chaenorrhinum crassifolium (Cav.) Kostel. subsp. **cadevallii** (O. Bolòs & Vigo) Güemes [*Ch. organifolium* (L.) Kostel. subsp. *cadevallii* (O. Bolòs & Vigo) M. Laínz]

NW SW. Fissures de roques calcàries, 400-800 m; rr. Bàsicament es troba a la zona d'Aiguafreda: indicada de l'Avencó (400 m) per Bolòs (1983: 67); també observada a la zona d'Aiguafreda de Dalt.

Chaenorrhinum minus (L.) Lange subsp. **minus**

E NW SW. Pradells terofítics, pedruscalls, marges de pistes, etc., 400-780 m; rr.

***Cymbalaria muralis** G. Gaertn., B. Mey. & Scherb. subsp. **muralis** [*Linnaria cymbalaria* (L.) Mill.]

E NW SW. Murs, principalment en nuclis habitats o en la seva proximitat, 100-840 m; r.

Digitalis lutea L. subsp. **lutea**

E NW SW. Boscos caducifolis, 300-1.550 m; c.

Globularia alypum L.

SW. Brolles, generalment damunt de substrat calcari, 100-650 m; rr.

Globularia bisnagarica L. [*G. punctata* Lapeyr.; *G. vulgaris* subsp. *willkommii* (Nyman) Wettst.]

NW SW. Pastures camefítics, 400-1.050 m; r.

Globularia cordifolia L.

NW SW. Pastures camefítics en terreny calcari, 700-800 m; rr. Aparentment limitada a l'extrem occidental del territori. Ja va ser recol·lectada d'aquesta zona per Bolòs: «Montseny, supra Aiguafreda, pr. Can Saüc, 700 m, Aphyllantion, 29-X-1948, Bolòs» (BC 108537).

Globularia vulgaris L.

SW. Pastures camefítics, 550 m; rrr. Documentada per Lapraz (1972, sub *Globularia linnaei* Rouy) a Sentir de Montcau de Dalt, «au-dessus d'Aiguafreda» (DG3823). No hem observat aquesta espècie a la zona, però sí una espècie morfològicament molt propera: *G. bisnagarica*. Tanmateix, no és inversemblant la presència de *G. vulgaris* al sector calcari del Montseny occidental.

Kickxia elatine (L.) Dumort. subsp. **crinita** (Mabille) Greuter

E. Conreus, 100-200 m; r. Es troba principalment als voltants de Sant Celoni, on va ser documentada per Barnola & Romo (1989), i a Breda.

Kickxia elatine (L.) Dumort. subsp. **elatine**

E. Pradells i marges de camins, 90 m; rrr. Indicada per Sáez *et al.* (2015) de Riells i Viabrea, c. la Rajoleria, DG6319, 26-IX-2015, Carnicero & Sáez PC-1337.

Kickxia spuria (L.) Dumort. subsp. **integrifolia** (Brot.) R. Fern. [*Linaria spuria* (L.) Mill. subsp. *integrifolia* (Brot.) O. Bolòs & Vigo]

E SW. Conreus, 100-300 m; rr.

Linaria arvensis (L.) Desf.

E SW. Pradells terofítics, 100-750 m; rr.

Linaria pelisseriana (L.) Mill.

E SW. Conreus i pradells en substrat silici, 150-200 m; rrr. Es coneix d'aquestes localitats: Vilamajor, camps de blat, 22-V-1926, Garriga de Gallardo (BC 831290); Palautordera (Cadevall). També l'hem observada en camps de conreu situats al N de Breda.

Linaria supina (L.) Chaz. subsp. **supina**

E NW SW. Pradells terofítics, pedruscalls, conreus, etc., 100-1.635 m; r.

Misopates orontium (L.) Raf. [*Antirrhinum orontium* L.]

E NW SW. Pradells terofítics, 100-900 m; r.

Plantago afra L.

E SW. Pradells terofítics, vores de la xarxa viària, etc., 100-525 m; rr.

Plantago albicans L.

SW. Talussos i pradells secs, 100-480 m; rr. Es coneix de diverses localitats del sector SW (la Garriga i Vallcàrquera).

Plantago arenaria Waldst. & Kit. [*P. indica* L., nom. illeg.; *P. scabra* Monech]

E. Pradells en substrat arenós; rrr. Espècie documentada a Arbúcies per Cuní Martorell (1880). Encara que no hem pogut observar aquesta espècie a la zona, acceptem provisionalment aquesta citació, ja que *P. arenaria* es troba en altres zones molt properes, com ara al tram final de la riera d'Arbúcies.

Plantago bellardii All.

E SW. Pradells terofítics, sovint en terreny arenós silici, 100-350 m; rr. Es troba en diverses localitats dels voltants de Cànoves, Breda, Sant Celoni, Gualba, etc.

Plantago coronopus L.

E NW SW. Pradells terofítics, 100-550 m; rr.

Plantago holosteum Scop. [*P. subulata* subsp. *holosteum* (Scop.) O. Bolòs & Vigo; *P. subulata* auct.; *P. subulata* var. *masclansii* O. Bolòs & Vigo; *P. carinata* Mert. & W. D. J. Koch]

E NW SW. Llocs rocosos oberts, 850-1.700 m; cc.

Plantago lagopus L.

Documentada al Montseny, sense localitat concreta, per Cadevall (1932). No hi ha evidències de la presència d'aquesta espècie al Montseny.

Plantago lanceolata L. [*Planceolata* var. *sphaerostachya* Mert. & W. D. J. Koch)

E NW SW. Herbassars, pradells, vores de camins, etc., 100-1.520 m; cc.

Plantago major L. subsp. **intermedia** (Gilib.) Lange

E NW SW. Pradells en sòls inundats temporalment, 800-1.200 m; rr.

Plantago major L. subsp. **major**

E NW SW. Herbassars ruderals i vores de camins, 100-1.350 m; cc.

Plantago maritima L. subsp. **serpentina** (All.) Arcang.

NW SW. Sòls margosos amb humitat edàfica temporal, 700-1.200 m; rr.

Plantago media L.

NW SW. Pastures més o menys humides, 400-1.200 m; r.

Plantago sempervirens Crantz [*P. cynops* L.]

E NW SW. Erms, pastures camefítics, vores de la xarxa viària, etc., 100-1.100 m; r.

Veronica acinifolia L.

E. Trobada en una pollancreda temporalment inundada, 75 m; rrr. Indicada d'entre Breda i Hostalric (DG6620) per Gutiérrez (1998).

Veronica anagallis-aquatica L. subsp. **anagallis-aquatica**

E SW. Cursos d'aigua i comunitats fontinals, ocasionalment a la vora de basses, 100-1.200 m; rr. La localitat a més altitud l'hem trobada a la Calma.

Veronica arvensis L.

E NW SW. Pradells terofítics, conreus, etc., 100-1.700 m; c.

Veronica beccabunga L. subsp. **beccabunga**

E NW. Fonts, mulladius, etc., 100-1.200 m; c.

Veronica catenata Pennell [*V. anagallis-aquatica* subsp. *aquatica* Nyman]

SW. Herbassars higròfils en la proximitat de cursos d'aigua, 380 m; rrr. Indicada per Sáez *et al.* (2015) de la riera de Canyes, Sant Pere de Vilamajor (DG4817, 380 m). També es troba en una localitat propera al massís, però ja fora del territori considerat (pantà de Dalt de Vall-llossera, DG3729).

Veronica chamaedrys L. subsp. **chamaedrys**

E NW SW. Boscos caducifolis i fondalades humides, prats de dall, etc., (340) 650-1.530 m; c.

Veronica dillenii Crantz

E NW. Pradells terofítics en substrat silici (generalment arenes mòbils), 850-1.700 m; rr. Per a la seva distribució al massís, vegeu Pié *et al.* (2014).

Veronica fruticans Jacq. subsp. **fruticans** [*V. fruticulosa* subsp. *saxatilis* (Scop.) Arcang.]

Documentada per Vayreda Vila al Montseny. Citació no confirmada per Bolòs *et al.* (1986) ni per nosaltres.

Veronica fruticulosa L.

Documentada per Vayreda Vila al Matagalls. Citació no confirmada per Bolòs *et al.* (1986) ni per nosaltres. La presència d'aquesta espècie al Montseny sembla poc probable.

Veronica hederifolia L.

E NW SW. Conreus, 700-1.000(1.565) m; rr.

Veronica montana L.

E NW SW. Boscos caducifolis humits, 180-1.150 m; r.

Veronica officinalis L.

E NW SW. Boscos humits, 100-1.700 m; cc.

Veronica orsiniana Ten. [*V. teucrium* subsp. *orsiniana* (Ten.) Watzl; *V. austriaca* var. *dubia* (Lapeyr.) O. Bolòs & Vigo; *V. austriaca* subsp. *teucrium* sensu O. Bolòs & Vigo; *V. teucrium* auct., non L.]

E NW SW. Pastures, 500-1.300 m; c.

***Veronica persica** Poir.

E SW. Conreus i herbassars ruderals, 100-1.120 m; c.

Veronica polita Fries

E SW. Pradells terofítics i conreus, 400-450 m; rr.

Veronica praecox All.

Cadevall (1932) va documentar aquesta espècie a les Agudes. Aquesta citació no va ser confirmada per Bolòs *et al.* (1986), encara que Bolòs & Vigo (1996: 461) sí que accepten la presència d'aquesta espècie al Montseny. Convé verificar si aquesta espècie existeix realment al massís.

Veronica serpyllifolia L. subsp. **serpyllifolia** [*V. serpyllifolia* subsp. *humifusa* (Dicks.) Syme]

E NW SW. Llocs herbosos humits, de vegades més o menys nitrificats, 1.000-1.560 m; r. A l'herbari BCN hi ha un exemplar etiquetat com a *Veronica agrestis* L. –prop Collformic, 1.000 m, vora camí (fageda), 7-VII-1975, Ninot, BCN 4886–, que és perfectament assimilable a *V. serpyllifolia*, encara que per caràcters relatiu a l'indument seria referible al que s'ha anat anomenant com a subsp. *humifusa*.

Veronica tenuifolia Asso subsp. **tenuifolia** [*V. austriaca* subsp. *tenuifolia* (Asso) O. Bolòs & Vigo]

NW SW. Brolles i pastures camefítiques, 600-700 m; rr. Es troba a la zona d'Aiguafreda (DG3825, DG3926). Per altra banda, Bolòs *et al.* (1986) indiquen aquest tàxon del sector SW. També existeixen altres localitats properes al límit occidental del sector NW (Balenyà i Tona, etc.), però ja fora de l'àmbit considerat en aquest estudi.

Veronica triphyllos L.

Willkomm (1893) va recollir una indicació del Montseny (Santa Fe) atribuïda a Vayreda. Segons Bolòs & Vigo (1996), les citacions del Montseny (i de les Guílleries) són degudes a confusions amb *V. verna*.

Veronica urticifolia Jacq.

NW. Fagedes i fondalades humides, 1.200 m; rrr. Documentada per Costa (1864) i per Vayreda Vila (1880) al Montseny, però aquesta citació no està confirmada per Bolòs *et al.* (1986) ni per Bolòs & Vigo (1996). Per part nostra, hem trobat material d'herbari d'aquesta espècie procedent del Montseny («Montseny[sic]», leg. Masferrer, BCN 6781) i, per altra banda, la presència al massís de *V. urticifolia* ha estat recollida al BDBC (Font, 2016) del quadrat DG52, fent referència a la localitat de Rigròs (Matagalls), 1.200 m (Bolòs *et al.*, 2004). Aquesta espècie també va ser documentada a prop del límit oriental del Montseny, però fora del territori considerat: vores del marge esquerre de la Tordera, davant d'Hostalric (Llensa, 1945).

Veronica verna L.

E NW. Pradells terofítics en substrat silici, 1.380-1.675 m; rr. Documentada per Cadevall (1913-1937) a les Agudes, citació que no va ser confirmada per Bolòs *et al.* (1986). Recentment Pié *et al.* (2014) concreten la seva distribució a la zona.

PLATANACEAE

***Platanus orientalis** L. var. **acerifolia** Aiton [*P. × hispanica* Münch.]

E NW SW. Boscos de ribera, 100-700 m; r.

PLUMBAGINACEAE

Armeria alpina Willd.

Les citacions antigues d'aquesta espècie (Willkomm & Lange, 1865-1870; Costa, 1864) són degudes a confusions amb *A. arenaria* subsp. *arenaria*.

Armeria arenaria (Pers.) Schult. subsp. **arenaria** [*A. alliacea* subsp. *bupleuroides* (Godr. & Gren.) O. Bolòs & Vigo; *A. alliacea* subsp. *plantaginea* (All.) O. Bolòs & Vigo]

E NW SW. Llocs rocosos silícis, matollars culminals de ginebró, prats, etc., 700-1.705 m; r.

POLYGALACEAE

Polygala alpestris Rchb. subsp. **alpestris** [*P. vulgaris* subsp. *alpestris* (Rchb.) Rouy & Foucaud]

Indicada per Costa (1864), «prados elevados de Monseny» [sic], i per Vayreda Vila (1879, sub *Polygala vulgaris* var. *alpestris* Koch). No hem trobat cap testimoni d'herbari que permeti confirmar la presència d'aquesta espècie al Montseny.

Polygala calcarea F.W. Schultz

NW SW. Pastures camefítiques, 400-750 m; c.

Polygala nicaeensis W. D. J. Koch subsp. **gerundensis** (O. Bolòs & Vigo) Mateo & M. B. Crespo [*P. vulgaris* subsp. *gerundensis* (O. Bolòs & Vigo) O. Bolòs, Vigo, Masalles & Ninot]

E NW SW. Prats i pastures camefítiques, 100-1.150 m; rr.

Polygala rupestris Pourr.

SW. Clarianes de brolles i llocs rocosos, 250-350 m; rr. Coneixem aquesta espècie de la zona compresa entre la Garriga i el Figaró, però probablement també es troba en altres zones del massís. Ja havia estat recol·lectada a la Garriga (VI-1923, Fr. Valentin, BC 8054).

Polygala vulgaris L.

E NW SW. Pastures i landes, 300-1.650 m; c.

POLYGONACEAE

Fallopia convolvulus (L.) A. Löve [*Polygonum convolvulus* L.; *Bilderdykia convolvulus* (L.) Dumort.]

E NW SW. Conreus, 120-1.150 m; r.

Fallopia dumetorum (L.) Holub [*Polygonum dumetorum* L.; *Bilderdykia dumetorum* (L.) Dumort.]

E NW SW. Herbassars humits i prats de dall, 100-1.100 m; r.

Persicaria alpina (L.) H. Gross [*Polygonum alpinum* L.]

E NW. Herbassars megafòrbics, 1.520-1.700 m; rr.

Persicaria amphibia (L.) Delarbre [*Polygonum amphibium* L.]

NW. Aiguamolls, 690-700 m; rrr. Documentada per Bolòs (1983: 136, sub *Polygonum amphibium*) a la vora el riu Gurri, sota la carretera de Seva a Viladrau, 710 m –localitat que correspon al quadrat DG4333.

Persicaria bistorta (L.) Samp. subsp. **bistorta** [*Polygonum bistorta* L. subsp. *bistorta*]

SW. Mulladius, 1.190-1.230 m; rrr. Només coneguda del sector de la Calma: sot de la font del Ginebre i del sot dels Avellaners.

Persicaria hydropiper (L.) Delarbre [*Polygonum hydropiper* L.]

E SW. Herbassars nitròfils humits, 450-1.100 m; rr.

Persicaria lapathifolia (L.) Delarbre [*Polygonum lapathifolium* L.]

E SW. Herbassars nitròfils humits, 300-500 m; rr.

Persicaria maculosa Gray [*Polygonum persicaria* L.]

E NW SW. Herbassars higrónitròfils, 100-1.150 m; r.

Persicaria mitis (Schrank) Holub [*Polygonum mite* Schrank]

E. Herbassars nitròfils humits i boscos de ribera, 100-500 m; rr. Es coneix de la zona de Breda, la riera d'Arbúcies, la Tordera, els voltants de Sant Celoni, etc.

***Persicaria orientalis** (L.) Spach [*Polygonum orientale* L.]

E. Cultivada com a ornamental i de vegades escapada en vores de cursos d'aigua, 180-300 m; rr. Indicada de Can Cintra (Arbúcies, 300 m) per Barnola & Romo (1989), i de la riera d'Arbúcies a prop del molí de n'Horta (DG6326, 180 m) per Pié *et al.* (2010).

Persicaria serrulata (Lag.) Webb & Moq. [*Polygonum serrulatum* Lag.; *P. salicifolium* Willd.]

E. Vores de cursos d'aigua, c. 100-150 m; rrr. Documentada per Montserrat (1968) a Sant Celoni.

Polygonum arenastrum Boreau [*P. aviculare* subsp. *microspermum* (Boreau) Berher]

SW. Herbassars ruderals, 100 m; rrr. Indicada per Sáez *et al.* (2015) sobre la base del següent material d'herbari: «Vilamajor, Montseny, X-1919, Font Quer» (BC 113558, sub *P. aviculare*).

Polygonum aviculare L.

E NW SW. Herbassars ruderals i marges de camins, 100-1.230 m; c.

Polygonum bellardii All.

E. Herbassars, 1.100 m; rrr. Indicada de Santa Fe al BDBC (Font, 2016).

Rumex acetosa L. subsp. **acetosa**

E NW SW. Prats de dall, molleres, etc., 110-1.600 m; c.

Rumex acetosella L. subsp. **angiocarpus** (Murb.) Murb.

E NW SW. Pradells terofítics en substrat silici, 200-1.700 m; c.

Rumex arifolius All. [*R. acetosa* subsp. *amplexicaulis* (Lapeyr.) O. Bolòs & Vigo; *R. montanus* auct.]

Documentat a diverses localitats de la zona de Sant Marçal, entre 1.000 i 1.250 m, per Lapraz (1966). Ni Bolòs *et al.* (1986) ni Bolòs & Vigo (1990) van recollir la presència d'aquesta espècie al Montseny. Per part nostra, tampoc podem confirmar la seva presència al massís.

Rumex bucephalophorus L. subsp. **bucephalophorus**

E SW. Pradells terofítics i conreus, 100-500 m; r.

Rumex conglomeratus Murray

E NW SW. Herbassars humits, 100-1.250 m; c.

Rumex crispus L.

E NW SW. Herbassars nitròfils humits, 100-1.050 m; c.

***Rumex cristatus** DC.

E. Vores de cursos d'aigua; rrr. Trobada en un rierol a Riells i Viabrea l'any 2011 (Barnola *et al.*, 2014).

Rumex hydrolapathum Huds.

Existeix una citació atribuïda a Cuní Martorell (1880). No hi ha evidències de la presència d'aquesta espècie al Montseny.

Rumex longifolius DC. [*R. aquaticus* auct. non L.]

Documentat amb dubtes a Arbúcies per Cuní Martorell (1880, sub *R. aquaticus* L.).

Rumex obtusifolius L.

E NW. Herbassars ruderals, 100-1.150 m; c.

Rumex palustris Sm.

Una citació d'Arbúcies (Cuní Martorell, 1880) no sembla estar recolzada per material d'herbari. Aquesta citació no ha estat confirmada posteriorment i, per tant, la presència d'aquesta espècie és considerada, a hores d'ara, com a dubtosa.

Rumex pulcher L. subsp. **pulcher**

E NW SW. Herbassars ruderals, 100-1.000 m; r. És probable que algunes poblacions d'aquesta espècie puguin correspondre a la subsp. *woodsii* (De Not.) Arcang.

Rumex sanguineus L.

E NW SW. Boscos humits (principalment caducifolis), 400-1.400 m; rr.

Rumex scutatus L.

Existeix una citació atribuïda a Cuní Martorell (1880). No hi ha evidències de la presència d'aquesta espècie al Montseny.

Rumex suffruticosus Willk.

Willkomm & Lange (1861-1862: 341) indiquen amb dubtes aquesta espècie –«prope Monsein (Monseni?)... /... hb. Pourret ex Lange»–, de la qual no hi ha evidències de la seva presència al nord-est ibèric.

PORTULACACEAE

Portulaca oleracea L.

E NW SW. Conreus i herbassars ruderals, 100-950 m; r.

PRIMULACEAE

Coris monspeliensis L. subsp. **monspeliensis**

E NW SW. Pradells terofítics i clarianes de brolles, 100-720 m; r.

Lysimachia arvensis (L.) U. Manns & Anderb. [*Anagallis arvensis* L.]

E NW SW. Pradells terofítics i herbassars ruderals, 100-1.125 m; c.

Lysimachia ephemerum L.

SW. Molleres, 400-500 m; rrr.

Lysimachia foemina (Mill.) U. Manns & Anderb. [*Anagallis foemina* Mill.; *A. arvensis* subsp. *foemina* (Mill.) Schinz & Thell.]

E SW. Pradells terofítics i herbassars ruderals, 100-400 m; r.

Lysimachia linum-stellatum L. [*Asterolinon linum-stellatum* (L.) Duby]

E NW SW. Pradells terofítics, 100-600 m; r.

Lysimachia minima (L.) U. Manns & Anderb. [*Anagallis minima* (L.) E. H. L. Krause; *Centunculus minimus* L.]

E SW. Pradells humits i mulladius, 220-1.175 m; rrr. Es coneix d'una zona entre Breda i Arbúcies (Gutiérrez & Sáez, 1996) i de Tagamanent (nord-oest del Cafè, DG4425) (Mercadé & Pérez-Haase, 2013).

Lysimachia tenella L. [*Anagallis tenella* (L.) L.]

E NW SW. Pradells humits i mulladius, 450-1.590 m; r.

Primula veris L.

E NW SW. Boscos humits, 400-1.700 m; c. En aquest tractament s'inclouen les plantes anomenades *P. veris* subsp. *columnae* (Ten.) Maire & Petitmengin. Per altra banda, Barnola & Romo (1989) indiquen la subsp. *canescens* (Opiz) Hayek de les Agudes. Aquest tàxon sovint ha estat inclòs dins *P. veris* subsp. *veris* per diversos autors.

Samolus valerandi L.

E NW SW. Sòls xops, fonts, degotalls, etc., 300-1.140 m; rr.

RANUNCULACEAE

Aconitum vulparia subsp. **ranunculifolium** (Rchb.) M. Lainz [*A. pyrenaicum* subsp. *lamarckii* (Rchb.) O. Bolòs & Vigo]

E NW. Formacions megafòrbiques de peus de penyals i fondalades, en indrets humits, 1.560-1.625 m; rrr. Documentat per Pié *et al.* (2014) al Matagalls i a l'obaga del serrat dels Pous.

Actaea spicata L.

E NW. Boscos caducifolis ombrívols, 1.525 m; rrr. Va ser documentada a les Agudes i al Matagalls per Cadevall (1915) i per Clavero (1987-1993c) (DG4829, 1.525 m). No ha estat retrobada recentment.

Adonis annua L. [*A. annua* subsp. *cupaniana* (Guss.) C. H. Steinb.]

NW SW. Camps de cereals, 100-650 m; rr.

Anemone hepatica L. [*Hepatica nobilis* Schreb.]

E NW SW. Boscos humits (rouredes i fagedes, principalment), 400-1.700 m; cc.

Anemone nemorosa L.

E NW SW. Boscos caducifolis humits, 100-1.700 m; c.

Anemone ranunculoides L.

Una antiga referència basada en material d'herbari d'inicis del segle XVIII dels Salvador –«In monte Signato»–, que ja va ser recollida per Costa (1877) i Bolòs *et al.* (1986), no ha estat confirmada posteriorment. Podria tractar-se d'una extinció local.

Aquilegia vulgaris L. subsp. **dichroa** (Freyn) T. E. Díaz

Aquest tàxon, endèmic de les Açores i del NW ibèric (Díaz González, 1986), va ser indicat per Calleja (2006: 243) del sot de la Nou (Arbúcies), DG5330, 460 m. Tot i que no hi ha testimonis d'herbari, amb tota probabilitat es tracta d'una confusió amb *A. vulgaris* subsp. *vulgaris*.

Aquilegia vulgaris L. subsp. **vulgaris**

E NW SW. Vorades de boscos caducifolis humits, fondalades, etc., 100-1.650 m; c.

Clematis flammula L.

E SW. Vorades de boscos (esclerofil·les, principalment) i brolles, 100-600 m; c.

Clematis recta L.

SW. Vorades de boscos humits, 300-450 m; rrr. Ja va ser indicada per Willkomm & Lange (1874-1880), qui van recollir una citació poc concreta atribuïda als Salvador. També va ser documentada al sector SW per Bolòs *et al.* (1986). Observada a la riera de Martinet (DG3726).

Clematis vitalba L.

E NW SW. Bardisses i vorades de boscos més o menys humits, 100-1.400 m; cc.

***Delphinium ajacis** L. [*Consolida ajacis* (L.) Schur; *Delphinium ambiguum* sensu O. Bolòs & Vigo]

E. Escapada de cultiu en herbassars ruderals i nuclis habitats, 80-210 m; rrr. Indicada de diverses localitats de la zona basal del Montseny oriental (Residencial Riells, Viabrea, entre la Batllòria i Gualba de Baix) per Gutiérrez & Sáez (1996).

Delphinium verdunense Balb. [*D. peregrinum* subsp. *verdunense* (Balb.) Cout.; *D. halteratum* subsp. *verdunense* (Balb.) Graebn. & P. Graebn.]

E NW SW. Camps de cultiu, 100-700 m; rr. La citació d'aquesta espècie al sector oriental (Sant Celoni) és atribuïda a Barnola *et al.* (2014).

Ficaria verna Huds. subsp. **fertilis** (Laegaard) Stace [*Ranunculus ficaria* subsp. *ficaria* auct., non L.]

E NW SW. Fondalades humides, boscos caducifolis humits (principalment formacions de ribera), 100-1.450 m; c.

Helleborus foetidus L.

E NW SW. Boscos, matollars i llocs rocosos, 300-1.700 m; c.

Helleborus viridis L. subsp. **occidentalis** (Reut.) Schiffn.

E NW SW. Boscos caducifolis humits, 350-1.400 m; rr.

Nigella gallica Jord.

NW. Camps de cultiu, 700-800 m; rr.

Ranunculus acris L. subsp. **despectus** M. Laínz

E NW SW. Prats de dall, boscos de ribera i llocs humits, 100-1.400 m; cc.

Ranunculus arvensis L.

E NW SW. Camps de cultiu, 110-700 m; rr.

Ranunculus bulbosus subsp. **aleae** (Willk.) Rouy & Foucaud

E NW SW. Llocs herbosos més o menys humits, 100-1.700 m; c.

Ranunculus bulbosus L. subsp. **bulbosus** [*R. bulbosus* subsp. *bulbifer* (Jord.) J. B. Neves]

E NW SW. Pastures, vorades de boscos, etc., 10-1.150 m; r.

Ranunculus carlittensis (Sennen) Grau [*R. auricomus* auct.]

NW. Boscos i prats humits, 690-1.670 m; rrr. Es coneix de la zona de coll Pregon, on va ser inicialment documentat per Bolòs (1979), i de prop de la Sala (Viladrau, DG4633) (Mercadé & Pérez-Haase, 2013).

Ranunculus gramineus L.

NW. Brolles i formacions herbàcies en substrat calcari, 600-700 m; rrr. Bolòs *et al.* (1986) indiquen aquesta espècie d'Osona, probablement al límit NW del territori considerat.

Ranunculus monspeliacus L.

NW. Llocs herbosos humits, 830 m; rrr. Només es coneix de la riera de Collformic (DG4429, 18-V-2010, Pié, HGI 19465) (Sáez *et al.*, 2015).

Ranunculus muricatus L.

E. Erms, 80 m; rrr. Documentat per Gutiérrez & Sáez (1996) en un erm romput per plantar-hi *Populus*, sense localitat concreta (amb referència, però, al sector de Breda-Hostalric).

Ranunculus paludosus Poir. [*R. flabellatus* auct., non Desf.]

SW. Pastures, 1.200-1.300 m; rrr. Indicat de la Calma: «collado entre Roques Roges i Pla del Sui, 1.270 m» (Bolòs, 1954, sub *Ranunculus flabellatus* Desf.).

Ranunculus parviflorus L.

SW. Llocs herbosos més o menys humits, 380-825 m; rr. Nosaltres l'hem observat a prop del pont de Muntanya, Cànoves i Samalús, DG4515, 390 m, Carnicero & Sáez PC-1205. També va ser trobada per Clavero al puig Drau (DG4525, 825 m).

Ranunculus peltatus Schrank subsp. peltatus [*R. peltatus* subsp. *saniculifolius* sensu C. D. K. Cook, p.p.; *R. peltatus* subsp. *saniculifolius* sensu Muñoz Garmendia]

E. Aigües més o menys estancades, 170-175 m; rrr. Es coneix d'una pollancreda entre Breda i Hostalric per Gutiérrez & Sáez (1996).

Ranunculus platanifolius L. [*R. aconitifolius* subsp. *platanifolius* (L.) Rikli]

NW. Només es coneix d'un petit herbassar megafòrbic al sot Mal (Matagalls, DG4629), a 1.529 m (Pié *et al.*, 2014).

Ranunculus repens L.

E NW SW. Llocs inundats i cursos d'aigua, 100-1.500 m; cc.

Ranunculus sardous Crantz

E. Llocs herbosos més o menys humits, de vegades sotmesos a inundacions temporals, 70-125 m; rr. Es troba en diverses localitats de la zona basal del sector oriental (Viabrea, la Batllòria, Gaserans) per Gutiérrez & Sáez (1996).

Ranunculus serpens subsp. nemorosus (DC.) G. López [*R. tuberosus* Lapeyr.]

E. Boscos caducifolis humits, 1.000-1.300 m; rr.

Ranunculus trichophyllus Chaix subsp. trichophyllus

NW. Aigües més o menys estancades, 700 m; rrr. El coneixem del pantà de les Illes, DG4130, 764 m.

Thalictrum aquilegifolium L.

E NW. Boscos caducifolis humits, 600-1.700 m; r.

Thalictrum minus L. subsp. saxatile Ces. [*Th. foetidum* subsp. *valentinum* O. Bolòs & Vigo; *Th. pubescens* DC., nom. illeg.; *Th. minus* auct.; *Th. foetidum* auct.]

NW SW. Clarianes de matollars, 1.175-1.440 m; rrr. Només es coneix de la zona del pla del Ginebre, Matagalls (Sáez *et al.*, 2015) i del puig Drau (DG4424, 1.175 m), on va ser observat per Clavero.

RESEDACEAE

Reseda lutea L. subsp. **lutea**

SW. Herbassars ruderals, 250-500 m; rr. La coneixem de la zona compresa entre la Garriga i el Figaró, però probablement es troba en altres zones.

Reseda luteola L. subsp. **luteola**

E NW SW. Herbassars ruderals, 600-1.100 m; rr.

Reseda phyteuma L. subsp. **phyteuma**

E NW SW. Herbassars ruderals i conreus, 100-800 m; r.

RHAMNACEAE

***Paliurus spina-christi** Mill.

E SW. Escapat de conreu en ambients ruderals (zona de Cànoves, Vilamajor, etc.), 100-300 m; rr.

Rhamnus alaternus L.

E NW SW. Boscos esclorofil·les (alzinars, principalment), brolles i garrigues, 100-600 m; r.

Rhamnus saxatilis Jacq.

NW SW. Alzinars i rouredes, 400-680 m; rr.

***Ziziphus jujuba** Mill.

SW. Espècie escapada de cultiu en ambients ruderals, 150-400 m; rrr. Font Quer ja va recol·lectar aquesta espècie a la zona de Sant Pere de Vilamajor (BC 868001).

ROSACEAE

Agrimonia eupatoria L. subsp. **eupatoria**

E NW SW. Prats, herbassars i vorades de boscos, 100-1.050 m; c.

Agrimonia procera Wallr. [*A. odorata* auct.]

NW. Herbassars humits, 700-800 m; rrr. La darrera observació coneguda al massís és de l'any 1952, concretament als Molins (Viladrau), a 600 m, per A. Bolòs & O. Bolòs (BC 118386).

Alchemilla alpina L.

E NW. Fissures i replans de roques, (1.250)1.330-1.700 m; rr. Costa (1864) indica el límit inferior d'aquesta espècie vers 1.250 m, al massís del Matagalls.

Alchemilla flabellata Buser [*A. hybrida* subsp. *flabellata* (Buser) Gams]

E NW SW. Pastures de la zona culminal, 1.140-1.700 m; rr.

Alchemilla coriacea Buser [*A. vulgaris* subsp. *coriacea* (Buser) Camus]

Espècie citada del Montseny per Cadevall (cf. Bolòs *et al.*, 1986, sub *A. vulgaris* subsp. *coriacea*). No hi ha testimonis d'herbari ni citacions posteriors de cap tàxon del grup d'*A. vulgaris* L. Una planta d'aquest grup es troba conservada a l'herbari Salvador, però aquest plec d'herbari inclou una indicació de dues lo-

calitats: «Montis Signati, Nuriae». Per tant, la mostra molt probablement podria haver estat recol·lectada a Núria, on efectivament es coneix la presència d'*A. coriacea* (Vigo, 1983: 307).

Alchemilla saxatilis Buser [*A. alpina* subsp. *saxatilis* (Buser) E. G. Camus; *A. alpina* auct.]

E NW. Fissures i replans de roques, 1.360-1.695 m; rr.

Alchemilla vulgaris L.

Citada de Viladrau per Costa (1864). No es disposa d'evidències que indiquin que aquesta espècie s'hagi trobat al Montseny. Com ja s'ha comentat abans en el cas d'*A. coriacea*, no sembla existir cap tàxon del grup d'*A. vulgaris* al Montseny.

Amelanchier ovalis Medik.

E NW SW. Llocs rocosos i clarianes de boscos (caducifolis, principalment), 260-1.670 m; r.

Aphanes arvensis L.

E NW SW. Pradells terofítics, 400-1.300 m; r.

Aphanes australis Rydb. [*A. microcarpa* auct.]

NW. Pradells terofítics en substrat silici, 500-600 m; rrr. El següent material d'herbari permet confirmar la presència d'aquesta espècie al territori: «la Llavina [500 m], 1-VI-1949, A. Bolòs» (BC 118038, sub *A. microcarpa*). Segons Bolòs *et al.* (1986), aquesta espècie es trobaria al sector SW, però la localitat de la Llavina correspon realment al sector NW per trobar-se al marge esquerre de la riera de la Castanya - Collformic, que segons la nostra delimitació sectorial correspon al submassís del Matagalls.

***Cotoneaster coriaceus** Franchet [*C. lacteus* W.W. Sm.]

SW. Clarianes de brolles i alzinars, 360-400(1.170) m; rrr. Espècie documentada per Sáez *et al.* (2015) al turó de Santa Margarida, cap als Poatells (DG4115, 360 m) i a prop de la riera d'Avencó (DG3824, 390 m). També vista a DG4428, 1.170 m. Amb tota probabilitat es troba en altres punts del massís.

Cotoneaster integerrimus Medik. [*C. vulgaris* Lindl., nom. illeg.]

E NW SW. Matollars culminals de ginebró, penyals i llocs rocosos, 1.125-1.706 m; rr. Segons Sennikov (2009), les poblacions del S i W d'Europa que s'han anat assimilant a *C. integerrimus* haurien de ser designades amb el nom *C. pyrenaeicus* Gand.

***Cotoneaster pannosus** Franch.

E NW SW. Escapada de conreu en alzinars i vores de la xarxa viària, 250-620 m; rrr. Documentada per Sáez *et al.* (2015) al sot de la Coma (DG4415, 420 m) i a prop de la riera d'Avencó (DG3824, 390 m). També es troba al vessant N del Puig-agut (DG3923, 620 m), a la zona del sot Gran (DG6120), etc. Amb tota probabilitat es troba en altres punts del massís.

Crataegus monogyna Jacq. [*C. monogyna* subsp. *brevispina* (Kunze) Franco]

E NW SW. Bardisses, 100-1.500 m; c.

Drymocallis rupestris (L.) Soják [*Potentilla rupestris* L.]

NW. Landes, 1.200-1.300 m; rrr. Espècie documentada a «macizo de Matagalls, entre Font Pomereta y el turó deis Esqueis. Esquistos silíceos» (Bolòs, 1956, sub *Potentilla rupestris* L.). Posteriorment apareix recollida al catàleg de Bolòs *et al.* (1986). Aquesta espècie no ha estat retrobada en temps recents.

Filipendula ulmaria (L.) Maxim.

E. Llocs humits, 900 m; rrr. Espècie documentada a la vall de Riells per Llensa (1945): «Desciende de las alturas del Montseny, por el valle de Riells, hasta las proximidades de Breda»; però la seva presència no està confirmada per Bolòs *et al.* (1986) ni per nosaltres. Aquesta espècie, però, va ser trobada a la zona de la riera de Gualba (DG5623, 990 m) per Clavero. Encara que no hem pogut trobar material d'herbari, les dades de la localització aportada per Clavero semblen fiables i, per tant, acceptem la presència d'*F. ulmaria* al Montseny, on aparentment seria raríssima –o podria haver desaparegut.

Filipendula vulgaris Moench

NW SW. Landes, herbassars humits, etc., 800-1.140 m; r.

Fragaria vesca L. subsp. *vesca*

E NW SW. Vorades de boscos, 100-1.700 m; cc.

Geum hispidum Fr. [*G. hispidum* var. *albarracinense* (Pau) Cadevall & Pau]

E NW SW. Pastures humides, mulladius i vores de cursos d'aigua, 1.000-1.550 m; rr. Vegeu les localitats aportades per Mercadé & Pérez-Haase (2013).

Geum urbanum L.

E NW SW. Boscos humits, 100-1.700 m; c.

***Malus domestica** (Borkh.) Borkh. [*Pyrus malus* subsp. *mitis* (Wallr.) Syme]

Espècie documentada al Montseny per Colmeiro (1846) i a Arbúcies per Moret Benaset & Nadal Puigdefàbregas (1991).

Malus sylvestris (L.) Mill. [*Pyrus malus* L.]

NW SW. Bardisses, 900-1.100 m; rr. Espècie indicada de la carena dels Trillons (Matagalls occidental) per Amaral Franco & Rocha Afonso (1968), i de Riudeteix (DG4927-DG5026, 925-1.075 m) per Clavero. Per altra banda, aquesta espècie és inclosa per Salvà Catarineu *et al.* (2012, sub *Pyrus malus* L. subsp. *malus*) en uns inventaris de vegetació realitzats a les fagedes de la Calma.

***Mespilus germanica** L.

E NW. Ocasionalment escapada de cultiu en boscos caducifolis, 500-800 m; c.

Potentilla argentea L.

E NW SW. Pradells terofítics, pastures humides, etc., 400-1.200 m; r.

Potentilla caulescens L.

Documentada a «Montseny hácia Santa Fé, etc.» per Costa (1864), i posteriorment per Cuní Martorell (1880). La presència d'aquesta espècie –que en general creix en fissures de roques calcàries– a la zona de Santa Fe és molt dubtosa,

i en absència de dades inequívocues, preferim excloure aquest tàxon del catàleg florístic del massís.

Potentilla crantzii (Crantz) Fritsch [*P. salisburgensis* Haenke]

Cadevall (1919, sub *P. salisburgensis*) atribueix a Bubani una referència d'aquesta espècie al Montseny –sense localitat concreta. La presència de *Potentilla crantzii* no està confirmada per Bolòs *et al.* (1986) ni per nosaltres. Bolòs & Vigo (1984) reconeixen la seva presència al Montseny, però posteriorment no s'accepta en diverses síntesis corològiques (Bolòs, 1998: 794; Font, 2016).

Potentilla erecta (L.) Raeusch.

E NW SW. Mulladius, pastures i landes, (800)1.000-1.525 m; r.

Potentilla hirta L.

E NW SW. Clarianes de brolles i pastures, en substrat silici, 400-1.200 m; r.

Potentilla micrantha DC.

NW. Vorada de bosc de *Quercus petraea*, 975 m; rrr. Va ser documentada –sense localitat concreta– per Bubani (1899), i posteriorment, amb dubtes, per Costa (1864: 75). La seva presència al massís va ser considerada dubtosa per Bolòs *et al.* (1986). Ha estat trobada a l'obaga del serrat Mitjà, Seva (DG4531), per Mercadé & Pérez-Haase (2013).

Potentilla montana Brot.

E NW. Pastures, en substrat silici, 675-1.700 m; c.

Potentilla neumanniana Rchb.

E NW SW. Pastures, 100-1.700 m; cc.

Potentilla pyrenaica DC.

NW. Pastures mesòfiles, 1.525-1.553 m; rrr. Només coneguda de coll Pregon [DG4928] (Costa, 1864; Mercadé & Pérez-Haase, 2013; Pié *et al.*, 2014).

Potentilla recta L.

E. Prats, marges de camins, etc., 150-1.105 m; rrr. Vista a DG492300, a 1.105 m. També documentada per Barnola & Romo (1989) a Maribaus, Sant Celoni (DG5716), i per Barnola *et al.* (2014) en un prat de Riells i Viabrea.

Potentilla reptans L.

E NW SW. Llocs herbosos humits, 100-1.150 m; c.

Potentilla sterilis (L.) Garcke

E NW. Boscos caducifolis humits, 960-1.300 m; rrr. Nuet *et al.* (2010) aporten algunes localitats de la zona del turó de Vilarnau: pla de la Cuaranya (DG5232, 962 m; DG5131, 1.075 m).

Prunus avium L.

E NW SW. Boscos caducifolis humits, 500-1.170 m; r.

***Prunus cerasifera** Ehrh.

E NW SW. Localment escapada de conreu prop de nuclis habitats, 170-670 m; rr. Ja va ser indicat de la Garriga per Casasayas (1989). Nosaltes l'hem observat als voltants de Sant Celoni (DG5615, DG5616), vora el Pertegàs (DG5517), i al NE de Seva (DG4132). La major part dels exemplars corresponen a la varietat *atropurpurea* H. Jaeger [*P. cerasifera* var. *pissardii* (Carrière) C. K. Schneid.], de fulles de color pròpia i pètals d'un rosa més o menys intens.

***Prunus domestica** L.

E. Ocasionalment escapat de cultiu en bardisses, 800-900 m; rrr.

***Prunus dulcis** (Mill.) D. A. Webb

NW SW. Localment escapat de conreus, 300-500 m; rrr. Indicat d'Aiguafreda per Casasayas (1989). També apareix esporàdicament en alguns vessants solells entre la Garriga i Tagamanent.

Prunus insititia L.

Costa (1864) va documentar aquesta espècie «en Monseny [sic]» sense localitat concreta. No hem trobat cap testimoni d'herbari a BC-Costa procedent del Montseny que justifiqui aquesta citació. Per altra banda, alguns dels materials de BC-Costa etiquetats com a *P. insititia* serien referibles realment a *P. spinosa*.

***Prunus laurocerasus** L.

E NW SW. Ambients ruderals, vores de cursos d'aigua, etc., 150-420 m. Nosaltes n'hem observat alguns exemplars prop de nuclis habitats (voltants d'Aiguafreda, també vers l'Avencó, Sant Celoni i la riera de Pertegàs, etc.).

Prunus lusitanica L. subsp. **lusitanica**

E NW SW. Fondalades i barrancs humits, 590-950 m; rrr. Espècie que presenta al Montseny poc més de mil exemplars, repartits en una desena de nuclis poblacionals. Segons Calleja (2012), aquesta espècie no sembla presentar limitacions en el reclutament poblacional, ja que els individus joves són els predominants.

Prunus mahaleb L.

SW. Bardisses, 400-500 m; rrr.

Prunus spinosa L.

E NW SW. Bardisses i vorades de boscos, 100-1.250 m; cc.

***Pyracantha angustifolia** (Franch.) C. K. Schneid.

E SW. Cultivada com a ornamental i de vegades escapada, 160-450 m; rr. Nosaltes l'hem observat escapada en un bosc mixt de *Quercus ilex* i *Pinus halepensis*, per sobre de l'Avencó (DG3823, 400-450 m) i en herbassars ruderals prop de la riera del Pertegàs (DG5616, 160 m).

***Pyrus communis** L. [*P. pyrastrer* (L.) Baumg.; *P. communis* subsp. *achras* Syme]

E SW. Bardisses, 170-1.200 m; rrr. Documentat a la vall de Breda per Gutiérrez & Sáez (1996). També l'hem trobat a Tagamanent, al torrent de l'Artiga. Per altra banda, Salvà Catarineu *et al.* (2012) documenten aquesta espècie, de manera dubtosa –«*Pyrus* cf. *communis* L. ssp. *pyrastrer* (L.) Asch. & Graebn.»–, en inventaris de vegetació realitzats a les fagedes de la Calma.

Rosa agrestis Savi

E NW SW. Bardisses, marges de boscos, etc., 100-1.450 m; r.

Rosa arvensis Huds.

E NW. Fagedes, 800-1.200 m; rr.

Rosa caesia Sm.

E. Bardisses i clarianes de matollars culminals de ginebró, 1.430-1.695 m; rrr.
Indicada per Sáez *et al.* (2015) del turó Gros (DG5324, 1.430 m, 3-VIII-2015, Pié) i de les Agudes (DG5326, 1.695 m, 26-IX-2015, Carnicero & Sáez PC-1329).

Rosa canina L.

E NW SW. Bardisses, 100-1.600 m; c. D'acord amb les nostres observacions, aquesta espècie, caracteritzada per les fulles glabres, amb denticulació simple i pedicels glabres (Silvestre i Montserrat, 1998), és la més comuna del grup de *Rosa canina* al Montseny.

Rosa corymbifera Borkh. [*R. canina* subsp. *corymbifera* (Borkh.) C. Vicioso; *R. canina* subsp. *dumetorum* (Thuill.) Fr.]

E SW. Bardisses i clarianes de fageda, 450-1.695 m; rr. Citada de l'Avencó (Masclans, 1961) i de les Agudes (DG5325 i DG5326) per Sáez *et al.* (2015).

Rosa micrantha Sm.

E NW SW. Bardisses, 200-1.525 m; rr. Indicada per Gutiérrez & Sáez (1996), però sense explicitar localitats concretes, encara que es refereixen al sector oriental. Indicada per Clavero de la zona alta del Vallfornès (DG4322-DG4422, 1.185-1.225 m). Barnola *et al.* (2014) documenten aquesta espècie al turó de la Mare de Déu del Puig de Bellver. Nosaltres l'hem trobat al sector NW (nord-est de Seva) i al vessant SE del turó de l'Home.

Rosa pendulina L.

Documentada a les Agudes per Vayreda Vila (cf. Bolòs *et al.*, 1986). No hem retrobat aquesta espècie a la zona tot i haver realitzat diverses prospeccions. Per altra banda, aquesta espècie no apareix recollida del Montseny ni per Bolòs & Vigo (1984) ni tampoc al BDBC (Font, 2016).

Rosa pouzinii Tratt.

NW SW. Bardisses, clarianes de boscos i peus de penyal, 300-1.130 m; r.

Rosa rubiginosa L.

E NW. Bardisses i llocs rocosos, 1.000-1.650 m; rr.

Rosa sempervirens L.

E NW SW. Bardisses i alzinars, 100-450 m; c.

Rosa spinosissima L. [*R. pimpinellifolia* L.]

E NW SW. Bardisses i matollars culminals de ginebró, 1.000-1.700 m; r.

Rosa squarrosa (A. Rau) Boreau [*R. canina* subsp. *squarrosa* (A. Rau) Hayek]

E NW. Bardisses i clarianes de bosc, 825-1.455 m; rr. Indicada de la zona del Brull (DG4129) i del vessant S de les Agudes (DG5325) per Sáez *et al.* (2015).

Una citació atribuïda a Vayreda Vila (1879) d'*R. catalaunica* Costa, corresponent a la localitat de Sant Marçal, també sembla que seria referible a *R. squarrosa*. Vegeu els comentaris de l'espècie següent.

Rosa stylosa Desv. [*R. canina* subsp. *stylosa* (Desv.) Masclans]

SW. Bardisses. Indicada de Sant Antoni de Vilamajor per Masclans (1961) a partir de material recol·lectat per Font Quer. Resta per establir la seva distribució al Montseny. En diversos punts del massís es troben exemplars que s'apropen a *R. stylosa* per presentar el disc de forma més o menys cònica, però els estils no estan soldats ni formen una veritable columna estilar de més de 2,5-3 mm d'alçada. Per altra banda, el revers dels folíols és completament glabre, característica que també permetria una separació respecte a *R. stylosa*, la qual, segons Silvestre & Montserrat (1998), té com a mínim el nervi principal recobert de pèls. Aquestes plantes correspondrien a tàxons del grup de *R. canina* (en concret a *R. squarrosa*).

Rosa villosa L. [*R. villosa* subsp. *mollis* (Sm.) Hook. fil.; *R. mollis* Sm.]

E NW. Peus de penyals humits i matollars culminals de ginebró, 1.350-1.700 m; rr. Es troba a la zona alta del sector oriental (les Agudes - turó de l'Home) i en una localitat del Matagalls: sot de les Cordes (DG4830, 1.350 m), on ha estat localitzada per Mercadé & Pérez-Haase (2013).

Rosa vosagiaca N. H. F. Desp.

E. Bardisses i fondalades humides, 1.100-1.625 m; rrr. Sobre la base dels caràcters morfològics que aporten Silvestre & Montserrat (1998), alguns exemplars podrien ser més o menys propers al que s'ha anomenat *Rosa caballicensis* Déségl.

Rosa × hibernica Templeton [*R. canina* × *R. spinosissima*]

E. Matollars culminals de ginebró, 1.640 m; rrr. Tàxon indicat de la zona del turó de l'Home (DG5325) per Sáez *et al.* (2015).

Rubus caesius L.

E NW SW. Bardisses, 100-1.550 m; c.

Rubus canescens DC.

E NW SW. Bardisses, 100-1.600 m; c.

Rubus hirtus Waldst. & Kit. [*Rubus* ser. *Glandulosi* sensu O. Bolòs & Vigo]

E NW SW. Bardisses i vorades de boscos, 400-1.600 m; c.

Rubus idaeus L. subsp. *idaeus*

E NW. Bardisses i vorades de boscos humits, 880-1.680 m; r.

Rubus thyrsoides Wimm

Documentat al Montseny, sense localitat concreta, per Costa (1864), i també a Arbúcies per Cuní Martorell (1880). Segons Bolòs & Vigo (1984: 349), la major part de les citacions antigues d'*R. thyrsoides* corresponen a confusions amb *R. ulmifolius*.

Rubus ulmifolius Schott

E NW SW. Bardisses, fondalades, etc., 100-1.280 m; cc.

Sanguisorba minor Scop. subsp. **minor**

NW. Pastures, 1.000-1.100 m; rr.

Sanguisorba minor Scop. subsp. **balearica** (Nyman) Muñoz Garm. & C. Navarro [S. *minor* subsp. *muricata* (Bonnier & Layens) Briq.; S. *minor* subsp. *polygama* (Waldst. & Kit.) Cout.]

E NW SW. Pastures i llocs rocosos, 100-1.100 m; cc.

Sanguisorba verrucosa (G. Don) Ces. [S. *minor* subsp. *verrucosa* (G. Don) Cout.; S. *minor* subsp. *spachiana* (Coss.) Muñoz Garm. & Pedrol]

SW. Pradells terofítics, 300-400 m; rr.

Sorbus aria (L.) Crantz

E NW SW. Boscos caducifolis, penyals, tarteres, etc., (380)650-1.670 m; c.

Sorbus aucuparia L.

E NW SW. Llocs rocosos, tarteres, de vegades en clarianes de fagedes i avetoses, 1.050-1.680 m; rr.

Sorbus domestica L.

E NW SW. Boscos caducifolis, 260-1.200 m; r.

Sorbus torminalis (L.) Crantz

E NW SW. Boscos (principalment caducifolis), 500-1.100 m; r.

RUBIACEAE

Asperula arvensis L.

SW. Conreus, 300-400 m; rr.

Asperula cynanchica L. subsp. **cynanchica**

E NW SW. Pastures camefítiques i brolles, 100-1.040 m; r. En aquest tractament s'inclouen en aquest tàxon les plantes que han estat assimilades a la subsp. *brachysiphon* (Lange) O. Bolòs & Vigo, de vegades reconegudes en rang varietal.

Asperula laevigata L.

E SW. Boscos, en indrets ombrívols i humits, 130-785 m; rrr. Documentada per Vilar a Breda (a 130 m, quadrat DG62), citació que és recollida per Font & Vigo (2007) (cf. Font, 2016). També trobada per Gutiérrez l'any 2013 als sectors E i SW.

Crucianella angustifolia L.

E NW SW. Pradells terofítics, 100-1.340 m; c.

Cruciata glabra (L.) Ehrend.

E NW SW. Boscos (principalment), 800-1.700 m; cc.

Cruciata laevipes Opiz

E NW SW. Llocs herbosos humits subnitròfils, 100-1.350 m; r.

Galium album Mill. [*G. mollugo* subsp. *erectum* Syme; *G. erectum* Huds., nom. illeg.]

E NW SW. Prats amb certa humitat edàfica, (550)680-1.700 m; rr. Documentat al cim del turó de l'Home per Cuní Martorell (1880, sub *G. erectum* Huds.); al Montcau de Dalt, a 550 m (DG3823), per Lapraz (1972, sub *G. erectum* Huds.), i a Can Figuerola (Seva), a 680 m, per Bolòs (1959).

Galium aparine L.

E NW SW. Herbassars ruderals, 100-1.330 m; c.

Galium corrudifolium Vill. [*G. lucidum* subsp. *corrudifolium* (Vill.) Bonnier]

Documentat a Arbúcies per Cuní Martorell (1880). Probablement es tracta d'una confusió amb *G. lucidum*.

Galium divaricatum Lam. [*G. parisiense* subsp. *divaricatum* (Lam.) Rouy & E. G. Camus]

E NW SW. Pradells terofitics, 110-1.600 m; c.

Galium estebanii Sennen [*G. pumilum* Murray subsp. *pinetorum* (Ehrend.) Vigo]

E NW SW. Pastures i landes, 800-1.700 m; c.

Galium lucidum All. subsp. **lucidum**

E NW SW. Fenassars, prats de dall, etc., 100-1.280 m; c.

Galium marchandii Roem. & Schult. [*G. pumilum* Murray subsp. *marchandii* (Roem. & Schult.) O. Bolòs & Vigo]

Documentat al Montseny per Bolòs & Vigo (1996: 572, sub *G. pumilum* subsp. *marchandii*). Tanmateix, aquesta localitat no apareix recollida posteriorment al BDBC (Font, 2016). Espècie a verificar.

Galium maritimum L.

E NW SW. Pedruscalls, replans i fissures de roques, matollars, etc., 100-1.550 m; c.

Galium odoratum (L.) Scop.

NW SW. Boscos humits, 850-1.450 m; rr. La seva presència ja era coneguda al sector NW (Bolòs *et al.*, 1986), on es troba principalment en diversos punts del vessant N del Matagalls; però també va ser trobat per Clavero al sector SW del Pla de l'Estany (DG4427, 920 m).

Galium palustre L.

E NW SW. Aigües estancades o de curs lent, mollereres, i prats de dall, 100-1.235 m; r.

Galium papillosum Lapeyr. subsp. **papillosum** [*G. pumilum* Murray subsp. *papillosum* (Lapeyr.) Masclans & Batalla; *G. sylvestre* auct., non Pollich]

E NW SW. Pastures i landes, 100-1.100 m; c.

Galium parisiense L.

NW SW. Pradells terofítics calcícoles, 100-750 m; rr.

Galium scabrum L.

E. Alzinars, ocasionalment en rouredes, 300-620 m; rr. Es coneix de l'extrem oriental del massís (Gutiérrez & Sáez, 1996; Pié *et al.*, 2010).

Galium spurium L. [*G. aparine* subsp. *spurium* (L.) Hartm.]

SW. Clarianes de brolles i marges de la xarxa viària, 360-400 m; r.

***Galium tricornutum** Dandy

E SW. Conreus, 300-700 m; rr.

Galium uliginosum L.

Documentat per Sennen (cf. Bolòs *et al.*, 1986). Segons aquests darrers autors, probablement es tracta d'una confusió amb alguna espècie del grup de *G. pumilum*.

Galium verum L. subsp. **verum**

E NW SW. Prats, 100-1.700 m; c.

Rubia peregrina L.

E NW SW. Boscos esclerofil·les i brolles, 100-1.100 m; cc.

Sherardia arvensis L.

E NW SW. Pradells terofítics, 100-1.500 m; c.

RUTACEAE

Ruta angustifolia Pers. [*R. chalepensis* subsp. *angustifolia* (Pers.) P. Cout.]

E SW. Clarianes de brolles i llocs rocosos assolellats, 100-785 m; rr.

Ruta montana (L.) L.

E. Arenys de cursos d'aigua, 100 m; rrr.

SALICACEAE

Populus alba L.

E NW SW. Boscos de ribera, 100-650 m; r.

Populus nigra L.

E NW SW. Boscos de ribera, 100-1.000 m; c.

Populus tremula L. subsp. **tremula**

E NW SW. Boscos caducifolis humits i landes, 350-1.400 m; c.

***Populus × canadensis** Moench [*P. deltoides* × *P. nigra*]

E NW SW. Sovint escapat de cultiu en llocs humits i boscos de ribera, 100-1.000 m; r.

Salix alba L. subsp. **alba**

E SW. Boscos de ribera, 100-200 m; r.

Salix aurita L.

Espècie documentada al Montseny per Willkomm & Lange (1861-1862): «Costa in hb Willkomm!; v.v.». També documentada per Costa (1864). El següent material conservat a l'herbari Willkomm «Montseny abundante, Olot, etc., també en el Vallés, etc., febrero Costa (COI 50975)» té fulles de 5-6 × 2,8-3,2 cm, d'obovades a oblongo-lanceolades i sense estípules, i és referible a *S. cinerea*. Per altra banda, *S. aurita* també va ser documentada per Cuní Martorell (1880) a Arbúcies, molt probablement per confusió amb *S. cinerea*.

Salix caprea L.

E NW SW. Clarianes de boscos, més rarament en bardisses, 500-1.350 m; rr.

Salix cinerea L.

E NW SW. Boscos de ribera, fondalades humides, etc., 100-1.320 m; cc. Les poblacions del Montseny –com totes les del nord-est ibèric– han estat assimilades a la var. *atrocinerea* (Brot.) O. Bolòs & Vigo [subsp. *oleifolia* Macgreith; *S. acuminata* Thuill.; *S. atrocinerea* Brot.].

Salix elaeagnos Scop. [*S. elaeagnos* subsp. *angustifolia* (Cariot) Rech. f.]

E NW SW. Vores de cursos d'aigua, 100-700 m; c.

Salix purpurea L.

E. Boscos de ribera, c. 150-200 m; rrr. Indicada de Gualba per Font Quer (1916), qui fa referència a una recol·lecció realitzada per Llenas.

Salix triandra L. subsp. **triandra** [*S. amygdalina* L.]

E. Boscos de ribera, 100-300 m; rrr. Es troba a la riera d'Arbúcies, on va ser documentada per Cuní Martorell (1880), i a la riera de Breda.

Salix viminalis L.

Documentada a Arbúcies per Cuní Martorell (1880). Aquesta citació no ha estat confirmada posteriorment i podria tractar-se d'alguns exemplars cultivats. De fet, en altres zones –entre Mosqueroles i Sant Celoni– també es troben exemplars plantats des de fa dècades i que no arriben a naturalitzar-se.

***Salix × fragilis L.** [*S. alba* × *S. euxina* I. V. Belyaeva; *S. × rubens* Schrank]

E NW SW. Plantada i de vegades naturalitzada en llocs humits i vores de cursos d'aigua, 300-960 m; r.

Salix × quercifolia Sennen [*S. caprea* × *S. cinerea* subsp. *oleifolia*]

E. Boscos de ribera, 500 m; rrr. Gutiérrez & Sáez (1996) indiquen un exemplar d'aquest híbrid de prop de Riells.

Salix × viciosorum Sennen & Pau [*S. cinerea* var. *atrocinerea* × *S. purpurea*]

E. Boscos de ribera, c. 150-200 m; rrr. Aquest híbrid va ser citat de Gualba per Vicioso (1951) sobre la base d'una recol·lecció de Llenas.

SANTALACEAE

Osyris alba L.

E NW SW. Vorades i clarianes de boscos esclerofil·les (alzinars, principalment), 100-750 m; r.

Thesium humifusum DC.

E NW SW. Replans de roques, carenes i pastures camefítics, 500-1.040 m; r.

SAPINDACEAE

Acer campestre L.

E NW SW. Boscos caducifolis, 100-1.200 m; r

Acer monspessulanum L.

NW SW. Boscos caducifolis, 490-1.300 m; rrr. La primera atribució sectorial es basa en una citació de Llobet recollida per Bolos *et al.* (1986) i la segona correspon al Socau, Vallcàrquera (DG4119, 490 m).

***Acer negundo** L.

SW. Escapat de conreu, 200-400 m; rr.

Acer opalus Mill. subsp. **granatense** (Boiss.) Font Quer & Rothm.

Tàxon indicat per Calleja (2006: 243) del sot de l'Escala, Riells i Viabrea (DG5725, 750 m). Tot i que no hi ha testimoni d'herbari, amb tota probabilitat aquesta citació és deguda a una confusió amb *Acer opalus* subsp. *opalus*.

Acer opalus Mill. subsp. **opalus**

E NW SW. Boscos caducifolis més o menys humits (rouredes i fagedes, principalment), ocasionalment en alzinars i llocs rocosos, (300)500-1.600 m; c. Vegeu els comentaris del tàxon precedent.

Acer platanoides L.

E NW. Boscos caducifolis (fagedes, principalment), (700)1.000-1.200 m; rr.

***Acer pseudoplatanus** L.

E. Escapat i localment naturalitzat en boscos caducifolis i fondalades humides, 1.100-1.200 m; rr. Principalment es troba a la zona de Santa Fe.

***Koelreuteria paniculata** Laxm.

SW. Ocasionalment usada com a ornamental, localment escapada de cultiu, c. 250 m; rrr. Documentada a la Garriga per Casasayas (1989).

SAXIFRAGACEAE

Chrysosplenium oppositifolium L.

E NW SW. Rierols, fonts i degotalls ombrívols, en substrat silici, 300-1.480 m; r.

Saxifraga aretioides Lapeyr.

Costa (1864) va recollir una indicació del Montseny atribuïda a Colmeiro. No hi ha evidències de la presència d'aquesta espècie al massís.

Saxifraga genesiana P. Vargas [S. *geranioides* L. subsp. *genesiana* (P. Vargas) O. Bolòs, Vigo, Masalles & Ninot]

E NW. Tarteres i replans de roques silícies, (700)1.100-1.680 m; rr. Les indicacions d'*S. geranioides* L. del Montseny han de ser referides a *S. genesiana*, una espècie endèmica del Montseny i les Guílleries.

Saxifraga granulata L. subsp. **granulata**

E NW SW. Replans de roques, talussos, etc., 350-1.700 m; r.

Saxifraga intricata Lapeyr.

Willkomm & Lange (1874-1880, sub *Saxifraga exarata* var. *intricata* Lap.) van recollir una indicació del Montseny atribuïda a Colmeiro. No hi ha evidències de la presència d'aquesta espècie al massís. De fet, *S. intricata* és una espècie morfològicament propera a *S. vayredana*, i, per tant, la citació del Montseny podria ser deguda a una confusió amb aquesta darrera espècie.

Saxifraga paniculata Mill. subsp. **paniculata**

NW. Fissures de roques granítiques i en sauló poc consolidat, 1.100-1.300 m; rrr. Es coneix de la zona de les mines de Sant Marçal, dels sots de Rigrós i de la Calç. Masnou & Rodríguez (2005) aporten dades sobre la població d'aquesta espècie.

Saxifraga tridactylites L.

NW SW. Replans de roques i pradells terofítics, 450-1.040 m; rr.

Saxifraga vayredana Luizet

E NW SW. Fissures de roques i tarteres, generalment en substrat silici (ocasionalment també creix en roques calcàries, com al turó de Tagamanent), (420)600-1.700 m; c. Una de les característiques més remarcables de la dinàmica poblacional d'aquesta espècie és la seva estabilitat (Pérez, 2010). Per altra banda, *S. vayredana* no presenta especials problemes de conservació.

Saxifraga × **cadevallii** Louizet & Soulié [*S. genesiana* × *S. vayredana*]

E NW. Tarteres i replans de roques silícies, 1.000-1.625 m; rr.

SCROPHULARIACEAE

***Buddleja davidii** Franch.

E NW SW. Naturalitzada en cursos d'aigua i en herbassars ruderals humits, 200-820 m; r.

Scrophularia auriculata L. subsp. **auriculata** [*S. balbisii* Hornem.; *S. aquatica* auct., non L.]

E. Herbassars humits i cursos d'aigua; rrr. Documentada a Arbúcies per Cuní Martorell (1880, sub *S. aquatica*) i al Montseny per Bolòs & Vigo (1996).

Scrophularia auriculata L. subsp. **valentina** (Rouy) Ortega Oliv., Serra, Herrero & Muñoz Garm. [*S. auriculata* subsp. *pseudoauriculata* (Sennen) O. Bolòs & Vigo; *S. aquatica* auct., non L.]

E NW SW. Molleres i cursos d'aigua, 100-700 m; rr.

Scrophularia canina L. subsp. **canina**

E SW. Pedruscalls, 100-400 m; rr.

Scrophularia nodosa L.

E NW SW. Boscos de ribera, 180-1.100 m; r.

Scrophularia peregrina L.

E. Herbassars ruderals, 100-300 m; rr.

Verbascum blattaria L.

E SW. Herbassars ruderals, 300-400 m; rr.

Verbascum boerhavii L.

E NW SW. Vores de la xarxa viària, talussos, marges o clarianes forestals, etc., 300-1.000 m; r.

Verbascum chaixii Vill. subsp. **chaixii**

NW. Vores i clarianes de boscos humits, 800-1.050 m; r.

Verbascum densiflorum Bertol. [*V. thapsiforme* Schrad.]

Costa (1877) va recollir una citació («Monseny sobre San Marsal») atribuïda a Vayreda. No hi ha evidències de la presència d'aquesta espècie al Montseny.

Verbascum lychnitis L.

E NW SW. Herbassars ruderals, prats, etc., 500-1.250 m; r.

Verbascum nigrum L. subsp. **nigrum**

Willkomm & Lange (1865-1870) i Costa (1864) van recollir una indicació de Colmeiro, probablement basada en dades dels Salvador. A l'herbari Salvador existeix material procedent del Montseny que suposadament correspondria a *V. nigrum*, però l'hem revisat i correspon realment a *V. lychnitis*. De fet, ni Bolòs & Vigo (1996) ni Benedí (2009) havien confirmat la presència de *V. nigrum* al Montseny. Espècie a excloure.

Verbascum pulverulentum Vill.

E NW SW. Herbassars ruderals, vores de camins, etc., 100-1.200 m; c.

Verbascum sinuatum L.

E NW SW. Fenassars i herbassars ruderals, 100-1.050 m; r.

Verbascum thapsus L. [*V. thapsus* subsp. *crassifolium* (Lam.) Murb.; *V. thapsus* subsp. *montanum* (Schrad.) Bonnier & Layens]

E NW SW. Herbassars ruderals, 100-1.700 m; r.

SIMAROUBACEAE

***Ailanthus altissima** (Mill.) Swingle

E NW SW. Naturalitzada en boscos de ribera, marges de la xarxa viària, etc., 100-1.170 m; r. Al vessant S del Matagalls puja fins a 1.170 m d'altitud pel sot de l'Era Vella.

SOLANACEAE

Alkekengi officinarum Moench [*Physalis alkekengi* L.]

E SW. Vorades de boscos, en ambients humits i subnitròfils, 150-400 m; rr.

Atropa belladonna L.

E NW. Indicada de Viladrau per Bolòs *et al.* (1986) a partir de material d'herbari (BC 43339) recol·lectat per Masferrer. Anteriorment, Costa (1864) havia documentat aquesta espècie al massís, però indicava que «acaba de desaparèixer». Ha estat trobada per un de nosaltres a la vall de Santa Fe, Fogars de Montclús, DG5525, 1.065 m, 23 -VIII-2016, Pié (HGI).

***Datura inoxia Mill.**

Espècie citada de Viladrau per Costa (1864, sub *D. metel* L.). El testimoni d'herbari d'aquesta citació correspon a *D. wrightii* (Sáez *et al.*, 2015).

***Datura stramonium L.**

E NW SW. Herbassars ruderals, horts i vores de la xarxa viària, 250-700(1.000) m; rr.

***Datura wrightii Regel**

NW. Escapada de cultiu en herbassars ruderals, c. 800 m; rrr. La citació de *D. metel* L. de la localitat de Viladrau (Costa, 1864) s'ha de referir a *D. wrightii* (Sáez *et al.*, 2015).

Hyoscyamus niger L.

NW SW. Herbassars ruderals, 600-1.240 m; rr.

***Lycium chinense Mill.**

E. Vores de cursos d'aigua, en ambients antropitzats, 70-80 m; rrr. Es coneix de la ribera esquerra de la Tordera, aigües amunt de les Llobateres (DG6619) (Pié *et al.*, 2010).

***Nicotiana glauca Graham**

E SW. Localment naturalitzada en herbassars ruderals i vores de la xarxa viària, 150-250 m; rrr. Observada a la zona de la Garriga i de Sant Celoni.

***Physalis ixocarpa Hornem.**

SW. Escapada en un camp de blat de moro, 200 m; rrr. La citació de *Ph. philadelphica* de Santa Maria de Palautordera (Pié *et al.*, 2010) ha de referir-se a aquesta espècie (Sáez *et al.*, 2015).

***Physalis philadelphica Lam.**

Espècie indicada per Pié *et al.* (2010) per confusió amb *Ph. ixocarpa* (Sáez *et al.*, 2015).

***Solanum chenopodioides Lam.**

E SW. Herbassars ruderals i vores de la xarxa viària, 150-300 m; rrr. Es coneix de la zona compresa entre la Garriga i el Figaró i també dels voltants de Sant Celoni. Aquesta espècie ja va ser documentada per Casasayas (1989).

Solanum dulcamara L.

E SW. Bardisses i herbassars ruderals, 200-450 m; r.

***Solanum linnaeanum Hepper & P.-M. L. Jaeger**

E. Herbassars ruderals, c. 150 m; rrr. Indicat de Sant Celoni per Casasayas (1989).

****Solanum lycopersicum* L.**

E SW. Escapat de conreu en herbassars ruderals i ambients suburbans, 250-350 m; rrr. Casasayas (1989) aporta diverses localitats d'aquest tàxon: el Figaró, la Garriga i Gualba de Dalt.

***Solanum nigrum* L.**

E NW SW. Herbassars ruderals i marges de camins, 90-900(1.100) m; r.

****Solanum tuberosum* L.**

SW. Escapada molt puntualment de conreu en ambients ruderals, c. 250 m; rrr. Citat de la Garriga (Casasayas, 1989).

***Solanum villosum* Mill. [*S. nigrum* subsp. *miniatum* Willd.]**

E SW. Herbassars ruderals i vores de la xarxa viària, 100-400 m; rr.

TAMARICACEAE

***Tamarix africana* Poir.**

E SW. Boscos de ribera, 100-150 m; rr. *Tamarix gallica* L. [*T. anglica* Webb] va ser documentada a la riera d'Àrbúcies i a Hostalric per Llensa (1945).

THYMELAEACEAE

***Daphne gnidium* L.**

E SW. Brolles i garrigues, 100-900 m; c.

Daphne laureola* L. subsp. *laureola

E NW SW. Boscos, 200-1.400 m; c.

Daphne mezereum* L. subsp. *mezereum

E. Fagedes, 900-1.650 m; rr.

***Thymelaea gussonei* Boreau [*Th. passerina* subsp. *pubescens* (Guss.) Maire]**

SW. Matollars, en terreny poc permeable, 350-770 m; rrr. Documentada per Pedrol (1995) i per Galicia Herbada (2002) sobre la base del plec següent: «Montseny, camino de Santa Susana, 31TDG42, s.f., Garriga de Gallardo» (BC 125066). Aquest plec d'herbari va ser erròniament assignat per Galicia Herbada (1995) a *Thymelaea passerina* (L.) Coss. & Germ.

***Thymelaea sanamunda* All.**

SW. Brolles, en terreny margós o argilós calcari, 400-700 m; rrr. Documentada per Lapraz (1954), Galicia Herbada (1995) i Bolòs *et al.* (1997b) a la zona del Congost (entre Aiguafreda i Tagamanent), on hem verificat la seva presència.

***Thymelaea tinctoria* (Pourr.) Endl. subsp. *tinctoria* (Ramond) Nyman**

Masclans & Batalla (1966) van documentar aquesta espècie al Montseny, sense localitat concreta; encara que seria versemblant la presència d'aquesta espècie a la zona calcària del Congost –on existeix un hàbitat potencial. No l'hem poguda localitzar malgrat la realització de diverses prospeccions a la zona.

ULMACEAE

Ulmus glabra Huds.

E NW. Boscos humits, 400-1.500 m; rr.

Ulmus minor Mill.

E NW SW. Boscos de ribera, 100-950 m; c.

***Ulmus pumila** L.

E. Escapat en vores de la xarxa viària i més rarament en vegetació higròfila alterada, 115-130 m; rrr. Indicada del nord-est de Sant Celoni, en el curs baix dels torrents de Telleda i de Palomeres (DG5816) (Sáez *et al.*, 2015).

Ulmus × **hollandica** Mill. [*U. glabra* × *U. minor*]

E. Boscos de ribera, 300-600 m; rr. Aquest híbrid és indicat de la Corbadora (Arbúcies) per Barnola & Romo (1992). Efectivament, es troben exemplars de morfologia intermèdia entre aquestes espècies en diversos punts del Montseny oriental (Gualba, Riells, etc.).

URTICACEAE

Parietaria judaica L.

E NW SW. Murs i herbassars ruderals, 100-1.050 m; c.

Urtica dioica L. subsp. **dioica**

E NW SW. Herbassars ruderals, 100-1.600 m; cc.

Urtica urens L.

E SW. Herbassars ruderals, 100-1.500 m; rr.

VERBENACEAE

***Phyla filiformis** (Schrad.) Meikle [*Lippia filiformis* Schrad., *Lippia canescens* auct., non Kunth]

SW. Localment escapada en ambients suburbans, c. 250 m; rrr. Indicada per Casasayas (1989, sub *Lippia canescens*) de la Garriga.

***Verbena brasiliensis** Vell. [*V. litoralis* Kunth var. *brasiliensis* (Vell.) Briq.]

E. Herbassars ruderals i vores de la xarxa viària, 80-120 m; rr. Espècie documentada a la zona basal del vessant sud-oriental del massís per Verloove (2005): «Sant Celoni towards la Batllòria, Gualba de Baix, along BV 5116, UTM 31TDG61, roadverge, ca. 100 m; common and increasing in this area, here +/- 25 ex., 11-IX-2003, F. Verloove 5480 (BR); Gualba de Baix, riu Tordera, UTM 31TDG61, gravelly roadverge, ca. 90 m, 3 ex., 11-IX-2003, s.c.; la Batllòria, riu Tordera, UTM 31TDG61, roadverge of gravelly secondary road, ca. 90 m, very common in monospecific stands, 11-IX-2003, s.c.; Sant Celoni, near Can Careres, along BV 5116, UTM 31TDG51, roadverge, ca. 120 m, 1 ex., 11-IX-2003, s.c.». Segons Verloove (2005), la citació de *V. litoralis* Kunth atribuïda a Gutiérrez & Sáez (1996) hauria de ser referida a *V. brasiliensis*.

Verbena officinalis L.

E NW SW. Herbassars ruderals i marges de camins, 100-850 m; c.

Vitex agnus-castus L.

E. Boscos de ribera, 100-200 m; rrr. Aparentment limitada a la zona baixa de l'extrem oriental del massís. La primera indicació d'aquesta espècie correspon a la zona d'Àrbúcies (Cuní Martorell, 1880); també es coneix de la zona de Breda.

VIOLACEAE

Viola alba Besser subsp. **denhardtii** (Ten.) W. Becker [*V. cadevallii* Pau]

E NW SW. Boscos esclerofil·les (alzinars, principalment), 100-1.100 m; c.

Viola alba Besser subsp. *alba* [*V. alba* subsp. *scotophylla* (Jord.) Nyman]

Tàxon citat per Bolòs *et al.* (1986) del sector oriental. El material d'herbari procedent del Montseny dipositat als herbaris BC i BCN és referible, d'acord amb el criteri de Marcussen (2003), a la subsp. *denhardtii*.

Viola arvensis Murray [*V. tricolor* subsp. *arvensis* (Murray) Gaudin]

E NW SW. Conreus, 200-1.125 m; r.

Viola bubanii Timb.-Lagr.

E NW SW. Landes, vorades de boscos humits, matollars culminals de ginebró, etc., 800-1.700 m; cc. Merxmüller & Lippert (1977) publiquen un recompte cromosòmic ($2n = 52$) d'aquesta espècie a partir de material procedent de la zona compresa entre Santa Fe i Viladrau, 1.000 m. El mateix nombre cromosòmic és aportat per Aldasoro (1992). Segons aquest darrer autor, les plantes del Montseny tenen el mateix nombre cromosòmic que les procedents de la localitat clàssica (Mont Né, prop de Bagnères-de-Luchon).

Viola canina L. [*V. canina* subsp. *montana* (L.) Hartm.; *V. canina* subsp. *silvensis* (Font Quer) O. Bolòs & Vigo]

E NW SW. Landes i clarianes de boscos humits, 450-1.260 m; r.

Viola hirta L.

E NW SW. Rouredes i alzinars muntanyencs, 700-1.200 m; rr.

Viola lutea Huds.

Aquesta espècie, de la qual no es coneix la seva presència a la península Ibèrica, apareix recollida per Costa (1864), qui atribueix als Salvador la seva presència al Montseny i a les muntanyes de Núria. Segons Bolòs & Vigo (1990: 245), aquesta citació és deguda a una confusió amb *V. bubanii*.

Viola odorata L.

E SW. Boscos de ribera, 400-500 m; rrr. La seva autoctonia al Montseny és incerta.

Viola reichenbachiana Jord. [*V. silvestris* Lam., nom. illeg.]

E NW SW. Boscos humits, 460-1.650 m; r. Vegeu Sáez *et al.* (2015).

Viola riviniana Rchb. [*V. silvestris* Lam. subsp. *riviniana* (Rchb.) Tourlet]

E NW SW. Boscos humits, 100-1.700 m; cc.

Viola rupestris F.W. Schmidt subsp. **rupestris**

E NW SW. Boscos, de vegades en pastures camefítiques i landes, 700-1.500 m; rr.

***Viola suavis** M. Bieb. [incl. *V. catalonica* W. Becker; *V. suavis* subsp. *catalonica* (W. Becker) O. Bolòs & Vigo]

E. Vegetació ruderal, 500-600 m; rrr. Escapada i localment naturalitzada en nuclis habitats o en les seves proximitats. De fet, Bolòs *et al.* (1986) ja consideren *Viola catalonica* un element no autòcton al territori, en considerar-la explícitament subespontània.

Viola tricolor L.

Cuní Martorell (1880) va documentar aquesta espècie a Arbúcies i a Sant Marçal, i *Viola tricolor* L. var. *grandiflora* Vill. a Santa Fe. Amb tota probabilitat es tracta de confusions amb alguna espècie de la sect. *Melanium* Ging., possiblement *V. bubanii*.

Viola willkommii R. Roem.

NW SW. Rouredes i pinedes de *Pinus nigra* subsp. *salzmannii*, 400-750 m; rr. Sembla trobar-se limitada a la vall del Congost. La primera referència és atribuïda a Font Quer (1920), qui la va trobar a l'Avencó l'any 1916.

VITACEAE

***Parthenocissus quinquefolia** (L.) Planch.

E NW SW. Escapat de cultiu i localment naturalitzat en pollancredes, herbasars ruderals, etc., 200-815 m; r. Localment abundant a la riera d'Arbúcies i en alguns trams de la Tordera.

***Vitis riparia** Michx.

E SW. Naturalitzada en boscos de ribera, on presenta caràcter invasor, 210-410 m; r. Aquesta espècie ha estat indicada de Riells (DG5924, 410 m), de la riera d'Arbúcies (DG6227, 210-220 m) i d'Avencó (DG3824, 400 m) per Sáez *et al.* (2015). Amb tota probabilitat també és present en altres zones del massís.

***Vitis rupestris** Scheele

E NW SW. Bardisses, conreus abandonats, vores de la xarxa viària, etc., 180-470 m; r. Hem observat aquesta espècie a la zona baixa oriental i sud-occidental del massís: Mosqueroles, sector de la Garriga, Aiguafreda, entre Breda i Arbúcies, Montseny, etc. Vegeu Sáez *et al.* (2015) per a algunes localitzacions concretes.

Vitis vinifera L. subsp. *sylvestris* (C. C. Gmel.) Hegi

Tàxon indicat per Calleja (2006: 243) del sot de la Nou (Arbúcies), DG5330, 460 m, i del sot de la bassa del Tombo (Riells i Viabrea), DG5824, 750 m. Seria convenient confirmar la identitat de les plantes d'aquestes localitats (no hi ha testimonis d'herbari), ja que nosaltres no hem pogut verificar la presència de *V. vinifera* subsp. *sylvestris*. En aquestes zones existeixen altres tàxons al·lòctons del mateix gènere no citats per Calleja (2006), de manera que no es pot descartar que es tracti d'una confusió.

***Vitis vinifera** L. subsp. **vinifera**

E. Herbassars ruderals i conreus abandonats, 100-1.000 m; rr. Persistent en antics cultius i de vegades escapada.

***Vitis × instabilis** Ardenghi, Galasso, Banfi & Lastrucci [*V. riparia* × *V. rupestris*]

E. Naturalitzada en boscos de ribera, ocasionalment en herbassars higronitròfils, 90-215 m; r. Indicada de la riera d'Arbúcies i de la zona compresa entre la Batllòria i Breda (Sáez *et al.*, 2015).

ZYGOPHYLLACEAE

***Tribulus terrestris** L.

E SW. Naturalitzat en talussos i herbassars ruderals, 100-300 m; rrr. Aquesta espècie va ser indicada de la riba dreta de la riera d'Arbúcies (DG6820, 100 m) per Barnola & Romo (1989). També ha estat observada al nord-est de la Garriga.

3. Anàlisi de la flora

El nombre total de tàxons de la flora del Montseny és de 1.635, dels quals 1.412 són elements autòctons (d'aquests darrers, 18 corresponen a híbrids). Per altra banda, aquest nou catàleg suposa un increment de 361 tàxons respecte a l'estudi de Bolòs *et al.* (1986). Els tàxons autòctons del territori considerat representen el 86,4% del total de la flora del massís, mentre que els elements al·lòctons són 223, i representen un 13,6% del total.

El nombre de tàxons per sectors assoleix el màxim al Montseny oriental (E) (taula 1), mentre que al sector nord-occidental (NW) la diversitat seria, segons les dades actuals, més baixa (aquest sector té menys desnivells que els altres i la seva influència marítima també és més baixa).

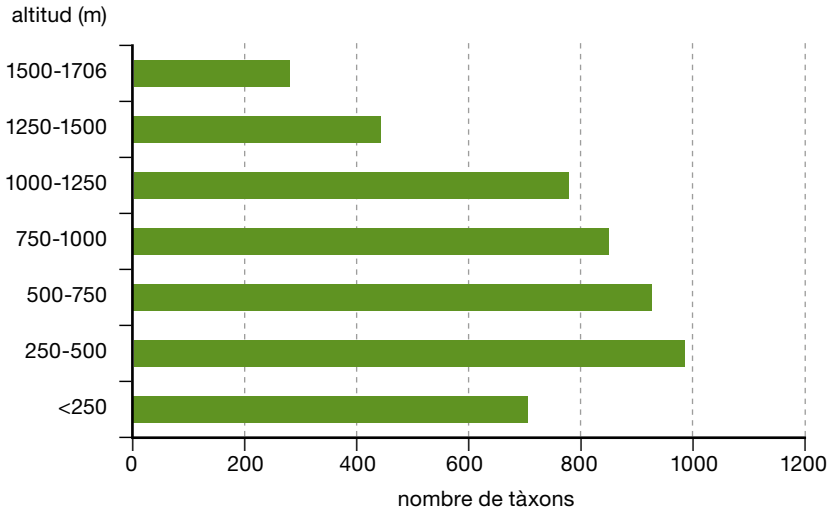
Taula 1. Nombre total de tàxons (híbrids inclosos) de la flora vascular del Montseny per sectors.

Sectors	Nombre total de tàxons	Nombre tàxons autòctons	Nombre tàxons al·lòctons
E	1.315	1.130	185
NW	1.025	951	74
SW	1.169	1.038	131
Total Montseny	1.635	1.412	223

3.1. Gradient altitudinal de la flora

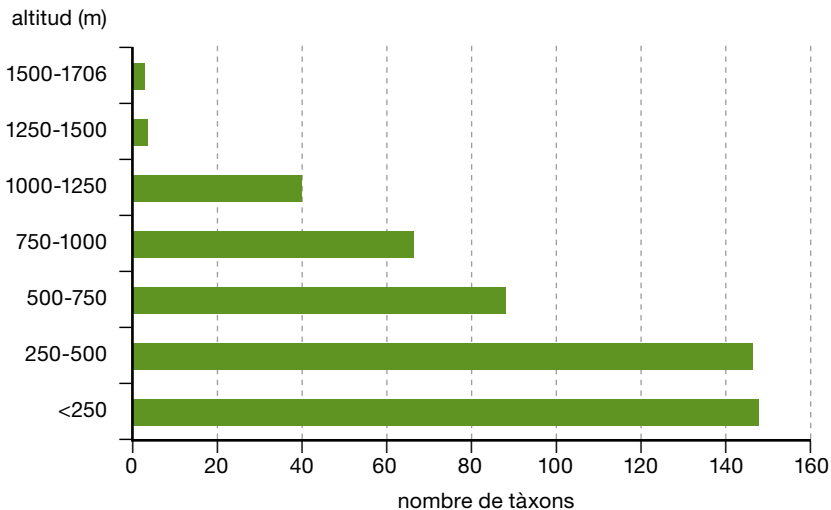
Per tal de conèixer com varia la riquesa florística amb l'altitud, en aquest estudi hem analitzat el nombre de tàxons de la flora en intervals de 250 m, tant per als elements autòctons com per als al·lòctons. En el cas de la flora autòctona, la principal acumulació de tàxons es troba en la franja altitudinal compresa entre 250 i 500 m: 989 tàxons. La riquesa de tàxons es manté alta –encara que amb tendència decreixent– a mesura que incrementa l'altitud, fins als 1.250 m (figura 2). És destacable que en l'escassa superfície ocupada per la zona culminal (entre 1.500 i 1.706 m) encara hi ha un nombre de tàxons relativament important: 282.

Figura 2. Nombre de tàxons autòctons de la flora vascular del Montseny en intervals altitudinals de 250 m.

Respecte als tàxons al·lòctons (figura 3), com és d'esperar, en els dos intervals altitudinals basals –els situats per sota de 500 m d'altitud– són els que concentren més diversitat. La zona més baixa del massís –situada per sota dels 250 m d'altitud– inclou 148 tàxons, mentre que a la franja compresa entre 250 i 500 m d'altitud es trobarien 147 tàxons. A partir dels 750 m d'altitud, la disminució dels elements al·lòctons és molt forta (figura 3).

Figura 3. Nombre de tàxons al·lòctons de la flora vascular del Montseny en intervals altitudinals de 250 m.

3.2. Espectre taxonòmic

A la taula 2 indiquem la repartició dels tàxons –híbrids inclosos– i les famílies reconeguts per grans grups de plantes vasculares, tant pel que fa als nombres absoluts com a les seves proporcions respecte del total. D'altra banda, a la taula 3 desglossem aquestes mateixes dades per a les famílies més ben representades a l'àrea estudiada.

Els percentatges de tàxons (taula 2) són, a grans trets, semblants als dels catàlegs florístics d'altres contrades de Catalunya. El percentatge relatiu a les criptògames vasculares (licòfits i monilòfits) autòctones (2,9%)¹ s'acosta més als valors de les flores de les valls dels Pirineus axials, amb percentatges superiors al 2,3% segons Sáez *et al.* (2003), que als de les àrees netament mediterrànies –percentatges en general inferiors a l'1,7%.

Taula 2. Espectre taxonòmic de la flora del Montseny (inclosos els híbrids i els tàxons al·lòctons).

Grup taxonòmic	Nombre de tàxons	Nombre de famílies	% tàxons	% famílies
Licòfits i monilòfits	42	13	2,6	10,7
Gimnospermes	16	3	1,0	2,5
Magnòlides	4	2	0,2	1,6
Monocotiledònies	325	17	19,9	14,1
Dicotiledònies	1.248	87	76,3	71,1
Total	1.635	122	100,0	100,0

Respecte a la distribució dels tàxons en famílies, els recents canvis en la delimitació de famílies (per exemple *Asparagaceae*, *Orobanchaceae*, *Plantaginaceae*, etc.) dificulta la comparació respecte als valors de flores d'altres territoris propers. Tanmateix, es constata la típica dominància, comuna a totes les flores d'Europa occidental, de les següents famílies:² compostes, lleguminoses i gramínies (taula 3). Resulten relativament alts els valors –en relació amb altres zones muntanyoses de la serralada Prelitoral– de rosàcies, cariofil·làcies i ciperàcies, tres famílies de distribució preferent a les zones temperades i fredes de l'hemisferi boreal. De fet, els valors d'aquestes tres famílies fins i tot superen els d'alguns massissos prepirinencs.

¹ Aquest valor no és l'indicat a la taula 2, en la qual s'inclouen els tàxons al·lòctons i els híbrids autòctons.

² El percentatge és respecte al total de tàxons autòctons.

Taula 3. Principals famílies de plantes, respecte al nombre de tàxons, de la flora del Montseny (exclosos els tàxons al·lòctons, però inclosos els híbrids autòctons).

Família	Nombre de tàxons	% tàxons
Compostes	180	12,7
Lleguminoses	133	9,4
Gramínies	131	9,3
Cariofil·làcies	62	4,4
Rosàcies	58	4,1
Labiades	55	3,9
Crucíferes	49	3,4
Plantaginàcies	47	3,3
Orquidàcies	44	3,1
Ciperàcies	42	2,9
Umbel·líferes	41	2,9
Ranunculàcies	33	2,3

3.3. Elements fitogeogràfics

Sobre la base de les àrees de distribució de les plantes i dels seus centres d'origen podem reconèixer uns tipus d'unitats integrades per grups de plantes que es designen amb el nom d'elements. L'element fitogeogràfic (o corològic) sol interpretar-se com un conjunt de tàxons que presenten una àrea de distribució actual sensiblement coincident. El nord-est ibèric presenta una notable variabilitat des del punt de vista biogeogràfic com a conseqüència de la seva ubicació geogràfica així com per la seva diversitat climàtica, litològica i topogràfica, i aquest fet afavoreix que en aquesta àrea es trobin representats diversos elements fitogeogràfics. Les proporcions en què es reparteixen els diversos elements fitogeogràfics d'un territori es pot relacionar amb les afinitats biogeogràfiques del territori considerat. Certament, l'anàlisi detallada de la proporció d'aquests elements en la flora d'un territori no es troba exempta de problemes, ja que molt sovint l'adscripció d'un tàxon determinat a un element és molt discutible –i molt variable segons diversos autors– i tampoc existeix un consens respecte als elements i subelements a reconèixer. Malgrat aquestes dificultats, hem realitzat aquest tipus d'anàlisi per a la flora del Montseny, ja que això no havia estat realitzat fins aleshores per al conjunt de la flora vascular del massís, encara que Bolòs (1983) aporta aquesta informació per a determinades comunitats vegetals.

Per a l'assignació dels tàxons autòctons a un element fitogeogràfic concret, hem seguit el criteri de Bolòs & Vigo (1984-2001), ja que és el més utilitzat en l'àmbit del nord-est ibèric. En els casos en què un tàxon ha estat prèviament assignat a dos elements simultàniament –per exemple, *Oxalis acetosella* o *Carex pallescens*, considerats eurosiberianes-boreoalpines per Bolòs & Vigo (1990: 283; 2001: 290)–, i un dels elements sembla el predominant –l'eurosiberià, en els dos casos– s'ha optat per assignar al tàxon en qüestió l'element principal. En casos en què una planta s'assimila a diversos elements sense un predomini clar –espècies mediterrani atlàntiques, per exemple– els hem assimilats al grup de plantes pluriregionals. A la taula 4 presentem l'espectre fitogeogràfic per al total de la flora autòctona del Montseny.

Taula 4. Anàlisi de la flora vascular autòctona del Montseny, segons els elements i subelements corològics.

Elements (i subelements) corològics	% (en negreta dades agrupades)
Boreoalpí (s.l.)	2,1
Boreoalpí (s.str.)	0,9
Boreosubalpí (s.l.)	1,2
Oròfits	3,1
Oròfits C Europa	1,4
Oròfits S i SW Europa	1,4
Oròfits circummediterranis	0,3
Eurosiberià	37,1
Eurosiberià (s. str.)	20,3
Lateeurosiberià	9,6
Submediterrani	5,1
Atlàntic (s.l.)	2,1
Mediterrani	30,4
Mediterrani (s. str.)	22,4
Latemediterrani (s.l.)	8,0
Pluriregional	27,3
Holàrtic	16,2
Subcosmopolita	2,0
Pluriregional (s. l.)	9,1

Els percentatges de la taula 4 són, en línies generals, molt semblants als obtinguts per Pérez-Haase *et al.* (2013) per a una zona relativament propera: Guillerries-Savassona. Per a aquesta darrera zona s'aporten uns percentatges també molt semblants als obtinguts per als dos elements corològics més importants de la flora del Montseny, concretament un 38,1 % per a l'element eurosiberià i un 29,0 % per a l'element mediterrani. No obstant això, en el cas del Montseny la proporció de plantes boreoalpines –en sentit ampli– i d'oròfits és més alta.

A continuació, comentem breument alguns dels trets principals dels elements fitogeogràfics que es reconeixen a la flora del Montseny.

3.3.1. Espècies boreoalpines

Encara que aquest grup de plantes –en sentit ampli, ja que també s’han inclòs les boreosubalpines– és poc important des del punt de vista quantitatiu en el conjunt de la flora del Montseny (2,1 % del total dels tàxons autòctons), la seva significació biogeogràfica és molt notable, ja que aquest element posa de manifest la relació florística que es va establir entre les zones boreals –i àrtiques– i les zones muntanyoses del C i S d’Europa durant els episodis freds del quaternari. Aquestes plantes boreoalpines –molt més escasses a la resta de muntanyes catalanídiques– arriben a configurar el paisatge vegetal de la zona culminal del massís –principalment a la zona més alta del Matagalls i de les Agudes-turó de l’Home. Entre els tàxons boreoalpins –en sentit estricte– presents al territori es troben plantes com ara *Alchemilla alpina*, *Festuca nigrescens*, *Nardus stricta*, *Saxifraga paniculata*, *Veratrum album*, etc.

D’entre les plantes boreosubalpines existents al Montseny, es troben espècies com ara *Epipogium aphyllum*, *Gentianella campestris*, *Juniperus communis* subsp. *nana*, *Pinguicula vulgaris*, *Polygonum bistorta*, *Polystichum lonchitis*, *Sorbus aucuparia*, *Trifolium spadiceum*, entre d’altres.

Els sectors amb un major nombre de tàxons boreoalpins –en sentit ampli– són el NW (bàsicament el Matagalls) i el sector oriental (principalment la zona de les Agudes i del turó de l’Home). Per contra, les espècies boreoalpines al sector SW (la Calma) són molt més escasses.

3.3.2. Oròfits

Els oròfits –en general tàxons propis de muntanyes relativament elevades d’Europa que no assolixen les zones boreals i àrtiques del continent– són relativament rars al Montseny (3,1 % del total dels tàxons autòctons), encara que aquesta proporció és més alta que en altres muntanyes catalanídiques. Dins de l’element orofític hem reconegut diversos grups, d’acord amb el criteri de Bolòs & Vigo (1984), encara que de vegades no estan gaire ben delimitats: oròfits del centre d’Europa, oròfits del S i SW d’Europa i oròfits circummediterranis. Dins del primer d’aquests tres grups s’inclouen espècies com ara *Alchemilla saxatilis*, *Anthemis cretica* subsp. *carpatica*, *Cardamine resedifolia*, *Ranunculus plataniifolius*, *Sempervivum montanum*, etc. El grup dels oròfits del S o SW d’Europa inclou espècies com ara *Festuca paniculata* subsp. *spadicea*, *Melampyrum catalaunicum* (cf. Tison i Foucault, 2014), *Potentilla pyrenaica*, *Pedicularis comosa* subsp. *comosa*. Finalment, els oròfits circummediterranis són més escassos, entre els quals es troben espècies com ara *Jacobaea adonidifolia*, *Jasione crispa*, *Valeriana tuberosa*, etc.

3.3.3. Espècies eurosiberianes

Les plantes assimilables a l'element fitogeogràfic eurosiberià en sentit ampli –conjunt d'espècies que es distribueixen bàsicament per l'Europa temperada i central– són, des del punt de vista numèric, el grup més important dels que integren la flora del territori (37,1 % del total de tàxons autòctons del Montseny). Tanmateix, les diferències percentuals respecte a les plantes mediterrànies i pluriregionals són petites. L'element eurosiberià està àmpliament representat a la zona mitjana i alta del Montseny, especialment als sectors oriental i nord-occidental del massís, però assoleixen també una certa importància en determinats ambients humits de la zona basal del Montseny, especialment al sector més oriental del massís.

Entre les espècies característiques del grup de plantes considerades com a eurosiberianes en sentit estricte, se'n troben algunes de molt importants en el paisatge vegetal del massís per configurar extensos boscos caducifolis (*Fagus sylvatica* i, en menor grau, *Quercus petraea*) o aciculifolis (*Pinus sylvestris*).

Les espècies submediterrànies tenen, des del punt de vista quantitatiu, una importància menor respecte a les eurosiberianes en sentit estricte i a les lateurosiberianes, encara que algunes espècies són prou comunes al Montseny i fins i tot configuren boscos –en general juntament amb altres espècies arbòries– en certs sectors del massís, com seria el cas de *Quercus pubescens* i *Pinus nigra* subsp. *salzmannii*.

La presència de plantes assimilables al subelement atlàntic als Països Catalans va ser analitzada amb detall per Vigo (1981), qui aporta dades i diversos exemples de plantes del Montseny. El grup de plantes atlàntiques, tot i que és escàs en la flora del Montseny (un 2,1 % del total dels tàxons autòctons), té una notable significació biogeogràfica i inclou tàxons que es troben bàsicament en landes i pastures (*Potentilla montana*, *Viola bubanii*), llocs humits o mulladius (*Hypericum pulcrum*, *Trocdaris verticillatum*), i boscos caducifolis humits (*Helleborus viridis* subsp. *occidentalis*, *Pulmonaria longifolia*). No totes les plantes d'aquest grup són rares, de fet, algunes espècies atlàntiques en sentit estricte (*Potentilla montana*, *Viola bubanii*) i lateatlàntiques (*Cytisus scoparius* subsp. *scoparius*, *Lonicera periclymenum* subsp. *periclymenum*, *Teucrium scorodonia*) són molt comunes al Montseny.

3.3.4. Espècies mediterrànies

La flora de distribució mediterrània –en sentit ampli– assoleix una representació molt notable al Montseny, ja que és, després del contingent de

plantes eurosiberianes, el grup més nombrós (30,4% del total dels tàxons autòctons). De fet, gran part del massís –principalment en les zones situades per sota de la cota de 700-800 m, especialment en els sectors meridionals i amb més influència marítima– presenta una vegetació de caràcter netament mediterrani (suredes, alzinars, brolles termòfiles, etc.). És destacable el fet que al sector més occidental del territori –vessants per sobre del sector Tagamanent-Aiguafreda– hi ha una important penetració de la flora netament mediterrània i de caràcter en general calcícola, que és inexistent o molt escassa a la resta del massís (*Coronilla lotoides*, *Globularia alypum*, *Anthyllis vulneraria* subsp. *gandogeri*, *Chaenorhinum crassifolium* subsp. *cadevallii*, *Phagnalon sordidum*, *Stipa offneri*, etc.).

En el grup de plantes mediterrànies –en sentit ampli– es troben algunes espècies macaronèsico-mediterrànies. Es tracta d'elements de significació biogeogràfica molt notable al Montseny i al nord-est ibèric, on tenen petites poblacions refugiades en ambients humits i oceànics, i on les glaçades són relativament rares. Entre aquestes plantes destaca *Prunus lusitanica*, una espècie arbòria considerada latemacaronèsica (Bolòs & Vigo, 1984), però que també pot considerar-se mediterrani-macaronèsica, com seria també el cas de *Galium scabrum*. Aquestes dues espècies tenen la major part dels seus nuclis poblacionals a la zona d'influència marítima més forta del Montseny oriental –zona del turó de Morou, bàsicament.

3.3.5. Espècies pluriregionals

Dins d'aquest grup heterogeni, quantitativament important, la majoria de les espècies són holàrtiques (taula 4), entre les quals pràcticament no es troben espècies que juguin un paper important en el paisatge vegetal del Montseny, encara que una excepció podria ser *Calluna vulgaris*. Per altra banda, gran part de les plantes que solen viure en ambients humits –càrexs, joncs, etc.– i altres que són estrictament aquàtiques –hidròfits– corresponen a plantes de distribució holàrtica, pluriregional o subcosmopolita.

3.4. Formes biològiques

Per a l'assignació dels diferents tàxons a un determinat tipus de forma biològica hem seguit el criteri de Bolòs & Vigo (1984). Val a dir que en aquest cas hem inclòs els helòfits dins del grup dels hidròfits. No hem trobat cap veritable epífit al territori estudiat. Els nostres resultats (taula 5) indiquen –respecte a la flora autòctona– que els hemicriptòfits són la forma biològica més ben representada, seguida dels teròfits. La comparació dels valors de la

taula 5 amb els d'altres zones del nord-est ibèric situa la flora del Montseny en una posició intermèdia entre les flors mediterrànies i les pirinenques.

Taula 5. Espectre de formes biològiques per al total de la flora del Montseny i per flora autòctona i al·lòctona, en tants per cent. No s'inclouen els híbrids.

Grup	% total flora	% tàxons autòctons	% tàxons al·lòctons
Faneròfits	12,8	10,3	28,6
Camèfits	9,5	10,4	3,8
Hemicriptòfits	36,3	38,6	21,1
Geòfits	9,3	9,5	8,5
Teròfits	29,9	28,9	36,6
Hidròfits	2,2	2,3	1,4

3.5. Espècies d'interès biogeogràfic i conservacionista

La flora vascular del Montseny inclou plantes de diversa filiació biogeogràfica i tàxons endèmics del nord-est ibèric. Bona part d'aquests elements formen part dels tàxons de major interès biogeogràfic i conservacionista del massís, els quals, en bona part, gaudeixen de protecció, sigui dins de l'àmbit de Catalunya o bé dins de l'àmbit del parc natural.

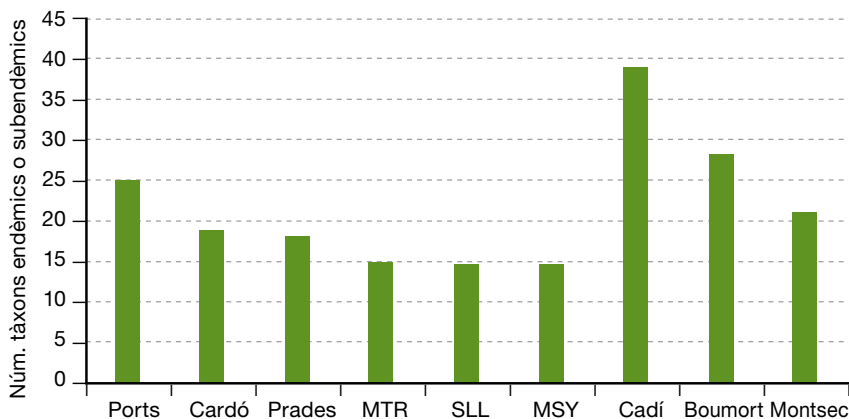
3.5.1. Tàxons endèmics

Recentment s'ha afirmat que el Montseny és «molt ric en endemismes vegetals» (Albesa, 2013). Desconeixem sobre quina base s'ha fet aquesta afirmació, ja que les nostres dades –així com altres estudis previs sobre la flora endèmica de Catalunya– indiquen més aviat tot el contrari pel que fa a les plantes vasculares: la flora del Montseny és prou diversa, però el nombre de tàxons endèmics és més aviat moderat, o fins i tot baix, si es compara amb el nombre d'endemismes registrat en altres muntanyes de Catalunya (figura 4). Pel que fa als endemismes de Catalunya, inclosos els subendemismes, segons el criteri de Sáez *et al.* (2010) amb una actualització posterior, al Montseny es troben 15 tàxons (vegeu més endavant). De fet, Sáez *et al.* (2010), en un mapa on es representa la concentració de tàxons endèmics a Catalunya mitjançant quadrats UTM de 10 × 10 km, posen de manifest que el Montseny –com altres massissos de les muntanyes catalanídiques septentrionals– està notablement per sota respecte a diversos massissos pirinencs i del S de Catalunya. Són ben coneguts els casos de dues espècies que són quasi endèmiques del Montseny: *Saxifraga genesiana* i *S. vayredana*, les quals tenen la

major part de les seves poblacions al massís que ens ocupa, tot i que també tenen algunes poblacions a les Guilleries. Tota la resta de tàxons són endèmiques del nord-est de Catalunya o dels Pirineus. Una espècie que també havia estat considerada subendèmica de Catalunya, *Melampyrum catalaunicum* (Sáez *et al.*, 2010), d'acord amb les dades més recents (Tison & Foucault, 2014) seria un oròfit del SW d'Europa, i, per tant, no formaria part dels elements endèmics. L'estat de coneixements del gènere *Hieracium*, encara no prou ben conegut al territori, fa que de moment sigui molt incert el valor taxonòmic d'alguns tàxons indicats o descrits del massís, a banda que la informació sobre la seva ecologia, distribució i freqüència relativa és actualment insuficient. Per altra banda, cal tenir present que resta per estudiar el grau de diferenciació d'algunes poblacions de plantes del Montseny que tenen un isolament relativament important amb les més properes –pirinenques, bàsicament.

A la figura 4 comparem el nombre de tàxons endèmics o subendèmics de plantes vasculares en diversos massissos –més o menys ben delimitats– de Catalunya, bàsicament de les muntanyes catalanídiques i dels Pirineus. Hem exclòs els tàxons de dos gèneres: *Hieracium* i *Taraxacum*, ja que el grau de coneixement de la distribució dels tàxons presumptament endèmics no és del tot satisfactori per fer comparacions fiables. Val a dir que en cas que s'hagués d'optar per incloure els tàxons presumptament endèmics d'aquests gèneres –com vam fer inicialment–, els resultats obtinguts no suposen canvis importants respecte al que indica la figura 4, ja que el nombre de tàxons presumptament endèmics en altres massissos és destacable.

Figura 4. Nombre de tàxons endèmics o subendèmics de Catalunya en diversos massissos de les muntanyes catalanídiques i dels Pirineus. Acrònims: MTR (muntanya de Montserrat), SLL (Sant Llorenç del Munt i serra de l'Obac) i MSY (Montseny).

A continuació, indiquem els tàxons endèmics o subendèmics de Catalunya que es troben –amb seguretat– al Montseny:³

<i>Campanula affinis</i>	<i>Galeopsis pyrenaica</i>
<i>Centaurea emporitana</i>	<i>Linum milletii</i>
<i>Chaenorrhinum crassifolium</i> subsp. <i>cadevallii</i>	<i>Ophrys catalaunica</i>
<i>Cirsium richterianum</i> subsp. <i>costae</i>	<i>Ramonda myconi</i>
<i>Dianthus pyrenaicus</i> subsp. <i>attenuatus</i>	<i>Saxifraga genesiana</i>
<i>Dianthus seguieri</i> subsp. <i>requienii</i>	<i>Saxifraga vayredana</i>
<i>Erysimum ruscionense</i>	<i>Teucrium pyrenaicum</i> subsp. <i>guarensis</i>
<i>Festuca glauca</i>	

3.5.2. Tàxons no endèmics

El conjunt de tàxons no endèmics d'interès biogeogràfic i conservacionista és heterogeni. Una primera aproximació per delimitar els tàxons d'interès conservacionista és identificar aquells que serien amenaçats en l'àmbit de Catalunya segons criteris UICN (2001). Les espècies següents s'ajustarien a aquesta selecció: *Botrychium matricariifolium*, *Epipactis exilis* (espècie de distribució encara no prou ben coneguda), *Epipogium aphyllum*, *Geranium lanuginosum* i *Prunus lusitanica* subsp. *lusitanica*. D'aquestes plantes, la darrera es podria adscriure a la categoria de «vulnerable», mentre que les altres probablement es troben en una situació de risc més alta.

Probablement, a aquesta relació de plantes amenaçades en l'àmbit de Catalunya s'hauria d'afegir *Adoxa moschatellina*, espècie de la qual existeix material d'herbari aparentment procedent del Montseny i que seria l'única localitat ibèrica coneguda per a aquesta planta. No obstant això, Bolòs & Vigo (1996) plantegen la possibilitat d'un etiquetatge incorrecte. Per part nostra, considerem que no es pot descartar que aquesta planta hagués estat realment recol·lectada al Montseny, probablement a la zona de Santa Fe, per Trèmols –un botànic de gran fiabilitat sobre qui no existeixen dubtes relatius a la veracitat de les seves recol·leccions. Al Montseny existeix –o si més no existia fins fa poques dècades– un hàbitat potencial per a aquesta espècie. És interessant que en els darrers anys s'han descobert a la zona de Santa Fe espècies que, com *A. moschatellina*, viuen en ambients força humits (*Botrychium matricariifolium*, *Epipactis exilis*, *Epipogium aphyllum*) i, per altra banda, està documentada la desaparició de diverses espècies pròpies de

³ No s'inclouen els tàxons dels gèneres *Hieracium* i *Taraxacum*, encara mal coneguts.

torberes i mulladius a la zona de Santa Fe (Bolòs, 1983; Sáez *et al.*, 2014). En aquest context, no és inversemblant considerar que una planta de mida petita i poc conspícua, com *A. moschatellina*, hagués passat desapercebuda o que la pertorbació del seu fràgil hàbitat hagués determinat la seva desaparició.

Una altra planta molt notable –i, a diferència de l’anterior, grossa i vistosa– de la qual existeix material d’herbari procedent del Montseny i que no ha estat retrobada posteriorment és *Cypripedium calceolus*, que va ser indicada de la Calma (Costa, 1864). Sobre la presència d’aquesta espècie al Montseny, vegeu Sáez *et al.* (2015).

Per altra banda, al Montseny es troben tàxons que, independentment del seu estat de risc a Catalunya, tenen un interès biogeogràfic en l’àmbit local per motius diversos, com per exemple per ser rareses corològiques o per tenir en aquest massís poblacions isolades o que representen el límit de la seva àrea de distribució. És ben conegut que el Montseny és un refugi per a diverses espècies d’afinitat boreal, algunes de les quals són extremadament rares al massís, amb un o pocs nuclis poblacionals i de vegades amb poblacions extremadament febles des del punt de vista demogràfic. A partir de les nostres dades i sobre la base de les àrees de distribució de síntesis florístiques i corològiques (Bolòs & Vigo, 1984-2001; BDBC), hem analitzat quins tàxons de distribució bàsicament pirinenca a Catalunya –espècies boreoalpines, eurosiberianes i oròfits del SW i centre d’Europa– tenen el límit de la seva distribució al Montseny, i en resulten un total de 100. No s’inclouen en aquest llistat aquestes espècies:

- 1) Les que tenen poblacions més meridionals, encara que sigui per pocs quilòmetres o fins i tot centenars de metres de diferència. Aquest seria el cas d’*Hypericum maculatum*, amb la població més meridional del Montseny situada al nord del coll de la Font, DG480290 (Mercadé & Pérez-Haase, 2013), però de la qual existeix una població encara una mica més al sud: sot de les Voltes, Tossa de Mar, 120 m, DG915232.
- 2) Les d’àrea de distribució insuficientment coneguda (*Pilosella vansoestii*, així com algunes espècies dels gèneres *Taraxacum* i *Hieracium*, etc.).

Es pot reconèixer un primer grup de tàxons presents al Montseny –la localitat més meridional de Catalunya– que tenen les seves poblacions més properes als Pirineus, és a dir, sense localitats en zones muntanyoses intermèdies (Sistema Transversal i Guillerries). Aquestes són, en principi, plantes de notable valor biogeogràfic a causa de l’isolament de les poblacions del Montseny. Aquest grup inclou 47 tàxons (vegeu el llistat adjunt).

<i>Alchemilla alpina</i>	<i>Huperzia selago</i>
<i>Alchemilla saxatilis</i>	<i>Jasione crispa</i>
<i>Anthemis cretica</i> subsp. <i>carpatica</i>	<i>Juniperus communis</i> subsp. <i>nana</i>
<i>Armeria arenaria</i> subsp. <i>arenaria</i>	<i>Lonicera nigra</i>
<i>Arnoseris minima</i>	<i>Luzula spicata</i>
<i>Asphodelus albus</i> subsp. <i>delphinensis</i>	<i>Pedicularis comosa</i> subsp. <i>comosa</i>
<i>Botrychium matricariifolium</i>	<i>Persicaria alpina</i>
<i>Carex disticha</i>	<i>Pilosella heteromelana</i>
<i>Carex echinata</i>	<i>Polygonatum verticillatum</i>
<i>Carex viridula</i>	<i>Potentilla montana</i>
<i>Cherleria laricifolia</i>	<i>Potentilla pyrenaica</i>
<i>Cypripedium calceolus</i>	<i>Ranunculus carlittensis</i>
<i>Cytisus oromediterraneus</i>	<i>Ranunculus platanifolius</i>
<i>Dryopteris cambrensis</i>	<i>Rosa villosa</i>
<i>Epipogium aphyllum</i>	<i>Sagina saginoides</i>
<i>Erigeron alpinus</i>	<i>Scleranthus perennis</i>
<i>Festuca airoides</i>	<i>Scorzoneroides pyrenaica</i>
<i>Festuca lambinonii</i>	<i>Sempervivum montanum</i> subsp. <i>montanum</i>
<i>Festuca yvesii</i>	<i>Streptopus amplexifolius</i>
<i>Galeopsis ladanum</i> subsp. <i>ladanum</i>	<i>Trocdaris verticillatum</i>
<i>Galeopsis pyrenaica</i>	<i>Valeriana officinalis</i>
<i>Galeopsis segetum</i>	<i>Veronica dillenii</i>
<i>Gymnocarpium dryopteris</i>	<i>Viola bubanii</i>
<i>Hieracium viride</i>	

A continuació, indiquem els tàxons de distribució bàsicament pirinenca –dins l'àmbit de Catalunya– que tenen el límit meridional de la seva distribució al Montseny, amb poblacions al Sistema Transversal o a les Guilleries (de vegades també a la plana de la Selva).

<i>Abies alba</i>	<i>Carlina acaulis</i> subsp. <i>caulescens</i>
<i>Aconitum vulparia</i> subsp. <i>ranunculifolium</i>	<i>Carum carvi</i>
<i>Actaea spicata</i>	<i>Chrysosplenium oppositifolium</i>
<i>Alchemilla flabellata</i>	<i>Coeloglossum viride</i>
<i>Allium victorialis</i>	<i>Coincya monensis</i> subsp. <i>cheiranthos</i>
<i>Antennaria dioica</i>	<i>Corydalis solida</i> subsp. <i>solida</i>
<i>Arabis alpina</i> subsp. <i>alpina</i>	<i>Dactylorhiza sambucina</i>
<i>Asplenium foreziense</i>	<i>Daphne mezereum</i> subsp. <i>mezereum</i>
<i>Cardamine resedifolia</i>	

<i>Dryocallis rupestris</i>	<i>latifolium</i>
<i>Dryopteris dilatata</i>	<i>Nardus stricta</i>
<i>Epilobium collinum</i>	<i>Oxalis acetosella</i> subsp. <i>acetosella</i>
<i>Epipactis exilis</i>	<i>Persicaria bistorta</i> subsp. <i>bistorta</i>
<i>Equisetum hyemale</i>	<i>Pilosella lactucella</i>
<i>Euphorbia dulcis</i>	<i>Pinguicula vulgaris</i>
<i>Euphrasia hirtella</i>	<i>Prenanthes purpurea</i>
<i>Euphrasia stricta</i>	<i>Ranunculus serpens</i> subsp.
<i>Galium odoratum</i>	<i>nemorosus</i>
<i>Gentiana lutea</i> subsp. <i>lutea</i>	<i>Ribes alpinum</i>
<i>Gentianella campestris</i>	<i>Sambucus racemosa</i>
<i>Geranium sylvaticum</i>	<i>Saxifraga paniculata</i>
<i>Gnaphalium sylvaticum</i>	<i>Sedum brevifolium</i>
<i>Gnaphalium uliginosum</i>	<i>Silene dioica</i>
<i>Lamium maculatum</i>	<i>Stellaria alsine</i>
<i>Lotus pedunculatus</i>	<i>Stellaria graminea</i>
<i>Luzula nivea</i>	<i>Trifolium aureum</i>
<i>Melampyrum catalanicum</i>	<i>Veronica verna</i>
<i>Melampyrum pratense</i> subsp.	<i>Vinca minor</i>

El sector del massís amb un nombre més alt de tàxons de distribució bàsicament pirinenca que tenen –a Catalunya– el límit meridional de la seva distribució al Montseny –ja sigui amb poblacions entre aquest massís i els Pirineus, o bé sense poblacions intermèdies– és l'oriental (E), el qual concentra el 82,1 % d'aquests elements. El sector NW té un percentatge una mica inferior (70,5 %), mentre que el sector SW té un percentatge notablement més baix que els anteriors (22,1 %) (taula 6). També és el sector oriental el que inclou una major proporció de tàxons que tenen –a Catalunya– el límit meridional de la seva distribució al Montseny exclusius d'aquest sector, així com un percentatge més alt dels tàxons sense poblacions intermèdies entre els Pirineus i el Montseny (taula 6).

Taula 6. Dades relatives a tàxons de distribució bàsicament pirinenca que tenen –a Catalunya– el límit meridional de la seva distribució al Montseny (aquí anomenats tàxons extrem d'àrea).

Sector	% tàxons total extrem d'àrea	% total tàxons extrem d'àrea exclusius del sector	% tàxons extrem d'àrea sense poblacions intermèdies entre els Pirineus i el Montseny
E	82,1	25,3	34,0
NW	70,5	15,8	17,0
SW	22,1	2,1	2,1

Entre aquestes plantes que tenen poblacions isolades respecte a les més properes en aquest massís, es troben un conjunt de plantes (pteridòfits, com ara *Botrychium matricariifolium*, *Gymnocarpium dryopteris*, *Huperzia selago*, *Polystichum lonchitis*, i fanerògames, com ara *Epipogium aphyllum*, *Pinguicula vulgaris*, *Polygonatum verticillatum*, *Ranunculus platanifolius*, *Streptopus amplexifolius*, entre d'altres) que actualment són extremadament rars al Montseny. Tot i que la majoria són relativament comunes als Pirineus –on solen tenir les seves poblacions més properes–, la seva notable raresa al Montseny, juntament amb l'isolament respecte a les poblacions pirinenques, fan que siguin uns importants elements d'interès conservacionista en l'àmbit local. De fet, dins d'aquest grup anterior de plantes amb poblacions isolades al Montseny, es troben algunes que no han estat retrobades en temps recents: *Actaea spicata*, *Carex disticha*, *C. viridula*, *Cypripedium calceolus*, *Drymocallis rupestris*, *Dryopteris cambrensis*, *Gentiana campestris*, *Festuca airoides*, etc. No descartem que en el futur, i com a resultat de detallades prospeccions de camp, es puguin retrobar algunes d'aquestes espècies que a hores d'ara es consideren provisionalment com a desaparegudes al massís.

Per altra banda, és notable la presència de plantes d'una significació biogeogràfica diferent de la del grup anterior al massís. Al Montseny es troben la major part de les poblacions del nord-est ibèric de *Prunus lusitanica* –espècie que també es troba a les Guàrdies. La presència d'aquest element macaronèsic i mediterrani és destacable des del punt de vista biogeogràfic, i ha estat objecte de diversos estudis i seguiments poblacionals. També és notable la presència al massís de *Galium scabrum*, una espècie mediterrani-macaronèsica pròpia de boscos escleròfil·les, que al nord-est ibèric només es coneix del Montseny, del Montnegre i de les Gavarres.

3.6. Tàxons protegits

Al Montseny es troben –o en alguns casos es trobaven, ja que trobem casos de plantes desaparegudes– diverses espècies de plantes vasculares que estan protegides a tot el territori en els àmbits autonòmic i estatal, en funció de diverses figures legals (taula 7):⁴

Resolució AAM/732/2015, de 9 d'abril, per la qual s'aprova la catalogació, descatalogació i canvi de categoria d'espècies i subespècies del Catàleg de flora amenaçada de Catalunya (DOGC, núm. 6854, 20-04-2015).

Reial decret 139/2011, de 4 de febrer, per al desenvolupament de la Llista d'espècies silvestres en règim de protecció especial i del Catàleg espanyol d'espècies amenaçades (BOE, núm. 46, 23-02-2011).

Ordre AAA/1771/2015, de 31 d'agost, per la qual es modifica l'annex del Reial decret 139/2011, de 4 de febrer, per al desenvolupament de la Llista d'espècies silvestres en règim de protecció especial i del Catàleg espanyol d'espècies amenaçades (BOE, núm. 211, 03-09-2015).

Taula 7. Espècies de plantes vasculares incloses al Catàleg de flora amenaçada de Catalunya (CFA), a la Llista d'espècies silvestres en règim de protecció especial (LESPRE) i al Catàleg espanyol d'espècies amenaçades (CEEA, 2011, 2015).

Tàxon	CFA 2015		LESPRE 2011	CEEA 2011	CEEA 2015
	V	PE		PE	PE
<i>Botrychium matricariifolium</i>		*			*
<i>Cypripedium calceolus</i>		*		*	
<i>Epipogium aphyllum</i>		*			
<i>Galium scabrum</i>	*				
<i>Geranium lanuginosum</i>	*				
<i>Melampyrum catalaunicum</i>	*				
<i>Orchis provincialis</i>			*		
<i>Prunus lusitanica subsp. lusitanica</i>	*				
<i>Saxifraga genesiana</i>	*				
<i>Saxifraga vayredana</i>	*		*		
<i>Spiranthes aestivalis</i>			*		

V: vulnerable, PE: en perill d'extinció

⁴ No s'inclouen en aquesta taula espècies que, encara que hagin estat documentades al Montseny, es tenen dubtes de la seva presència real al massís.

Per altra banda, el Pla especial de protecció del medi natural i del paisatge del Parc del Montseny –text refós de les ordenances de l’ús públic del Parc, de l’any 2008– proporciona protecció legal, dins dels límits del Parc, a 101 tàxons de plantes vasculares, a les quals cal afegir 9 tàxons que estan estrictament protegits per la legislació sectorial.

3.7. Espècies al·lòctones

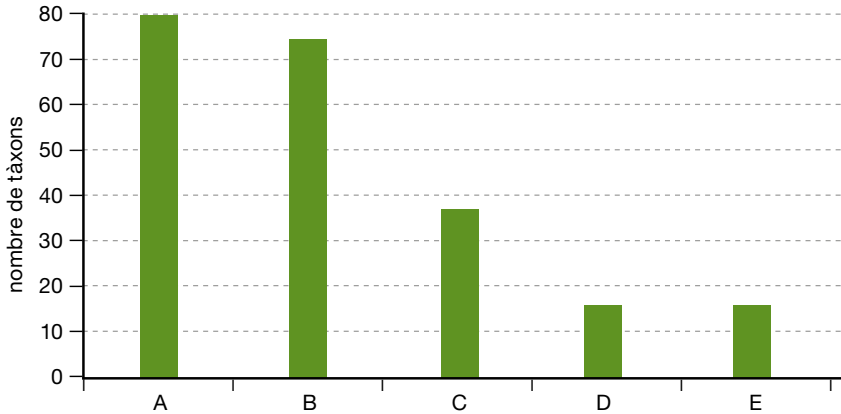
Com hem indicat anteriorment, el nombre de tàxons al·lòctons és de 223. D’aquests tàxons, 86 serien elements de presència casual, mentre que 137 estarien naturalitzats en major o menor grau. D’aquests darrers, alguns tàxons –al voltant d’una quinzena– presenten un comportament clarament invasor al Montseny. Aquest seria el cas de les espècies següents: *Ailanthus altissima*, *Arundo donax*, *Lonicera japonica*, *Senecio inaequidens*, *S. pterophorus*, *Vitis riparia*, entre d’altres. A la taula 8 indiquem el nombre de tàxons al·lòctons de presència casual –adventicis– i naturalitzats per a cada sector del Montseny. Les famílies amb un major nombre de tàxons al·lòctons són les següents: *Asteraceae* (35), *Poaceae* (25), *Fabaceae* (17), *Amaranthaceae* (12), *Brassicaceae* (11), *Rosaceae* (10) i *Solanaceae* (9).

Taula 8. Nombre de tàxons al·lòctons per sector del Montseny.

Sector	Nombre de tàxons al·lòctons	Nombre de tàxons adventicis	Nombre de tàxons naturalitzats
E	185	54	131
NW	74	28	46
SW	131	39	92

Respecte a quins podrien haver estat les formes o mecanismes pels quals haurien estat introduïts els diferents tàxons al·lòctons al Montseny (figura 5), és destacable el predomini de les espècies que es troben cultivades amb finalitats ornamentals i que han escapat de cultiu (80 tàxons). A continuació, i amb una importància quantitativa semblant al grup anterior (74 tàxons), es troben aquells tàxons introduïts de manera involuntària. El tercer grup més important des del punt de vista quantitatiu és el dels tàxons que han estat cultivats –en temps recents o no– amb finalitats diverses –com a aliments, condiments, farratges, usos industrials, etc.– (37 tàxons). Finalment, es troben aquelles plantes que haurien arribat amb finalitats relacionades amb la silvicultura (16 tàxons) i com a males herbes dels conreus (16 tàxons).

Figura 5. Nombre de tàxons de la flora al·lòctona del Montseny segons els mecanismes d'introducció. A: jardineria, B: introducció involuntària en zones no conreades, C: agricultura, D: silvicultura, E: introducció involuntària en zones conreades.

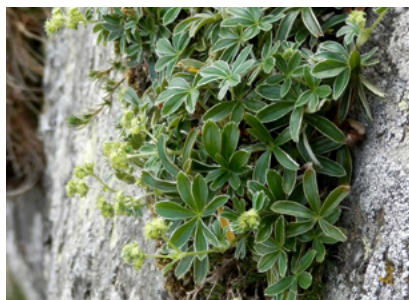
La majoria de les plantes al·lòctones del Montseny es troben a les zones baixes dels sectors oriental i sud-occidental, principalment en ambients ruderals –vores de la xarxa viària, conreus, en la proximitat de nuclis urbans, etc.– i resseguint els cursos d'aigua. A les zones més altes del massís –fagedes, matollars culminals de ginebró, penyals i tarteres, etc.– les espècies al·lòctones són, en general, escasses, i no suposen, de moment, una amenaça destacable per a aquests hàbitats. Per contra, l'hàbitat natural del massís que ha experimentat una major transformació a causa de l'expansió d'elements no autòctons són els boscos de ribera –omedes, vernedes i freixenedes–, en especial els de la zona del Congost, de la riera d'Arbúcies i de la Tordera. La ràpida proliferació en els cursos d'aigua –especialment en els vessants marítics del Montseny– d'espècies arbòries com ara *Robinia pseudoacacia*, *Populus × canadensis*, *Ailanthus altissima*, d'arbustos (*Buddleja davidii*), o de lianes com ara *Lonicera japonica*, *Parthenocissus quinquefolia*, *Vitis riparia* i *V. × instabilis* –les dues darreres localment abundants en el sector de Breda-Arbúcies– ha suposat, en alguns indrets, una considerable alteració del bosc de ribera original.

Fora dels ambients riparis, és destacable la ràpida proliferació de *Senecio inaequidens*, una espècie amb un notable potencial invasor que ha experimentat una expansió molt important en un breu període de temps. La primera indicació d'aquesta planta al Montseny és de l'any 1993 (Vicens, 1996), i actualment colonitza hàbitats diversos –herbassars ruderals, garrigues, brolles, clarianes de bosc, pedruscalls, etc.– en bona part de les zones baixes i mitjanes dels sectors sud-occidental i oriental del massís. Una altra

espècie del mateix gènere (*Senecio pterophorus*) també sembla haver experimentat una important proliferació des de la seva primera observació al Montseny (Pino *et al.*, 2000), i actualment tendeix a colonitzar alzinars i vores de cursos d'aigua de les zones d'influència marítima, fins i tot per sobre dels 1.000 m d'altitud.

Com han indicat altres autors per a altres àmbits geogràfics, aquesta quantitat tendeix a incrementar-se (Sanz-Elorza *et al.*, 2004), ja que el procés d'introducció d'espècies és dinàmic i afavorit –de manera directa o indirecta– pels humans. Per tant, és previsible que la flora al·lòctona del massís incrementi el seu nombre de tàxons en els propers anys.

Fotografies d'alguns tàxons

L.L. SAEZ

Alchemilla alpina

G. PIÉ

Anogramma leptophylla

L.L. SAEZ

Anthyllis vulneraria subsp. *sampaioana*

L.L. SAEZ

Araujia sericifera

L.L. SAEZ

Aristolochia pistolochia

L.L. SAEZ

Armeria arenaria subsp. *arenaria*

G. PIÉ

Arnoseris minima

L.L. SAEZ

Asarina procumbens

L.L. SAEZ

Asphodelus albus subsp. *delphiniensis*

L.L. SAEZ

Asplenium foreziense

G. PIÉ

Asplenium × *alternifolium*

L.L. SAEZ

Austrocyllindropuntia subulata

G. PIÉ

Botrychium lunaria

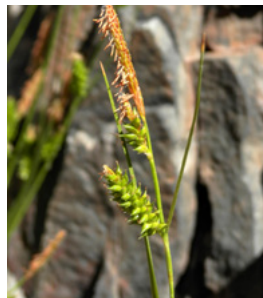
G. PIÉ

Botrychium matricariifolium

G. PIÉ

Brassica montana

L.L. SAEZ

Carex punctata

L.L. SAEZ

Catananche caerulea

L.L. SAEZ

Centaurea pectinata

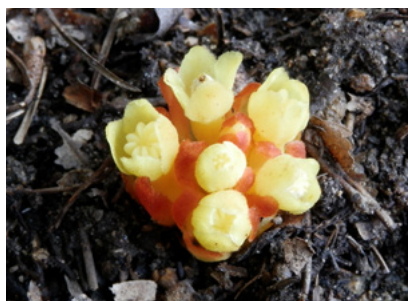
L.L. SAEZ

Chaenorhinum crassifolium

G. PIÉ

Corydalis solida

L.L. SAEZ

Cytinus hypocistis

G. PIÉ

Dactylorhiza majalis

G. PIÉ

Dactylorhiza sambucina

G. PIÉ

Daphne mezereum

G. PIÉ

Equisetum hyemale

G. PIÉ

Erigeron alpinus

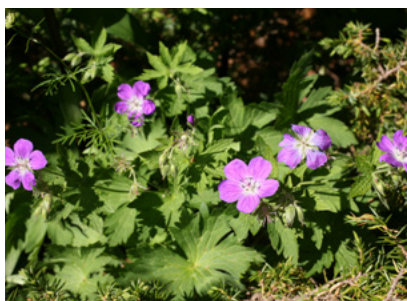
L.L. SAEZ

Galanthus nivalis

G. PIÉ

Galium scabrum

G. PIÉ

Geranium sylvaticum

G. PIÉ

Geum hispidum var. *albarracinense*

G. PIÉ

Gymnocarpium dryopteris

L.L. SAEZ

Hemerocallis fulva

L.L. SAEZ

Hieracium cordatum

G. PIÉ

Himantoglossum robertianum

L.L. SAEZ

Jasione crispa

G. PIÉ

Leontodon pyrenaicus

L.L. SAEZ

Linaria pelisseriana

L.L. SAEZ

Lonicera nigra

G. PIÉ

Melampyrum catalaunicum

L.L. SAEZ

Melittis melissophyllum

L.L. SAEZ

Moehringia muscosa

L.L. SAEZ

Narcissus poeticus

G. PIÉ

Odontorchis ustulata

G. PIÉ

Ophioglossum vulgatum

G. PIÉ

Ophrys lutea

L.L. SAEZ

Ornithogalum pyrenaicum

L.L. SAEZ

Orobanche amethystea

L.L. SAEZ

Orobanche rapum-genistae

G. PIÉ

Osmunda regalis

L.L. SAEZ

Pedicularis comosa

L.L. SAEZ

Persicaria alpina

G. PIÉ

Persicaria orientalis

G. PIÉ

Physalis ixocarpa

G. PIÉ

Pinguicula vulgaris

L.L. SAEZ

Polygala nicaeensis subsp. *gerundensis*

G. PIÉ

Polygonatum verticillatum

G. PIÉ

Potentilla pyrenaica

G. PIÉ

Prunus lusitanica

LL. SÀEZ

Quercus huguetiana

G. PIÉ

Ranunculus platanifolius

G. PIÉ

Ribes alpinum

LL. SÀEZ

Rosa corymbifera

G. PIÉ

Rosa villosa

LL. SÀEZ

Saxifraga vayredana

LL. SAEZ

Scrophularia nodosa

LL. SAEZ

Sedum brevifolium

G. PIÉ

Sempervivum montanum

G. PIÉ

Senecio adonidifolius

G. PIÉ

Senecio viscosus

G. PIÉ

Serapias lingua

LL. SAEZ

Sorbus aucuparia

LL. SAEZ

Thymelaea sanamunda

G. PIÉ

Vaccinium myrtillus

G. PIÉ

Valeriana tuberosa

G. PIÉ

Veratrum album

G. PIÉ

Veronica verna

L.L. SÀEZ

Viola bubanii

L.L. SÀEZ

Viola reichenbachiana

L.L. SÀEZ

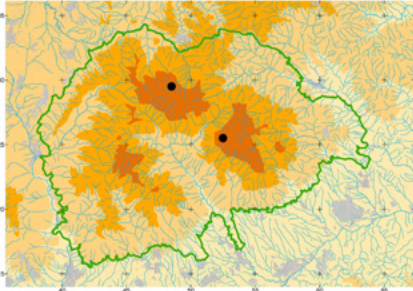
Vitis riparia

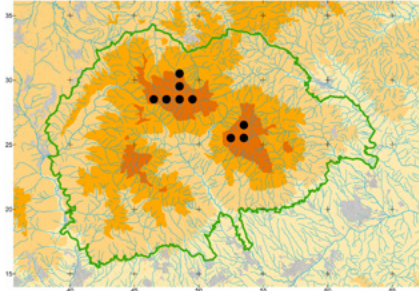
L.L. SÀEZ

Vitis rupestris

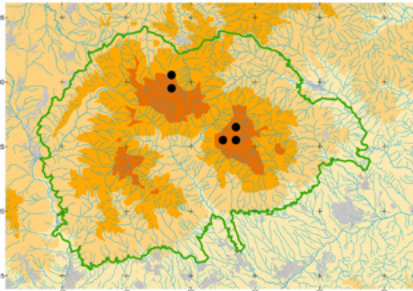
Mapes de distribuci3 d'alguns taxons

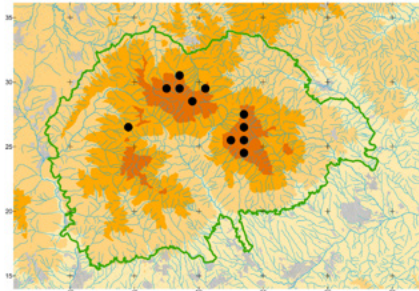
Aconitum vulparia subsp. *neapolitanum*

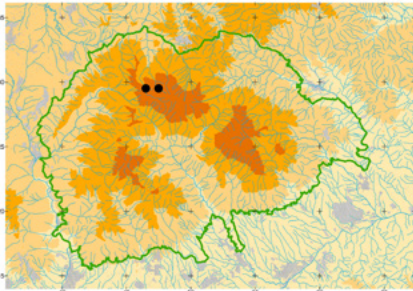
Alchemilla flabellata

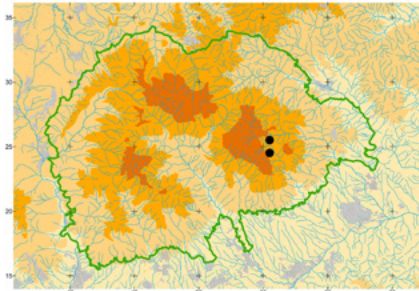
Allium victorialis

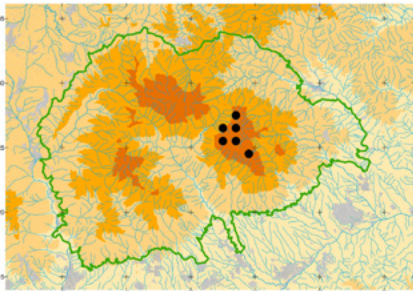
Arabis alpina

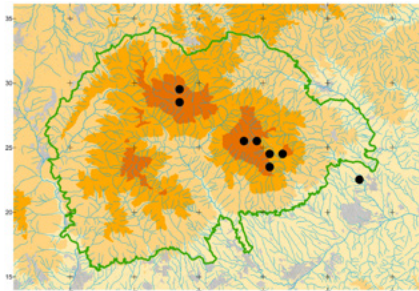
Arnoseris minima

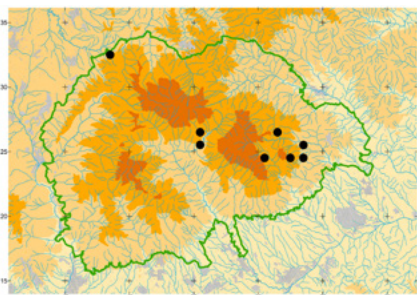
Botrychium matricariifolium

Cherleria laricifolia

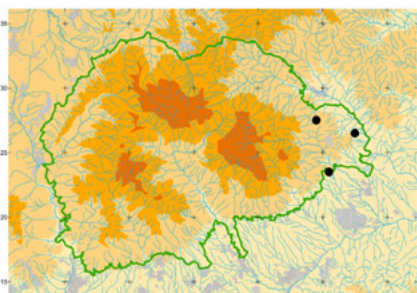
Dryopteris dilatata

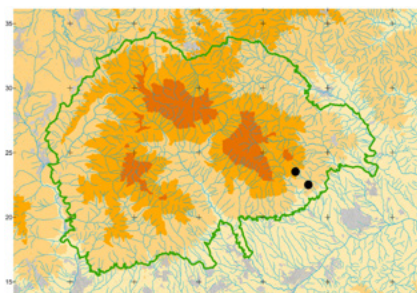
Equisetum hyemale

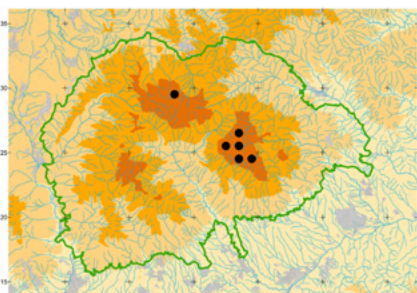
Festuca yvesii

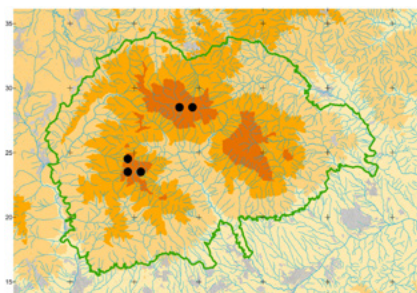
Galium scabrum

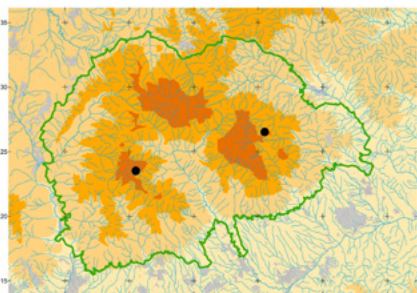
Geranium lanuginosum

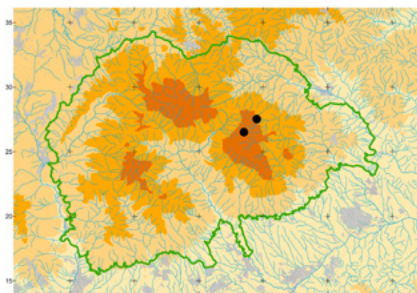
Geranium sylvaticum

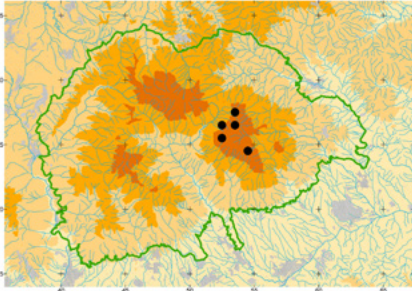
Geum hispidum

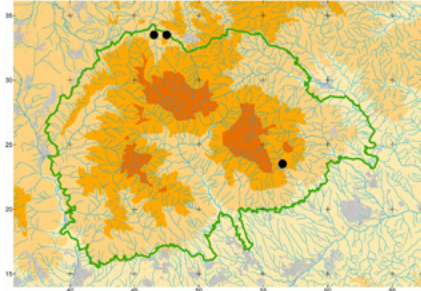
Gnaphalium uliginosum

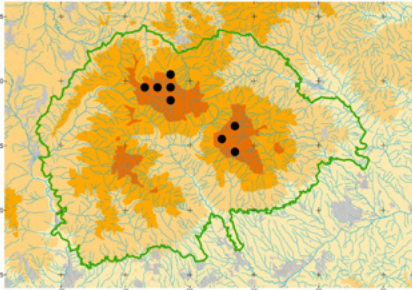
Gymnocarpium dryopteris

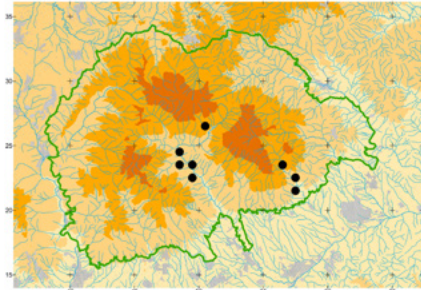
Jasione crispa

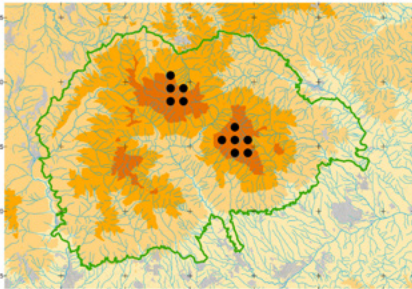
Lathraea squamaria

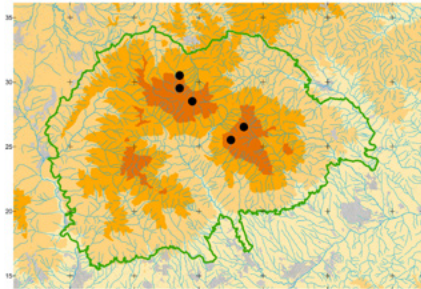
Ornithogalum pyrenaicum

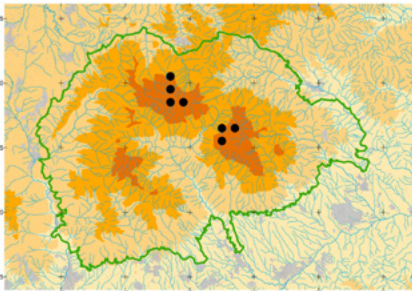
Osmunda regalis

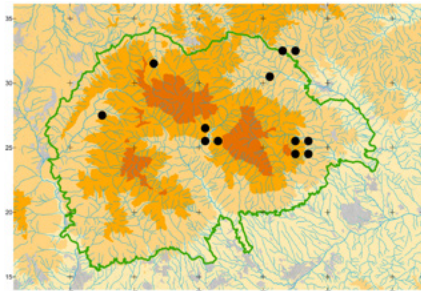
Pedicularis comosa

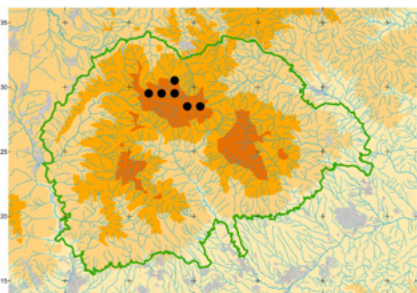
Persicaria alpina

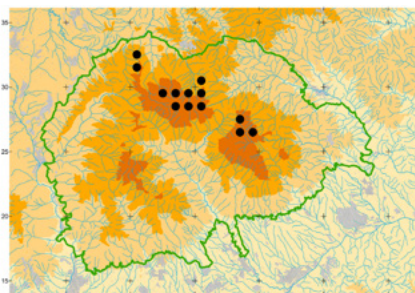
Polygonatum verticillatum

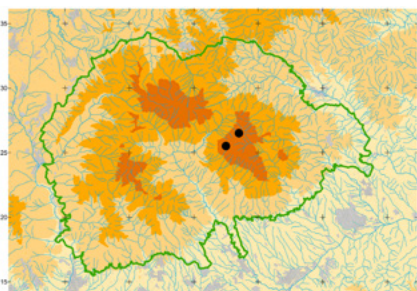
Prunus lusitanica

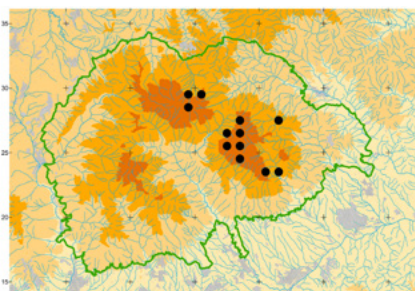
Ranunculus carlittensis

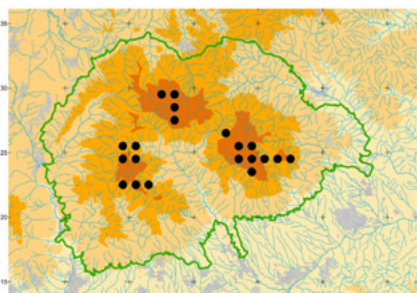
Ribes alpinum

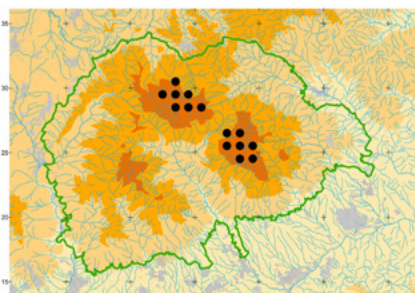
Sempervivum montanum

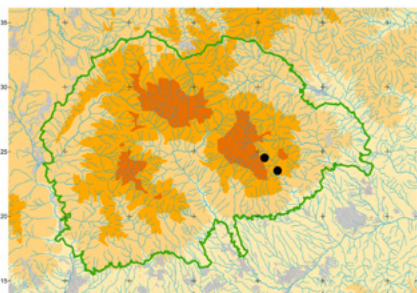
Senecio adonidifolius

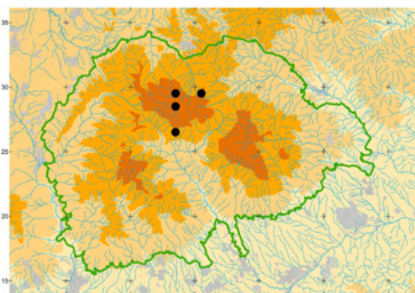
Taxus baccata

Vaccinium myrtillus

Veratrum album

Veronica verna

Conclusions

La flora del Montseny és prou diversa i relativament rica en elements florístics de caràcter orofític i borealpí en comparació amb la d'altres massissos del Sistema Mediterrani Català. Per contra, el nombre de tàxons endèmics de Catalunya existent al Montseny no és gaire més alt respecte al constatat en altres massissos del nord-est ibèric –de fet, és més baix que l'enregistrat a les muntanyes del sud de Catalunya i als Prepirineus. Es desconeixen els factors relacionats amb aquesta relativa baixa representació d'elements endèmics, però es podria relacionar amb el fet que els tàxons endèmics –si més no al nord-est ibèric, però també al S d'Europa– són més freqüents en ambients rocallosos i en hàbitats oberts que en ambients forestals, els quals són més aviat pobres en endemismes (Sáez *et al.*, 2010). El Montseny, un massís eminentment forestal i amb escassa superfície de penyals i d'ambients rocosos oberts, no seria, aparentment, propici per a la diferenciació de plantes vasculares endèmiques.

Encara que el nivell actual de coneixement de la flora es pot qualificar, amb cert grau de subjectivitat, com a relativament acceptable –el temps anirà corregint aquesta apreciació–, diversos gèneres continuen essent, a hores d'ara, no prou ben coneguts (*Hieracium*, *Taraxacum*, *Festuca*, etc.).

Pel que fa a l'anàlisi de l'espectre fitogeogràfic de la flora del massís, els nostres resultats indiquen clarament que el component eurosiberià és el més important des del punt de vista quantitatiu. Això contradiu una apreciació prèvia (Panareda & Nuet, 2005) de considerar la flora del Montseny com a predominantment mediterrània.

Des de la publicació del darrer catàleg florístic –ara fa tres dècades–, aquest s'ha vist incrementat en 361 tàxons, una quantitat destacable. Encara que la major part d'aquestes addicions al catàleg són resultat del treball de camp –el descobriment de plantes no observades anteriorment al massís–, també és molt important la proporció de novetats que corresponen a les noves interpretacions taxonòmiques realitzades en els darrers anys –ja sigui sobre la base del treball de camp com a partir de la revisió de material d'herbari. Això posa de manifest la transcendència que suposa disposar

d'eines útils i modernes, basades en estudis taxonòmics sòlids, per tal de poder interpretar tan correctament com sigui possible la diversitat florística d'un territori. Per altra banda, és evident la importància del manteniment de les col·leccions científiques, ja que permeten interpretar canvis en la diversitat d'un territori al llarg del temps, i en el cas del Montseny això és afortunadament factible, ja que les primeres recol·leccions botàniques es remunten als inicis del segle XVIII.

Agraïments

En primer lloc, volem agrair als tècnics del Parc el suport en la realització d'aquest estudi, a en Daniel Guinart, en Narcís Vicens i na Maria Barrachina, pels seus consells i assessorament, i en especial a la Maria per l'ajuda en la realització de la cartografia de base utilitzada. També és obligat agrair a aquelles persones que han aportat localitzacions de determinades plantes o bé han realitzat identificacions en alguns gèneres crítics: Antonio Galán de Mera (expert en el gènere *Taraxacum*), Samuel Pyke (expert en el gènere *Festuca*), Pere Barnola (per aportar dades de les novetats *Crocsmia* × *crocosmiifolia* *Nassella neesiana* i *Phalaris minor*), Carlos Manzanera (per aportar dades de la localització d'*Orobancha haenseleri*), Gabriel Mercadal (per aportar dades de *Leontodon saxatilis* subsp. *saxatilis*, *Myosotis discolor* subsp. *dubia* i *Tragopogon lamottei*) i Andreu Salvat (per aportar dades d'*Acer monspessulanum* i d'*Azolla*). També volem agrair als tècnics i conservadors dels herbaris BC (Neus Ibáñez, Neus Nualart, Noemí Montes i Jordi Pallàs), BCN (Roser Guàrdia, Antoni Sánchez i Josep Vicens) i HGI (Lluís Vilar) l'ajut en la consulta de materials. Especialment en Josep Vicens ha estat molt actiu en les tasques detectivesques sobre alguns materials d'herbari suposadament procedents del Montseny i recol·lectats per Gabarda. En el cas d'en Lluís Vilar, també li volem agrair per part d'un dels autors (Gerard Pié) l'acompanyament en l'inici de les prospeccions dels cims del Montseny. Com ja hem indicat anteriorment, la preparació d'aquest catàleg s'ha realitzat de manera més o menys paral·lela a una actualització del catàleg de la flora vascular de Catalunya que el primer autor (L.S.) està realitzant juntament amb en Pere Aymerich. Finalment, en Llorenç Sáez vol fer explícit el seu agraïment a en Cèsar Gutiérrez, coneixedor del Montseny des de múltiples facetes i amb qui va compartir les seves primeres exploracions botàniques d'aquest massís.

Bibliografia

- ADAMS, R. P.; SCHWARZBACH, A. E. 2012. Taxonomy of *Juniperus* section *Juniperus*: sequence analysis of nrDNA and five cpDNA regions. *Phytologia* 94: 269-276.
- ALBESA, C. 2013. El Montseny. In de Juan, X. (ed.). *Patrimoni Natural de Catalunya*: 197-203. Enciclopèdia Catalana. Barcelona.
- ALDASORO, J. J. 1992. Números cromosómicos de plantas occidentales, 668-680. *Anales Jard. Bot. Madrid* 50: 247-249.
- AMARAL FRANCO, J.; ROCHA AFONSO, M. L. 1968. Distribuição de Zimbros e Pomóideas na Península Ibérica. *Collect. Bot. (Barcelona)* 7: 449-481.
- AMOR, A.; LADERO, M.; VALLE, C. J. 1993. Flora y vegetación vascular de la comarca de la Vera y laderas meridionales de la Sierra de Tormantos (Cáceres, España). *Studia Bot.* 11: 11-207.
- BYNG, J. W.; CHASE, M. W.; CHRISTENHUSZ, M. J. M.; FAY, M. F.; JUDD, W. S.; MABBBERLEY, D. J.; SENNIKOV, A. N.; SOLTIS, D. E.; SOLTIS, P. E.; STEVENS, P. F. 2016. An update of the Angiosperm Phylogeny Group classification for the orders and families of flowering plants: APG IV. *Bot. J. Linn. Soc.* 181: 1-20.
- ARENAS POSADA, J. A.; GARCÍA MARTÍN, F. 1993. Atlas carpológico y corológico de la subfamilia *Apioideae* Drude (*Umbelliferae*) en España peninsular e Islas Baleares. *Ruizia* 12: 1-249.
- ARNELAS, I.; DEVESA, J. A. 2010. Contribución al conocimiento cariológico del género *Centaurea* L. (*Asteraceae*) en la Península Ibérica. Grupo *Jacea-Lepteranthus*. *Lagasalia* 30: 407-445.
- AYMERICH, P. 2013. Contribució al coneixement florístic del territori ausosegàrric (NE de la península Ibèrica). *Orsis* 27: 209-259.
- AYMERICH, P.; SÁEZ, L. 2015. Comentaris i precisions previs a la Checklist de la flora de Catalunya (nord-est de la península Ibèrica). *Orsis* 29: 23-90.
- BARNOLA, P.; ROMO, À. M. 1989. Addicions a la flora vascular del Montseny. II Trobada d'Estudiosos del Montseny. Monografies de la Diputació de Barcelona 18: 107-108.
- BARNOLA, P.; VILAR, L.; PIÉ, G. 2014. Aportacions a la flora vascular del Baix Montseny. Aportacions a la flora vascular. Trobada d'Estudiosos del Montseny: 119-122. Diputació de Barcelona. VIII Monografies del Montseny.
- BARTOLOMÉ, J., 1993. *Gentiana ciliata* L., nova espècie pel Montseny. *Butll. Inst. Catalana Hist. Nat.* 61: 82-83.
- BENEDÍ, C. 2009. *Verbascum* L. In Benedí, C.; E. Rico, J. Güemes; A. Herrero (eds.). *Flora ibérica* Vol. XIII. *Plantaginaceae-Scrophulariaceae*: 49-97. Real Jardín Botánico de Madrid (C.S.I.C.). Madrid.

- BENITO AYUSO, J. 2010. Apuntes sobre orquídeas ibéricas III. *Est. Mus. Cienc. Nat. Álava (2009-2010)* 23: 49-59.
- BOLÒS, O. 1951. El elemento fitogeográfico eurosiberiano en las sierras litorales catalanas. *Collect. Bot. (Barcelona)* 3: 1-42.
- BOLÒS, O. 1954. De *vegetatione notulae*, I. *Collect. Bot. (Barcelona)* 4: 253-286.
- BOLÒS, O. 1956. De *vegetatione notulae*, II. *Collect. Bot. (Barcelona)* 5: 195-268.
- BOLÒS, O. 1959. El paisatge vegetal de dues comarques naturals: la Selva i la Plana de Vic. Arx. Secc. Ci. 26. Institut d'Estudis Catalans. Barcelona.
- BOLÒS, O. 1976. L'Aphyllanthion dans les Pays Catalans. *Collect. Bot. (Barcelona)* 10: 107-141
- BOLÒS, O. 1979. Sur quelques groupements herbacés hygrophiles du Montseny (Catalogne). *Phytocoenologia*, 6: 202-208.
- BOLÒS, O. 1983. *La vegetació del Montseny*. Barcelona: Diputació de Barcelona, Servei de Parcs Naturals, 170 pp.
- BOLÒS, O. 1988. La roureda acidòfila (*Quercion robori-petraeae*) a Catalunya. *Monogr. Inst. Pir. Ecol.* 4: 447-453.
- BOLÒS, O. 1996. Contribució al coneixement de la vegetació del territori ausosegàrric. *Mem. Real Acad. Ci. Artes Barcelona* 55(4): 147-272.
- BOLÒS, O. 1998. *Atles corològic de la flora vascular dels Països Catalans. Primera compilació general*. ORCA: volum extraordinari. Institut d'Estudis Catalans. Barcelona.
- BOLÒS, O.; FONT, X.; PONS, X.; VIGO, J. (eds.). 1997a. *Atles corològic de la flora vascular dels Països Catalans* vol. 6. Institut d'Estudis Catalans. Barcelona.
- BOLÒS, O.; FONT, X.; PONS, X.; VIGO, J. (eds.). 1997b. *Atles corològic de la flora vascular dels Països Catalans* vol. 7. Institut d'Estudis Catalans. Barcelona.
- BOLÒS, O.; FONT, X.; VIGO, J. (eds.). 1999. *Atles corològic de la flora vascular dels Països Catalans* vol. 9. Institut d'Estudis Catalans. Barcelona.
- BOLÒS, O.; FONT, X.; VIGO, J. (eds.). 2004. *Atles corològic de la flora vascular dels Països Catalans* vol. 13. Institut d'Estudis Catalans. Barcelona.
- BOLÒS, O.; MONTSERRAT, J. M.; ROMO, À. M. 1993. El bosc mesòfil a les muntanyes catalanídiques septentrionals. *Collect. Bot. (Barcelona)* 22: 55-71.
- BOLÒS, O.; NUET BADIA, J.; PANAREDA, J. M. 1986. Flora vascular del Montseny. In Terradas, J.; Miralles, J. (eds.). *El patrimoni biològic del Montseny. Catàlegs de flora i fauna*, 1, 41-92. Barcelona: Diputació de Barcelona. 171 p.
- BOLÒS, O.; ROMO, À. M. (eds.). 1991. *Atles corològic de la flora vascular dels Països Catalans* vol. 2. Institut d'Estudis Catalans. Barcelona.
- BOLÒS, O.; VIGO, J. 1979. Observacions sobre la flora del Països Catalans. *Collect. Bot. (Barcelona)* 11: 25-89.
- BOLÒS, O.; VIGO, J. 1984. *Flora dels Països Catalans*. Vol. 1. Ed. Barcino. Barcelona.
- BOLÒS, O.; VIGO, J. 1990. *Flora dels Països Catalans*. Vol. 2. Ed. Barcino. Barcelona.
- BOLÒS, O.; VIGO, J. 1996. *Flora dels Països Catalans*. Vol. 3. Ed. Barcino. Barcelona.
- BOLÒS, O.; VIGO, J. 2001. *Flora dels Països Catalans*. Vol. 4. Ed. Barcino. Barcelona.
- BONET GALOBART, M. A.; VALLÈS XIRAU, J. 2006. Plantes, remeis i cultura popular del Montseny. Etnobotànica d'una reserva de la Biosfera. Brau edicions. Grànollers i Figueres.
- BÄUTIGAM, S.; GREUTER, W. 2008. Pilosella Vaill. In Greuter, W. & E. von Raab-Straube (eds.). *Med-checklist*, vol. 2 Dicotyledones (*Compositae*): 559-674. Organisation for the Phyto-Taxonomic Investigation of the Mediterranean Area (OPTIMA), Genève.

- BRONCANO, M. J.; VILÀ, M.; BOADA, M. 2005. Evidence of *Pseudotsuga menziesii* naturalization in montane Mediterranean forests. *Forest Ecology and Management* 211: 257–263.
- BRUMMITT, R. K.; POWELL, C. E. 1992. *Authors of Plant names*. Royal Botanic Gardens, Kew.
- CADEVALL, J. 1904. Plantas citadas en Montserrat de existencia dudosa. Continuación. *Bol. Soc. Aragonesa Ci. Nat.* 3: 201-207.
- CADEVALL, J. 1915. *Flora de Catalunya*. Vol. I. Barcelona, Institut de Ciències.
- CADEVALL, J. 1919. *Flora de Catalunya*. Vol. II. Barcelona, Institut de Ciències.
- CADEVALL, J. 1932. *Flora de Catalunya*. Vol. III. Barcelona, Institut de Ciències.
- CADEVALL, J. 1933. *Flora de Catalunya*. Vol. V. Institut de Ciències. Barcelona.
- CADEVALL, J. 1937. *Flora de Catalunya*. Vol. VI. Barcelona, Institut de Ciències.
- CALLEJA, J. A. 2006. *Geobotànica, Estructura Demogràfica, Conservación y Biología predispersiva de Prunus lusitanica L. (loro) en la Península Ibérica*. Tesis doctoral. Universitat Autònoma de Madrid. Facultat de Ciències. Madrid.
- CALLEJA, J. A. 2012. Tamaños poblacionales y regeneración de *Prunus lusitanica* L. en el noreste de la Península Ibérica. *Orsis* 26:21-35.
- CALVO, J.; AEDO, C. 2015. A Taxonomic revision of the Eurasian/Northwestern African *Senecio doria* Group (*Compositae*). *Syst. Bot.* 40: 900-913.
- CAMBRA, J.; PERERA, M. 1989. Nota sobre la flora acuàtica de los embalses de Valllosera (Barcelona, España). *Anales de Biología* 15: 131-134.
- CARLÓN, L.; GÓMEZ CASARES, G.; LAÍNZ, M.; MORENO MORAL, G.; SÁNCHEZ PEDRAJA, Ó.; SCHNEEWEISS, G. M. 2015. Index of *Orobanchaceae*. <http://www.farmalierganes.com/otrospdf/publica/orobanchaceae%20index.htm> (accessed 19 July 2015)
- CASASAYAS, T. 1989. La flora al·lòctona de Catalunya. Tesis doctoral. Universitat de Barcelona. Facultat de Biologia. 880 p.
- CASELLAS, J. 1962. El género *Medicago* L. en España. *Collect. Bot. (Barcelona)* 6: 183-291.
- CASTROVIEJO, S. (coord. gen.) 1986-2015. Flora ibérica, 1-18, 20-21. Real Jardín Botánico-CSIC. Madrid.
- CASTROVIEJO, S. 2005. Notas sobre algunos *Cyperus* alóctonos en Flora ibérica. *Acta Bot. Malacitana* 30: 241-244.
- CASTROVIEJO, S. 2006. Más sobre *Cyperus* y *Klingia* en la Península Ibérica. *Acta Bot. Malacitana* 31: 232-233.11
- CATALÁN, P.; MÜLLER, J.; HASTEROK, R.; JENKINS, G.; MUR, L. A. J.; LANGDON, T.; BETEKHTIN, A.; SIWINSKA, D.; PIMENTEL, M.; LÓPEZ-ÁLVAREZ, D. 2012. Evolution and taxonomic split of the model grass *Brachypodium distachyon*. *Ann. Bot.* 109: 385-405.
- CEBOLLA, C.; RIVAS PONCE, M. A. 2003. Contribución al conocimiento del género *Festuca* L. en el noreste de Cataluña (Gerona, España). *Acta Bot. Barcinon.* 49: 39-50.
- CLAVERO, J. M. 1987-1993c. *Corologia dels tàxons vegetals de les zones de reserva naturals qualificades del Parc Natural del Montseny*. *Matagalls*. Vol. 38-41. Informe inèdit. Diputació de Barcelona. Servei de Parcs Naturals.
- CLAVERO, J. M. 1991-1993. *Corologia dels tàxons vegetals de les zones de reserva naturals qualificades del Parc Natural del Montseny*. *Puig Drau*. Vol. 47-50. Informe inèdit. Diputació de Barcelona. Servei de Parcs Naturals.
- COLMEIRO, M. 1887. *Enumeración y revisión de las plantas de la Península Hispano-Lusitana é islas Baleares*. Tomo III. Madrid.

- COSTA, A. C. 1864. *Introduccion a la flora de Cataluña*. Imprenta del Diario de Barcelona. Barcelona.
- COSTA, A. C. 1873. Ampliación al catálogo de plantas de Cataluña publicado en 1864. *Anales Soc. Esp. Hist. Nat.* 2: 21-46.
- COSTA, A. C. 1877. Suplemento al Catálogo razonado de plantas vasculares de Cataluña. Imprenta Barcelonesa. Barcelona.
- CUNÍ MARTORELL, M. 1880. Excursión entomológica y botánica a San Miguel del Fay, Arbucias y Cumbres del Monseny. *Anales Soc. Esp. Hist. Nat.* 9: 205-242.
- CUNÍ MARTORELL, M. 1883. Resultado de una exploración entomológica y botánica por el término de La Garriga (Cataluña). *Anales Soc. Esp. Hist. Nat.* 12: 83-101.
- CURCÓ A. 2007. *Flora vascular del delta de l'Ebre*. Col·lecció Tècnica, 1. Generalitat de Catalunya. Departament de Medi Ambient i Habitatge. Parc Natural del Delta de l'Ebre.
- DEVESA, J. A. 1984. Revisión del género *Scabiosa* en la Península Ibérica e Islas Baleares. *Lagascalia* 12: 143-212.
- DEVESA, J. A.; LÓPEZ NIETO, E.; ARNELAS, I.; BLANCA, G.; SUÁREZ-SANTIAGO, V. N.; RODRÍGUEZ, V.; MUÑOZ RODRÍGUEZ, A. F. 2014. *Centaurea* L. In Devesa, J. A., A. Quintanar & M. A. García (eds.). *Flora ibérica* Vol. XVI(I). *Compositae* (partim): 342-603. Real Jardín Botánico, CSIC. Madrid.
- DÍAZ DE LA GUARDIA, C.; BLANCA, G. 1987. Revisión del género *Scorzonera* L. (*Compositae, Lactuceae*) en la Península Ibérica. *Anales Jard. Bot. Madrid* 43: 271-354.
- DÍAZ GONZÁLEZ, T. 1986. *Aquilegia* L.; In S. Castroviejo, M.; Láinz, G.; López González, P.; Montserrat, F.; Muñoz Garmendia, J.; Paiva & L. Villar (eds.). *Flora ibérica* Vol. I: 376-387. Real Jardín Botánico CSIC. Madrid.
- DUBREUIL, M.; RIBA, M.; GONZÁLEZ-MARTÍNEZ, S. C.; VENDRAMIN, C. G.; SEBASTIANI, F.; MAYOL, M. 2010. Genetic effects of chronic habitat fragmentation revisited: Strong genetic structure in a temperate tree, *Taxus baccata* (*Taxaceae*), with great dispersal capability. *Amer. J. Bot.* 97: 303-310.
- FAVARGER, C.; MONTSERRAT, P. 1987. Commentaires sur la caryologie des espèces de *Minuartia* L. de la Péninsule Iberique. *Anales Jard. Bot. Madrid* 44: 558-564.
- FERNÁNDEZ CASAS, J.; GAMARRA GAMARRA, R.; MORALES ABAD, M. J. 1994. Asientos para un atlas corológico de la flora occidental, 22. *Fontqueria* 40: 101-232.
- FONT, X. 2016. *Mòdul flora i vegetació. Banc de Dades de Biodiversitat de Catalunya*. Generalitat de Catalunya i Universitat de Barcelona. <http://biodiver.bio.ub.es/biocat/homepage.html>
- FONT, X.; VIGO, J. (eds.) 2007. *Atlas corològic de la flora vascular dels Països Catalans*, vol. 14. Institut d'Estudis Catalans. Barcelona.
- FONT QUER, P. 1916. La secció botànica del Museu de Ciències Naturals. Junta de Ciències Naturals. Anuari 1916: 79-105.
- FONT QUER, P. 1917. Adiciones a la cariocología catalana de Cadevall. *Bol. Soc. Aragonesa Ci. Nat.* 16: 33-35.
- FONT QUER, P. 1920. Noves troballes de plantes noves al Montseny. *Butll. Inst. Catalana Hist. Nat.* 20: 16-21.
- FRASER-JENKINS, C.R. 1982. *Dryopteris* in Spain, Portugal and Macaronesia. *Bol. Soc. Brot., Sér. 2*, 55: 175-336.
- GALICIA HERBADA, D. 1995. Distribución del género *Thymelaea* Miller (*Thymelaeaceae*) en la Península Ibérica y Baleares. *Candollea* 50: 51-130.

- GALICIA HERBADA, D. 2002. Asientos para un atlas corológico de la flora occidental, 25. Mapa 0880. *Cavanillesia altera* 2: 510-511.
- GONZALO ESTÉBANEZ, R. 2013. Taxonomía y sistemática de *Stipa* Sect. *Stipa* L. (*Poaceae*) y grupos afines. Universitat Complutense de Madrid. Facultat de Ciències Biològiques. Madrid.
- GREUTER, W. 2008. *Hieracium* L. In Greuter, W. & E. von Raab-Straube (eds.). *Med-checklist*, vol. 2 *Dicotyledones (Compositae)*: 242-487. Organisation for the Phyto-Taxonomic Investigation of the Mediterranean Area (OPTIMA). Genève, Switzerland.
- GUARDIOLA, M.; GUTIÉRREZ, C. 2006. Noticiari de camp. *La Sitja del Llop*, 29: 18-19. Coordinadora per a la Salvaguarda del Montseny.
- GUINART, D.; SOLÓRZANO, S.; VICENÇ N. 2014. *Pla de conservació del Parc Natural del Montseny. Reserva de la Biosfera*. Diputació de Barcelona. 388 p.
- GUINEA, E. 1953. Estudio botánico de las vezas y arvejas españolas. Instituto Nacional de Investigaciones Agronómicas. Madrid. 227 p.
- GUTIÉRREZ, C., 1993. *Drosera rotundifolia* L. i *Anisothecium palustre* (Dicks.) I. Hag. al Montseny. *Butll. Inst. Catalana Hist. Nat.* 6: 83-84.
- GUTIÉRREZ, C. 1998. Novetats florístiques per al Montseny i el Montnegre. *Butll. Inst. Catalana Hist. Nat.* 66: 59-62.
- GUTIÉRREZ, C. 1999. Novetats a la flora vascular del Montseny. III i IV Trobades d'Estudiosos del Montseny: 23-25. Monografies 27. Diputació de Barcelona. Servei de Parcs Naturals.
- GUTIÉRREZ, C.; SÁEZ, L. 1995. Distribució del roure africà (*Quercus canariensis* Willd.) a Catalunya. Informe indèit. Direcció General del Medi Antural. Generalitat de Catalunya. Barcelona.
- GUTIÉRREZ, C.; SÁEZ, L. 1996. Aportacions al coneixement de la flora vascular del Montseny. *Folia Bot. Misc.* 10: 67-75.
- HUERTA, J. 1990. El Paleozoico inferior del SE del Montseny. *Acta Geològica Hispánica* 25: 105-111.
- JUMP, A. S.; PEÑUELAS, J. 2006. Genetic effects of chronic habitat fragmentation in a wind-pollinated tree. *Proc. Natl. Acad. Sci., USA* 103: 8096-8100.
- LAPRAZ, G. 1953. Contribution à l'étude de la flore de Catalogne. *Collect. Bot. (Barcelona)* 3: 385-394.
- LAPRAZ, G. 1954. Contribution à l'étude de la flore de Catalogne (suite). *Collect. Bot. (Barcelona)* 4: 41-52.
- LAPRAZ, G. 1955. Contribution à l'étude de la flore de Catalogne (suite). *Collect. Bot. (Barcelona)* 4: 343-349.
- LAPRAZ, G. 1966. Recherches phytosociologiques en Catalogne. *Collect. Bot. (Barcelona)* 6: 545-607.
- LAPRAZ, G. 1972. Recherches phytosociologiques en Catalogne. Les états de dégradation de la végétation. *Collect. Bot. (Barcelona)* 8: 5-61.
- LAPRAZ, G. 1974. Recherches phytosociologiques en Catalogne. Les associations a Bruyeres et a Cistes. *Collect. Bot. (Barcelona)* 9: 77-126.
- LAZARE, J. J.; MIRALLES, J.; VILLAR, L. 1987. *Cypripedium calceolus* (*Orchidaceae*) en el Pirineo. *Anales Jard. Bol. Madrid* 43: 375-382.
- LITARDIÈRE, R. 1953. Sur la répartition en Espagne des *Festuca* du groupe du *F. ovina* L. subsp. *laevis* Hack. (var. *gallica* St-Y. et var. *marginata* Hack.). *Anales Inst. Bot. Cavanilles* 10(2): 291-300.

- LLORET SABATÉ, F. J.; FERNÁNDEZ CASAS, F. J. 2009. *Narcissus* × *Cardonæ* (*Amaryllidaceae*). Nuevo mesto silvestre. *Fontqueria* 56: 1-16.
- LÓPEZ, E.; DEVESA, J. A. 2013. Estudio taxonómico de *Centaurea* sect. *Acrocentron* (Cass.) DC. (*Asteraceae*) en la Península Ibérica y Baleares. *Lagasalia* 33: 75-133.
- LÓPEZ-VINYALLONGA, S.; MAS, M.; NUALART, N.; PÉREZ-PRIETO, D.; VERDÚ, A. M. C. 2006. La flora arvense del Parc Agrari del Baix Llobregat. *Spartina. Butll. Naturalista Delta Llobregat* 5: 2-10.
- LÓPEZ-VINYALLONGA S.; SORIANO, I.; SUSANNA, A.; MONTSERRAT, J. M.; ROQUET, C.; GARCIA-JACAS, N. 2015. The Polyploid Series of the *Achillea millefolium* Aggregate in the Iberian Peninsula Investigated Using Microsatellites. *PLoS ONE* 10(6): e0129861. doi:10.1371/journal.pone.0129861
- MARCUSSEN, T. 2003. Evolution, phylogeography, and taxonomy within the *Viola alba complex* (*Violaceae*). *Plant Syst. Evol.* 237: 51-74.
- MASCLANS, F. 1961. Contribució a l'estudi del gènere *Rosa* a les terres catalanes. *Miscel. Fontserè* 1: 277-290.
- MASCLANS, F.; BATALLA, E. 1966. Flora de los montes de Prades (continuación). *Collect. Bot. (Barcelona)* 6: 609-695.
- MASCLANS, F.; BATALLA, E. 1972. Flora de los montes de Prades (continuación). *Collect. Bot. (Barcelona)* 8: 63-200.
- MASNOU, J.; RODRÍGUEZ, D. 2005. La corona de rei (*Saxifraga paniculata*) al Montseny. VI *Trobada d'Estudiosos del Montseny. Monografies* 41. Diputació de Barcelona.
- MATEO, G. 2006. Revisión sintética del género *Hieracium* L. en España, II. Sect. *Sabauda*. *Fl. Montiberica* 34: 38-49.
- MATEO, G. 2008. Revisión sintética del género *Hieracium* L. en España, V. Sect. *Cerinthoidea*. *Fl. Montiberica* 38: 25-71.
- MATEO, G. 2012. Sobre *Pilosella anchusoides* y especies peninsulares afines. *Fl. Montiberica* 51: 77-79.
- MATEO, G. 2016. Especies ibero-pirenaicas de *Hieracium* en la Hieraciotheca de Arvet-Touvet & Gautier. *Fl. Montiberica* 62: 100-143.
- MATEO, G.; SÁEZ, L. 2016. Sobre una nueva especie catalana del género *Hieracium* L. (*Asteraceae*) *Fl. Montiberica* 63: 3-7.
- MAYMÓ, M. 2004. Aproximació al coneixement de les orquídies del Montseny. *Ponències. Anuari del Centre d'Estudis de Granollers*: 83-108.
- MAYMÓ, M. 2005. Abellera del Marroc (*Ophrys dyris*). *Lauro* 28: 107-110.
- MERCADAL, G.; VILAR, L.; GESTI, J. 2010. Els prats de dall del Parc Natural del Montseny. Tipificació, localització i mesures de gestió. *Trobada d'Estudiosos del Montseny*: 33-48. Diputació de Barcelona. VII *Monografies del Montseny*.
- MERCADÉ, A. 2009. Aportació al coneixement florístic del territori auso segarric oriental i rodalies. *Orsis* 24: 87-99.
- MERCADÉ, A.; PÉREZ-HAASE, A. 2013. Aportació al coneixement florístic del Montseny. *Butll. Inst. Catalana Hist. Nat.* 77: 148-152.
- MERXMÜLLER, H. 1975. Diploide Hieracien. *Anales Inst. Bot. Cavanilles* 32: 189-196.
- MERXMÜLLER, H.; LIPPERT, W. 1977. Veichenstudien V-VII. *Mitt. Bot. Staatssamml. München* 13: 503-534.
- MOLERO, J.; ROVIRA, A. M. 1992. *Euphorbia* L. subsect. *Esula* (Boiss. in DC.) Pax in the Iberian Peninsula. Leaf surface, chromosome numbers and taxonomic treatment. *Collect. Bot. (Barcelona)* 21: 121-181.

- MONTSERRAT, P. 1956. Flora de la cordillera litoral catalana (porción comprendida entre los ríos Besòs y Tordera) Continuación. *Collect. Bot. (Barcelona)* 5: 1-86.
- MONTSERRAT, P. 1957. Flora de la cordillera litoral catalana (porción comprendida entre los ríos Besòs y Tordera) Continuación. *Collect. Bot. (Barcelona)* 5: 297-351.
- MONTSERRAT, P. 1962. Flora de la cordillera litoral catalana (porción comprendida entre los ríos Besòs y Tordera) (Continuación). *Collect. Bot. (Barcelona)* 6: 1-48.
- MORENO RIVERO, L. 1995. Asientos para un atlas corológico de la flora occidental. Mapa 683. *Fontqueria* 42: 464-470.
- MORENO SAIZ, J. C.; SÁINZ OLLERO, H. 1992. Atlas corológico de las monocotiledóneas endémicas de la Península Ibérica e Islas Baleares. Colección Técnica. MAPA. ICONA.
- MORET BENASET, A.; NADAL PUIGDEFÀBREGAS, M. 1991. Distribución de *Diplodia mutila* Fr. apud Mont. en Catalunya. *Acta Bot. Malacitana* 16(1): 93-96.
- NAVAS, S.; BENEDÍ, C.; RENOBLES SCHEIFLER, G. 2003. Notulae taxinomicae, chorologicae, nomenclaturales, bibliographicae aut philologicae in opus "Flora Ibérica" intendentes. *Anales del Jardín Botánico de Madrid* 60(2): 457-469.
- NUET BADIA, J. 2015. Notes sobre la flora del Montseny (Catalunya), 1. *Butll. Inst. Catalana Hist. Nat.* 79: 55-57.
- NUET BADIA, J.; ROMO, À. M.; SALVÀ-CATARINEU, M.; SALVADOR, F. 2010. Les fagedes dels turons de Vilarmau i de la Tremoleda, al Montseny. Monografies del Montseny VII: 167-176. Diputació de Barcelona.
- PANAREDA, J. M.; BOCCIO, M. 2010. Aproximació a la corologia de les plantes vasculars i al paisatge vegetal de la Tordera en el seu tram vallesà. Trobada d'Estudiosos del Montseny: 103-114. Diputació de Barcelona. VII Monografies del Montseny.
- PANAREDA, J. M.; BOCCIO, M.; NEBOT, M.; HERNÁNDEZ, T.; ORÚS, E.; BADIA, A. 2014. Introducció a l'estudi de les crassulàcies del Parc Natural del Montseny. Aportacions a la flora vascular. Trobada d'Estudiosos del Montseny: 151-158. Diputació de Barcelona. VIII Monografies del Montseny.
- PANAREDA, J. M.; MASNOU, J.; BOCCIO, M. 2010. Caracterització biogeogràfica dels arbustos d'afinitat subalpina del Montseny. Trobada d'Estudiosos del Montseny: 143-154. Diputació de Barcelona. VII Monografies del Montseny.
- PANAREDA, J. M.; NUET BADIA, J. 2005. Novetats florístiques al Montseny des del 1986. *VI Trobada d'Estudiosos del Montseny*: 63-66. Monografies 41 Diputació de Barcelona.
- PANAREDA, J. M.; NUET BADIA, J.; ROSELL, A. 1981. Notes sobre la terra baixa catalana. *Collect. Bot. (Barcelona)* 12: 147-152.
- PANGUA, E.; MUÑOZ, P.; RUBIO, A. 1990. Cartografia corològica ibèrica. Aportacions 12-18. *Bot. Complutensis* 16: 133-147.
- PAU, C. 1896. Consideraciones sobre algunas curiosas plantas recogidas en Cataluña por el Sr. Cadevall. *Actas Soc. Esp. Hist. Nat.* 25(3): 124-131.
- PAUNERO, E. 1956. Las Aveneas españolas. I. *Anales Inst. Bot. Cavanilles* 13: 149-229.
- PEDROL, J. 1995. *Thymelaea gussonei* Boreau (*Thymelaeaceae*) a Catalunya. *Butll. Inst. Catalana Hist. Nat.* 63: 103-104.
- PÉREZ, N. 2010. Anàlisi de viabilitat poblacional de *Saxifraga vayredana*, una planta endèmica del Parc Natural del Montseny. VII Monografies del Montseny: 129-141. Diputació de Barcelona.
- PÉREZ-HAASE, A.; MERCADÉ, A.; BATRIU, E.; BLANCO-MORENO, J. M. 2013. Aportació al coneixement florístic de l'Espai Natural de les Guilleries-Savassona.

- <http://parcs.diba.cat/documents/185992/403111/AportacioConeixementFloristicENGS2013.pdf>
- PIÉ, G.; VILAR, L.; BARNOLA, P. 2014. Estudis corològics al Parc Natural del Montseny. Aportacions a la flora vascular. Trobada d'Estudiosos del Montseny: 114-118. Diputació de Barcelona. VIII Monografies del Montseny.
- PIÉ, G.; VILAR, L.; FONT, J. 2011. *Botrychium matricariifolium* A. Br. ex Koch, una nova espècie per a la flora del massís del Montseny. *Butll. Inst. Catalana Hist. Nat.* 76: 161-162.
- PIÉ, G.; VILAR, L.; SÁNCHEZ, S. 2010. Estudis corològics de plantes vasculars al Montseny. Trobada d'Estudiosos del Montseny: 115-118. Diputació de Barcelona. VII Monografies del Montseny.
- PINO, J.; AFÁN, I.; SANS, X.; GUTIÉRREZ, C. 2000. *Senecio pterophorus* DC., a new alien species in the european mainland. *Anales Jard. Bot. Madrid* 58: 188-189.
- PYKE, S. 2008. *Gastridium phleoides* (Gramineae) en Catalunya. *Collect. Bot. (Barcelona)* 27: 91-94.
- PYKE, S. 2013. Fescues of the Intravaginal group of *Festuca* L. section *Festuca* in the lowland and montane areas of the northeastern Iberian Peninsula. *Collect. Bot. (Barcelona)* 32: 43-57.
- QUINTANAR, A.; CASTROVIEJO, S. 2013. Taxonomic Revision of *Koeleria* (Poaceae) in the Western Mediterranean Basin and Macaronesia. *Syst. Bot.* 38: 1.029-1.061.
- ROMO, À. M. 1987a. Corologia del gènere *Petrorhagia* als Països Catalans i a la Península Ibèrica. *Butll. Inst. Catalana Hist. Nat.* 57: 65-70.
- ROMO, À. M. 1987b. *Adoxa moschatelina* L. al Montseny (Catalunya). *Collect. Bot. (Barcelona)* 17: 153.
- ROTHMALER, W. 1935. Bibliografia: Cuatrecasas, José - Die Verbreitung von *Fagus sylvatica* auf der Iberischen Halbinsel. *Cavanillesia* 7: 84-85.
- RUIZ TÉLLEZ, T. 1985. Algunas plantas interesantes de Campo Arañuelo (Cáceres-Toledo). II. *Studia Bot.* 4: 147-150.
- SÁEZ, L., 1997. Atlas pteridològic de Catalunya i Andorra. *Acta Bot. Barcinon.* 44: 39-167.
- SÁEZ, L.; AYMERICH, P.; BLANCHÉ, C., 2010. *Llibre vermell de les plantes vasculars endèmiques i amenaçades de Catalunya*. Argania editio. Barcelona. 811 p.
- SÁEZ, L.; DEVIS, J.; SORIANO, I. 2003. Flora vascular de la vall d'Alinyà (Prepirineus centrals). In Germain, J. (ed.). *Els sistemes naturals de la vall d'Alinyà*. Institut d'Estudis Catalans. Barcelona.
- SÁEZ, L.; GALÁN DE MERA, A.; PYKE, S.; PIÉ, G.; CARNICERO, P. 2015. New data on vascular plants from Montseny massif (northeastern Iberian Peninsula). *Orsis* 29: 205-230.
- SÁEZ, L.; MATEO, G. 2016. The genus *Hieracium* (Asteraceae) in Catalonia (northeastern Iberian Peninsula, Spain). *Fl. Montiberica* 65: 88-121.
- SÁEZ, L.; PERIS, B.; ESPUNY, J.; RUIZ, E.; GRANZOW, I.; CROS, R. M.; BRUGUÉS, M. 2014. Briòfits d'interès conservacionista al Montseny: situació actual de les espècies amb protecció legal. Trobada d'Estudiosos del Montseny: 107-113. Diputació de Barcelona. VIII Monografies del Montseny.
- SALVÀ CATARINEU, M.; NUET BADIA, J.; ROMO, À. M.; SALVADOR FRANCH, F. 2012. Los hayedos marginales de la Calma (Montseny, cordillera prelitoral catalana). In: R. Cunill, A. Pèlach, R. Pérez-Obiol & J. M. Soriano (eds.). *Las zonas de montaña: gestión y biodiversidad. VII Congreso Español de Biogeografía, Pirineo 2012*: 396-401. Sant Pere de Ribes.

- SANZ, H.; NUET BADIA, J., 1995. *Guia de camp de les orquídies de Catalunya*. Ed. Montblanc-Martín. Barcelona.
- SANZ-ELORZA, M.; DANA, E. D.; SOBRINO, E. 2004. *Atlas de las plantas alóctonas invasoras de España*. Dirección General para la Biodiversidad. Madrid.
- SCHWARZ, O. 1936. Sobre los *Quercus* catalanes del subgénero *Lepidobalanus* Oerst. *Cavanillesia* 8: 65-100.
- SENNEN, F. 1916. Plantes d'Espagne. *Bol. Soc. Aragonesa Ci. Nat.* 15: 217-272.
- SENNEN, F. 1917. Flore de Catalogne. Additions et commentaires. *Treb. Inst. Catalana Hist. Nat.* 3: 55-266.
- SENNIKOV, A. 2009. Cotoneaster. In Kurtto, A. (ed.), *Rosaceae. Euro+Med Plantbase – the information resource for Euro-Mediterranean plant diversity* [<http://www.emplantbase.org/home.html>].
- SILVESTRE, S. 1972. Estudio taxonómico de los géneros *Conopodium* Koch. y *Bunium* L. en la península Ibérica. I. Parte experimental. *Lagascalia* 2: 143-173.
- SILVESTRE, S. 1973. Estudio taxonómico de los géneros *Conopodium* Koch. y *Bunium* L. en la península Ibérica. II. Parte sistemática. *Lagascalia* 3: 3-48.
- SILVESTRE, S.; MONTSERRAT, P. 1998. Rosa L. In Castroviejo, S., F. Muñoz Garmendia & C. Navarro (eds.). *Flora ibérica* Vol. VI. *Rosaceae*: 143-195. Real Jardín Botánico, CSIC. Madrid.
- SLOVÁK, M.; KUCERA, J.; MARHOLD, K.; ZOZOMOVÁ-LIHOVÁ, J. 2012. The morphological and genetic variation in the polymorphic species *Picris hieracioides* (*Compositae*, *Lactuceae*) in Europe strongly contrasts with traditional taxonomical concepts. *Systematic Botany* 37: 258-278.
- TALAVERA, S. 1990. Silene L. In Castroviejo, S., M. Laínz, G. López González, P. Montserrat, F. Muñoz Garmendia, J. Paiva & L. Villar (eds.). *Flora ibérica* Vol. II. *Platanaceae-Plumbaginaceae* (partim): 313-406. Real Jardín Botánico-CSIC. Madrid.
- TISON, J. M.; FOUCAULT, B. (coords.) 2014. *Flora Gallica. Flore de France*. Biotope, Mèze.
- UBERA, J. L.; VALDÉS, B. 1983. Revisión del género *Nepeta* (*Labiatae*) en la Península Ibérica e Islas Baleares. *Lagascalia* 12: 3-80.
- VAYREDA VILA, E. 1879. Plantas notables por su utilidad o rareza que crecen espontáneamente en Cataluña, o sea, apuntes para la flora catalana. *Anales Soc. Esp. Hist. Nat.* 8(2-3): 345-462.
- VAYREDA VILA, E. 1880. Plantas notables por su utilidad o rareza que crecen espontáneamente en Cataluña. Segunda parte. *Anales Soc. Esp. Hist. Nat.* 9(1): 53-130.
- VAYREDA VILA, E. 1902. Plantas de Cataluña. *Anales Soc. Esp. Hist. Nat.* 30(4): 492-582.
- VERLOOVE, F. 2005. New records of interesting xenophytes in Spain. *Lazaroa* 26: 141-148.
- VERLOOVE, F. 2014. A conspectus of *Cyperus* s.l. (*Cyperaceae*) in Europe (incl. Azores, Madeira and Canary Islands), with emphasis on non-native naturalized species. *Webbia* 69: 179-223.
- VICENS, J. 1996. *Cistus* × *ledon* Lam., *Aster linosyris* (L.) Bernh., i *Senecio inaequidens* L., tres plantes interessants de la flora catalana. *Butll. Inst. Catalana Hist. Nat.* 64: 78-79.
- VICIOSO, C. 1950. *Revisión del género Quercus en España*. Ministerio de Agricultura. Dirección General de Montes, Caza y Pesca Fluvial. Instituto Forestal de Investigaciones y Experiencias. Madrid.

- VIGO, J. 1981. Les plantes atlàntiques als Països Catalans. *Treb. Inst. Catalana Hist. Nat.* 9: 93-122.
- VIGO, J. 1983. Flora de la vall de Ribes. I. Generalitats. Catàleg florístic. *Acta Bot. Barcinon.* 35: 1-793.
- VIGO, J.; CARRERAS, J.; FERRÉ, A. (eds.) 2006. *Cartografia dels hàbitats a Catalunya. Manual d'interpretació.* Departament de Medi Ambient i Habitatge. Barcelona.
- VIGO, J.; SORIANO, I.; CARRERAS, J.; AYMERICH, P.; CARRILLO, E.; FONT, X.; MASALLES, R. M.; NINOT, J. M. 2003. Flora del Parc Natural del Cadí-Moixeró i de les serres veïnes. *Monografies del Museu de Ciències Naturals* 1. Barcelona.
- VILA, J. 2010. *Epipogium aphyllum* al Montseny. *Acta Bot. Barcinon.* 52: 125-127.
- VILAR, L. 1987. Flora i vegetació de la Selva. Universitat Autònoma de Barcelona. Tesi doctoral inèdita.
- WILLKOMM, M. 1893. Supplementum Prodromi Florae Hispanicae. Sumtibus E. Schweizerbart (E. Koch). Stuttgart.
- WILLKOMM, M.; LANGE, J. 1861-1862. *Prodromus florum Hispanicae*. Vol. I. Stuttgart.
- WILLKOMM, M.; LANGE, J. 1865-1870. *Prodromus florum Hispanicae*. Vol. II. Stuttgart.
- WILLKOMM, M.; LANGE, J. 1874-1880. *Prodromus florum Hispanicae*. Vol. III. Stuttgart.
- ZELLER, W. 1958. Étude phytosociologique du chêne-liège en Catalogne. *Pirineos* 47-50: 1-194.
- ZOZOMOVÁ-LIHOVÁ, J.; MARHOLD, K.; ŠPANIEL, S. 2014. Taxonomy and evolutionary history of *Alyssum montanum* (*Brassicaceae*) and related taxa in southwestern Europe and Morocco: Diversification driven by polyploidy, geographic and ecological isolation. *Taxon* 63: 562-591.

Autors

LLORENÇ SÁEZ

Doctor en biologia i naturalista mallorquí. Actualment és professor de la Universitat Autònoma de Barcelona. Ha centrat la seva activitat investigadora en diversos àmbits relacionats amb les plantes: sistemàtica, biogeografia, conservació d'espècies amenaçades i catalogació de la biodiversitat. D'aquesta recerca se'n deriven unes dues-cents publicacions científiques.

GERARD PIÉ

Biòleg especialitzat en organismes i sistemes, ha centrat la seva experiència professional en l'àmbit de la botànica. Molt vinculat al territori del Montseny, ha treballat sobretot en l'estudi de la corologia d'espècies singulars, en assessorament de gestió d'hàbitats per a la seva conservació i en cartografia de la vegetació. D'aquests treballs de recerca se n'han després una dotzena de publicacions en revistes científiques.

PAU CARNICERO

Biòleg, amb una forta vocació naturalista i excursionista. Actualment desenvolupa una tesi doctoral en sistemàtica del gènere *Cymbalaria* i treballa a la Xarxa de Custòdia del Territori. Els seus interessos en investigació són la sistemàtica molecular, l'evolució i la biogeografia de plantes, i l'aplicació dels avenços en aquests camps en la catalogació de la biodiversitat. Ha desenvolupat la seva recerca principalment a la UAB, on l'ha combinada amb la docència.